MICHEL TOURNIER

Regele aninilor

RAO

MICHEL TOURNIER

Regele arinilor

Traducere din limba franceză
BOGDANA SAVU NEUVILLE

Editura RAO
septembrie 2011

În memoria pângărită a
vraciului Grigori Efimovici
RASPUTIN,
tămăduitor al țareviciului Aleksei,
asasinat pentru că s-a opus
declanșării războiului din 1914.

„Pentru ca un lucru să devină interesant,
e de ajuns să-l privești îndelung.”

Gustave Flaubert

UNU

Scrierile sinistre ale lui Abel Tiffauges

3 ianuarie 1938. Ești un căpcăun, îmi spunea deseori Rachel. Un căpcăun? Adică un monstru feeric, ivit din noaptea vremurilor? E drept, cred în natura mea feerică, vreau să spun în această conivență secretă care amestecă în profunzime propria mea aventură în mersul lucrurilor și îi permite să îl încline în sensul ei.

Și mai cred că m-am ivit din noaptea vremurilor. Dintotdeauna m-a indignat ușurința cu care oamenii sunt atât de pătimași îngrijorați pentru ceea ce-i așteaptă după moarte, iar de ceea ce erau înainte de a se naște puțin le pasă. Dincoacele înseamnă la fel de mult ca și ceea ce e dincolo, cu atât mai mult cu cât acolo se află probabil cheia. Or, eu eram deja aici, acum o mie de ani, acum o sută de mii de ani. Pe vremea când pământul nu era decât un bulgăre de foc răsucindu-se într-un cer de helium sufletul care-l făcea să ardă, să se învârtă al meu era. Și, de altfel, antichitatea vertiginoasă a originilor mele e de ajuns pentru a-mi explica puterea supranaturală: ființa mea și cu mine mergem de-atâta vreme alături, suntem tovarăși atât de vechi încât, fără a nutri vreo afecțiune specială unul față de celălalt, ci în virtutea unei obișnuințe reciproce bătrâne ca lumea, ne înțelegem, nu ne refuzăm nimic unul altuia.

Cât despre monstruozitate…

Și, mai întâi, ce este un monstru? Etimologia oferă deja o surpriză oarecum înspăimântătoare: *monstru* vine de la *montrare.* Monstru este ceea ce se arată – cu degetul, la bâlciuri etc. Și, deci, cu cât o ființă este mai monstruoasă, cu atât trebuie mai mult expusă. Iată un lucru la care mi se ridică părul în cap, mie, care nu pot trăi decât în întuneric și sunt convins că mulțimea de semeni mă lasă să trăiesc doar în virtutea unei neînțelegeri, doar fiindcă mă ignoră.

Pentru a nu fi un monstru, trebuie să fii aidoma semenilor tăi, să te conformezi speciei sau cel puțin să fii după chipul și asemănarea părinților tăi. Ori să ai o progenitură prin care să devii prima verigă a unei noi specii. Căci monștrii nu se reproduc. Viței cu șase picioare nu au viață lungă. Catârul și bardoul se nasc sterpi, de parcă natura ar vrea să pună capăt

unei experiențe pe care o consideră nesăbuită. Și aici îmi regăsesc eu eternitatea, căci ea îmi ține loc și de părinți, și de progenitură. Bătrân ca lumea, nemuritor ca ea, nu pot avea decât părinți presupuși și copii adoptați.

Recitesc aceste rânduri. Mă numesc Abel Tiffauges, țin un garaj în piața Porte-des-Ternes și *nu sunt nebun.* Cu toate astea, ceea ce am scris până acuma trebuie privit cu toată seriozitatea. De ce? Pentru că astfel funcția esențială a viitorului va fi aceea de a demonstra sau mai exact de a ilustra *seriozitatea* rândurilor precedente.

6 ianuarie 1938. Desenat de lumina neonului pe cerul umed și negru, calul înaripat de la *Mobilgas* aruncă o umbră pe mâinile mele și dispare îndată. Palpitația roșiatică și mirosul de grăsime râncedă îmbibat în toate obiectele din jur compun o atmosferă pe care o urăsc și în care, totuși, fără să o pot mărturisi, mă complac. E puțin spus că m-am obișnuit cu ea: îmi e la fel de familiară ca și căldura patului sau ca și chipul pe care-l regăsesc în fiecare dimineață în oglindă. Dar dacă mă instalez a doua oară, cu un stilou în mâna stângă în fața acestei pagini albe – a treia din *Scrierile sinistre* – e pentru că am certitudinea că mă aflu, cum se spune, la o cotitură a existenței mele și faptului că, în parte, contez pe acest jurnal pentru a scăpa de garaj, de preocupările mediocre care mă leagă de el și, într-un anume fel, de mine însumi.

Totul este semn. E nevoie însă de o lumină sau de un strigăt pătrunzător care să ne străpungă miopia ori surzenia, încă din anii de inițiere la colegiul Saint-Cristophe n-am încetat o clipă să observ' hieroglifele înscrise pe drumul meu și să aud cuvintele confuze ce-mi erau murmurate la ureche, care nu făceau însă decât să arunce încă o umbră de îndoială asupra sensului vieții mele, dar și să-mi dea, e drept, încă o dovadă că cerul nu e gol. Or, datorită celor mai neînsemnate împrejurări, această lumină a țâșnit ieri și de-atunci n-a încetat să-mi lumineze drumul.

Un incident banal m-a împiedicat o vreme să-mi folosesc mâna dreaptă. Învârteam manivela vrând să descleiez segmenții unui motor pe care bateriile nu reușiseră să-l pornească și, fără să-mi dau seama, manivela a început să se

învârtă înapoi, dar din fericire în clipa aceea aveam brațul moale și umărul nu era încordat. Tot șocul a fost suportat de încheietura mâinii și sunt convins că am auzit ligamentele trosnind. Era cât pe-aci să vomit de durere și sub pansamentul gros, cauciucat din fața mea simt încă pulsul zvâcnitor. Incapabil să m-apuc de vreo treabă în garaj cu o singură mână, m-am refugiat la etajul al doilea, în cămăruța în care-mi înghesui registrele de socoteli și ziarele vechi. Ca să-mi ocup gândurile, am vrut să scriu cu mâna sănătoasă câteva cuvinte răzlețe pe o foaie dintr-un blocnotes.

Atunci am avut revelația că pot să scriu cu mâna stângă! Da, fără niciun exercițiu prealabil, fără șovăială și fără încetineală, mâna mea stângă trasează hotărâtă caractere rotunde, deloc scălâmbăiate, și care, în plus, sunt lipsite de orice asemănare cu scrisul meu obișnuit, cel al mâinii drepte. O să revin asupra acestei întâmplări tulburătoare a cărei origine o bănuiesc, dar trebuia să notez încă de la bun început împrejurările care mă fac să pun pentru prima oară mâna pe pană, cu scopul unic de a-mi ușura inima și de a spune adevărul.

Trebuie, oare, să amintesc și de cealaltă împrejurare, poate nu mai puțin hotărâtoare, a despărțirii mele de Rachel? În cazul ăsta va trebui să spun o întreagă poveste, o poveste de dragoste, într-un cuvânt povestea mea de dragoste. Se înțelege de la sine că lucrul ăsta îmi displace, dar poate că nu e vorba decât de o lipsă de rutină. Pentru un om ca mine, cu o fire atât de ascunsă, a-mi întinde măruntaiele pe hârtie e un lucru foarte respingător la început, dar mâna mă îndeamnă și mi se pare că, dacă am început să povestesc despre mine, n-o să mă mai pot opri înainte de a ajunge la capătul drumului. Poate că nici evenimentele din viața mea nu se vor mai putea succeda de aici înainte în afara acestui reflex verbal ce se cheamă jurnal?

Am pierdut-o pe Rachel. Era femeia mea. Nu soția mea în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, ci femeia vieții mele, adică – fără niciun fel de emfază – ființa feminină a universului meu personal. O cunoscusem cu câțiva ani în urmă așa cum cunosc pe toată lumea, ca pe o clientă a garajului. Apăruse la volanul unui Peugeot 4 CV rablagit, vizibil flatată de mirarea pe care o stârnea, pe vremea aceea mai mult decât astăzi, o femeie-automobilist. Cu mine se purtase de la bun început cu o familiaritate care, având drept pretext problema

automobilistică ce ne lega, se extinsese repede asupra tuturor celorlalte lucruri, astfel că nu a trecut mult până m-am pomenit cu ea în pat.

Mai întâi, am fost atras de goliciunea ei pe care o purta bine, cu vitejie, la fel ca pe orice altă ținută, costum de călătorie sau rochie de seară. Pentru o femeie, nu există nenorocire mai mare, sunt sigur, decât să nu știe că poți fi și gol, că nu există numai o habitudine, ci și un *habitus* al nudității. Și sunt mândru că le pot recunoaște de la prima vedere, după o anume uscăciune, după o anume aderență a hainelor la pielea lor, pe femeile marcate de această ignoranță.

Sub capul mic cu profil acvilin, acoperit cu o cască de buclișoare negre, Rachel avea un trup puternic și rotund, a cărui feminitate surprindea prin șoldurile generoase, prin sânii cu lunule mari, violete, prin mijlocul foarte cambrat și prin acea gamă de rotunjimi de o fermitate impecabilă, toate prea voluminoase pentru mână, dar formând, împreună, un întreg de *necuprins.* În ce privește moralul, ea aparținea fără mare originalitate tipului „băiețos”, foarte la modă de când cu apariția unui anume roman de succes. Își asigurase independența exersând meseria de contabil ambulant, mergând pe la meseriași, pe la negustori sau pe la șefi de mici întreprinderi ca să le țină contabilitatea la zi. Ea însăși evreică, am avut ocazia să constat că toți clienții ei erau evrei, ceea ce se explica îndoit prin caracterul confidențial al documentelor pe care trebuia să le citească.

Spiritul ei cinic, un anume fel distructiv de a privi lucrurile, un gen de prurit cerebral care o făcea să trăiască întotdeauna îngrozită de plictiseală, m-ar fi putut descuraja; simțul umorului, o îndemânare în a descoperi acea latură profund absurdă a oamenilor și a situațiilor, o veselie tonică pe care știa cum s-o facă să țâșnească din monotonia vieții, toate acestea aveau însă o influență binefăcătoare asupra naturii mele voit morocănoase.

Scriind aceste rânduri, mă oblig să cântăresc ce însemna ea pentru mine și simt cum mi se pune un nod în gât când repet că am pierdut-o pe Rachel. Rachel, n-aș putea spune dacă ne-am iubit sau nu, dar sigur e că am râs mult împreună, și asta oare nu înseamnă ceva?

De altfel, tot râzând și fără nicio urmă de răutate a expus și

premisele de la care trebuia să plecăm amândoi pentru a ajunge împreună, pe căi diferite, la aceeași concluzie, despărțirea noastră.

Venea câteodată ca o vijelie, își lăsa mașina la mecanic pentru o reparație sau o gresare și în acest răstimp urcam împreună în apartamentul meu, nu fără ca ea să profereze câte o glumă obscenă tradițională prin care se prefăcea că asemuiește soarta mașinii cu cea a șoferiței. În ziua aceea, în timp ce se îmbrăca, a spus în treacăt că făceam dragoste „ca un canar”. Am crezut la început că se referea la priceperea, la ingeniozitatea mea. M-a lămurit însă. Nu era vorba decât de graba mea, comparabilă, după cum spunea, cu tamponul expeditiv pe care păsările mici și-l administrează în chip de datorie conjugală. Apoi evocă, visătoare, amintirea unuia dintre foștii ei amanți, fără îndoială cel mai bun din câți avusese, îi promisese că aveau să înceapă să facă dragoste chiar în clipa în care se culcau și că n-o să sfârșească decât când se crapă de ziuă. Se ținuse de cuvânt și o muncise până când apăruseră primii zori. „E-adevărat, adaugă ea cu sinceritate, că ne culcaserăm târziu, iar nopțile în anotimpul ăla erau scurte.”

Povestea asta mi-a amintit de cea a căpriței domnului Seguin care, ca s-o imite pe bătrâna Renaude, considera drept o datorie de onoare să se bată cu lupul toată noaptea și să nu se lase doborâtă decât la prima rază de soare.

— Ar fi bine, într-adevăr, încheie Rachel, să crezi c-o să te devor imediat ce-o să te oprești.

Și îndată mi se păru că avea cu adevărat un aer de lup, cu sprâncenele ei negre, cu nările în vânt și cu gura mare, lacomă. Am râs din nou. Pentru ultima oară. Căci știam că mintea ei de contabil ambulant îmi calculase insuficiența și reperase un alt culcuș în care să se aciueze.

Ca un canar… Acest cuvânt fusese rostit cu șase luni în urmă și în tot acest răstimp mă cutreierase îndelung, adânc. Știam de multă vreme că una dintre formele cele mai frecvente de fias*co se*xual era această *ejaculatio precox,* adică actul sexual insuficient reținut, amânat. Acuzația adusă de Rachel merge departe, căci scopul ei e de a mă situa în pragul neputinței, ba chiar mai mult, traduce marea neînțelegere a cuplului uman, imensa frustrare a femeilor, fără încetare fecundate, niciodată satisfăcute.

— Nu-ți pasă de plăcerea mea nici cât negru sub unghie! Sunt obligat să-i dau dreptate. Când o acopeream pe Rachel cu tot trupul meu ca să o iau în stăpânire, ceea ce se putea petrece în spatele pleoapelor ei închise, în căpșorul ei de pastor iudeu era chiar ultima dintre preocupările mele. Îți potolești foamea de carne proaspătă și pe urmă te întorci la tinichigeria ta.

Era adevărat. Și la fel de adevărat era și faptul că omul care își mănâncă pâinea nu-și face griji pentru satisfacția pe care o are sau n-o are pâinea de a fi mâncată. Mă înfuleci ca pe-un biftec.

E posibil, dacă se adoptă fără rezerve acest „cod al virilității" care este opera femeilor și arma slăbiciunii lor. Dar, în primul rând, asimilarea dragostei cu actul alimentar nu are nimic umilitor, căci tot la o astfel de asimilare recurg și multe religii, și în primul rând cea creștină, prin cuminecătură. Acestei idei de virilitate – noțiune în exclusivitate feminină – ar trebui să i se facă însă autopsia. Deci, virilitatea se măsoară prin raportare la *putința sexuală,* iar putința sexuală constă în a prelungi cât mai mult posibil actul sexual. E o problemă de abnegație. Acest termen de putință trebuie deci înțeles în sensul său aristotelian, de *contrariu al actului.* Putința sexuală înseamnă tocmai inversul și e un fel de negare a actului sexual. Este actul promis, niciodată împlinit, la nesfârșit învăluit, reținut, suspendat. Femeia este putință, bărbatul este act. Așadar, bărbatul este neputincios, bineînțeles în dezacord cu lentele și vegetativele maturații feminine. Doar dacă nu cumva merge docil la școala ei, în ritmul ei, trudindu-se cu toată înverșunarea cerută să smulgă o scânteie de bucurie cărnii doritoare de amânare ce i se oferă.

— Tu nu ești un amant, ești un căpcăun.

O! anotimpuri, o, castele! Rostind această simplă frază, Rachel a făcut să apară fantoma unui copil monstruos, de o puerilitate derutantă, a cărui amintire pune stăpânire pe mine cu o suveranitate absolută. Nestor. Am presimțit întotdeauna că va reveni în forță în viața mea. În realitate n-o părăsise niciodată, dar de când murise mă lăsase în pace, mulțumindu-se când și când să-mi facă un mic semn lipsit de gravitate – uneori chiar amuzant –, atât cât să nu-l dau uitării. Noua mea scriere cu stânga și plecarea lui Rachel mă avertizează în

privința unei apropiate reveniri a puterii lui.

10 ianuarie 1938. Nu demult mă uitam la una dintre acele fotografii cu toată clasa care se fac în serie în luna iunie, puțin înainte de împărțirea premiilor. Dintre toate acele figuri înțepenite în expresii lugubre, cea mai plăpândă, cea mai chinuită este a mea. Champdavoine și Lutigneaux sunt și ei acolo, unul strâmbându-se sub o perucă de clovn în formă de anghinare, celălalt cu ochii închiși pe fața lui șireată, de parcă ar medita la o lovitură sub aparența unei sieste înșelătoare. Nici urmă de Nestor, deși fotografia datează fără discuție de pe vremea când trăia. Dar, în definitiv, era în stilul lui să se sustragă acestei mici ceremonii ușor ridicole și mai ales să nu lase nicio urmă banală din viața lui înainte de a dispărea.

Aveam vreo unsprezece ani și nu mai eram un novice la Saint-Cristophe, unde începeam cel de-al doilea an. Dar dacă nefericirea mea nu mai era aceea, disperată, a dezrădăcinării și a rătăcirii în necunoscut, era în schimb și mai adâncă sub o aparență calmă, chibzuită și parcă definitivă. Îmi amintesc că în acea clipă făcusem recensământul nenorocirilor mele și nu așteptam vreo rază de speranță din nicio zonă. Trăsesem o linie sub profesori și sub lumea spiritului în care se presupunea că ei ne inițiază. Ajunsesem la punctul – dar am renunțat oare vreodată la această atitudine? – de a considera nul și radical descalificat orice autor, orice personaj istoric, orice operă, orice materie de studiu, din clipa în care adulții păreau să și le fi însușit și ni le dădeau ca hrană spirituală. Din crâmpeie, răsfoind dicționare, spicuind ce puteam din lucrări de compilare, pândind într-un curs de istorie sau de franceză aluzia făcută în treacăt la ceea ce mă interesa în primul rând, am început să-mi formez o cultură marginală, un panteon personal în care erau vecini Alcibiade cu Pilat din Pont, Caligula cu Hadrian, Friedrich-Wilhelm I cu Barras, Talleyrand cu Rasputin. Era vorba de un anume fel de a vorbi despre un om politic sau despre un scriitor – condamnându-l, bineînțeles, dar asta nu era de ajuns, mai trebuia și altceva – care mă făcea să ciulesc urechea și să bănuiesc că era vorba de unul de-ai mei. Începeam îndată o anchetă, un fel de proces de beatificare, cu toate mijloacele disponibile, proces la capătul căruia porțile panteonului meu se deschideau sau rămâneau

închise, după caz.

Eram firav și urât, cu un păr drept și negru ce încadra o figură întunecată, cu ceva de arab și de țigan în ea, aveam un trup stângaci și osos, mișcări nesigure și lipsite de grație. În primul rând, probabil că aveam o anume trăsătură fatală ce făcea să fiu atacat până și de cei mai lași, să fiu lovit chiar și de cei mai slabi. Eram dovada nesperată că și ei puteau domina și umili. Nici nu suna bine de recreație că mă și trânteau pe jos și rareori mă puteam ridica înainte de începerea orei următoare.

Pelsenaire venise de curând la colegiu, dar forța fizică și simplitatea personalității lui îl plasaseră de la bun început pe un loc privilegiat în ierarhia clasei. O bună parte din prestigiul său se datora unei centuri de piele de o lățime extraordinară – am aflat mai târziu că fusese făcută din apărătoarea de burtă a unui cal – pe care o purta peste șorțul negru și a cărei cataramă de oțel avea nici mai mult, nici mai puțin decât trei dinți. Avea un cap pătrat, cu părul țepos, blond, o figură inexpresivă cu trăsături regulate, ochi deschiși la culoare, privirea foarte directă, iar atunci când trecea printre grupuri, cu degetele mari băgate pe sub centură, i se auzea tropăitul admirabil al bocancilor cu cuie care puteau, la ocaziile mari, să smulgă jerbe de scântei pavajului de granit din curte. Era o ființă pură și lipsită de răutate, dar și de apărare în fața răului și, la fel ca primitivii din Pacific care mor chiar după primul contact cu germenii pe care îi poartă, fără să li se întâmple nimic, albii, Pelsenaire se molipsi dintr-odată de răutate, de cruzime și de ură în ziua în care i-am dezvăluit complexitatea inimii mele.

Moda „tatuajelor” se răspândise brusc în colegiu. Unul dintre externi făcea comerț cu tuș și cu penițe ascuțite cu care se puteau trasa semne pe piele fără a o zgâria. Petreceam ore întregi „tatuându-ne” astfel litere, cuvinte și desene în palmă, pe încheieturile mâinilor sau pe genunchi, și întotdeauna aceste semne erau stupizenii și simboluri vagi ale căror modele le luam din *grqffiti*-urile de pe ziduri și din closete.

Desigur, Pelsenaire nu era insensibil la farmecul noii noastre ocupații, dar, evident, îi lipseau imaginația și dexteritatea necesare pentru o decorație la înălțimea demnității lui. Astfel că se arătă îndată foarte interesat în ziua în care am scos la iveală, ca din greșeală, o foaie de hârtie pe care desenasem cât

putusem de bine o inimă străpunsă de o săgeată – din rană curgeau picături de sânge – și înconjurată de aceste cuvinte: *Al tău pe viață.* Am sfârșit prin a-l fermeca întru totul pretinzând că am copiat acea minunăție de pe pieptul unui subofițer, prieten de-al meu, din Legiunea străină. Apoi i-am propus să-l tatuez, în cazul în care voia să poarte acele prestigioase însemne pe partea dinăuntru a coapsei stângi, un loc discret, dar care putea fi descoperit în orice clipă.

Operația nu ceru nici mai mult, nici mai puțin decât o seară întreagă de studiu. Stăteam pe jos, sub banca lui Pelsenaire și munceam cu o grijă plină de zel, ajutat de complicitatea vecinilor care ne fereau cu trupurile, cu cărțile și cu ghiozdanele lor de indiscreția supraveghetorului. Munca mea era îngreunată de faptul că, strivită de pupitru, coapsa era ieșită în relief, iar suprafața ei devenise convexă.

Pelsenaire se arătă foarte satisfăcut de rezultat, totuși oarecum surprins, căci formula ce înconjura inima străpunsă și sângerândă devenise *AT pe viață.* Fără să clipesc, i-am spus că legionarii foloseau aceste inițiale drept prescurtări, fie pentru Al tău, fie pentru a-și manifesta revolta împotriva lui Dumnezeu (Ateu[1] pe viață), fie într-un mod echivoc pentru a desemna și prima, și a doua variantă, în același timp. Pelsenaire care, era limpede, nu înțelesese nimic din explicațiile mele încurcate, păru să fie mulțumit pentru moment.

A doua zi însă, în timpul recreației de la ora șase, mă luă deoparte cu o figură care nu prevestea nimic bun. Cineva probabil că îi deschisese ochii între timp, căci din capul locului sări la mine cu reproșuri privind enigmaticele inițiale.

— A T, îmi zice el, sunt inițialele tale. *Abel Tiffauges pe viață.* Șterge imediat tâmpenia asta!

Eram demascat și, jucând totul pe o singură carte, am făcut gestul la care visam cu înfrigurare de săptămâni întregi. M-am apropiat de el, mi-am pus mâinile pe faimoasa centură la nivelul șoldurilor și, apropiindu-mă din ce în ce mai mult cu o încetineală plină de uimire, le-am dat drumul să alunece pe piele până când s-au întâlnit la spate. Și-atunci mi-am pus capul pe pieptul lui, în dreptul inimii.

Pelsenaire se întreba probabil ce se întâmpla, căci pe moment nu se clinti. Apoi însă mâna lui dreaptă se ridică încet

[1] *Athee* (fr.) – ateu (n.tr.)

în același ritm pe care îl adoptasem și eu, mi se lipi de față și o lovitură brutală urmată de o îmbrâncitură puternică mă smulse de lângă el și mă proiectă pe spate la o distanță de câțiva metri. Făcu apoi stânga-mprejur și se îndepărtă, iar de sub cuiele bocancilor lui țâșneau jerbe de scântei.

Din acel moment, descoperind farmecele sclaviei, mă alimentă cu umilințe și cu maltratări pe care le acceptam cu o supunere prostească. Jumătate din porțiile mele de la cantină i le dădeam lui din toată inima, căci n-aveam deloc poftă de mâncare și am simțit chiar o bucurie ascunsă acceptând să-i curăț și să-i dau cu cremă bocancii lui minunați, căci dintotdeauna mi-a plăcut să ating încălțămintea.

Dar aceste exigențe, la urma urmelor rezonabile, nu erau suficiente, sufletul lui infectat avea nevoie de satisfacții mai crude. Și astfel hotărî că în fiecare zi voi mânca iarbă. Cum începea recreația de la prânz, mă arunca în micuța pajiște din jurul statuii sfântului nostru patron și, călare pe mine, cu bărbia aruncată înainte într-un reflex de brută, îmi înfunda în gură pumni de pir pe care-i mestecam conștiincios ca să nu mă sufoc. Câțiva curioși asistau la această operație, iar astăzi recunosc că am un sentiment de ură și de indignare amintindu-mi că, nici măcar o dată, niciunul dintre supraveghetori atât de prompți altminteri când era vorba să mă prindă cu vreo greșeală și să mă pedepsească – nu a intervenit pentru a pune capăt acestei scene.

Sclavia mea nu avea să ia sfârșit decât după ce va fi ajuns la paroxism. Era la începutul toamnei, după zile și nopți întregi de ploaie care transformaseră curtea de recreație într-o cloacă. Pietrele și zgura dispăruseră sub un strat de noroi și de frunze uscate de o înșelătoare moliciune. Datorită umezelii în care se scălda mizeria noastră de orfani prost încălziți, prost hrăniți, niciodată spălați, hainele ni se lipeau de trupuri și, până la urmă, începeau să semene cu niște membrane naturale, cu niște solzi, cu niște carapace de care, seara, când ne dezbrăcăm, și de altfel în fiecare clipă ne desolidarizam cu o senzație îngrozitoare de chircire interioară, cu pielea oripilată, cu mușchii încordați, cu sexul zbârcit, în ziua aceea jocurile noastre erau de o violență puțin obișnuită, aproape disperată, de parcă, pentru a răspunde obscurității și asprimii condiției noastre, am fi vrut să ne afirmăm ca războinici ori ca

sălbăticiuni. Pumni ce se izbeau cu un zgomot sec de fețe, piedici care se terminau cu căderi parabolice în noroi, luptători încolăciți unul în jurul celuilalt care se rostogoleau gâfâind pe jos. Se auzeau puține țipete, niciodată insulte, dar rareori se întâmpla ca acela care cădea să nu-și umple pumnii cu noroi, aruncându-l în adversarul său, pentru ca și acesta să se murdărească. Eu mă ascundeam după stâlpii din curte încercând să evit întâlnirile – numeroase – ce riscau să-mi fie fatale. Nu m-am gândit de data aceea să mă tem de Pelsenaire, căci el n-avea cum să dea atenție în acea grandioasă încăierare unui adversar atât de firav. Iată că astfel, fără să mă sperii prea tare, m-am lovit brusc de el încercând să mă feresc de o minge aruncată ca o ghiulea de tun. Căzuse probabil într-o poziție ciudată, pe un singur genunchi, căci se murdărise pe jumătate de picior și numai pe o parte, iar în rest era aproape intact. Cum eu încercam să mă eschivez, mă prinse de braț și își întinse spre mine genunchiul.

— Șterge-mă! îmi porunci el. Ghemuindu-mă îndată la picioarele lui, m-am pus pe treabă ajutându-mă de o batistă de o curățenie destul de îndoielnică. Pelsenaire deveni nerăbdător. N-ai altceva? Atunci dă cu limba!

Șoldul, genunchiul și gamba erau uniform sculptate într-un mâl negru, lucios, care ar fi fost impecabil dacă n-ar fi existat rana din centru, adâncă și roșie, deschisă deasupra rotulei. Din ea curgea un lichid roșiatic ce bătea în ocru și care, amestecându-se cu noroiul, devenea de un maroniu din ce în ce mai închis. Limba mea făcu ocolul rănii înconjurând-o cu o aureolă cenușie. Am scuipat de mai multe ori pământ și rămășițe de zgură. Rana din care sângele continua să curgă își etala sub ochii mei geografia-i capricioasă, cu carnea umflată, cu ridicăturile albicioase de piele zgâriată și cu marginile întoarse înăuntru. Prima oară am dat cu limba pe deasupra rapid, totuși nu îndeajuns de ușor căci am provocat o tresărire ce ridică într-un rânjet gulerul de mușchi rotunjit de pe rotulă. A doua oară, am insistat mai mult. În sfârșit, buzele mele se lipiră de buzele rănii și nu-mi dau seama cât timp au zăbovit acolo. N-aș putea spune cu exactitate ce s-a întâmplat după aceea. Cred că am fost cuprins de frisoane, chiar de convulsii și că a fost nevoie să fiu dus la infirmerie. Cred că am fost bolnav mai multe zile. Amintirile legate de acest episod din viața mea

de la Saint-Cristophe sunt destul de tulburi. În schimb, lucrul de care sunt sigur este că profesorii au crezut de cuviință să-i anunțe tatălui meu această indispoziție și, folosindu-se de un pretext oarecare, au făcut aluzie, cu o ironie de a cărei enormitate nu erau conștienți, la o indigestie datorată unui exces de dulciuri.

13 ianuarie 1938. Îi spuneam lui Rachel: „Există două feluri de femei. Femeia-bibelou care poate fi manevrată, manipulată, îmbrățișată din priviri și care este ornamentul vieții unui bărbat. Și femeia-peisaj. Pe aceasta din urmă o vizitezi, începi s-o cutreieri, riști să te pierzi prin ea. Prima este verticală, a doua – orizontală. Prima e volubilă, capricioasă, răzbunătoare, cochetă. Cealaltă este taciturnă, încăpățânată, posesivă, îmbibată de trăiri, visătoare”.

Mă asculta încruntată, căutând în cuvintele mele ceea ce putea fi jignitor pentru ea. Atunci, ca s-o fac să râdă, mă prefăceam că îmi reiau discursul în alți termeni: „Există două feluri de femei, repetam eu. Cele cu bazin parizian și cele cu bazin mediteraneean” și îi arătam cu mâinile o dimensiune mică și una mare. Zâmbea, întrebându-se cu o urmă de neliniște dacă nu cumva o clasam la tipul mare – tip căruia îi aparține, de altfel, fără niciun fel de îndoială.

Căci această femeie băiețoasă, descurcăreață, e fără discuție o femeie-peisaj; un bazin mediteraneean (de altfel, familia ei e originară din Salonic). Are un trup mare, primitor, matern. M-am ferit să-i spun lucrul ăsta de teamă să n-o irit – căci pentru ea cuvântul e întotdeauna mângâiere sau agresiune, niciodată oglindă a adevărului și îi ascundeam și mai tare gândurile care-mi treceau prin cap, de exemplu când îi puneam mâna pe osul șoldului, foarte dezvoltat, în formă de promontoriu care domină tot restul peisajului. Pântecele ei, vale temătoare și săpată de neliniște, se ascunde între coapsele masive… îmi puneam întrebări legate de această noțiune misterioasă: sexul femeii. Cu siguranță că acest pântece decapitat nu poate pretinde un asemenea titlu decât în virtutea simetriei pe care o prezintă în mod grosolan trupul femeii și cel al bărbatului. Sexul femeii. Poate că am fi mai inspirați dacă l-am căuta la nivelul pieptului care-și poartă triumfător cele două cornuri ale abundenței…

Biblia aruncă asupra acestei probleme o lumină ciudată.

Citind începutul *Facerii,* suntem alertați de o contradicție flagrantă ce desfigurează acest venerabil text. *Dumnezeu a făcut omul după chipul și asemănarea Sa, l-a făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, i-a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvântat și le-a spus: „Fiți rodnici și creșteți și vă înmulțiți, umpleți pământul și-l stăpâniți…”A*cest pasaj neașteptat în care se trece de la singular la plural este de-a dreptul de neînțeles, cu atât mai mult cu cât zămislirea femeii din coasta lui Adam nu intervine decât mult mai târziu, în capitolul al II-lea al Face*rii. Tot*ul se luminează, dimpotrivă, dacă se păstrează singularul în fraza pe care o citez. Dumn*ezeu l-a făcut pe om după chipul și asemănarea sa, adică bărbat și femeie în același timp. El îi spune: „Crești, înmulțește-te” etc*. Mai târziu constată că singurătatea pe care o implică hermafroditismul nu e bună. Îl cufundă pe Adam în somn și îi ia nu o coastă, ci „o parte”, pântecele, adică organele sexuale feminine din care face o ființă independentă.

Din acest moment se poate înțelege de ce femeia nu are, la drept vorbind, părți sexuale, căci ea însăși este o parte sexuală: acea parte sexuală a bărbatului prea incomodă pentru a fi purtată permanent și deci lăsată deoparte, în general, și refolosită la nevoie. De altfel, este propriu omului – diferit de animal – să își poată adapta în orice clipă un instrument, o unealtă, o armă de care are nevoie, dar de care se poate descotorosi pe dată, în vreme ce homarul este condamnat să-și târască mereu după el cei doi clești. Și așa cum mâna este organul de prindere datorită căruia omul își poate lua după nevoi un ciocan, o spadă sau un stilou, tot astfel și sexul său este organ de prindere al părților sexuale, mai curând decât parte sexuală în sine.

Dacă acesta este adevărul, atunci trebuie judecată cu asprime pretenția căsătoriei, care este aceea de a încerca să împreuneze din nou cât mai strâns și cât mai indisolubil cu putință ceea ce a fost despărțit. Nu uniți ceea ce Dumnezeu a despărțit! Deșartă rugăminte! Nu putem scăpa de fascinația mai mult sau mai puțin conștientă a strămoșului Adam, încărcat cu toată aparatura lui de reproducere, trăind în poziție orizontală, poate incapabil să meargă, să lucreze în niciun caz, neîncetat pradă unor transporturi amoroase de o perfecțiune extraordinară posesor-posedat într-același elan –, în afară poate

– dar cine mai știe! – de perioadele în care era însărcinat din propria-i strădanie. Cum trebuie să fi arătat echipajul strămoșului fabulos, bărbatul purtător de femeie devenit pe deasupra purtător de copil, încărcat și supraîncărcat, asemenea acelor păpuși Gigognes care intră una în alta!

Această imagine poate părea amuzantă. Pe mine – atât de lucid, totuși, în fața aberației conjugale – mă emoționează, îmi trezește nu știu ce nostalgie atavică a unei vieți supraomenești, plasată prin însăși plenitudinea ei deasupra vicisitudinilor timpului și îmbătrânirii. Căci dacă în *Facere* există o *cădere a omului,* aceasta nu apare în episodul cu mărul – care, dimpotrivă, marchează un progres, accesul la cunoașterea binelui și a răului, ci în dislocarea ce l-a frânt în trei pe Adam cel zămislit mai întâi, făcând să cadă din bărbat mai întâi femeia, apoi copilul, creându-i dintr-odată pe acești trei nefericiți, copilul veșnic orfan, femeia însingurată, mereu în căutarea unui protector, bărbatul ușuratic, alert, dar asemenea unui rege deposedat de toate atributele sale pentru a fi supus unor munci înjositoare.

Căsătoria nu are alt sens decât acela de a urca din nou panta, de a-l reface pe Adam zămislit mai întâi. Dar oare nu există decât această jalnică soluție?

16 ianuarie 1938. Când am părăsit colegiul Saint-Cristophe, sufletul părăsise deja bătrâna locuință cu patru ani în urmă, și tot acest univers școlar, religios și carceral totodată nu mai era populat decât de umbre de copii și de preoți. Nestor murise asfixiat în pivnița colegiului, era mort pentru ceilalți, dar pentru mine era mai viu ca oricând.

Nestor era singurul fiu al paznicului clădirii. Oricine a cunoscut o astfel de instituție, va putea măsura pe dată puterea pe care i-o conferea această situație. Locuind în același timp și la părinți, și la colegiu, el cumula atât avantajele internilor, cât și pe cele ale externilor. Primind adesea de la tatăl său mici misiuni casnice, circula în voie prin toate corpurile clădirii și avea cheile de la aproape toate ușile, fiind în același timp liber să iasă în „oraș” în afara orelor de curs și de studiu.

Dar toate astea n-ar fi fost încă nimic dacă nu ar fi fost vorba de Nestor însuși. Privind în urmă, îmi pun în ceea ce-l privește întrebări ce nu-mi treceau prin cap pe vremea când îi eram

prieten. Ființă monstruoasă, genială, feerică, era, oare, un adult pitic, blocat în dezvoltarea lui la statura unui copil, sau, dimpotrivă, un copil gigant, așa cum sugera silueta lui? N-aș putea să spun. Acele câteva cuvinte ale sale pe care memoria mea le reconstituie – mai mult sau mai puțin fidel, poate – dădeau dovada unei uluitoare precocități, dacă se admite că Nestor avea vârsta condiscipolilor săi. Dar nimic nu e mai puțin sigur ca acest fapt și nu e exclus ca el să fi fost, dimpotrivă, un arierat, un infantil, un om rămas la vârsta copilăriei, născut în colegiu și condamnat să rămână acolo. În mijlocul acestor incertitudini e cazul să nu mai opresc penița să scrie un cuvânt ce se impune: atemporal. Am vorbit despre eternitate referindu-mă la mine. Astfel că nu e deloc de mirare faptul că Nestor – din care, fără discuție, mă trag – a scăpat, ca și mine, măsurii timpului…

Era gras, de fapt, obez, ceea ce dădea tuturor gesturilor și chiar mersului său o anume încetineală maiestuoasă și îl făcea de temut în încăierări. Nu suporta căldura, de-abia dacă punea ceva pe el când era foarte frig, iar în restul anului transpira încontinuu. De parcă ar fi fost stânjenit de inteligența și de memoria lui anormală, vorbea rar, cu o gravitate doctorală, studiată, fabricată, fără umbră de naturalețe, ridicând cu plăcere arătătorul atunci când profera o formulă pe care cu toții o găseam admirabilă, fără să înțelegem o iotă. La început, am crezul că se exprima prin citate culese din lecturi apoi, pătrunzând în sfera lui, am văzut că mă înșelam. Autoritatea pe care o avea asupra tuturor elevilor era indiscutabilă și chiar și profesorii păreau a se teme de el și îi acordau niște privilegii care mi se păruseră exorbitante la început, pe vremea când nu știam cine e.

Prima manifestare a acestei poziții privilegiate la care fusesem martor mi se păruse, e adevărat, cât se poate de ciudată, căci nu eram încă sensibil la aura de temut ce înconjura tot ceea ce avea legătură cu el. În fiecare clasă o cutie vopsită în negru, așezată la picioarele catedrei profesorului, servea drept coș pentru hârtii. Când cineva voia să meargă la latrine cerea permisiunea ridicând două degete în formă de V. La un semn afirmativ din cap al supraveghetorului sau al învățătorului, se îndrepta spre cutie, își afunda rapid mâna în ea și ieșea pe ușă cu pumnul plin cu hârtii. Faptul că

Nestor nu făcea semnul V cuvenit mi-a scăpat la început, fiindcă locul lui era în fundul clasei. De prima dată însă am fost pătruns de respect pentru nonșalanța cu care s-a apropiat de cutie și pentru scena care a urmat. Cu o atenție de maniac a început să examineze diferitele eșantioane de hârtie aflate deasupra, apoi, aparent nu prea satisfăcut de această alegere, s-a apucat să cotrobăie prin cutie ca să scoată la suprafață ghemotoace sau fâșii mai vechi pe care le-a cercetat îndelung, părând chiar să citească ceea ce scria pe ele. Atenția tuturor elevilor era în mod irezistibil atrasă de aceste manevre și nici măcar profesorul nu-și mai continua cursul decât cu o voce lentă, mecanică, presărată cu tăceri din ce în ce mai lungi. Ar fi trebuit să fiu frapat de muțenia înfricoșată ce se lăsase asupra întregii clase, în vreme ce un vacarm îngrozitor ar fi salutat orice alt elev ce s-ar fi dedat acelorași operații. Dar, repet, eram novice la Saint-Cristophe și râdeam cu lacrimi, ținându-mă de bancă, până când, în sfârșit, un coleg începu să-mi tragă pumni în coaste cu o furie pe care nu o înțelegeam, în orice caz nu mai mult decât ceea ce-mi șopti apoi printre dinți, în vreme ce Nestor se oprise asupra unui caiet de clasă verde acoperit de crochiuri: „Ceea ce contează pentru el, spuse, nu e hârtia în sine, ci ceea ce e scris pe ea și cine a scris”. Această frază – ca și multe altele pe care voi încerca să mi le amintesc învăluia misterul Nestor fără a-l limpezi.

Avea o poftă de mâncare ieșită din comun, iar eu îi eram în fiecare zi martor, căci seara lua masa în familie, ziua, la cantină. Fiecare masă avea opt tacâmuri și se afla sub răspunderea unui „șef de masă” care trebuia să vegheze la justa împărțire a porțiilor. Printr-unul dintre acele paradoxuri care au încetat să mă surprindă doar la capătul mai multor luni de inițiere, Nestor nu era șef de masă. Dar asta nu-l făcea decât să profite și mai mult de situație, căci elevul care îndeplinea această funcție – ca de altfel și toți ceilalți de la masă – nu numai că-l lăsa fără să crâcnească să-și toarne în farfuria lui un sfert bun din fiecare fel, dar îl și copleșea cu ofrande alimentare, ca pe un zeu antic.

Nestor mânca repede, serios, harnic, întrerupându-se numai pentru a-și șterge sudoarea ce-i curgea de pe frunte pe ochelari. Avea în el ceva din Silenus, cu obrajii lui lăsați, burta rotundă și crupa mare. Trilogia ingestie-digestie-defecație îi

ritma viața și aceste trei operații erau înconjurate de un respect general. Dar asta nu era decât fața vizibilă a lui Nestor. Fața ascunsă, pe care numai eu i-am bănuit-o, era aceea a *semnelor, descifrarea semnelor.* Aceasta era marea afacere a vieții lui, împreună cu despotismul absolut pe care-l făcea să plutească asupra întregului colegiu Saint-Cristophe.

Semnele, descifrarea semnelor… Despre ce semne era vorba? Ce anume dezvăluia descifrarea lor? Dacă aș putea răspunde la această întrebare, toată viața mea s-ar schimba și nu numai viața mea – îndrăznesc să scriu așa ceva fiind sigur că nimeni nu va citi vreodată aceste rânduri, ci însuși cursul istoriei. Fără îndoială că Nestor nu făcuse decât câțiva pași în acest sens, dar singura mea ambiție este tocmai aceea de a porni pe urmele lui și poate chiar de a înainta ceva mai mult decât el, grație timpului mai lung care îmi este acordat, dar și inspirației pe care o emană umbra lui.

20 ianuarie 1938. Eul vâscos. Am primit o veste bună, foarte bună care mă umple de bucurie. Nu după mult timp vestea este dezmințită. Nu mai rămâne nimic, absolut nimic. Și totuși, rămâne! Printr-un ciudat fenomen de remanență, bucuria care m-a învăluit și apoi s-a retras a lăsat în urma ei o pojghiță de fericire, așa cum marea, retrăgându-se, lasă în urma ei bălțoace limpezi în care se reflectă cerul. În mine există cineva care încă nu a înțeles că vestea cea bună a fost falsă și continuă, în mod absurd, să jubileze.

Am tratat cu ușurință faptul că Rachel m-a părăsit. De altfel, continui să consider această ruptură ca fiind lipsită de gravitate și chiar benefică dintr-un anume punct de vedere, fiindcă am convingerea că ea deschide drumul unor schimbări mari, unor lucruri mari. Dar mai există un alt eu, eul vâscos. Care la început nu înțelesese nimic din toată povestea asta cu ruptura. De altfel, nu înțelege niciodată de prima oară. Este un eu greoi, ranchiunos, cu toane, mereu scăldat în lacrimi și în sămânță, strâns legat de obiceiurile lui, de trecutul lui. I-au trebuit săptămâni întregi ca să înțeleagă că Rachel nu se mai întoarce. Acum a înțeles. Și plânge. Pe ființa asta naivă și tandră, puțin surdă, puțin mioapă, atât de ușor de păcălit, care își revine atât de greu după o suferință, o port în mine ca pe o rană. Fără nicio îndoială, ea este cea care mă împinge să caut pe culoarele

înghețate din Saint-Cristophe urma unei mici fantome imposibil de consolat, strivită de ostilitatea tuturor și, pe deasupra, de prietenia unui singur om. De parcă aș putea, douăzeci de ani mai târziu, să-i preiau durerea pe umerii mei de bărbat și să-l fac să râdă, să râdă!

25 ianuarie 1938. Colegiul Saint-Cristophe ocupă la Beauvais fosta clădire a abației cisterciene cu același nume, fondată în 1152 și desființată în 1785. Din Evul Mediu nu au mai rămas decât arcadele bisericii abațiale restaurate, iar partea cea mai importantă a colegiului este instalată în imensa clădire abațială construită de Jean Aubert în secolul al XVIII-lea. Aceste amănunte își au importanța lor, căci atmosfera de rigoare și de austeritate la care eram supuși se datora în parte, fără îndoială, originii și istoriei acestor ziduri. Nicăieri această atmosferă nu era mai sensibilă decât în abația a cărei arhitectură mediocră nu data decât din secolul al XVII-lea și care servea drept loc de recreere pentru interni dimineața, înainte de sosirea externilor, și seara, după plecarea lor. Noi nu aveam dreptul decât la galerii, iar micuța grădină, întreținută cu grijă de Nestor-tatăl, cu sicomori ce răspândeau vara o lumină verzuie, cu bazinul ciobit din mijloc în care vegeta un masiv de ferigi, o puteam admira doar privind-o de peste balustrada ce o înconjura. Tristețea emanată de acest loc devenea încă și mai apăsătoare și parcă de nerespirat din cauza zidurilor înalte ce se ridicau din toate părțile.

În absența externilor care reprezentau legătura noastră vie cu exteriorul, ne adunam deci de două ori pe zi în această închisoare verde căreia între noi îi spuneam acvariu. Jocurile zgomotoase și alergatul erau interzise și de altfel spiritul locului ar fi fost de ajuns ca să înăbușe orice veleitate de acest fel, dar aveam totuși libertatea de a merge de colo-colo și de a vorbi între noi, astfel încât acvariul – mai mult încă decât capela, cantina sau dormitoarele – constituia locul de întâlnire obișnuit al internatului, punctul de concentrare a celor o sută cincizeci de copii supuși unei vieți de colegiu închise, izolate. Nestor nu-și făcea apariția decât rareori căci, după cum am spus, nu rămânea cu noi seara la cantină. Cu toate astea nu era absent – departe de așa ceva – și cei doi *factotum* ai lui, Champdavoine și Lutigneaux, erau însărcinați să-i transmită

mesajele și ordinele. De obicei, era vorba de un fel de trafic de influență datorat, pe de o parte, sistemului destul de subtil de pedepse și de iertări de pedepse în vigoare la Saint-Cristophe, iar pe de altă parte, puterii oculte exercitate de Nestor în acest domeniu major.

Gama de pedepse de la Saint-Cristophe o cunoșteam mult prea bine, căci o parcurgeam fără încetare de la un capăt la celălalt. Erau „plutonul”, un șir lung de elevi condamnați să se învârtă timp de un sfert de oră, o jumătate de oră sau cel mult o oră în curtea acoperită, „sechestrul”, care nu dădea voie celui pedepsit să vorbească cu absolut nimeni, ci doar să răspundă întrebărilor puse de vreun profesor sau de vreun pedagog, „erectum”-ul prin care era obligat să mănânce singur la cantină, la o masă mică și *în picioare.* Aș fi suportat însă de o mie de ori oricare din aceste pedepse, numai să nu-mi aud numele rostit împreună cu îngrozitoarea formulă prevestitoare de spaimă și de umilință: „Tiffauges *ad colaphum!*” Căci atunci trebuia să părăsesc clasa, să urc două etaje și să parcurg un culoar pustiu pentru ca la sfârșit să împing ușa anticamerei pedagogului. Acolo mă așezam în genunchi pe un scăunel de rugăciune, așezat în mod ciudat în mijlocul încăperii, în fața ușii biroului, și trebuia să sun dintr-un clopoțel pus pe jos, la îndemână. Un scăunel de rugăciune, îngenuncherea, clopoțelul cu clinchet subțire, în tot acest ritual al pedepsei nu mă pot împiedica astăzi să văd o parodie satanică a înălțării. Căci, fără îndoială, nu mergeam *ad colaphum* pentru a împlini un act de adorație! După ce suna clopoțelul, așteptarea putea să dureze între câteva secunde și o oră, constituind rafinamentul cel mai insuportabil al pedepsei. În sfârșit, mai devreme sau mai târziu, pedagogul apărea într-un foșnet furios de sutană ținând în mâna stângă un bilet de eliberare. Se năpustea pe scăunelul de rugăciuni, îl pălmuia cu toată puterea pe vinovat, îi punea în mână dovada că își ispășise pedeapsa și dispărea la fel precum venise.

Exista un sistem de iertări prin care se putea scăpa de diversele pedepse, după un barem calculat cu finețuri de cazuistică. Iertările erau reprezentate prin mici dreptunghiuri de carton albe, albastre, roz sau verzi în funcție de valoare – ce recompensau notele foarte bune sau primele locuri la compuneri. Știam astfel că în mintea preabunilor părinți șase

ore de pluton aveau aceeași valoare cu o zi de sechestru, că două zile de *erectum* sau un *colaphus* puteau fi răscumpărate printr-un loc întâi la compunere, două locuri doi, trei locuri trei sau prin patru note peste 16. Elevul pedepsit prefera însă deseori să sufere și să-și păstreze iertările, căci acestea îi mai permiteau și să-și cumpere o „ieșire scurtă” (duminica după-masă) sau o „ieșire lungă” (duminica toată ziua).

Cu toate astea, sistemul rămânea aproape întotdeauna teoretic și parcă lovit de paralizie căci, în ciuda spiritului de unire întru credință și a reversibilității meritelor, bunii părinți hotărâseră că iertările trebuiau să fie în mod obligatoriu personale – numărul beneficiarului figura pe dreptunghiul din carton – și nu puteau fi folosite decât de cei ce le meritaseră. Or, tocmai cei ce recoltau cele mai multe iertări – elevii buni, tocilarii, preferații învățătorului și ai supraveghetorilor – erau cei ce aveau cel mai puțin nevoie de ele căci, dintr-odată, o ciudată protecție părea să îndepărteze de ei plutonul, sechestrul, *erectum*-ul și *colaphus*-ul. Pentru îndreptarea acestei imperfecțiuni nu era nevoie decât, nici mai mult, nici mai puțin, de tot geniul lui Nestor.

2 februarie 1938. Toată ziua n-am făcut altceva decât să înnod și să deznod pe degete un elastic. Mâine voi fi obligat să lupt ca să mă desprind de această falsă și *stranie* prezență, destul de asemănătoare, deși mai enervantă și mai puțin simbolică, cu cea a unei verighete. Acel elastic era ca o mână micuță agățată de a mea, care se crispa și mă pișcă ușor când încercam să o smulg.

8februarie 1938. Uneori, trebuie să ajungi până în străfundul nopții pentru ca în sfârșit să poți vedea o lucire de speranță străpungând cerul întunecat. *Colaphus*-ul avea să-mi dezvăluie mie pentru prima oară uimitoarea protecție al cărei beneficiar aveam să devin și care n-a încetat să mă învăluie.

În colțul din clasă în care eram ghemuit se produsese o oarecare agitație și n-aș putea spune în ce măsură mi se datora inie cu adevărat. Cu toate astea, îngrozitoarea sentință căzuse din înaltul estradei asupra mea: „Tiffauges *ad colaphum!*” și freamătul de veselie sadică ce însoțea întotdeauna acest tip de pedeapsă parcursese șirurile de bănci. M-am ridicat ca într-un

coșmar și m-am îndreptat spre ușă într-o tăcere apăsătoare formată din patruzeci de respirații reținute. Eram în luna decembrie, în pragul unei ierni ce părea iminentă; nu eram pe deplin restabilit în urma neînțelegerilor cu Pelsenaire care, de când ieșisem din infirmerie, părea să nu mai mă vadă. Un crepuscul umed inunda curtea în care se zăreau, dincolo de gardul întunecat al castanilor, curtea interioară pustie din stânga și, în fund, pisoarele care se înălțau fără pic de discreție, ca un altar fumegând al băieției. Am dat cu piciorul într-o doară într-o minge părăsită pe asfaltul din curte. Șorturi negre atârnate de cuiere ciobite semănau în umbră cu o familie de lilieci. Refuzul de a exista urca în mine ca un strigăt mut. Era un țipăt ascuns, un urlet înfundat care-mi ieșea din inimă și se contopea apoi cu vibrația lucrurilor nemișcate. Un elan impetuos ne țâra – pe ele și pe mine – spre neant, ne grăbea spre moarte și furia cu care mă împingea îmi încovoia umerii. M-am așezat cu picioarele în rigolă. Mi-am cuprins genunchii cu brațele. Singurătatea mi-a lăsat întotdeauna măcar aceste două păpuși gemene cu craniile pătrate, chele și rotunjite – care erau eu. Am dat cu limba peste o crustă neagră ce se ridica în mijlocul rețelei de romburi a pielii, jegoasă, în unele părți, prăfuită și uscată, în altele. Am regăsit cu ușurare mirosul de silex frecat care-mi era familiar. Am înțeles că tocmai atinsesem într-un mod destul de brutal străfundurile nopții, atât de brutal încât eram încă năuc urcând pe scara chinurilor. Anticamera pedagogului era cufundată în penumbră. M-am ferit să aprind lumina. De pe scăunelul de rugăciune nu se vedea distinct pe zidul alb decât un tablou viu colorat, un Crist stigmatizat cu o coroană de spini pe cap, pe care îl pălmuia un soldat de rând. Eram încă atât de străin de citirea semnelor – marea afacere a vieții mele – încât nu m-am gândit la apropierea care se impunea de la sine. Știu astăzi că un chip omenesc, oricât de josnic ar fi el, de cum e pălmuit devine chipul lui Isus.

În depărtări se auzi dangătul unui clopot. Podeaua scârțâi. O rază de lumină amenințătoare se strecură pe sub ușa pedagogului. Stăteam ghemuit pe scăunelul de rugăciune ținându-mi respirația. Minutele treceau, iar eu nu mă puteam hotărî să agit clopoțelul *ad colaphum.* Dar oare unde era clopoțelul? Am pipăit în întuneric pe podea. Curând degetele

mele atinseră mânerul de lemn sculptat ce orna fusta de alamă a micului obiect greoi și perfid. L-am ridicat încet spre mine cu mare băgare de seamă, de parcă ar fi fost un șarpe adormit. M-am simțit mai liniștit atunci când degetele mele au strâns limba clopoțelului. Era din plumb, cu suprafața bătătorită, netedă ca pielea și având în partea de sus și în cea de jos o gâlmă întoarsă spre înlăuntru. Se vedea că servise ani mulți și visam la nenumăraţii *colaphi* pe care acest clopoțel îi făcuse să plouă pe chipuri de copii când, brusc, îmi scăpă din mână, sări pe rezemătoarea matlasată a scăunelului de rugăciune și se rostogoli pe podea cu un zgomot de tunet. Îndată ușa biroului se deschise și încăperea fu inundată de lumină, împietrit, am închis ochii în așteptarea loviturii.

Nu am primit nicio lovitură. Dimpotrivă, o mângâiere, ceva blând și mătăsos care îmi atinse încetișor obrazul cu un zgomot ca de foșnet. Am îndrăznit în sfârșit să mă uit. Lângă mine se afla Champdavoine, rânjind și contorsionându-se ca de obicei, și îmi întindea hârtiuța cu care mă mângâiase pe obraz. După care se dădu înapoi, schiță o reverență de clovn și dispăru pe ușa întredeschisă a biroului. Imediat după aceea, capul lui mai apăru o dată timp de o strâmbătură și ușa se închise.

M-am uitat la hârtia pe care mi-o dăduse: era un bilet de iertare semnat în toată regula de pedagog.

Când m-am întors în clasă, capul mi se învârtea mai tare decât dacă aș fi fost supus unui dublu *colaphus.* Dar firește că nu înțelesesem nimic și eram departe de a bănui că tocmai asistasem la formarea unei prime fisuri în blocul monolitic al destinului care mă strivea. Începând cu acea zi memorabilă, aș fi putut înceta să-l consider ca pe o înlănțuire inevitabilă și *a priori* ostilă și să recunosc – după cum am fost constrâns s-o lac de-atunci – că putea întreține o anume complicitate cu mica mea poveste personală și că, la urma urmelor, ceva din Tiffauges avea să intre în mersul lucrurilor.

Dar povestea cu *colaphus*-ul nu era decât un semn premergător. A trebuit să mai aștept încă multă vreme până când să se producă evenimentul ce avea să-mi schimbe radical poziția în Saint-Cristophe și să deschidă o eră nouă în viața mea.

În Duminica Floriilor, internii erau de obicei duși într-o „excursie” însoțită de un picnic ce simboliza sfârșitul iernii, îmi

repugna total orice obligație de a ieși dintre zidurile colegiului Saint-Cristophe în interiorul cărora mizeria mea avea măcar posibilitatea de a se cuibări în ea însăși într-un simulacru de căldură, însă acea plimbare îmi era de-a dreptul odioasă. Pentru această ocazie eram deci împărțiți în două grupuri. Posesorii de biciclete formau asemenea cavalerilor din armata de pe vremuri – o elită invidiată, căreia i se făgăduia o plimbare mai lungă, sub conducerea unui tânăr levit ce mergea pe o bicicletă cu motor. Eu făceam parte dintre pedestrașii umili, purtând în picioare încălțări grele ce aveau să parcurgă kilometri întregi, hărțuiți de o haită de supraveghetori arțăgoși.

Tocmai trebuia să șuiere fluierul de plecare, când se produse un eveniment ce făcu senzație în toată școala. Lutigneaux apăru împingând cu mâna o bicicletă strălucitoare, bicicleta lui Nestor. Era o bicicletă marca *Alcyon* de culoare grena cu dungi galbene, cu un ghidon de curse din oțel cromat, împodobit în stânga cu un retrovizor micuț și în dreapta cu un claxon cu două sunete, cu pneuri groase cu marginile albe, iar în spate cu un portbagaj pe care era fixat un catadioptru; în sfârșit, era prevăzută – lucru mai puțin cunoscut pe vremea aceea – cu un schimbător cu trei viteze.

Ne așteptam cu toții să-l vedem pe Lutigneaux alăturându-se grupului de cicliști: nici vorbă însă de așa ceva. Traversă toată curtea pe pavajul căreia bicicleta sălta ca un cal nărăvaș și se îndreptă către mine, care eram pierdut printre pedestrași. Îmi dădu bicicleta spunându-mi simplu:

— Din partea lui Nestor, pentru plimbare.

Surpriza mea n-a fost mai mică decât cea a întregii școli, care mă acuză însă pe loc de o putere de disimulare puțin obișnuită, părând evident faptul că probabil o lungă intimitate amicală precedase și pregătise o favoare atât de exorbitantă. Această scenă ar putea părea foarte neînsemnată și fără îndoială că ea n-ar fi fost luată în seamă de un martor străin de viața profundă din Saint-Cristophe. În ce mă privește, nici după aproape un sfert de secol nu mi-o pot aminti fără să tresar încă de bucurie și de mândrie.

Toată săptămâna următoare Nestor păru să mă ignore. De altfel, cunoșteam destul de bine eticheta pentru a ști că nu era cazul să-i mulțumesc. Dar în săptămâna ce urmă, Lutigneaux veni să mă caute în recreația mare de la ora șaptesprezece de

după plecarea externilor pentru a mă anunța că aveam să-mi schimb locul și că o să mă ajute să mă mut.

Se înțelege de la sine că supremația în a hotărî locurile elevilor era deținută de pedagog, care se străduia pe cât posibil să se împotrivească dorințelor lor, fie despărțind prietenii, fie obligându-i să stea în rândurile din față pe leneși și pe visători, care nu aspirau decât să trăiască fericiți și ascunși în fundul clasei. Numai Nestor putea să răstoarne fără nicio consecință neplăcută această ordine și să substituie voința sa voinței pedagogului. El însuși stătea în colțul din stânga cel mai îndepărtat al clasei, lângă o fereastră. Pentru a putea supraveghea curtea încontinuu își ridicase chiar și pupitrul cu bucățele de lemn și înlocuise cu sticlă obișnuită unul dintre micile carouri de sticlă mată cu care erau prevăzute toate ferestrele claselor. Din acel moment, printr-un decret care nu putea fi emanat decât de el, aveam să iau loc în același colț din stânga, lângă el, mai precis în dreapta lui. După strălucitoarea lovitură cu bicicleta, această mutare nu uimi pe nimeni, ba chiar mai mult, toată lumea o aștepta, atât învățătorii și supraveghetorii, cât și elevii.

De-atunci am trăit la Saint-Cristophe învăluit de o protecție pe cât de discretă, pe atât de eficace. Nu trecea săptămâna fără să găsesc ceva bun în dulapul meu de elev în pensiune; ploaia de pedepse părea să mă ocolească; cei mari care mă maltrataseră apărură de a doua zi smeriți din motive misterioase. Dar toate astea erau prea puțin încă în comparație cu radiațiile emanate de Nestor, la care eram expus în timpul tuturor orelor de curs și de studiu. Masa lui formidabilă părea să încline întreaga încăpere și s-o îngrămădească în colțul acela, în spate, în stânga. Pentru mine chiar așa era, acolo se afla adevăratul focar al întregii clase, cu mult mai important, în orice caz, decât estrada pe care se succedau neînsemnați și efemeri oratori.

12 februarie 1938. O clientă a venit la mine însoțită de o fetiță de cinci sau șase ani. La plecare, copilul e admonestat pentru că mi-a întins mâna stângă. Îmi dau seama dintr-odată că într-adevăr majoritatea copiilor sub șapte ani – vârsta rațiunii! – ne invită cu spontaneitate să le întindem mâna stângă. *Sanda simplicitas!* Ei știu în inocența lor că mâna

dreaptă e pângărită de contactele cele mai dezgustătoare, că ea se strecoară zilnic în mâna asasinilor, a preoților, a polițailor, a oamenilor puterii precum o curvă în patul bogaților, pe când cea stângă, obscură, ștearsă, rămâne în umbră, ca o vestală, păstrată numai pentru strângerile surorale. Lecția asta nu trebuie uitată. De aici înainte, copiilor sub șapte ani o să le întind mâna stângă.

16 februarie 1938. Nestor scria și desena fără încetare. Regretul meu e că nici nu am avut, nici nu am păstrat vreunul dintre caietele lui. Tot ceea ce-mi spunea mi se părea minunat, cu toate că nu înțelegeam aproape nimic, așa încât, cam la douăzeci de ani distanță, sunt nevoit să interpretez și să exprim prin cuvinte, care cu siguranță nu îi aparțin, ceea ce memoria mea binevoiește să-mi restituie din spusele lui. Este adevărat că această perioadă – la urma urmelor destul de scurtă – pe care am petrecut-o în preajma lui s-a întipărit atât de adânc în mine, tulburările pe care le-am suferit după aceea se leagă de ea într-un mod atât de evident, încât aproape că nu e necesar să disting în bagajul meu ceea ce-i revine lui personal și ceea ce trebuie să-mi fie imputat mie.

Oricum, dacă aș avea nevoie de dovada de netăgăduit care să facă din mine moștenitorul lui Nestor, ar fi de ajuns să-mi privesc mâna alergând pe hârtie, mâna mea stângă care trasează una după alta literele acestei scrieri „sinistre”. Căci Nestor a ținut îndelung această mână într-a lui, a adăpostit în mâna lui greoaie și umedă pumnul meu slab, oușor osos și translucid ce s-a lăsat în voia acelei strângeri calde fără să știe cu ce energii se încărca în acele clipe. Toată forța lui Nestor, tot spiritul lui dominator și distructiv au trecut în această mână, cea din care se trag zi de zi aceste scrieri sinistre ce devin astfel opera noastră comună. Și oușorul se desface. S-a transformat în această mână sinistră cu degete păroase și dreptunghiulare, cu palma lată ca o farfurie, făcută mai curând pentru mânuit bare de metal decât stiloul.

Ținându-mi mâna stângă în mâna lui dreaptă, Nestor scria și desena cu stânga. Poate că dintotdeauna fusese stângaci. Eu, orgolios, prefer să presupun că se forța să scrie cu mâna stângă numai pentru mine, doar ca să-mi poată ține mâna fără a se opri din scris. Sigur este însă că niciodată nu m-am simțit

mai aproape de el ca în acea zi de neuitat – acum câteva luni – când am constatat cu un tremur sacru că știam să scriu cu mâna stângă, că, dându-i drumul pe hârtie, mâna mea stângă, fără niciun fel de încercare, fără ucenicie, fără ezitare, o acoperea cu un scris nou care nu semăna cu celălalt, cu cel al mâinii mele drepte, cu scrisul meu îndemânatic.

Sunt astfel dotat cu două feluri de scrisuri, unul îndemânatic, amabil, social, comercial, ce reflectă personajul mascat ce mă prefac a fi în ochii societății, celălalt sinistru, deformat de toate stângăciile geniului, plin de sclipiri și de strigăte, locuit, într-un cuvânt, de spiritul lui Nestor.

18februarie 1938. De fiecare dată când, într-una din mașinile ce-mi sunt încredințate, zăresc înșurubat în tabloul de bord medalionul sfântului Cristophe, mă gândesc la Colegiul de la Beauvais și admir unul dintre lucrurile care mă însoțesc în mod constant de-a lungul întregii mele existențe. Unele sunt accidentale și oarecum caraghioase. Acela însă este fundamental. Colegiul Saint-Cristophe, Nestor, apoi meseria asta de garajist care mă așază din nou sub patronajul gigantului Purtător al lui Hristos… Mai mult încă. Tenul întunecat și părul drept și negru le moștenesc de la mama, căci ea semăna cu o țigancă. N-am avut niciodată curiozitatea să scormonesc originile familiei ei, viața îmi este și-așa destul de plină de premoniții, dar n-aș fi surprins să aflu că în familia ei au existat căruțe și cai.

La fel ca și prenumele de Abel, care îmi părea întâmplător până în ziua în care mi-au căzut ochii pe rândurile din *Biblie* unde este relatat primul asasinat din istoria omenirii. Abel era păstor, Cain era agricultor. Păstor, adică nomad, agricultor, adică sedentar. Cearta dintre Abel și Cain se continuă din generație în generație, de la începuturi până în ziua de astăzi, ca opoziție atavică între nomazi și sedentari sau, mai precis, ca persecuție înverșunată a sedentarilor asupra nomazilor, care le sunt victime. Și această ură e departe de a se fi stins, ea se regăsește în reglementarea josnică și înjositoare la care sunt supuși țiganii – tratați ca niște recidiviști – și care este afișată la intrarea în sate pe panouri de genul: „Staționarea interzisă nomazilor”.

Cain este blestemat, așa e, iar pedeapsa lui, ca și ura față de

Abel, se perpetuează și ele din generație în generație. *Și acum, i-a spus Cel Veșnic, ești blestemat de pământul care și-a deschis gura ca să primească sângele fratelui tău din mâna ta. Când vei lucra pământul, acesta nu-ți va mai da roadele sale ție, rătăcitor și fugar vei fi tu pe pământ.* Iată-l deci pe Cain condamnat la pedeapsa cea mai grea pentru el: trebuie să devină nomad așa cum era Abel. Rostește cuvinte de revoltă împotriva acestui verdict și, de altfel, nu i se supune. Se retrage undeva departe de ochii Celui Veșnic și, acolo, își construiește un oraș, primul oraș, căruia-i dă numele de Enoh.

Ei bine, afirm că acest blestem al agricultorilor la fel de îndârjiți împotriva fraților lor nomazi – îl vedem exercitându-se și în zilele noastre. Fiindcă pământul nu-i mai hrănește, țăranii sunt siliți să-și facă bocceaua și să plece. Rătăcesc cu miile dintr-un ținut în altul – iar în secolul trecut se știa că, făcând dintr-un anume sedentarism una dintre condițiile de exercitare a votului, din corpul electoral era exclusă o masă fluctuantă importantă și, în principiu, cu o gândire nesănătoasă, datorată dezrădăcinării. Apoi se stabilesc în orașe unde formează populația proletară a marilor cetăți industriale.

Iar eu, ascuns printre cei așezați, fals sedentar, cu o falsă gândire sănătoasă, desigur, nu mă mișc, dar întrețin și repar acest instrument prin excelență propriu migrației, automobilul. Și mă înarmez cu răbdare, fiindcă știu că va veni acea zi în care cerul, sătul de crimele sedentarilor, va face să plouă cu foc asupra capetelor lor. Iar ei vor fi atunci, asemenea lui

Cain, aruncați claie peste grămadă pe drumuri, fugind cu disperare de orașele lor blestemate și de pământul ce refuză să-i hrănească. Iar numai eu, Abel, zâmbitor și fericit, îmi voi desface aripile mari pe care le țineam ascunse sub boarfele de garajist și lovind cu piciorul în craniile lor întunecate, îmi voi lua zborul în ceruri.

25 februarie 1938. Într-o zi, Nestor a scos din pupitru o cutiuță pătrată din carton și mi-a apropiat-o de ureche. Am auzit atunci un sforăit ascuțit și modulat, ca zbârnâitul unui avion ce zboară la altitudine foarte mare. Ochii îngustați ai prietenului meu mă urmăreau ironici prin sticlele ochelarilor, groase ca niște lupe. Puse cutiuța pe masă. Aceasta se ridică îndată pe unul dintre colțuri și, înclinându-se, începu să

danseze cu o grație pe care încetineala o făcea maiestuoasă. Sforăitul se accentua, devenea mai grav pe măsură ce cutia se înclina mai adânc în mișcările ei. În sfârșit, se culcă pe o latură și, după ce se învârti de câteva ori, rămase nemișcată. M-am apropiat, curios să citesc textul pe care-l vedeam imprimat pe cutie: *Inventat în 1852 de celebrul fizician francez Leon Foucault pentru a scoate în evidență rotația pământului... În* acel moment Nestor luă cutia și o deschise, explicându-mi cu gravitate: „Este un giroscop, este cheia absolutului". Obiectul era format din două inele de oțel concentrice, sudate în planuri perpendiculare. Un disc destul de greu din alamă roșie era înscris într-unul din inele și traversat de o axă ale cărei extremități ascuțite intrau în două găuri, diametral opuse, ale celuilalt inel, astfel încât acesta se putea învârti odată cu discul. Nestor strecură printr-o gaură din axă capătul unei sfori pe care o înfășură apoi în jurul axei. Trase apoi cu putere de celălalt capăt al sforii care se derula cu zgomot. Discul începu să zbârnâie. Atunci Nestor lăsă să cadă din cutie unui mic suport de fontă ce reprezenta turnul Eiffel și așeză giroscopul pe vârful acestuia în echilibru. Dansul grațios începu numaidecât. Micul aparat cu forme atât de simple, de riguroase, de geometrice se învârtea în jurul punctului său fix descriind o orbită din ce în ce mai amplă, iar încetineala afectată a acestei revoluții contrasta cu rotația furioasă a discului dinăuntrul ei, la fel cu acele păsări-muște care par că zboară cu atât mai încet, ba chiar că stau pe loc, cu cât aripioarele le sunt mai agitate de un freamăt rapid.

Turnul Eiffel vibrând pe lemnul băncii făcea un zgomot surd care atrase curând atenția elevilor și a supraveghetorului. Lui Nestor nu-i păsa deloc. Sprijinit într-un cot, pe jumătate întors spre mine, era absorbit în contemplarea giroscopului care-și continua dansul. „O jucărie cosmică, murmura el, o mică imagine întru totul fidelă gravitației terestre... Căci vezi tu, Mabel, această mișcare pe care o urmărești cu privirea, ei bine, nu există! Cel care dansează ești tu, e Saint-Cristophe, e întreaga Franță! Giroscopul are darul de a scăpa mișcării terestre și din cauza asta pare că se învârte. În realitate, noi suntem cei care ne învârtim în jurul lui. Uite, strânge-l tare în mână." Și îl luă de pe vârful suportului său întinzându-mi-l. Mi-am strâns pumnul peste micuța mașinărie vie. Îndată am simțit

în mână, în pumn și în tot brațul o presiune formidabilă, un efort puternic de torsiune.

Parc-ar fi o broască! am strigat.

— Broasca ești tu, micuțule Fauges, îmi spuse Nestor. Te agăți de un punct fix, dar pământul vrea să se învârtă și n-o să-l poți tu împiedica s-o facă. Ceea ce simți în mână este imobilitatea giroscopului contrariată de rotația pământului care te învârte pe tine. Dă-mi-l înapoi. E punct ul meu de sprijin când lucrurile merg prea rău. Este absolutul meu de buzunar…

28 februarie 1938. Să fie oare efectul acestei reveniri la copilărie pe care o trăiesc de două luni încoace? Iată-mă obsedat de absurda melopee pe care bătrâna Marie mi-o cânta, legănându-mă în zilele ploioase și care-mi făcea sufletul, copleșit de suferință, să se ghemuiască în străfundul grotei sale cele mai întunecate:

Când mi-aduc aminte
Inima-mi se strânge
Ca un burete
Aruncat
Într-o prăpastie
Plină de sulf
Unde suferă atât de mult, atât de mult, atât de mult
Când mi-aduc aminte
Inima-mi se strânge…

2 martie 1938. Deprinsese obiceiul de a vorbi fără să miște din buze, fără îndoială mai curând din dorința de a disimula decât din nevoie, căci imunitatea de care se bucura în fața învățătorilor și a supraveghetorilor îi dădea dreptul la o mulțime de alte libertăți. Uneori, mă privea îndelung cu ochii lui îngustați de răutate și rostea cuvinte al căror mister mă cufunda într-o plăcută amețeală.

— Într-o zi o să plece toți, spunea el, de exemplu, dar tu o să rămâi al meu, chiar și după ce voi dispărea. Nu ești nici frumos, nici inteligent, dar îmi aparții așa cum niciodată vreun elev din Saint-Cristophe nu mi-a aparținut. Până la urmă mă vei face inutil, și va fi foarte bine așa.

Sau altădată, ținându-mă de umeri:

— Mi-am sădit toate semințele în trupul ăsta micuț. Va trebui să cauți un climat în care ele să poată înflori. Vei recunoaște reușita vieții tale după niște germinații și după niște deschideri care te vor înfricoșa.

Astăzi însă înțeleg perfect premoniția pe care a rostit-o într-o zi, apucându-mă de bărbie și obligându-mă să deschid gura:

— Curând dințișorii ăștia o să crească. Mabel va avea niște colți nemaipomeniți și clănțănitul maxilarelor lui o să răsune în toate urechile ca o amenințare de temut.

Poate că mai târziu, în lumina evenimentelor care se pregătesc, voi înțelege ce voia să spună prin aceste cuvinte:

— Când lovești încontinuu în aceeași ușă, până la urmă tot ți se deschide. Sau dacă nu ea, atunci se întredeschide o ușă vecină, pe care n-o văzuseși, și e și mai frumos.

Sau:

— Ar trebui să unim alfa și omega printr-o linie.

Nu l-am văzut citind decât un singur roman, dar știa pe dinafară pagini întregi din el, pe care începea să le recite brusc, fără să-și miște buzele, atunci când un curs devenea prea plictisitor. Era *Capcana de aur* de James Oliver Curwood. Nestor se apleca înspre mine cu un aer misterios și-mi murmura la ureche, de parc-ar fi fost un secret tulburător: „Dacă dai drumul unei pirogi pe lacul Athabasca și dacă, pe râul Păcii, navigând către nord, ajungi la marele lac al Sclavului, apoi, coborând curentul fluviului Mackensie, dacă urci până la Cercul arctic…” Eroul povestirii era Bram, un colos sălbatic, un metis cu sânge englezesc, indian și eschimos care străbătea îngrozitoarele pustiuri înghețate de unul singur, însoțit doar de un echipaj de lupi. Pentru Bram, a urla împreună cu lupii nu era o figură de stil: „Deodată își dăduse capul mare pe spate pregătindu-se să scoată un strigăt cavernos pe care-l slobozi spre cer din gură și din piept”, recita Nestor. S-a auzit mai întâi un răpăit de tunet, care s-a terminat într-un geamăt plângăreț și ascuțit ce trebuie să se fi auzit la multe mile depărtare pe câmpul deschis. Era chemarea stăpânului către turmă; a omului-fiară către frații săi… Acelui strigăt sălbatic îi răspund vuietele vântului din nord, dar și, deseori, „muzica cerurilor, acea stranie și fantastică armonie cu care aurora boreală străpunge aerul vestindu-și înălțarea. Era când un fluierat strident, când un murmur destul de blând,

destul de asemănător torsului de pisică și, din când în când, ceva ca zumzetul metalic al albinei.”

Strigătul lui Bram, urletele lupilor și ale vântului, muzica metalică a aurorei boreale reprezentau iruperea unei lumi virgine și inumane, albe și pure ca neantul în viața închisă, izolată, sortită tuturor promiscuităților pe care le săvârșeam la Saint-Cristophe. Pentru mine, această chemare se confunda cu chemarea tăcută pe care o auzisem în acea seară de decembrie, stând pe trotuarul din curte, pregătindu-mă să mă duc – sau crezând că o să mă duc – *ad colaphum.* Dar el o îmbogățea, o mărea, o înzestra cu seducții crude pe care le evocau povestirile lui Nestor. Prietenul meu îmi vorbea cu exaltare despre *blizzardul* șuierând printre brazii negri, despre prăpăstiile verzui pe care alergi traversând un lac înghețat, despre zip, zip, zip-ul monoton al rachetelor de zăpadă, despre hoardele de lupi porniți într-o vânătoare infernală prin noaptea înghețată și, de asemenea, despre cabana din bârne, cocoșată și pe jumătate ascunsă sub mormanele de zăpadă bătătorită, în care vânătorul la capcane se refugiază seara și aprinde un foc zdravăn ca să-și încălzească oasele și inima.

Anii au trecut, dar încă n-am evadat cu adevărat din această atmosferă plină de miasme și de izuri râncede în care agoniza copilăria mea. Pentru mine, Canada rămâne în continuare acel dincolo care reduce la zero necazurile mărunte ce mă încătușează. Voi îndrăzni oare să scriu că nu am renunțat? Într-o zi, Mabel, într-o zi vei vedea!

6 martie 1938. La Prefectura Poliției ca să-mi schimb actul de proprietate pentru mașină. Oameni așteaptă în șiruri posomorâte și resemnate în fața ghișeelor la care latră femei urâte și arțăgoase. Vise cu un tiran bun care ar desființa dintr-un condei starea civilă, actul de identitate, pașapoartele, livretele de toate felurile, cazierul judiciar, pe scurt, tot acest coșmar de hârtie a cărei utilitate – presupunând că ea există – nu are nicio legătură cu munca și cu umilințele cu care este plătită.

Este totuși adevărat că rareori o instituție subzistă fără consimțământul și chiar voința pozitivă a majorității. Astfel, pedeapsa cu moartea nu este o reminiscență sângeroasă din vremurile barbare. Toate anchetele de opinie publică au

dovedit că marea majoritate a oamenilor rămân legați orbește de ea. Cât despre hârțogăria administrativă, ea trebuie să răspundă voinței celor mulți sau mai curând unei frici elementare*: frica de a fi animal.* Căci a trăi fără hârtii înseamnă a trăi ca un animal. Apatrizii, copiii născuți din adulter sau cei din flori suferă de o situație care nu are altă realitate decât hârtia. Aceste gânduri îmi dau ideea unei mici lecții de morală pe care mi-o fac. A fost odată un om care avusese o mică încurcătură cu poliția. După ce afacerea s-a terminat, a rămas un dosar ce risca să iasă la iveală cu prima ocazie. Omul nostru a hotărât deci să-l distrugă și în acest scop s-a strecurat în localurile de pe Quai des Orfevres. Bineînțeles, nu avea nici timpul, nici mijloacele de a-și regăsi dosarul. Trebuia deci să suprime tot „registrul", ceea ce a și făcut, incendiind clădirea cu ajutorul unui bidon cu benzină.

Această primă faptă de vitejie încununată de succes, la care se adăuga convingerea sa că hârtiile sunt un rău absolut de care se cuvine ca umanitatea să fie eliberată, îl încurajează să persevereze pe această cale. Transformându-și averea în bidoane cu benzină, se apucă să facă metodic turul prefecturilor, primăriilor, comisariatelor etc., incendiind toate dosarele, toate registrele, toate arhivele și, pentru că lucra de unul singur, nu putea fi prins.

Or, iată-l constatând un prim fenomen extraordinar: în cartierele în care și-a dus la îndeplinire opera, oamenii merg încovoiați spre pământ, gurile lor rostesc cuvinte nearticulate, pe scurt sunt pe cale de a se metamorfoza în animale. Până la urmă înțelege că, vrând să elibereze umanitatea, o coboară la un nivel bestial, fiindcă *sufletul omenesc este din hârtie.*

8 martie 1938. Seara la cantină aveam voie să vorbim. Deși nu eram decât o sută cincizeci, zgomotul creștea regulat *proprio motu,* după o lege constantă, căci fiecare era nevoit să ridice din ce în ce mai mult glasul pentru a se face auzit. Când vacarmul, ajuns la apogeu, forma un fel de edificiu sonor care umplea întreaga încăpere, supraveghetorul îl distrugea, suflând o singură dată în fluierul cu bilă. Liniștea ce urma avea în ea ceva vertiginos. Apoi un murmur începea să alerge de la o masă la alta, o furculiță se lovea de o farfurie, izbucnea un hohot de râs, rețeaua de sunete și de zgomote își țesea din nou plasa și

ciclul reîncepea.

La prânz, internilor adăugându-li-se semi-internii, eram aproape două sute cincizeci și ni se impunea să tăcem. Orele de pluton plouau asupra celor vorbăreți, întărite în caz de recidivare printr-un *erectum.* În picioare, în fața unui pupitru așezat pe o estradă, un elev citea cu voce tare pagini exemplare, extrase de obicei din viața unui sfanț. Pentru a se face auzit în acea sală imensă, printre zgomotele de veselă și de conversații înăbușite, trebuia să-și strige textul *recto tono,* adică pe o singură notă, fără niciun fel de intonație, stranie psalmodie ce aplatiza toate nuanțele – interogative, ironice, amenințătoare sau amuzate – și conferea fiecărei fraze un ton patetic și plângăreț în mod uniform, de o vehemență agresivă.

Funcția de *recitator* se afla la loc de cinste printre elevi și ea îi recompensa pe premianții de pe primele locuri în măsura în care aceștia erau în stare să o îndeplinească. Căci pentru un copil nu era ușor să declame timp de patruzeci și cinci de minute, fără să repete și fără să greșească, un text care nu era nicidecum destinat unui astfel de tratament barbar. Așa încât *recitator*-ul momentului era aureolat de un anume prestigiu, la care se adăuga avantajul de a lua masa singur înaintea celorlalți, masă care era de obicei mai rafinată și mai copioasă decât cea de zi cu zi.

Desigur, nu aveam nimic din ceea ce ar fi putut face din mine un *recitator,* așa că am fost uluit, ba chiar am început să tremur în dimineața în care am aflat că, începând chiar de la masa de prânz, aveam să-l înlocuiesc pe actualul titular devenit nedemn de această onoare ca urmare a unui *colaphus* ce îi fusese aplicat, spre surpriza generală. În același timp mi s-a dat și textul pe care trebuia să-l citesc: era viața sfântului Cristophe extrasă din *Legenda aurită* a lui Jacques de Vorágine.

Nu bănuiam că Néstor s-ar fi putut afla la originea acestui exces de onoare ce mă copleșea. Astăzi, știind ceea ce știu și recitind paginile pe care a trebuit să le declam atunci în fața întregului colegiu strâns laolaltă, îi recunosc semnătura în filigranul acestui text surprinzător. Dar oare o să-mi ajungă toată viața ca să elucidez legătura profundă dintre legenda sfântului Cristophe și destinul lui Néstor, destin al cărui depozitar și executor sunt eu?

Cristophe, relatează Jacques de Vorágine, era canaanean.

Avea o înălțime gigantică și o înfățișare înspăimântătoare. Voia să slujească pe cineva, dar numai pe cel mai mare prinț din lume. Se înfățișă deci la curtea unui rege foarte puternic, căruia îi mergea vestea că nu avea egal în măreție. Acest rege, văzându-l, îl primi cu bunătate și-l ținu la curtea sa. Totuși, Cristophe îl surprinse într-o zi făcându-și semnul crucii pe chip după ce cineva invocase diavolul în prezența lui. Cristophe îl rugă să-i tălmăcească acel gest. „Fac acest semn, răspunse el, ori de câte ori aud invocat vreun diavol, de teamă ca nu cumva să pună stăpânire pe mine și să-mi facă rău.” Cristophe înțelese din acea clipă că prințul pe care-l servea nu era nici cel mai mare, nici cel mai puternic, fiindcă se temea de diavol. Își luă deci rămas-bun de la el și plecă în căutarea diavolului. Or, mergând el prin deșert, văzu o mulțime de soldați dintre care unul cu înfățișarea feroce și cumplită veni spre el și îl întrebă încotro merge. Cristophe îi răspunse: „Îl caut pe domnul diavol ca să mi-l fac stăpân”. Acesta îi răspunse: „Eu sunt cel pe care-l cauți”. Cristophe, în culmea fericirii, se tocmi să-i fie servitor pe veci și și-l făcu stăpân. Or, mergând ei împreună, dădură peste o cruce înălțată la marginea drumului. Diavolul fu pe dată cuprins de frică, o luă la fugă și, părăsind drumul, îl conduse pe Cristophe pe un teren desfundat. După care îl aduse din nou pe drum. Cristophe era uimit de toate astea și îl întrebă de ce îi fusese atât de teamă. „Un bărbat pe care-L cheamă Hristos, îi răspunse el, a fost răstignit pe cruce; cum văd imaginea crucii Lui mă cuprinde o frică imensă și fug înspăimântat.” Cristophe îi spuse: „Așadar, am muncit degeaba, căci încă nu l-am găsit pe cel mai mare prinț din lume. Acum adio, te părăsesc ca să plec în căutarea acestui Hristos care e mai mare și mai puternic decât tine”.

Căută multă vreme pe cineva care să-l ajute să dea de urma lui Hristos. În sfârșit, întâlni un pustnic care-i ținu o predică întru Hristos și-l instrui întru credință. Sihastrul îi spuse lui Cristophe: „Acest rege pe care dorești să-L slujești îți cere să te supui: va trebui să postești deseori”. Cristophe îi răspunse: „Eu sunt un uriaș, iar foamea mea e nepotolită. Să-mi ceară altceva, căci mi-e întru totul cu neputință să postesc”. Sihastrul îi spuse: „Cunoști tu fluviul în care mulți trecători sunt în primejdie de a-și pierde viața?” „Da, spuse Cristophe.” Sihastrul continuă: „Pentru că ești înalt de stat și foarte

puternic, dacă ai sta în preajma fluviului și i-ai trece pe toți cei care vin, ai face un lucru care i-ar fi foarte pe plac regelui Isus Hristos pe care dorești să-L slujești”. Cristophe îi spuse: „Da, pot să fac lucrul ăsta și făgăduiesc că, pentru El, voi duce porunca aceasta la îndeplinire”.

Se duse deci la fluviul cu pricina și ridică pe malul lui o cabană micuță. În loc de băț, ținea în mână o prăjină în care se sprijinea în apă și trecea fără încetare călătorii de pe un mal pe altul. Se scurseseră multe zile până când, odihnindu-se odată în căsuța lui, auzi o voce de copil chemându-l și spunându-i: „Cristophe, ieși afară și trece-mă râul”. Cristophe se ridică îndată, dar nu găsi pe nimeni. Intrând din nou în casă, auzi aceeași voce care-l chema. Alergă din nou afară, dar nu găsi pe nimeni. A treia oară fu chemat parcă din fața casei, ieși și găsi pe malul fluviului un băiețel care-l ruga să-l treacă apa. Cristophe îl ridică deci pe copil pe umeri, își luă prăjina și intră în fluviu ca să-l traverseze. Și iată că apa fluviului se umfla puțin câte puțin, iar copilul îl apăsa ca o greutate de plumb; înainta, iar apa continua să se umfle, copilul îi strivea din ce în ce mai tare umerii cu o greutate de nesuportat, astfel încât pe Cristophe îl treceau toate spaimele și se temea că o să piară…

Scăpă cu mare greutate. După ce trecu fluviul, îl lăsă pe tânăr pe mal și-i spuse: „M-ai pus în mare primejdie. M-ai apăsat atât de tare încât, dacă aș fi avut întreaga lume pe umeri, nu știu dacă mi-ar fi fost mai greu s-o duc”. Băiatul îi răspunse: „Nu te minuna, Cristophe, n-ai dus numai toată lumea, ci pe umerii tăi L-ai dus pe cel ce-a creat lumea: căci eu sunt Hristos, regele tău, și Mi-ai făcut astfel un serviciu; și ca să-ți dovedesc că spun adevărul, când vei trece din nou pe malul celălalt, înfige-ți bățul în pământ în fața casei, iar dimineața vei vedea că a înverzit și că a făcut flori”. Și pe dată dispăru. Ajungând pe malul celălalt, Cristophe își înfipse deci prăjina în pământ și, când se trezi dimineața, văzu că prăjinii lui îi crescuseră frunze și curmale, ca unui palmier…

Nu mică îmi era mândria de a fi psalmodiat toată această povestire fără să greșesc măcar o dată, așa că așteptam felicitările lui Nestor atunci când m-am așezat alături de el la studiul de la ora două. Nestor era cufundat într-unul din acele desene supraîncărcate de culori și de înfloriturі pe care le îmbogățea adesea ore întregi, cu fața aproape lipită de foaia de

hârtie. Când se ridică am văzut că desenase un sfânt
Cristophe. Dar pe umeri uriașul purta ansamblul clădirilor colegiului la ferestrele cărora stăteau aplecați elevi. Nestor își trecu batista peste frunte cu un gest familiar și murmură: „Cristophe, căutând stăpânul absolut, l-a găsit în persoana unui tânăr. Dar ceea ce ar fi important de știut este relația exactă care există între greutatea tânărului de pe umerii lui și înflorirea prăjinii”.

Atunci, aplecându-mă, am văzut că uriașului Purtător-al-lui-Hristos îi dăduse propriile sale trăsături.

11 martie 1938. Acest tip de jurnal-amintire pe care-l scriu cu mâna stângă de două luni încoace are ciudata forță de a situa faptele și gesturile pe care le relatează – faptele și gesturile mele într-o perspectivă care le luminează și le dă o dimensiune nouă. Prenumele meu, Abel, de exemplu, îmi apare sub o nouă lumină începând de la ceea ce am notat pe 18 februarie. La fel și cu micile obiceiuri intime, pe undeva rușinoase, de o absurditate clară de nesuportat, pe care mă cred în măsură să le repar consacrându-le aici câteva rânduri.

De exemplu, *răgetul* la care m-aș fi dedat din nou cu siguranță în această dimineață dacă pumnul meu drept nu mi-ar fi adus aminte că există printr-o durere violentă care apare ori de câte ori îi cer să facă un efort. Există în el și o mimică de disperare, și un fel de ritual pentru a depăși disperarea. Mă așez pe burtă, cu tălpile întoarse spre afară și mă sprijin în ambele mâini pe brațele întinse, cu bustul înălțat, cu capul aruncat înapoi spre tavan. Și-așa încep să rag. E ca un râgâit profund și lung, ce pare să urce din măruntaie și care îmi produce vibrații prelungi în gât. În el se revarsă toată sila de viață și toată teama de moarte.

Azi-dimineață, în loc de răget, am inventat un nou ritual pe care-l voi numi șamponul-budă sau șamponul-caca, încă nu știu sigur. Trebuie să spun că imposibilitatea de a continua să exist îmi apăsa destul de greu creierul la începutul dimineții, când m-am chinuit să mi-l smulg dintre cearșafuri. Și asta încă nu era nimic: ca în fiecare zi, am simțit dar era mai amară decât de obicei – decepția oglinzii. Căci n-am putut niciodată să renunț la speranța ascunsă că, datorită nopții, un chip cu trăsături noi ar putea înlocui masca mea obișnuită. Că, de

exemplu, într-o dimineață, din luciul înstelat al oglinzii mele m-ar măsura chipul naiv și grav al unei căprioare, cu ochii ei prelungi de migdală verde. Și că m-aș distra pe seama urechilor mele mobile și expresive a căror vioiciune ar compensa insolita rigiditate a feței.

Dar întotdeauna eram tot eu, mai galben, mai întunecat ca de obicei, cu ochii adânc înfundați în orbite, cu sprâncenele ca de cărbune, cu fruntea joasă, încăpățânată, lipsită de inspirație și cu cele două riduri adânci ce-mi brăzdează obrajii, părând a fi fost crestate de un pârâu de lacrimi corozive și nesecate. Dormisem prost, părul aspru din bărbie mă zgâria dureros în palmă, dinții îmi erau acoperiți de o crustă verzuie. Nu, zău, de data asta e prea de tot! Am strigat: „Ce mutră! Da' ce mutră! Hai, la budă cu tine!" În timp ce mâinile mi se înfășurau în jurul gâtului și făceau gestul de a-mi deșuruba capul. Și apoi, înfuriat de-a dreptul, chiar m-am dus la toaletă. Acolo am îngenuncheat în fața veceului ca și cum aș fi vrut să vomit, însă mi-am băgat înăuntru tot capul, în timp ce mâna mea ridicată pipăia după capătul lanțului. Șuvoiul de apă s-a declanșat într-un vuiet de cascadă, iar pe ceafă mi-a căzut un duș rece și dur ca un cuțit de ghilotină. După care m-am ridicat, șiroind de apă, calmat și puțin confuz. Mi-a făcut bine, totuși! M-ar mira să n-o iau de la capăt.

14 martie 1938. Recreația mare, cea de la ora patru, era în toi; un strigăt unanim urca din curtea în care forfoteau sute de copii încinși în șorțurile lor negre cu garnituri roșii. Așezat pe marginea unei ferestre peste care era aplecat Nestor, urmăream un joc nou de o brutalitate ce mă fascina. Băieții mai slabi se cocoțau pe umerii celor mai puternici și cuplurile astfel formate – călăreți și cai – se înfruntau fără alt scop decât acela de a se dezechilibra unii pe alții. Brațele întinse ale călăreților formau un fel de lănci îndreptate spre fața adversarului și se transformau apoi în harpoane, agățau cavalerul de gât și îl trăgeau într-o parte sau pe spate. Uneori căzăturile în zgură erau brutale, dar adesea călărețul, răsturnat pe spate, strângea între genunchi gâtul calului și lupta cu capul la nivelul solului, agățându-se cu amândouă mâinile de picioarele calului advers.

La început, Nestor îmbrățișase cu privirea toată curtea, bucurându-se de superioritatea pe care i-o conferea

imobilitatea lui contemplativă în fața încăierării. Rosti câteva cuvinte care, după cum îi era obiceiul, nu erau adresate nimănui: „O curte de recreație, zise el, este un spațiu închis cu un joc destul de mare ca să permită jocurile. Acest joc este pagina albă pe care jocurile se înscriu ca tot atâtea semne ce trebuie descifrate. Densitatea atmosferei este însă invers proporțională cu spațiul care o cuprinde. Ar fi de văzut ce s-ar întâmpla dacă pereții s-ar apropia. Atunci scrisul s-ar strânge. Ar mai fi oare lizibil? în caz extrem am putea asista la fenomene de condensare. Ce condensare? Acvariul sau, și mai bine, dormitoarele poate că ar oferi un răspuns”.

În acel moment, un ciorchine de călăreți încâlciți de nu se mai puteau desface căzu cu cai cu tot și se dislocă pe solul gloduros. Nestor tresări de entuziasm. „Haide, vino, Mabel, o să le-arătăm cine suntem!” După care trecu în spatele meu, își strecură capul printre pulpele mele subțiri și mă ridică de parc-aș fi fost un fulg. Mâinile lui îmi strângeau pumnii și mă trăgea de brațe ca să mă țină în echilibru, astfel încât niciunul din noi nu avea mâinile libere. Dar lui nu-i păsa, căci nu conta decât pe masa lui ca să învingă. Și cert este că traversă zona de luptă răsturnând totul în cale, ca un taur furios. Făcu apoi calentoarsă și repetă turul, dar efectul de surpriză era epuizat, iar restul de călăreți îi ținură piept cu vitejie. Șocul a fost teribil. Ochelarii lui Nestor se făcură țăndări. „Nu mai văd nimic, îmi spuse dându-mi drumul la mâini, călăuzește-mă!” L-am apucat de urechi și am încercat să-l ghidez trăgându-l de partea în care voiam să meargă, așa cum se trage de hățurile unui cal. Dar foarte curând el adoptă o altă tactică. Pentru a scăpa de călăreții care-l hărțuiau, începu să se învârtă pe loc cu o viteză surprinzătoare pentru corpolența lui. Cât despre mine, înhățam tot ce îmi venea la mână, antrenându-i în urma mea pe atacanții care cădeau ca niște popice. Curând rămaserăm singurii în picioare, printre învinșii care, pe jos, se desfăceau cu greu unii de alții. În jurul nostru se formase un cerc de admiratori. Dintre ei se desprinse un băiețel care îmi dădu plin de respect ochelarii sparți ai lui Nestor pe care îi culesese de pe jos.

Nestor îngenunche ca să mă lase pe pământ, cu un gest ce-mi aminti pe ascuns de gestul elefantului ce-și lasă jos cornacul. Apoi rămase o clipă nemișcat, cu un zâmbet vag,

visător, cu o expresie de fericire pe care nu i-o mai văzusem niciodată, uitându-și chiar și obiceiul de a-și șterge cu batista fața șiroind de sudoare. În continuare orb, îmi puse mâna pe umăr, fără să-i treacă prin cap să încerce să-și pună ochelarii. Ne întoarserăm la fereastra din colț de unde plecaserăm fără ca acel aer de extaz ușor prostesc să-i dispară de pe chip. Rămase tăcut multă vreme, până când în sfârșit rosti: „Nu știam, micuțule Fauges, că e atât de frumos să porți pe umeri un copil”.

14 martie 1938. Una dintre micile mele consolări e aceea de a-mi da pantofii cu cremă. Sub dulap am o cutiuță plină cu perii de diverse asprimi, cu cârpe din lână adevărată și mai ales cu cutii cu cremă de pantofi de diverse nuanțe, de la negrul pur la albul incolor, trecând prin toată gama de roșcat. Îmi place să schimb în fiecare zi culoarea unei perechi de pantofi tratând-o cu creme în nuanțe dozate cu rafinament. Seara șterg de praf și dau cu cremă pentru ca a doua zi dimineață să lustruiesc și să finisez. Așa trebuie făcut. Dar ceea ce-mi place cel mai mult este să pipăi un pantof și să-mi strecor mâna înăuntrul lui. Am niște mâini enorme, vânjoase, lopeți de lucrător la canalizare care suferă de înfățișarea lor ridicolă atunci când le așază pe o față de masă albă sau pe o foaie de hârtie și când sunt nevoite să mânuiască o linguriță de argint sau un creion ce riscă în orice clipă să se rupă între degete ca un băț de chibrit. Dar cu pantofii lucrurile se schimbă.

Săptămâna trecută, am reperat pe capacul unui coș de gunoi o pereche de bocanci crăpați, rupți, arși de transpirație, pe deasupra și umiliți pentru că, înainte de a fi aruncați, li se recuperaseră șireturile, iar acum se căscau cu limba scoasă și holbându-și găurile goale. Mâinile mele i-au cules cu prietenie, degetul mare al fiecărei mâini, plin de bătături, le-a îndoit tălpile – mângâiere aspră, dar afectuoasă –, degetele mi s-au înfundat în intimitatea căputei. Bieții bocanci păreau să trăiască din nou sub o atingere atât de plină de înțelegere și i-am pus la loc pe grămada de gunoi nu fără o strângere de inimă.

Într-un sertar al biroului am o trusă micuță pentru făcut pantofii. O cutie cu cremă incoloră, o perie aspră pentru curățat mizeria, o perie moale pentru lustruit, o cârpă de lână.

Când un client nu se mai urnește de lângă mine și mă exasperează, nu stau pe gânduri. Sub privirea lui uluită îmi întind instrumentele și încep să-mi fac pantofii metodic. La nevoie mi-i scot din picioare și-i așez pe masă. Marele avantaj al cremei incolore este acela că ea poate fi – și chiar trebuie să fie – întinsă pe piele fără perie. Ce plăcere să-ți acoperi degetele cu materia asta albicioasă translucidă, cu parfum puternic de terebint și să masezi îndelung pielea, să-i hrănești toți porii, să-i înmoi cutele, să-i acoperi cusăturile! Oaspetele meu ar greși mult dacă această libertate a mea l-ar neliniști. Prin ea îmi regăsesc buna dispoziție, calmul, îngăduința.

Mâinile mele iubesc pantofii. De fapt, ele suferă că nu sunt picioare, ca fetele prea înalte care regretă toată viața că nu s-au născut băieți.

16 martie 1938. Tolănit în colțul lui, Nestor îmi ține prizonier pumnul stâng în mâna lui dreaptă și mă urmărește zâmbitor prin ochelarii lui încă și mai monstruoși din cauza panglicilor de leucoplast cu care sunt lipite grosolan cioburile.

— Îl cunoști pe baronul des Adrets? mă întreabă el. Bineînțeles că nu, de unde să-l cunosc eu pe baronul des Adrets? De altfel, Nestor nu așteaptă un răspuns. O să-ți spun povestea lui, continuă el fără să-și miște buzele. Îl chema François de Beaumont și avea un castel în Dauphiné, la La Frette. Asta se întâmpla în secolul al XVI-lea, pe vremea când războaiele religioase însângerau regatul și îngăduiau naturilor puternice să se desfășoare în toată voia.

Într-o zi, fiind la vânătoare, Adrets și ofițerii lui fugăresc un urs a cărui retragere e blocată de o prăpastie. Încolțit, ursul îl atacă pe unul dintre vânători care trage, rănește ursul după care se rostogolește împreună cu el în zăpadă. Baronul vede scena. Se repede să-și salveze omul. Deodată însă se oprește, paralizat de o voluptate inefabilă. Își dă seama că bărbatul și ursul înlănțuiți alunecă încet spre prăpastie și privirea îi rămâne pironită asupra lor, hipnotizată de căderea cu încetinitorul. Apoi masa întunecată se răstoarnă în vid, iar albeața solului nu mai este tulburată decât de o urmă cenușie, în vreme ce Adrets horcăie de fericire.

Câteva ore mai târziu apare ofițerul, plin de sânge, rănit, dar totuși în viață, căci ursul i-a amortizat căderea. În mod

respectuos, își exprimă uimirea că baronul s-a arătat atât de puțin grăbit să-i vină în ajutor. La care baronul, zâmbind visător ca la o amintire încântătoare, îi răspunde prin aceste cuvinte misterioase și încărcate de amenințări: „Nu știam că un om care cade poate fi ceva atât de frumos”.

De-atunci a început să dea frâu liber noii sale pasiuni. Profitând de dezordinea provocată de războaiele religioase, îi bagă în închisoare pe catolicii din țările protestante și invers, după care le dă drumul să *cadă.* Pune la punct o rafinată ceremonie a căderii: prizonierii sunt constrânși să danseze legați la ochi pe muzică de violă în vârful unui turn fără parapet. Iar baronul, sufocat de voluptate, îi privește apropiindu-se de vid, îndepărtându-se, apropiindu-se din nou, și, brusc, unul dintre ei se dezechilibrează, alunecă în vid urlând și se înfige în lăncile implântate în pământ la baza turnului.

N-am avut niciodată curiozitatea să verific exactitatea din punct de vedere istoric a povestirii lui Nestor. Și de altfel ce importanță are? Există un adevăr uman – era să scriu *nestorian* – ce depășește cu mult adevărul faptelor. După ce mi-a povestit viața tenebroasă a baronului des Adrets, Nestor nu a mai adăugat niciun comentariu. Dar astăzi nu m-aș putea împiedica să nu alătur acestei povestiri o reflecție pe care a exprimat-o mai târziu și pe care n-am înțeles-o pe loc. Spusese: „Fără îndoială că nu există nimic mai emoționant în viața unui om decât descoperirea întâmplătoare a perversiunii căreia îi este sortit”. Îmi amintesc, de asemenea, cu predilecție un cuvânt care pe vremea aceea mi se părea savant: euforia. „Adrets, spunea el, descoperise *euforia cadențe*” și visa îndelung la această stranie alăturare de cuvinte, căutând poate și alte formule, alte chei pentru niște voluptăți necunoscute.

20 martie 1938. Ziarele de azi-dimineață spun că 2 783 de persoane au dispărut fără urmă în Franța, anul trecut. Este sigur faptul că în multe dintre cazuri e vorba de fugă și de dispariția deliberată pentru a scăpa de o familie sau de o soție odioasă. În rest însă este vorba de crime perfecte care au reușit să distrugă în întregime „corpul delictului” prin foc, pământ sau apă. Dacă la asta se adaugă faptul că asasinatele cele mai reușite sunt cele care au putut fi deghizate în decese normale,

putem avea o vagă imagine a societății îngrozitoare în care trăim. Fără îndoială că, în majoritatea cazurilor, crima plătește, asasinatul reușește. În fiecare zi strângem mâini care au strangulat sau care au turnat arsenic. Cazurile de care se ocupă justiția sunt prin definiție niște eșecuri, fiindcă ele n-au știut cum să treacă neobservate. Dar numărul lor infim – o duzină pe an – le trădează caracterul pur simbolic, aluziv, exact ceea ce trebuie pentru a lăsa să se creadă că este vorba de conformarea la un anume principiu, acela al respectului față de viață.

În realitate, societatea noastră are justiția pe care o merită. Ea corespunde cultului asasinilor ce înflorește la propriu la fiecare colț de stradă, pe plăcuțele albastre pe care sunt propuse admirației publice numele celor mai iluștri războinici, adică ale celor mai sângeroși ucigași profesioniști din istoria noastră.

22 martie 1938. Cu toate că ruinele bisericii abațiale fuseseră refăcute, pentru slujbe și rugăciuni ne adunam într-o capelă nouă, construită și decorată într-un stil de un modernism bizantinizant. Eram duși acolo de două ori pe zi în timpul săptămânii – rugăciunea de dimineață, rugăciunea de seară –, dar duminica și de sărbătorile mari eram obligați să ne întoarcem acolo de șapte ori rugăciunea de dimineață, slujba de împărtășanie, liturghia cântată, vecernia, pavecernițele, rugăciunea pentru sfânta grijanie, rugăciunea de seară. Adică, acolo fiecare își avea într-un fel locul lui, fiecare era obișnuit cu banca, sertarul și cu toate reperele vizuale pe care i le oferea acel loc. Societatea era la fel de bine organizată și ierarhizată acolo ca și în clasă, deși într-un mod diferit. Erau mai întâi membrii corului, destul de invidiați pentru repetițiile la care erau chemați uneori în mijlocul unui curs și care puteau acoperi unele abateri. Dar situația lor în timpul slujbelor – în tribună, sub marea rozetă în stil pseudo-flamboaiant, grupați în jurul armoniului la care se agita abatele Pigeard – oferea până la urmă mai mult inconfort decât libertate, cu excepția, poate, a avantajului de a putea urmări întreg colegiul strâns laolaltă dintr-un unghi aflat la înălțime și mai ales din spate. Nestor fu cel care-mi atrăsese atenția asupra acestui din urmă aspect și se întrebase dacă n-ar face bine să-și găsească sub un pretext

oarecare un post de observație în această galerie, proiect care apoi păru să nu-l mai intereseze. În legătură cu acest cor, îmi pare rău că nu am reținut cuvintele pe care le-a rostit într-o zi de față cu mine și prin care compara unanimitatea ordonată și parcă arhitecturală a acestuia cu unanimitatea sălbatică și dionisiacă ce se înălța dintr-o curte de recreație.

Grupul de copii de cor fusese pentru mine prilejul unui mic scandal în sensul cel mai spiritual al cuvântului – pe care Nestor îl luase peste picior și care începuse să mă mai lumineze, lucru de care aveam mare nevoie. Crezusem că se înțelege de la sine că într-un așezământ religios deosebita onoare de a-l asista pe oficiantul sfântului sacrificiu al slujbei nu se cuvenea decât celor ce formau floarea colegiului, celor ce dețineau premiile întâi pentru merite deosebite și pentru silință, elevilor-model de virtute și sămânță de sfințenie. Or, se dovedi foarte repede că acest criteriu, cu un rol deloc neglijabil în alegerea celor curați ca lacrima, nu era totuși mai puțin subordonat unor considerații de o cu totul altă natură, întrucât ele nu priveau frumusețea sufletului. Adevărul rușinos și inavuabil pe care preabunii preoți nu l-ar fi mărturisit decât sub amenințarea cu vătraiul încins sau cu trasul în țeapă era acela că din cor nu puteau face parte decât cei ce aveau un cap frumos. Și nu era vorba de o selecție grosolană ce viza pur și simplu eliminarea tocilarilor cu față de gorilă, ci de un dozaj foarte fin, prin care pe treptele altarului erau așezați blonzi și bruneți, subțiri și voinici, îngerașul bucălat și rubicond alături de chipul osos al lui Mater Dolorosa, inocența animală veselă și puritatea macerată.

Nestor îmi spulberase scrupulele. Din tot ce mi-a spus în acea zi și cu alte ocazii, îmi aduc aminte mai ales că le reproșa sfinților preoți – totuși pastori de băieți prin profesie faptul că nu știau că un copil nu e frumos decât în măsura în care este posedat, și că nu este posedat decât în măsura în care este slujit. Copilul Isus de pe umerii lui Cristophe este purtat și totodată dus. În asta constă toată strălucirea lui. Este ridicat cu forța și susținut deasupra valurilor spumegânde cu umilință și cu greu. Și toată gloria lui Cristophe este de a fi în același timp animal de povară și chivot. În această traversare a fluviului există și răpirea, și corvoada. În cuvintele lui pun desigur mai multă forță și mai multă limpezime decât ar putea ele cuprinde,

dând astfel ascultare vocației mele fundamentale. Dar parcă-mi amintesc că Nestor ar fi vrut să regăsească această ambiguitate în copilul de cor și să vadă un preot îngenunchind în fața micului său tămâietor.

Aici, în această capelă bizantină avea să dea destinul o primă lovitură și să ne ofere astfel repetiția generală a ceea ce avea să fie în acel an tragedia de la Saint-Cristophe.

Ca de obicei, stăteam pe penultimul loc dintr-un rând. În stânga mea, Nestor stătea pe jos pe marginea aleii laterale, mai strâmtă la acel nivel din cauza unui confesional. Noutatea o reprezenta vecinul meu din dreapta, Benoît Clement, un tânăr parizian pe care familia îl „închisese" la Beauvais, disperată că nu-i putea veni de hac în capitală. Acest Clement dobândise repede un oarecare prestigiu printre noi, necioplți ce eram, afișându-se rând pe rând cu obiecte violente sau poetice – revolver cu butoi, busolă, cuțit cu piedică, ludion, minge de golf – și, dacă stau să mă gândesc, mă întreb dacă nu cumva de la el avea Nestor giroscopul „jucăria absolută", cum îl numea el. În orice caz, e sigur că între cei doi se crease o anume complicitate – dacă nu chiar prietenie – de care se prevala Clément judecând după familiaritatea cu care se purta față de Nestor și care-mi făcea rău, și din gelozie, și pentru că o consideram ca pe o concesie degradantă din partea prietenului meu. Erau deseori văzuți împreună punând la cale afaceri și discutând despre diverse trocuri și schimburi – iar eu nu reușeam să mă resemnez decât încercând să mă conving că Nestor exploata probabil la sânge toate resursele nou-venitului și că avea să-l pună la locul modest ce i se cuvenea atunci când nu avea ce să mai aștepte de la el.

În orice caz, prezența lui Clément în dreapta mea nu era străină de acest trafic, căci nici nu începuse bine slujba că cei doi vecini ai mei se și puseră pe vorbit peste capul meu, fără să mă bage în seamă, de parcă nici n-aș fi existat. Bineînțeles, nu pierdeam niciun cuvânt, cu atât mai mult cu cât afacerea nu era nouă și de mai multe zile era dezbătută în prezența mea. Obiectul discuției era o grenadă-lămâie din războiul ’ 14’ 18 care fusese transformată în brichetă. După câte-mi amintesc, prețul de zece iertări albe pe care-l cerea Clément i se părea excesiv lui Nestor care cerea măcar o demonstrație că bricheta funcționează bine. „Știu eu cum e, îmi spusese el după o

discuție, brichetele astea niciodată nu merg.” Numai că o demonstrație cerea o oarecare cantitate de benzină, iar de benzină numai Nestor putea face rost.

Așa stăteau lucrurile în acea dimineață de duminică și încă de la rugăciunea dinaintea jertfei pâinii și a vinului tratativele erau destul de avansate căci a trebuit să-i transmit lui Clément din partea lui Nestor o sticluță cu benzină. Clément începu de îndată să-și umple grenada în interiorul căreia era îndesat bumbac, operație delicată, întreruptă fără încetare de un seminarist ce mergea de colo-colo pe aleea centrală. Nestor supraveghea atent toate fazele unei operații ce îi cerea întreaga responsabilitate și fără nicio îndoială că ar fi putut împiedica accidentul dacă preotul superior al colegiului care tocmai urca în amvon nu ar fi rostit o predică ce păru, lucru neobișnuit, să-l intereseze într-atât încât curând parcă uită de Clément, de grenada-lămâie și de flaconul cu benzină. Acele prime cuvinte ale predicii preotului superior le-am regăsit de curând nu fără oarecare greutate în *Eseurile* lui Montaigne din care erau extrase. Este vorba de o anecdotă referitoare la conchistadorul portughez din secolul al XV-lea, Alphonse Albuquerque. „Albuquerque, recita predicatorul cu evlavie, aflându-se în mare primejdie pe când era pe mare, luă pe umerii săi un tânăr neprihănit gândind că, soarta fiindu-le astfel legată, puritatea tânărului avea să-i slujească drept chezășie și recomandare pentru ca bunăvoința cerească să-l păzească de cele rele.”

După acest exordiu, preabunul părinte vorbi despre sfântul nostru patron, despre aventura sa minunată ca purtător al lui Hristos, despre recompensa primită, acea prăjină cu frunze și fructe. Nimic nu lasă să se presupună că Albuquerque și-ar fi amintit de povestea sfântului Cristophe și că ar fi vrut să-l imite într-o situație de mare primejdie, cu toate că Cristophe fusese, după cum cu toții știm, protectorul drumeților și al navigatorilor. Nu, mai probabil și în același timp mai exaltant este faptul că și conchistadorul, și sfântul Cristofor își trag destinul din aceeași sursă și că, independent unul de altul, au făcut amândoi același gest: s-au pus sub protecția copilului pe care în același timp îl protejau, s-au salvat salvând, și-au asumat o greutate, au dus-o pe umeri, dar o greutate de lumină, o încărcătură de inocență!

— Reciți, murmură în acea clipă Nestor. Ai scris toate astea negru pe alb și-ai învățat pe dinafară! Uite un grimoar care-ar arăta destul de bine în colecția mea!

Preabunul părinte ne împărtășea acum aventura lui Cristofor-Albuquerque.

— Pentru că aici vă aflați cu toții sub semnul lui Cristophe, trebuie să știți de-acum înainte cât trăiți să vă feriți de rău, adăpostindu-vă sub o mantie de inocență. Că vă cheamă Pierre, Paul sau Jacques, amintiți-vă întotdeauna cavă numiți și Purtător-de-copil: Pierre Purtător-de-copil, Paul Purtător-de-copil, Jacques Purtător-de-copil. Și așa, purtând această povară sacră, veți trece prin fluvii și furtuni, precum și prin flăcările păcatului.

În acel moment o dâră de flăcări începu să alerge de-a lungul rândurilor înălțându-se ca o perdea mișcătoare în mijlocul naosului. Clément nu observase că, umplându-și grenada, împrăștiase o parte din conținutul sticlei pe dale. După ce a scăpărat piatra brichetei, a fost nevoit să dea drumul din mână grenadei șiroind de benzina care ardea ca o făclie. Toți asistenții s-au ridicat în dezordine, în timp ce seminariștii, dimpotrivă, crezând că văd o nălucă, au îngenuncheat. Panica alungă toată lumea spre ușa care curând deveni de netrecut. Clément îmi puse în mâini sticla goală pentru a putea lupta mai ușor cu grenada ce continua să scuipe jeturi de benzină aprinsă, rostogolindu-se pe sub bănci. M-am întors către Nestor: dispăruse într-un mod inexplicabil. Vocea ca de tunet a predicatorului se ridică într-un târziu poruncindu-ne să stăm liniștiți și să mergem la locurile noastre. Într-adevăr, frica era mai mare decât primejdia. Flăcările, pe cât de vii erau, pe atât erau de efemere, iar pierderile se limitară la câteva cărți de rugăciune pârlite. Mai trebuia văzut care erau vinovații. Indexul acuzator al oratorului se îndrepta amenințător spre colțul nostru. Clément și Tiffauges, la sechestru până la noi ordine, trebuiau să iasă din rând și să îngenuncheze pe aleea centrală. Într-adevăr, într-un murmur de groază, ne înfățișarăm tuturor privirilor ținând în mâini instrumentele crimei, Clément grenada, eu flaconul din care ieșise tot răul. După care preotul, pentru a întări faptul că incidentul era închis, intona *Crezul* cu voce tare, urmat de un cor mai întâi șovăielnic și dezlânat, dar apoi din ce în ce mai hotărât.

La împărtășanie am văzut mișcându-se perdelele confesionalului și o umbră ușor de recunoscut s-a strecurat printre ele amestecându-se în grupurile care, ocolindu-ne pe Clément și pe mine, mergeau către ușa corului. Nestor, îndreptându-se către Sfânta Masă, mă atinse ușor, cu brațele încrucișate, cu bărbia lui triplă înfundată în piept, închis în gândurile lui.

25 martie 1938. În fiecare noapte mă chinuiam să mă regăsesc pe mine însumi furând somnului cât puteam de mult din orele de visare și de meditație, singura paranteză de singurătate de care am avut parte în această viață în comun, în care tumultul recreațiilor și al cantinei nu înceta decât pentru a lăsa locul agitației furișe din sala de studiu și din capelă. Nu era interzis să ne ridicăm ca să mergem la toaletă astfel că, atunci când inima îmi dădea ghes, îmi puteam acorda câte o plimbare nocturnă, libertate de care mă foloseam destul de rar, de teamă să nu dau nas în nas cu somnambulul dormitorului, căci fiecare dormitor avea un somnambul, așa cum fiecare castel scoțian are fantoma lui.

Incidentul cu grenada și amenințarea cu convocarea consiliului de disciplină, agravată de izolarea datorată sechestrului nu-mi dădeau pace să dorm în acea noapte. M-am ridicat și am pornit-o pe aleea formată între șirurile de paturi. Eram convins că m-am întâlnit cu fantoma dormitorului în momentul în care am auzit niște pași alunecând ușor, în vreme ce o umbră masivă înainta încet, în etape, cercetându-i pe cei care dormeau, aplecându-se asupra unora, reluându-și înaintarea capricioasă. N-a fost nevoie s-o urmăresc multă vreme pentru a-l recunoaște în ea pe Nestor, înfășurat într-o mantie groasă din bumbac ce făcea ca silueta lui să pară încă și mai greoaie. Fără îndoială că și el mă recunoscuse, căci apariția mea evident neașteptată nu-l tulbură câtuși de puțin din ale lui. Nu păru să mă ia în seamă nici când am ajuns lângă el, doar că începu să rostească încet gânduri pe care poate că voia să mi le împărtășească, însă vorbea, ca de obicei, pentru sine.

— Aici, spunea el, concentrarea e maximă. Jocul este redus cât se poate de mult. Mișcarea a început în atitudini care, desigur, variază, dar cu o infinită lentoare. Nu contează, toate

figurile astea ar trebui citite. Trebuie să existe în ele un semn absolut alfa-omega. Dar unde să-l găsești? Și pe urmă, somnul e o falsă victorie. Toți sunt acolo, bineînțeles, goi și inconștienți. Dar de fapt o întreagă parte din ei îmi scapă. Sunt acolo, dar în același timp sunt *absenți.* Ca dovadă, privirea lor stinsă. Și totuși, aceste trupuri umede și abandonate nu reprezintă ele, oare, condensarea ideală?

Veiozele albăstrui aruncau o umbră palidă asupra paturilor mici, aliniate ca niște morminte în lumina lunii, iar respirația unora dintre copii șuiera asemenea crivățului printre chiparoși. Atmosfera era încărcată și închisă ca într-un grajd, pentru că țăranii picarzi și brayoni care ne guvernau se temeau de curentul de aer care, după ei, era sursa tuturor bolilor. Ne-am târât spre toalete, în care Nestor, spre marea mea surpriză, mă luă după el. Încuie ușa și deschise larg fereastra. Acoperișurile și clopotele din oraș se conturau de parcă ar fi fost desenate cu tuș pe cerul fosforescent. Clopotul de la Saint-Etienne bătu jalnic de ora trei. Contrastând cu duhorile camerei din care ieșeam, aerul pur al nopții ni se părea înghețat. Nestor avu o adâncă inspirație: „Condensarea, spuse el, este plină de mistere tulburătoare pentru că ea înseamnă viață, dar puritatea are totuși ceva bun în ea. Puritatea egalează neantul. Ea este pentru noi de o seducție irezistibilă pentru că noi suntem cu toții fii ai neantului”. După care se întoarse către mine, cuprins deodată de exaltare: „Nu e ciudat, strigă el, că această biată ușă de brad închisă cu un lacăt de trei parale desparte ființa de neant!”

Scaunul din lemn închis la culoare era cocoțat în mod bizar pe un fel de podium cu două trepte, un adevărat „tron” ce se înălța pompos în fundul încăperii. Nestor îmi întoarse spatele și urcă acele trepte încet, parcă îndeplinind deja un act ritualic. Ajuns la piciorul tronului, își dădu drumul la pantaloni care îi căzură în spirală de-a lungul picioarelor. Cercetă interiorul veceului, luă o măturică din paie de orez atârnată într-un fel de gheretă din metal și începu să-l frece acționând de mai multe ori levierul care declanșa șuvoiul de apă. Nu-i vedeam decât fesele lățite de efort. Nu atât enormitatea lor mă uimea – ea corespundea așteptărilor mele cât expresia lor oarecum morală. Cum să spun? Era o mare naivitate în această semilună deformată de gâlme de grăsime venite din toate părțile, mai

mult încă, avea ceva ce părea la prima vedere străin de personajul Nestor: bunătate. Până atunci fusesem strivit de prestigiul lui Nestor și de puterea lui, sensibil la protecția lui, înduioșat de atențiile cu care mă copleșea. Văzându-i fesele, am început pentru prima oară să-l iubesc, pentru că ele îmi dezvăluiau partea lui dezarmată, în mod stângaci vulnerabilă.

Se ridică și se întoarse cu fața spre mine. Partea superioară a hainei îi ajungea până la buric. Dedesubt, burta proeminentă și pulpele formau trei mase de carne albă și săpunoasă în marginile cărora era înfundat un sex minuscul. Se așează pe tron, poziție în care aducea cu un înțelept hindus, cu un buddha meditativ și binevoitor. Monologul lui întrerupt continuă.

— N-am nimic împotriva veceurilor turcești din curte, spuse el. Ele răspund cu exactitate defecației cotidiene a celor mulți, care totuși poate că nu e profană, dar e cu siguranță laică. Sesizezi nuanța. Ghemuirea pe care o impun are, în lipsa ei de confort, o virtute plină de umilință. E un fel de îngenunchere inversă, cu genunchiul îndreptat spre cer în loc să fie îndreptat spre pământ, îndreptat spre pământ este omega, ce pare să caute contactul direct cu pământul, de parcă ar putea facilita actul atrăgând printr-un fel de magnetism ceea ce îi seamănă cel mai mult în corp.

Ridică un deget.

— Nu așa trebuie spus: ceea ce în corp este o imagine exaltată a pământului, un pământ plin de germeni vii și îndelung clocit în adâncul căldurii noastre animale. Bălegarul nu e nimic altceva decât un pământ căruia animalitatea i-a împrumutat dinamismul propriu ei. Dar veceul turcesc, prin însăși natura lui, face ca acest pământ animal căruia îi dăm naștere să fie pe loc administrat pământului mineral. El nu cunoaște decât materia. Or, sufletele rafinate găsesc un farmec deosebit în contemplarea formelor pe care le construiește omega, care uneori știe să fie sculptor și chiar arhitect. Plăcere regală ce implică tronul cu tot calmul și încetineala nocturnă ce-l înconjură de obicei.

Urmă un moment îndelung de tăcere. O rafală de vânt pătrunse pe fereastră făcând să se clatine abajurul din tablă emailată al lămpii și aducând cu ea gâfâitul îndepărtat al unei căi ferate. Apoi se lăsă din nou tăcerea până când ușa fu violent zguduită dinspre exterior de cineva care voia să intre. Eram

îngrozit și îl priveam pierdut pe Nestor care stătea nemișcat. Într-un târziu, mult timp după aceea, își reveni, se ridică și își băgă încă o dată nasul în veceu.

— În noaptea asta, spuse el, omega a fost în dispoziție medievală. Uite, micuțule Fauges, sunt acolo donjoane și turnuri de control împrejmuite de ziduri duble. Medievală și chiar feudală, zău! Săptămâna trecută era în dispoziție gotică flamboaiantă, încheie el visător, respingând sulul de hârtie igienică pe care i-l întindeam.

„Nu, știi, ar fi păcat să nu sărbătorim noaptea asta așa cum merită. Am pus deoparte o hârtie rară, acoperită cu semne ale unui spirit superior, pe care o păstram pentru o ocazie excepțională. De fapt, nu mă gândeam c-o s-o folosesc așa curând, dar e limpede că n-o să găsească o mai bună folosință decât în noaptea asta.”

Desfăcu buzunarul din spate al pantalonilor și scoase trei foi pe care le despături sub ochii mei. Am citit cu spaimă primele rânduri: „Albuquerque, aflându-se în mare primejdie pe când era pe mare, luă pe umerii săi un tânăr neprihănit gândind că, soarta fiindu-le astfel legată, puritatea tânărului avea să-i slujească drept chezășie și recomandare pentru ca bunăvoința cerească să-l păzească de cele rele”. Era predica starețului redactată chiar de acesta! Mâinile mari ale lui Nestor se încleștară asupra manuscrisului și îl frământară îndelung ca să-i înmoaie luciul. Apoi mi-l dădu mie și, sprijinindu-și mâinile de scaunul veceului, așteptă să-mi duc la îndeplinire datoria.

Nestor n-avea să-mi dea drumul încă. Mă duse apoi într-un labirint de scări de serviciu și de culoare pe care mergeam pentru prima oară. Ajuns la parter, se opri în fața unui dulăpior încastrat în perete, îl deschise și scoase la iveală o mulțime de chei agățate în cârlige. Fără să șovăie, desprinse trei dintre ele și mă luă din nou după el, de data asta către subsol. Aici nu mai existau lămpi. Era întuneric pe de-a-ntregul. Până în clipa în care tovarășul meu, cu o îndrăzneală care îmi tăie respirația, aprinse lumina în fundul uneia dintre bucătării. După care, deschise una dintre ușile grele ale ghețăriei și puse pe masă pateuri, o pulpă de oaie, o roată de șvaițer și o găletușă cu dulceață de piersici. Schiță un gest de invitație spre mine și, fără să mai mă bage în seamă, începu să înfulece, fără pâine și

fără băutură.

Mi-era teamă, mi-era frig, mâncărurile astea îmi făceau scârbă și mă rodea frica de pedeapsa ce mă amenința. Prezența lui Nestor învăluia însă toate lucrurile într-o atmosferă magică de o forță irezistibilă. Nu cred că simțul estetic al copiilor este foarte dezvoltat. Bănuiesc că s-ar descoperi lucruri ciudate dacă cineva s-ar gândi să facă o anchetă pentru a afla ce înțeleg ei *prin frumos* și *urât.* Dar majoritatea sunt sensibili la prestigiul forței, și mai ales la acela al forței ascunse, magice, care știe să apese pe punctele slabe ale realității cenușii pentru a o face să cedeze pe porțiuni întregi și să scoată la iveală comorile pe care le ascunde. Nestor avea din plin acest dar și mă ținea prizonier unui farmec atât de puternic, încât nici măcar n-am îndrăznit să-i pun vreo întrebare despre purtarea lui din capelă și despre urmările pe care le va avea pentru mine povestea cu grenada.

Când m-am întors în sfârșit la pătuțul meu, noaptea era încă de abanos, dar goarna suna deja în curtea cazărmii din apropiere. Știam că mai aveam încă o oră până la oroarea de nedescris a soneriilor și a luminilor care aveau să-mi sfâșie cu brutalitate dulcile mele tenebre de la ora șase și jumătate.

Înțelesesem foarte bine că Nestor n-ar fi putut să-mi dea un ajutor util dacă ar fi fost implicat alături de Clément și de mine în povestea cu grenada. Ieșind din cauză, își păstra toată libertatea de mișcare și de intervenție. Oricum, dispariția lui neașteptată în clipa în care benzina luase foc și tăcerea în care se închisese de atunci îmi distruseseră sentimentul de siguranță în care trăiam de când mă luase sub protecția lui. Și apoi, cum să uit că rolul meu fusese aproape nul în toată povestea asta care nu-l privea decât pe Clément și pe el și că, în definitiv, sufeream în locul lui? Desigur, întâlnirea noastră nocturnă și spectacolul forței lui mă mai liniștiseră puțin. Am simțit însă cum totul se prăbușește în clipa în care pedagogul mă anunță, chiar în acea dimineață, că a doua zi consiliul profesoral avea să se întrunească pentru a decide asupra cazului nostru, după ce mai întâi avea să ne audieze separat. Izolarea la care mă obliga sechestrul ducându-mă la disperare, până la urmă mi-am pierdut capul cu totul și am cedat impulsului de a fugi de groază.

Preasfinții preoți nici nu concepeau că elevii interni puteau să fugă, iar supravegherea ieșirii în momentul plecării externilor era aproape inexistentă. M-am strecurat afară cu ușurință și, ocolind biserica Saint-Etienne, am traversat strada Malherbe și am pornit-o pe strada Tapisserie înspre gară. Nu cunoșteam niciun alt loc în Beauvais. Norocul a fost de partea mea, căci ultimul tren pentru Dieppe pleca peste două minute. N-aveau cum să mă prindă. Am luat un bilet pentru Gournay și m-am trântit într-un compartiment de clasa a treia, fiind convins că toți călătorii citeau pe chipul meu dubla rușine, de pedepsit cu sechestrul și de fugar. Trenul oprea peste tot, dădea înapoi una-două și îi trebui mai mult de o oră ca să parcurgă cei treizeci de kilometri ce despart Gournay de Beauvais.

Înspăimântat, în tot acest răstimp mă întrebasem ce aveam să-i spun tatălui meu ca să explic venirea mea acasă. N-a fost nevoie să-i spun nimic. Alertat de un telefon de la Saint-Cristophe, tata mă aștepta la gară. Indiferența de neclintit pe care mi-o arătase întotdeauna a fost de data asta bine-venită. Cu un gest mașinal și-a aplicat mustața pe amândoi obrajii mei, după care mi-a explicat că, dac-ar mai fi fost un tren pentru Beauvais aș fi plecat chiar în seara aceea, dar că, dacă luam trenul de șapte și un sfert a doua zi dimineață, aveam să ajung la timp pentru consiliul de disciplină. Toate astea cu răceală, fără nicio umbră de furie ori de nerăbdare. Ajuns acasă, am fost cât de cât înseninat de mirosul familiar al atelierului, dar locuința de la primul etaj reflecta atât de puternic obiceiurile unui singuratic care îmbătrânea – amestec de griji maniace și de neglijențe sordide – încât m-am simțit la fel de străin ca și la Saint-Cristophe, deși aici mă născusem și crescusem. Noaptea a fost îngrozitoare, plină de coșmaruri și de lungi ore de nesomn. Îmi venea mereu în minte o imagine obsedantă, cea a flăcărilor care se ridicau brusc în jurul meu în capelă. Erau, bineînțeles, flăcările infernului, dar și flăcările eliberatoare, căci, dacă Saint-Cristophe ar fi ars, dacă întreaga lume ar fi ars, nefericirea mea ar fi fost și ea înghițită.

Reușisem în sfârșit să adorm în zori, când tatăl meu a venit să mă zgâlțâie, iar ideea mea fixă – Saint-Cristophe în flăcări – nu aștepta decât să mă trezesc pentru a pune din nou stăpânire pe mine. Am primit-o cu o tristă satisfacție, gândindu-mă fără

teamă la propria mea dispariție în catastrofa. Cât despre improbabilitatea incendiului, aceasta era compensată în mintea mea într-un mod curios prin simpla considerație că nu exista nicio altă soluție pentru a scăpa.

Tata mă prevenise că la gara din Beauvais avea să mă aștepte un seminarist. Nu mă aștepta nimeni. Ceea ce mi se părea un semn de bun augur, socotind că măcar o vreme lucrurile nu aveau să-și urmeze cursul stabilit. Fără să mă grăbesc, am refăcut drumul din ajun, pândind vreun semn pe chipurile trecătorilor.

Strada colegiului era înțesată de oameni care murmurau și pe care pompierii îi împingeau înapoi desfășurând țevi pe șosea. Mașina roșie cu scara mare fusese adusă din spirit de precauție, dar nu fusese de folos fiindcă, după cum mi s-a spus, catastrofa se localizase în subsoluri. Într-adevăr, am văzut nori de fum negru înțepător ieșind alene din răsuflătorile centralei termice. Geamurile claselor mici aflate chiar deasupra erau sparte și înăuntru se zăreau bănci, pupitre și table pe jumătate calcinate într-o învălmășeală de nedescris. Apa aruncată din plin de pompieri dădea un aer dezolant acestui talmeș-balmeș. Atenția era îndreptată mai ales spre un fel de crater întunecat ce se căsca în podea în partea opusă locului în care se afla estrada. Acela era punctul din care izbucnise focul ca un vulcan, după ce mai întâi mocnise îndelung în pivniță. Din fericire, incendiul se declanșase destul de devreme – la ora șase și un sfert, preciza cineva, la o oră la care clasele erau goale. Se spunea că nu erau victime. Cu toate astea, poarta se deschise brusc și o ambulanță își croi drum prin mulțime. Când a trecut pe lângă mine, am recunoscut înăuntru figura rătăcită și buhăită a mamei lui Nestor.

M-am strecurat în curtea colegiului înainte ca porțile să se închidă. Toți internii se aflau acolo, în grupuri mici, imobile, vorbind în șoaptă. Externii fuseseră rugați să meargă acasă, cei care puteau. Nimeni nu-mi dădu atenție și astfel în acea zi aveam să trăiesc prima experiență a orbirii incredibile a celorlalți în fața semnului fatidic care mă deosebește de toți. Era deci posibil ca relația evidentă, strigătoare la cer dintre acest incendiu și propriul meu destin să fie ignorată! Acești oameni stupizi care erau gata să mă strivească pentru o nimica toată – și pe deasupra fără să fiu vinovat n-ar recunoaște

niciodată, chiar dacă le-aș striga adevărul în față, că jucam un rol atât de important în pedeapsa care se abătuse asupra colegiului Saint-Cristophe!

L-am căutat pe Nestor. De ce mama lui era în ambulanță? Ceea ce am aflat atunci m-a copleșit. În acea dimineață, tatăl lui Nestor îl rugase pe fiul său să coboare la ora cinci ca să aprindă focul în locul lui. Nu era prima oară când Nestor îndeplinea această sarcină în locul tatălui său. N-am aflat niciodată ce s-a petrecut cu adevărat. Cam după o oră, flăcările țâșneau în clasele mici. Primii pompieri care au putut pătrunde în sala cazanelor au adus sus cadavrul lui Nestor, care murise asfixiat.

28 martie 1938. Azi-dimineață m-am trezit cu o tresărire ciudată, cu sentimentul că e timpul să mă scol. Deșteptătorul meu arată ora două fără un sfert, dar a stat. Mă ridic ca să ajung la ceasul de mână care e pe masă. Și el a stat, iar acele indicau ora două și zece. A trebuit deci să telefonez la robot ca să aflu că era ora șapte.

Pe stradă, o ceață deasă. Mi-am lăsat pe marginea trotuarului bătrâna mea mașină Hotchkiss ca să pot trage o fugă până la Meaux, la un client, înainte de deschiderea garajului. Apăs pe butonul demarorului, dar nimic nu se clintește: bateria e pe ducă, golită, fără îndoială, din cauza ceții. Or, iată că ceasul tabloului de bord alimentat de baterie a stat și indică ora două și cincisprezece minute.

Genul acesta de coincidențe m-ar impresiona dacă n-aș fi obișnuit cu fenomenul. În viața mea mișună însă asemenea coincidențe inexplicabile pe care m-am resemnat să le consider niște mici *puneri la punct.* Nu-i nimic, e doar destinul care veghează și care nu concepe să-i uit prezența invizibilă, dar ineluctabilă.

Odată, vara trecută, dormeam cu fereastra larg deschisă. Mă trezesc și dau drumul la radio, ca să-mi legăn pe muzică primele clipe ale zilei. Și într-adevăr, muzica urcă, zglobie, plină de viață, proaspătă, îndrăcită. După care atenția mi-e atrasă de un vacarm puternic ce izbucnește pe acoperiș, deasupra capului meu. Sunt niște păsări, mari fără îndoială, care se insultă și se bat pătimaș. Zgomotul crește și îmi dau seama că adversarii încleștați alunecă pe tabla înclinată. În

sfârșit, un ghemotoc de pene zbârlite sare pe marginea ferestrei mele și cade în cameră. Două coțofene speriate se despart și într-un singur elan o pornesc pe fereastră pe drumul libertății. În acea clipă ultimele acorduri ale muzicii se sting, iar crainica anunță: „Ați ascultat uvertura la opera *Coțofana hoață* de Rossini”. Am zâmbit în așternuturi. Apoi am murmurat: „Bună ziua, Nestor!”

Și alteori e un răspuns în general ironic – la o întrebare indiscretă care mi-a scăpat. Pentru ca, până la urmă, înconjurat cum sunt de semne și de sclipiri, să cred că aș putea desigur pretinde să am noroc?

Cu șase luni în urmă, având niște scadențe dificile, am cumpărat un bilet întreg la Loteria națională, rostind această scurtă rugăminte: „Nestor, măcar de data asta?” Oh, nu pot spune că nu m-a auzit! Ba chiar mi-a și răspuns. Un răspuns de parcă mi-ar fi dat cu tifla. Numărul meu era B 953 716.

Numărul care i-a adus un milion deținătorului său era B 617 359. Inversul numărului meu. Asta ca să nu-mi mai trebuiască să vreau să trag folos într-un mod trivial din relația mea privilegiată cu resortul universului. M-am supărat, pe urmă am râs.

4 aprilie 1938. Völkischer Beobachter, organul oficial al partidului de guvernământ german, lansează formula: mai bine tunuri decât unt. Este, în forma ei de cel mai scăzut nivel, expresia marii *inversiuni maligne* active peste tot. Mai bine tunuri decât unt, asta înseamnă în termeni nobili, în termeni obișnuiți: mai bine moartea decât viața, mai bine ura decât iubirea!

6 aprilie 1938. Renault lansează o gamă de vehicule cu gazogen. Camioane între o mie și cinci mii de kilograme și mașini cu optsprezece până la treizeci și unu de locuri care se alimentează direct cu lemn după cinci-șase minute de combustie. Un sistem brevetat asigură producerea de gaz în timpul coborârilor prelungite și permite accelerări energice. Aparatul este prevăzut cu un filtru simplu, fără pânză, care nu riscă nici să se înfunde, nici să se spargă.

Este foarte caracteristic pentru epoca noastră faptul că progresul se face de-aici înainte *invers.* Cu niște ani în urmă,

apariția automobilelor având drept combustibil lemnul ar fi stârnit râsete. Curând, o să ne fie prezentat drept ultimul răcnet al tehnicii un motor ce consumă exclusiv fân și se va sfârși prin a se descoperi cu încântare căruța cu cal.

8 aprilie 1938. Am rămas la Saint-Cristophe până la vârsta de șaisprezece ani. Purtarea mea era ireproșabilă, notele dezastruoase. Mi-am pus pe față masca inocenței, pe care n-am mai scos-o de atunci, dar pe care despărțirea de Rachel, descoperirea scrierii sinistre și alte câteva semne o fac să tremure într-un mod ciudat. Eram hotărât să mă fac uitat într-o societate din partea căreia nu mă așteptam decât la rău. În schimb, sufletul meu nu a știut niciodată să se ascundă. El vomita tot ceea ce profesorii mei încercau să-l facă să îngurgiteze în materie de cultură. Ajuns la sfârșitul studiilor liceale, îi ignoram plin de orgoliu pe Corneille și pe Racine, dar în secret recitam din Lautréamont și din Rimbaud, despre Napoleon nu știam altceva decât înfrângerea de la Waterloo și eram indignat că englezii nu-l spânzuraseră pe sperjur, dar știam totul despre rozacruce, Cagliostro și Rasputin și dacă cercetam în jurul meu toate semnele ce puteau să apară, trăsesem o linie peste toate științele, oricare vor fi fost ele. La sfârșitul liceului era limpede că nu aveam să trec examenul de bacalaureat. Preabunii preoți mă trecură fără regret în tagma colegienilor expulzați în fiecare an din astfel de așezăminte cu singurul scop de a îmbunătăți media de reușite la examene. Iată-mă deci din nou la Gournay-en-Bray, unde tatăl meu începu să mă inițieze în meseria lui de mecanic. Efectul pe care l-a avut asupra mea prezența acestui bărbat tăcut și rece a fost întotdeauna acela de a-mi încurca ideile și mâinile. Se cuvine să adaug că, dacă eu eram un ucenic cât se poate de jalnic, nici el nu era mai bun ca meșter, fiindcă dintotdeauna muncise de unul singur și îi displăcea să deschidă gura ca să explice ceva. De altfel, curând am emigrat la concurentul lui, în singurul atelier de reparații auto din Gournay. Serviciul militar mi-a oferit ocazia de a „urca” la Paris unde am descoperit un unchi, proprietarul unui garaj pe lângă Ballon des Ternes. În atitudinea plină de bunăvoință cu care acesta m-a primit era amestecată și intenția de a-l jigni pe tatăl meu, pe care nu-l mai văzuse de când lichidarea moștenirii bunicului meu îi asmuțise

unul împotriva celuilalt. După serviciul militar am devenit mâna lui dreaptă și apoi, la moartea lui, cinci ani mai târziu, mi-a lăsat moștenire garajul de la Ballon, întâmplarea a vrut astfel să exercit o meserie asemănătoare celei a tatălui meu, dar la un nivel mai ridicat, ca și cum aș fi avut ambiția să urc câteva trepte sociale fără să trădez tradiția familiei. Ridicolă aparență! în realitate, mă achit de niște datorii – așa cum am fost soldat, cum am avut femei, cum îmi plătesc impozitele – ca un om stins, ca un somnambul, visând neîncetat la o trezire, la o ruptură care să mă elibereze și care să-mi permită, în sfârșit, să fiu eu însumi. Nu mai e de ajuns să spun că visez această ruptură. Am spus deja, masca îmi tremură pe față. Și mai ales e ceva cu mâna asta stângă, primă apariție a noului Tiffauges, care scrie de trei luni încoace lucruri noi, cu cuvinte pe care cu siguranță că scrisul meu îndemânatic nu le-ar fi găsit. În aer se simte primăvara. Primăvară, dezgheț, derută…

11 aprilie 1938. 99,06 dintre alegătorii austrieci s-au pronunțat ieri în favoarea alipirii țării lor la Germania. Această îmbulzire aproape unanimă spre prăpastie nu este efectul unei forțe exterioare care ar înlătura orice rezistență. Nu, răul este înrădăcinat în fiecare din ei, iar mulțimea aflată în fața alternativei viață-moarte strigă: „Moartea! Moartea!”, la fel cum evreii îi răspundeau lui Pilat din Pont: „Barabbas! Barabbas!”

13 aprilie 1938. Am fost mic și plăpând până la doisprezece ani. Am început apoi să cresc de nu mă mai opream, fără să iau aproape deloc în greutate, astfel încât slăbiciunea mea la început doar urâtă, apoi ridicolă, deveni curând alarmantă. La douăzeci de ani aveam un metru nouăzeci și unu și cântăream șaizeci și opt de kilograme. Pe deasupra, o miopie galopantă mă obliga să port lentile din ce în ce mai groase care arătau deja ca niște sticle de sifon atunci când m-am prezentat în fața comisiei de reformă. Cu un gest de o cruzime involuntară, fără îndoială, santinela care conducea operațiunile mă puse să-i dau jos înainte de a mă împinge, gol și orb, în „sala de onoare” a primăriei. Intrarea mea provocă râsetele de boiernași printre notabilii din Gournay, așezați în șir în spatele biroului. Cel mai mult îi amuza faptul că sexul meu nu era nicidecum

proporțional cu înălțimea, ci era un sex de copil impuber. Medicul regiunii rosti un cuvânt savant care stârni din nou hilaritatea generală fiindcă toată lumea înțelese prin acel cuvânt o obscenitate deosebit de scabroasă: *microgenitomorf*. Cazul meu a fost îndelung dezbătut. În sfârșit, am fost la un pas de a fi reformat și m-au trecut la transmisiuni, armă puțin pretențioasă în ce privește performanțele fizice ale recruților.

Fusesem încă o dată judecat prostește, căci nici nu-mi terminasem, de bine, de rău, serviciul militar că dinții mei, după cum prezisese Nestor, s-au pornit să crească, care vasăzică o foame puțin obișnuită a început să-mi taie zi de zi stomacul.

La început, foamea mă asalta întotdeauna între mese. Brusc, în timp ce lucram în atelier sau în birou, o senzație de vid începea să îmi roadă stomacul, un fel de tremur îmi dezechilibra mâinile și genunchii, tâmplele mi se acopereau de sudoare, sub limbă mi se aduna saliva. Trebuia să mănânc, imediat, orice, fără nicio întârziere. La primele atacuri de felul ăsta m-am repezit la brutarul cel mai apropiat care mă privea uluit cum îmi îndesam în gură brioșe și cornuri. Mai târziu, când a venit iarna, am descoperit niște coșuri cu stridii așezate pe o tarabă cu miros de alge ude, pe trotuarul din fața unei prăvălii de vinuri. Era o inovație care se justifica prin faptul că vinul alb sec se bea cu scoici și care de-atunci s-a generalizat. Am cerut să mi se desfacă două duzini de stridii portugheze numărul 0 care mi-au fost servite împreună cu un pahar de *pouilly-fuisse*. Una dintre revelațiile vocației mele de căpcăun a fost voluptatea lacomă cu care mi-am înfipt dinții în mucozitatea verzuie, sărată, iodată, păstrând prospețimea stropilor pulverizați de valuri, a acelor mici trupuri care se lasă, moi și amorfe, pradă posesiunii orale de îndată ce-au fost desprinse din habitaclul lor sidefat. Mi-am dat seama că aveam să ascult și mai mult de aspirațiile mele alimentare cu cât mă apropiam mai tare de idealul cruzimii absolute. Am făcut un mare pas înainte în ziua în care am aflat că sardinele proaspete, care se mănâncă de obicei fripte sau prăjite, pot fi consumate și crude, și reci dacă ai răbdare să le cureți de solzi în bucătărie, căci pielea se desprinde greu de pe ele. Dar descoperirea mea majoră în acest domeniu a fost cea a „bifteculuitartar”, carne de cal tocată care se mănâncă crudă

cu un gălbenuș de ou și e condimentată din plin cu sare, piper, oțet, usturoi, ceapă, arpagic și capere. Dar mai trebuia încă progresat pentru satisfacerea unei pasiuni atât de rare. Tot discutând cu chelnerii singurului restaurant din Neuilly în care se servea această mâncare atât de cinică și de brutală, i-am convins până la urmă să suprime rând pe rând toate ierburile și condimentele care nu au altă funcție decât aceea de a ascunde cinstita goliciune a cărnii. Și cum eram nemulțumit și de cantitate, am ajuns curând să toc eu însumi bucăți de filé pe care le cumpăram dintr-o măcelărie de carne de cal. Mi-am dat astfel seama de atracția pe care au exercitat-o dintotdeauna galantarele și cârligele care expun privirilor sălbatica și colosala goliciune a animalelor jupuite, blocurile de carne stacojie, ficații vâscoși și metalici, plămânii rozalii și spongioși, intimitatea roșiatică pe care o scot la iveală pulpele enorme obscen desfăcute ale iepelor, și mai ales acel miros de grăsime rece și de sânge închegat ce plutește pe deasupra unui asemenea masacru.

Această parte a sufletului meu pe care am descoperit-o astfel nu mă neliniștește câtuși de puțin. Când spun „îmi place carnea, îmi place sângele, îmi place trupul”, ceea ce contează este numai verbul a plăcea. Sunt tot numai plăcere, îmi place să mănânc carne pentru că îmi plac animalele. Cred chiar că aș putea să tai cu mâna mea și să mănânc mai cu poftă un animal pe care l-aș crește și care ar trăi alături de mine. L-aș mânca chiar cu o plăcere mult mai conștientă și mai aprofundată decât dacă aș mânca o carne anonimă, impersonală. Am încercat degeaba să-i explic toate astea domnișoarei Toupie, o toantă, care e vegetariană pentru că-i e groază de abatoare. Oare cum de nu înțelege că, dacă toată lumea ar face ca ea, majoritatea animalelor domestice ar dispărea din peisajele noastre, ceea ce ar fi foarte trist? Ar dispărea, așa cum e pe cale să dispară calul, pe măsură ce automobilul îl eliberează din sclavie.

Oricum, caracterul inimii mele ar putea fi atestat – dacă ar fi cazul – de o altă plăcere, aceea de a bea lapte. Gustul meu, redat rafinamentului său inițial datorită cărnii negătite și necondimentate și care știe să descopere lumi întregi de nuanțe sub gustul în aparență fad al crudităților, și-a găsit un teren prielnic în lapte, care a devenit curând unica mea băutură. Trebuie să mergi mult prin Paris până să dai de o

lăptărie unde laptele n-a fost ucis de practicile îngrozitoare de pasteurizare și de omogenizare! De fapt, ar trebui mers la fermă, la vacă, la însăși sursa acestui lichid sinonim cu viața, cu tandrețea, cu copilăria și asupra căruia se înverșunează igieniștii, puritanii, polițiștii și alți zgârie-brânză! În ce mă privește, eu vreau un lapte pe care să plutească un fir de păr și un pai cu miros de grajd, în semn de autenticitate.

Cu timpul, cele două kilograme de carne crudă și cei cinci litri de lapte de fiecare zi mi-au modificat silueta, precum și relațiile cu propriul meu trup. Astăzi, dacă nu-mi pot suporta chipul, cu trupul meu trăiesc, în schimb, în bună înțelegere. Cu toate că greutatea mea se învârte în jurul a o sută zece kilograme, picioarele îmi sunt, în continuare, proporțional de lungi și de uscate. Asta din cauză că toată forța mi s-a concentrat în coapsele late și în spinarea rotunjită. Mușchii dorsali formează în jurul omoplaților o desagă dublă ce pare de o greutate copleșitoare. În mersul și în pozițiile mele cotidiene dau mereu senzația că mă îndoi sub greutatea șirei spinării. De fapt, ridic ca pe o pană, dacă trebuie, botul sau spatele unei Rosengart sau al unei Simca-V.

Rachel, care mă cercetase cu lupa, îmi cunoștea toate particularitățile fizice – bineînțeles și în primul rând, desigur, micro-genitomorfismul – și nu pierdea nicio ocazie să se distreze pe seama lor. „În fond, îmi spunea ea, ai o anatomie de hamal, și chiar de vită de povară. Un cal de povară, ce zici? Sau mai curând un catâr, fiindcă se spune că e sterp.”

Mă mai sâcâia apoi mai ales în legătură cu o „depresiune” pe care o am în mijlocul pieptului și pe care Trissotinii de la facultate o numesc „coșul pieptului”. Exasperat, într-o zi am sfârșit prin a-i spune o poveste pe care o ascultă cu ochii măriți de admirație.

— E îngerul meu păzitor, am început eu. Voiam să fac ceva interzis. El se prefăcea că mă împiedică. Ne-am certat. Am încercat să-i trag o palmă. El mi-a răspuns cu o lovitură de pumn drept în piept. Un pumn de înger. Un pumn mai dur și mai greu ca marmura. Un pumn de bronz. Am căzut pe spate sufocat. Dacă lovitura ar fi fost pur *materială,* m-ar fi ucis. Dar era o lovitură angelică, înfășurată toată în penele albe ale spiritului, ca într-o mănușă de box din puf spiritual. M-am ridicat. Dar de-atunci am rămas cu semnul ăsta, cu adâncitura

asta din piept, iar de-o parte și de alta a ei mușchii pectorali se înalță ca niște gâlme tari și noduroase, ca niște sâni mici, sterpi și disperați. Pe urmă, deseori respir greu; mi se pare că pumnul de marmură nu s-a desprins de pe mine și că mă apasă mai departe pe piept cu toată greutatea lui. În sinea mea numesc această angoasă respiratorie *presiunea angelică* sau mai scurt *angelica.*

— Dar ești sigur că e vorba de îngerul tău păzitor? insistase cu o seriozitate care mă surprinsese la ea.

— Uneori mă îndoiesc, într-adevăr, îi răspunsesem, și mă întreb dacă nu cumva era la mijloc îngerul păzitor al altcuiva care a avut asupra mea niște viziuni abuzive. Poate că al tău? Sau poate al unui coleg de la pension care a murit.

— Dar, de fapt, mai întrebase ea din nou, care era lucrul interzis pe care îngerul voia să te împiedice să-l faci?

În ceea ce privește angelica, e singura boală pe care mi-o cunosc. Și de fapt, e vorba, oare, de o boală? Cei câțiva medici la care m-am dus, după ce m-au examinat, nu au găsit nimic anormal și s-au pierdut în ipoteze absurde. Întrebându-l odată pe unul dintre ei dacă nu se putea să existe o legătură între presiune și coșul pieptului, el a negat categoric.

— Poate că nu o relație cauză-efect, i-am precizat, dar ce-ați spune de o relație simbol – lucru simbolizat?

Oricum ar fi, presiunii angelice îi datorez o semnificație fundamentală cu care s-a îmbogățit viața mea respiratorie. Datorită ei, plămânii mei au trecut de la noaptea glandulară la penumbra viscerală, ba chiar, în cazurile extreme, la marea lumină a conștiinței. Aceste cazuri extreme sunt marea angoasă dispneică ce mă face să lupt pe pământ împotriva unei îmbrățișări nevăzute și ucigașe, dar și profunda și preafericita aspirație prin care întregul cer, plin de zboruri de rândunele și de acorduri de harpă își afundă direct în plămânii mei rădăcina-i bifurcată.

14 aprilie 1938. E oare nevoie să mai precizez cui datorez această forță inutilă și de temut acumulată în umerii și în șalele mele? Este, evident, moștenirea de la Nestor. Dacă aș avea cea mai mică îndoială în această privință, miopia îngrozitoare pe care mi-a mai lăsat-o pe deasupra, ca pentru a-și autentifica moștenirea, ar fi de ajuns ca să mă convingă. Forța lui îmi

umflă mușchii, așa precum spiritul lui îmi conduce mâna sinistră. Tot el este cel ce deține secretul tainicei complicități care unește destinul meu cu mersul general al lucrurilor, complicitate manifestată pentru prima oară în timpul incendiului de la colegiul Saint-Cristophe și care de-atunci mi se arată prin coincidențe aproape întotdeauna neînsemnate. Sunt tot atâtea avertismente ce trezesc taina cea mai intimă și mai întunecată a vieții mele în așteptarea Marii Tribulații care o va scoate la lumină.

15 aprilie 1938. Ieri-dimineață, slujba din joia sfântă la Notre-Dame. Nu intru într-o biserică, nu mă duc la slujbă decât cu sentimentele *amestecate* care se cuvin. Căci, în ciuda tuturor greșelilor sale, Luther avea dreptate să denunțe prezența Satanei pe tronul sfântului Petru. Toată ierarhia se află în solda Necuratului și-i poartă cu nerușinare însemnele în fața lumii. Doar cine e orbit de superstiție nu recunoaște în desfășurarea fasturilor ecleziastice pompa grotescă a Satanei, mitrele în formă de chivără de hârtie, sceptrele care formează tot atâtea semne de întrebare, simboluri ale scepticismului și ale ignoranței, cardinalii împopoțonați în purpura lor precum Curva stacojie a Apocalipsei, și tot arsenalul roman, apărătoarele de muște și *sedia gestatoria* ce culminează, în bazilica Saint-Pierre, cu monstruosul baldachin al Cavalerului Bernin ale cărui patru labe și burta mamut acoperă altarul ca pentru a-l mânji cu rahat.

Nimic însă nu poate seca întru totul izvorul subțire care se prelinge timid pe sub această grămadă de gunoaie, căci, dacă Satana s-a aruncat asupra moștenirii Noului Testament, toată lumina vine de la Hristos, din care preoții sunt obligați să spună că se trag biciuindu-i în același timp învățăturile. De altfel, nu rareori o rază de lumină se strecoară prin toată pădurea asta de minciuni și de crime și în așteptarea acestei improbabile luciri bântui eu din când în când pe la câte-o ceremonie religioasă.

Slujba era oficiată în umbra funebră a vinerii mari și câștiga în reculegere ceea ce pierdea în strălucire. După *Gloria,* clopotele sunară pentru ultima oară înainte de sâmbăta sfântă. A urmat apoi rugăciunea pe care organistul a acompaniat-o cu variațiuni pe tema unei corale de Bach.

Să mă ierte Dumnezeu, dar de fiecare dată când instrumentul său oficial, orga, își face auzită vocea-i solemnă și aurită, mi-aduc aminte cum călăream pe caii de lemn de la bâlciul din Gournay-en-Bray. Caruselul își cânta refrenul vehement și trist. Pulpele goale ale băieților se strivesc de coastele lăcuite ale cailor lor pe jumătate cabrați ce amenință cerul cu boturile căscate și cu ochii lor nebuni. Escadronul pueril planează la un metru de sol, purtat de muzica de fanfară cântată furtunos de flașnetă, o adevărată uzină de muzică, cu supape, cu cilindri, cu tamburine, cu o pădure de tuburi și, bătând tactul cu un gest scurt și precis, o furie cu sânii enormi și cu privirea rătăcită. Amintirea, care spiritualizează orice lucru defunct, a transformat această cavalcadă într-o corală contrapunctică și, într-o lumină de vitraliu în care urcă spirale de lămâie, îi văd învârtindu-se, învârtindu-se pe băieții din anii morți…

Eram atât de cufundat în visarea mea, încât am fost luat prin surprindere de Evanghelie și de *Mandatum*-ul care îi urmă. Doisprezece copii din cor așezați în staluri își scot rând pe rând la iveală de sub stihare piciorușele lor albe a căror goliciune contrastează în chip emoționant cu pompa solemnă. Monseniorul Verdier îngenunchează pe rând în fața fiecăruia dintre ei. Dintr-un ibric de argint varsă câteva picături pe un picior gol, îl șterge apoi cu o cârpă după care, brutalizând-și demnitatea și rotunjimile, se apleacă până la pământ ca să-l sărute. În sfârșit, în semn de mulțumire, îi dă tânărului o chiflă și o monedă – așa cum războinicul german îi oferea tinerei sale soții, după noaptea nunții, *Morgengabe.* Copiii au reacții diferite în fața acestui omagiu. Unul aruncă priviri speriate în jur, altul își pleacă ochii cu un aer recules, dar cel pe care-l prefer eu și care are un chip de înger, strânge din buze ca să-și rețină hohotul de râs.

Mi s-a întipărit pentru totdeauna în suflet imaginea acestui bătrân încărcat de aur și de purpură, îndoindu-se până la pământ ca să atingă cu buzele piciorul gol al unui copil. Și oricare ar fi josniciile pe care le poate etala Biserica dinaintea ochilor mei, nu voi uita niciodată răspunsul pe care mi l-a dat într-un mod atât de profund și de nobil ieri-dimineață la întrebarea pe care o pusese Nestor în urmă cu douăzeci de ani, cu două zile înainte de a muri.

20 aprilie 1938. Fericirea? În ea există un oarecare confort, o organizare, o stabilitate construită care mi-e întru totul străină. A avea necazuri înseamnă a simți eșafodajul fericire zdruncinat de loviturile sorții. În acest sens, sunt liniștit. Sunt ferit de necazuri, pentru că n-am eșafodaj. Eu sunt omul tristeții și al bucuriei. Alternativă cu totul opusă celei fericire-necaz. Trăiesc gol și solitar, fără familie, fără prieteni, exersând, ca să supraviețuiesc, o meserie care mi-e într-atât de inferioară, încât o îndeplinesc fără să mă gândesc la ea mai mult decât la digestie sau la respirație. Climatul meu moral obișnuit este o tristețe de abanos, opacă și tenebroasă. Dar această noapte e străbătută de bucurii violente neașteptate și nemeritate, care se sting îndată, nu fără a-mi lăsa însă ochii plini de fosfene aurite și zglobii.

6 mai 1938. În dimineața asta, pe prima pagină a tuturor ziarelor se află portretele noilor membri ai cabinetului ministerial. Uimitoare și sinistră galerie! Josnicia, abjecția și prostia sunt încarnate în diferite feluri în aceste douăzeci și două de chipuri – pe care am avut deja de douăzeci de ori ocazia de a le admira în alte „combinații”. De altfel, cei mai mulți făceau parte din ministerul precedent.

Trebuie să te gândești la o „Constituție sinistră” al cărei preambul ar conține următoarele șase paragrafe:

1. Sfințenia îi este proprie individului solitar și lipsit de putere temporară.
2. Puterea politică, dimpotrivă, ține întru totul de Mamona. Cei ce o exercită iau asupra lor întreaga inechitate a corpului social, toate crimele comise în fiecare zi în numele lui. De aceea, omul cel mai vinovat dintr-o națiune este cel ce ocupă poziția cea mai înaltă în ierarhia politică: președintele republicii și, după el, miniștrii și, după aceștia, toți demnitarii din corpul social, magistrații, generalii, prelații, cu toții servitori ai lui Mamona, cu toții simboluri vii ale magmei noroioase ce poartă numele de Ordine bine stabilită, cu toții plini de sânge din cap până-n picioare.
3. Acestor funcții îngrozitoare organele le răspund printr-o coordonare perfectă. Pentru a satisface cea mai abjectă dintre meserii, o selecție în sens invers își asumă alegerea

cu cea mai mare grijă a echipelor ce reprezintă chintesența sublimatului de mizerie pe care-l poate oferi națiunea. Este bine cunoscut faptul că, dintr-un consiliu ministerial, dintr-un conclav, dintr-o conferință internațională de vârf, se degajă un miros de hoit care îi pune pe fugă până și pe vulturii cei mai blazați. La un nivel mai modest, un consiliu de administrație, un stat-major, o ședință a unui corp constituit oarecare, toate acestea sunt tot atâtea adunături desfrânate pe care un om cât de cât cinstit n-ar putea să le frecventeze.

4. Chiar din clipa în care un om face legea, el se plasează în afara legii și în același timp iese de sub protecția ei. Din această cauză, viața unui om ce exercită o putere oarecare are mai puțină valoare decât cea a unui gândac de bucătărie sau a unui păduche. Imunitatea parlamentară trebuie să facă obiectul unei *inversiuni benigne* care să dea dreptul fiecărui cetățean să tragă fără permis de vânătoare în orice politician ce apare în bătaia puștii sale. Fiecare asasinat politic este o operă de salubritate morală care aduce zâmbetul pe buzele Sfintei Fecioare și ale îngerilor din paradis.
5. La constituția din 1875 ar trebui să se adauge un articol potrivit căruia toți membrii unui guvern răsturnat să fie împușcați fără drept de apel și fără întârziere. Este de neconceput ca oamenii în care națiunea nu mai are încredere să poată nu numai să se întoarcă acasă nepedepsiți, dar, pe deasupra, să-și mai și continue cariera politică aureolați de falimentul lor fraudulos. Această dispariție ar avea triplul avantaj de a curăța puroiul cel mai puturos al nației, de a împiedica revenirea în guvernele următoare a acelorași personaje și de a aduce în viața politică ceea ce îi lipsește cel mai mult: seriozitatea.
6. Orice om trebuie să știe că, îmbrăcând de bunăvoie o uniformă, oricare ar fi ea, devine o creatură a lui Mamona și se expune răzbunării oamenilor cumsecade. Legea trebuie să-i includă în rândul animalelor urât mirositoare ce pot fi vânate în orice anotimp pe polițai, pe preoți, pe paznicii de scuare și chiar pe academicieni.

13 mai 1938. Inversiunea benignă. Ea constă în restabilirea

sensului valorilor pe care l-a răsturnat înainte inversiunea malignă. Satana, stăpânul lumii, ajutat de cohortele lui de guvernanți, magistrați, prelați, generali și polițai așază în fața lui Dumnezeu o oglindă. Și prin această operație dreapta devine stânga, stânga devine dreapta, binele este numit rău, iar răul este numit bine. Dominația pe care o exercită asupra orașelor se manifestă, între alte semne, prin nenumăratele bulevarde, străzi și piețe consacrate militarilor de carieră, adică ucigașilor de profesie, cu toții morți, desigur, în paturile lor, pentru că nimic nu este diavolesc dacă nu are o umbră de grotesc ce e ca gheara Prințului tenebrelor. Până și hidosul nume al lui Bugeaud, unul dintre cei mai cumpliți măcelari ai secolului trecut, dezonorează străzi din mai multe orașe ale Franței. Războiul, răul absolut este, în mod fatal, obiectul unui cult satanic. Este slujba neagră celebrată ziua în amiaza mare de Mamona, iar idolii mânjiți de sânge în fața cărora mulțimile orbite sunt puse să îngenuncheze se numesc: Patrie, Sacrificiu, Eroism, Onoare. Locul memorabil ce adăpostește acest cult este L'Hôtel des Invalides care-și înalță deasupra Parisului imensa sferă de aur umflată de emanațiile Stârvului imperial și ale câtorva ucigași de mâna a doua care putrezesc acolo. Chiar și masacrul stupid din 14–18 își are ritualurile sale, altarul fumegând sub Arcul de Triumf, cădelnițară lui, așa cum și-a avut și propriii poeți, Maurice Barrés și Charles Péguy care și-au pus tot talentul și toată influența în slujba isteriei colective din 1914 și care merită să fie ridicați la demnitatea de *Mari Hingheri ai tinerilor* – alături de mulți alții, desigur.

Acest cult al suferinței și al morții este însoțit în mod logic de ura implacabilă față de viață. Dragostea – propovăduită *în abstracta* – este persecutată cu înverșunare de îndată ce îmbracă o formă concretă, prinde viață și se numește sexualitate, erotism. Această fântână de bucurie și de creație, acest bun suprem, această rațiune de a fi a tot ceea ce respiră este hăituită cu o dușmănie diabolică de toată pleava drept-gânditoare, laică și ecleziastică.

P.S. Una dintre inversiunile maligne cele mai clasice și mai ucigașe a dat naștere ideii de puritate.

Puritatea este inversiunea malignă a inocenței. Inocența înseamnă dragoste față de ceea ce există, acceptarea cu zâmbetul pe buze a hranei cerești și pământești, ignorarea

alternativei infernale puritate-impuritate. Din această sfințenie spontană și parcă nativă, Satana a făcut o maimuțăreală care-i seamănă și care este exact inversul ei: puritatea. Puritatea este groaza de viață, ura față de om, pasiunea morbidă pentru neant. Un corp *pur* din punct de vedere chimic a fost supus unui tratament barbar pentru a fi adus în această stare cu totul împotriva naturii. Omul bântuit de demonul purității seamănă în jurul său pustiul și moartea. Purificarea prin religie, epurarea politică, păstrarea purității rasei, multe sunt variațiunile pe această temă atroce, dar toate ajung, monoton, la crime nenumărate al căror instrument privilegiat este focul, simbol al purității și simbol al iadului.

20 mai 1938. La Karl F., care are un ciudat aparat american cu care se pot înregistra pe benzi magnetice – și apoi asculta din nou toate zgomotele culese cu un microfon căruia un fir foarte lung îi dă o oarecare mobilitate. Mă pune să ascult tot felul de strigăte de animale și în special boncăluituri de cerbi în călduri care ar avea o forță de evocare admirabilă dacă n-aș găsi în ele mai ales o aluzie la unul dintre micile mele ritualuri intime. Îmi povestește că, dându-i să asculte unui profesor de ornitologie înregistrări de cântece de păsări, bietul om nu reușise să identifice cu certitudine decât imitațiile făcute de un suflător de musichall. Cât despre cântecele autentice, captate din natură cu mare greutate, acestea i se părură confuze, puțin caracteristice și, de fapt, complet ratate.

Lui Karl F. Nici nu-i trecea prin cap ce impresie avea să producă asupra mea ultima bandă pe care o păstra în chip de desert. Era vorba pur și simplu de rumoarea crescândă a unei mulțimi nerăbdătoare, nemulțumite, enervate, apoi furioase. Oare chiar era adevărat că nu sub ferestrele lui F. Se aflase acest monstru cu o mie de capete ce-și țipa furia, ce urla a omor, ce înălța spre cer o chemare de ură în care se amesteca zornăitul clar al primelor geamuri sparte de pietre? Dar mai ales era oare posibil ca această maree de aversiune să nu se reverse numai înspre mine? O sudoare de teamă mă înghețа și probabil că eram palid. Până la urmă a observat și F. M-a întrebat dacă mă simt rău; pe urmă, până la sfârșitul vizitei, pe care am scurtat-o cât am putut, m-a urmărit cu o oarecare neliniște.

Cum oare aș fi putut să-i explic că nu supraviețuiam decât datorită unei neînțelegeri prin care în mine nu se vedea decât un biet garajist din Porte des Temes, dar că, dacă s-ar fi bănuit ce forță tenebroasă port, aș intra imediat sub incidența legii linșajului? Eu însumi concep cu greu această taină a destinului meu: într-o anume zi din copilărie am fost atins de o baghetă magică, iar efectul acestei atingeri este acela de a metamorfoza ființele din carne în statui din marmură. Și de-atunci, merg prin lume jumătate carne, jumătate piatră, adică am o inimă, o mână dreaptă și un zâmbet pline de bunăvoință, dar și o parte dură, neiertătoare și glacială care va distruge inevitabil orice om ce se va lovi de ea. Este un mod de binecuvântare căruia i-am fost supus pe jumătate consimțind, vreau să spun căruia m-am supus cu pasiune și reiterându-mi adeziunea de fiecare dată când se manifesta vreun semn.

3 octombrie 1938. Neglijasem acest caiet de vreo trei-patru luni și nu credeam că o să-l mai deschid din nou decât pentru vreun eveniment extraordinar. Lucrul care s-a întâmplat în această dimineață are o importanță atât de mare, încât trebuie să-l redau aici și cât mai exact cu putință.

M-am trezit pe la ora șase într-o stare morală jalnică. M-am gândit să boncăluiesc, apoi să mă spăl pe cap, dar eram atât de sătul de viață, încât mi se scursese până și forța de a recurge la aceste remedii disperate. Ceea ce e de temut în aceste stări de depresiune este luciditatea – cel puțin aparentă – care le însoțește și le amplifică. Disperarea se impune fără drept de apel ca singurul răspuns autentic în fața nonsensului vieții. Orice altă atitudine – trecută sau viitoare – pare să țină de ebrietate. Viața nu este suportabilă decât în stare de ebrietate. Ebrietate alcoolică, amoroasă, religioasă. Creatură a neantului, omul nu poate înfrunta nenorocirile de neconceput care i se întâmplă – în cei câțiva ani de existență decât îmbătându-se.

Am refuzat să mă rad. Mi-am tras salopeta pe mine și am coborât în garaj fără măcar să trec prin bucătărie ca să-mi fac o cafea. Formidabilei ostilități a tuturor lucrurilor trebuia să-i pun împotrivă o cuirasă de robot fără niciun defect omenesc. În dimineața asta voi fi deci patronul garajului din Ballon, nici mai mult, nici mai puțin. Bietul Ben Ahmed a fost primul care și-a dat seama. Analfabetul ăsta e un adevărat geniu în tot ce

înseamnă mecanică, dar merge „după miros”, fără metodă și fără precizie. Trebuind să rectifice supapele unei Georges Irat – al cărei motor este pur și simplu al modelului Citroen 11 CV ușor – le dăduse la freza specială și tocmai termina de ascuțit scaunele. Dar nu se poate hotărî să le verifice farfuria trasând pe șanfren cu creionul negru linii îndreptate după razele capului și la o distanță între 2 și 3 milimetri. Fără îndoială că folosirea creionului îl descumpănește. L-am dat la o parte de lângă mașină zbierând și m-am pus eu însumi pe treabă. Mai târziu Jeannot a avut și el parte de o săpuneală pentru că întârziase. L-am trimis imediat la bancul de lucru cu o duzină de camere la care trebuia reparată îmbinarea valvei. Apoi m-am închis în cabina cu geamuri care-mi servește drept birou, cu un teanc de facturi pe care trebuia să le pun în ordine. La ora șapte și jumătate, Gaillac și-a adus mașina lui 402 B pentru o verificare la aprindere, după care poștașul a adus curierul. Ziua începea cu hopuri.

Era ora nouă fără un sfert și stăteam de vorbă cu domnișoara Toupie despre Rosengart-ul ei, când Ben Ahmed, care terminase ce-avea de făcut la Georges Irat, porni motorul. O ascultam pe domnișoara Toupie și, în același timp, trăgeam cu urechea de la distanță la motorul mașinii Georges Irat ce părea că se învârte cum nu se poate mai bine. Insistența cu care Ben Ahmed apăsa cu forță pe accelerator începea să mă enerveze. Motorul torcea ca un motan, de ce trebuia să-l ambaleze atât de brutal în gol? Lui Ben Ahmed păreau că-i fac plăcere mugetele și gazele de eșapament cu care umpluse tot garajul. În sfârșit, se făcu liniște. Domnișoara Toupie îmi vorbea despre instituția religioasă SaintDominique la care preda filosofia. Îi puneam întrebări cu o curiozitate lipsită de prefăcătorie, căci dintotdeauna am fost atras de internate și m-am întrebat cum poate fi viața într-un pension de fete. În acea clipă Georges Irat urlă brusc, atât de tare încât aproape că ne acoperi vocile. După care, în mijlocul unui crescendo furios, am distins limpede un pocnet metalic foarte sec. Zgomotul nu-i scăpase nici lui Ben Ahmed, care încetă îndată să mai ambaleze motorul. Din locul în care mă aflam l-am văzut atunci pe Jeannot ducându-și mâna la tâmplă, înclinându-se pe bancul de lucru, îngenunchind, apoi căzând pe spate. Mi-am dat imediat seama că probabil o paletă de la ventilator se spărsese și îl

lovise cu o forță foarte mare. Am ajuns lângă el dintr-un salt și am ridicat pe brațe corpul lui slab și fără cunoștință.

Și-n clipa aceea ceva s-a topit în mine, ceva de o blândețe sfâșietoare și de nesuportat. Mă uluise binecuvântarea fulgerătoare ce căzuse din ceruri. Ochii îmi rămăseseră ațintiți asupra trupului ce-mi zăcea în brațe, într-o parte cu o mască osoasă și însângerată sub smocuri de păr castaniu, iar în cealaltă cu genunchi mici, adunați și cu bocanci grei ce se bălăbăneau stângaci în gol. Ben Ahmed mă privea uluit. Stăteam nemișcat. Aș fi putut rămâne așa până la sfârșitul timpurilor. Garajul din Bailón dispăruse, cu bârnele lui învăluite în pânze de păianjen și cu geamurile jegoase. Cele nouă coruri de îngeri mă învăluiau într-o glorie invizibilă și radioasă. Aerul era plin de miresme și de acorduri de harpe. Un fluviu de blândețe mi se scurgea maiestuos prin vine. Până la urmă Ben Ahmed interveni.

— Uite! îmi spuse el arătându-mi o pată întunecată ce se lățea pe pământul bătătorit, sângerează!

De-abia rosti aceste cuvinte că am fost din nou cuprins de o tăcere în care fremăta bucuria.

— N-aș fi crezut niciodată, am reușit în sfârșit să articulez, că e un lucru atât de frumos să porți un copil!

Și această simplă frază trezi în amintirea mea un lung și profund ecou.

Domnișoara Toupie fu cea care rupse vraja. Mă trase cu autoritate spre Rosengart-ul ei, în care m-am așezat cât am putut de bine pe bancheta din spate împreună cu povara mea. După care am plecat spre clinica din Neuilly.

Jeannot nu are nimic grav. O zgârietură mare la cap și un traumatism cranian. Nicio urmă de fractură de craniu. L-am dus apoi pe jumătate adormit la mama lui care s-a gândit să leșine la vederea pansamentului enorm în formă de turban. Cel mai grav rănit dintre noi doi sunt tot eu, și n-am terminat încă de rumegat uluitoarea descoperire spre care m-a purtat acest accident.

6 octombrie 1938. Primul cuvânt pe care-mi vine să-l scriu este în aparență banal și slab, dar se dovedește a fi bogat în resurse: *euforia.* Da, un fel de euforie m-a învăluit din cap până-n picioare atunci când am ridicat pe brațe trupul căzut în

nesimțire al lui Jeannot. Nu greșesc spunând din cap până-n picioare, căci spre deosebire de voluptatea obișnuită localizată strict și într-un mod obscen, beatitudinea nedeslușită despre care vorbesc m-a cuprins întru totul, irigându-mi straturile cele mai profunde, extremitățile cele mai îndepărtate. Nu era un gâdilat frivol, ci o hilaritate unanimă a întregii mele ființe. Și aici revin în mod necesar la meditațiile mele biblice, la strămoșul Adam de dinaintea Căderii, purtător-de-femeie și purtător-de-copil, fără încetare pradă unei transe erotice – posesor-posedat, față de care amorurile noastre obișnuite, comparate cu ale sale, nu sunt decât o palidă umbră. Ar fi oare posibil ca vocația mea supraomenească să mă ajute să cunosc în niște împrejurări anume extazul marelui strămoș androgin?

Dar trebuie să mă străduiesc să las la o parte speculațiile și să mă apropii de concret. Informația cea mai strict *obiectivă* privind experiența mea de ieri este *greutatea* lui Jeannot, o greutate ce poate fi definită în kilograme cu precizia dorită. M-am încărcat cu această greutate și atunci: Euforie!

„Senzație de bună-dispoziție”, spune cu platitudine dicționarul. Etimologia este însă mai instructivă. Există *eu* care dă ideea de bine, de fericire, de bucurie calmă și echilibrată. Și apoi *phorie* care deriva din *(popea),* a purta. Euforicul este cel ce se poartă pe sine însuși cu fericire, cel care se poartă bine. Dar ar fi încă și mai literal să spun că *poartă* pur și simplu cu fericire. Și aici, o undă de lumină îmi luminează deodată trecutul, prezentul și, cine știe, poate și viitorul. Căci această idee fundamentală de purtat, de *phorie,* poate fi regăsită în însăși numele de Cristofor, uriașul purtător al lui Hristos, așa cum era ea ilustrată de legenda lui Albuquerque, așa cum se incarnează din nou în aceste automobile cărora le consacru bombănind ce am mai bun în mine, dar care, în trivialitatea lor, sunt, totuși, instrumentul purtător de om, antro-pofor, *phorie* prin excelență.

Trebuie să mă opresc. Aceste revelații succesive îmi ard ochii. Dar vreau să mai notez încă o reflecție. Euforia din 3 octombrie era provocată de greutatea unui copil ce se adăuga greutății mele. Jeannot nu este gras, bineînțeles, dar trebuie să cântărească vreo patruzeci de kilograme, care s-au adăugat celor o sută zece kilograme pe care le cântăresc eu însumi. Or, „extazul meu phorie” se definește cel mai bine printr-un

sentiment de ușurătate, de ușurare, de bucurie înaripată. Un fel de levitație provocată de o greutate mărită! Uimitor paradox! îndată îmi vine să scriu cuvântul *inversiune.* Într-un fel a avut loc o schimbare de semn: plusul a devenit minus și reciproc. Inversiunea benignă, benefică, divină…

20 octombrie 1938. În noaptea asta, insomnie. Cum cerul era blând și luminos, am pornit-o pe străzi la întâmplare la volanul bătrânei mele Hotchkiss. Champs-Élysées, Place de la Concorde, cheiurile. Curând sunt oprit de caravanele de căruțe și de camioane care blochează împrejurimile Halelor. Părăsindu-mi mașina, o pornesc pe jos și mă pierd imediat în avalanșa de legume și de fructe ce creează înjurai Parisului o supergrădină de legume, o superlivadă, cu mirosurile lor violente și dulcege și culorile crude subliniate de lumina metalică a lămpilor cu acetilenă. Te poți gândi mai întâi la masa de prânz a lui Gargantua, dar, încetul cu încetul, abundența însăși ridiculizează orice idee de consum, descurajează lăcomia. Ocolesc piramide de conopidă, munți de gulii, mă feresc la țanc de o avalanșă de praz pe care un cărucior oprit în pârâu o varsă pe trotuar.

Nu trebuie să se creadă că enorma cantitate în care există aceste lucruri le înjosește. Dimpotrivă, le exaltă făcându-le de neutilizat, distrugând dinainte orice idee de utilizare. Din acel moment nu mai e vorba decât despre esențe ce mi se etalează la picioare, esență de măr, esență de mazăre, esență de morcov…

În afară de o fermecătoare vânzătoare de pește de apă dulce, lucind de prospețime și scânteind de solzi ca o ondină, femeile sunt grase și stridente. Dar hamalii, „forțoșii orașului”, îmi reține toată atenția datorită afinității pe care o simt între ei și mine. Spatele lor lat, mâinile enorme, mersul rapid cu pași mărunți pe care-l adoptă când se mișcă, purtând pe cap o jumătate de bou sau un coș cu heringi, toate astea aduc, desigur, cu mine, într-un anume fel. Dar este *phorie* trivializată, coborâtă la rangul de utilități mercantile și secundare. Și de asta, fără îndoială, se scrie într-un mod grosolan *forțoșii* Halelor în loc de *phorii* Halelor. Forțos este forma vulgară de la phor. Și numaidecât îmi închipui un adevărat phor al Halelor, superb și generos, ducând în triumf pe umerii lui formidabili un

corn al abundenței ce-i varsă la picioare o inepuizabilă comoară de flori, de fructe și de pietre prețioase.

28 octombrie 1938. Frunzărind un dicționar, îmi dau seama că Atlas ducea pe umeri nu lumea, nu pământul, așa cum este reprezentat de obicei, ci cerul. De fapt, Atlas este, geografic vorbind, un munte, iar dacă asimilarea unui munte cu un stâlp al cerului are vreun sens, aceeași imagine aplicată pământului este absurdă. Remarcabil exemplu de inversiune malignă impusă unuia dintre cei mai glorioși eroi *phorici.* Acesta sprijinea pe umerii săi stelele și luna, constelațiile și Calea Lactee, nebuloasele, cometele, sorii în fuziune. Și capul lui aruncat în spații siderale se contopea cu aștrii. Vom schimba totul. În locul infinitului albastru și azuriu care-l încorona și îl binecuvânta în același timp, îi punem în spate globul pământesc, bloc de noroi opac ce-i încovoaie ceafa și îi strică vederea. Și iată-l pe eroul nostru înjosit, decăzut, phorul s-a transformat în forțos, iubirile ponderate au devenit oneroase.

Dar cu cât mă gândesc mai mult, cu atât mi se pare că Atlas uranophor, Atlas astrophor este eroul mitologic spre care ar trebui să tindă viața mea pentru a-și găsi până la urmă în el împlinirea și apoteoza. Orice voi purta în viitor, oricare ar fi greutatea prețioasă și sacră cu care umerii mei vor fi îngreunați și binecuvântați, sfârșitul meu triumfal va fi, dacă va voi Dumnezeu, acela de a merge pe pământ, purtând pe ceafa o stea mai strălucitoare și mai aurie decât cea a regilor magi…

30 octombrie 1938. Hervé a venit azi-dimineață să-și ia în primire noua lui cabrioletă decapotabilă *Viva grand sport Renault.* Aversiunea pe care o am pentru acest tip de mașină de cinema era evident temperată de comisionul destul de gras pe care mi-l adusese vânzarea ei. Foarte încântat de noua lui mașină, Hervé nu a fost niciodată atât de vesel, de sigur de el, de reușita lui socială ca și de virtuțile pe care le are și care bineînțeles că în mintea lui nu sunt decât unul și același lucru. Tocmai a împlinit treizeci și șase de ani și îmi demonstrează că asta e vârsta cea mai plină, cea mai echilibrată și într-un fel culmea unei curbe ce s-ar înălța începând cu nașterea și care-ar coborî apoi spre moarte.

Într-adevăr, acești treizeci și șase de ani mi se pare că i-a

avut dintotdeauna, de zece ani de când îl cunosc, fără îndoială că îi avea deja dinainte să-l cunosc eu și probabil că-i avea din naștere. Numai că până acum era *prea tânăr* pentru acești treizeci și șase de ani, așa cum de-aici înainte va fi din an în an mai bătrân pentru acești treizeci și șase de ani.

Fiecare om trebuie să aibă astfel toată viața o „vârstă esențială1' la care să aspire atâta vreme cât n-o atinge, de care să se agațe atunci când a depășit-o. Bertrand a avut dintotdeauna „în esență" șaizeci de ani, iar Claude va fi toată viața un tinerel de șaptesprezece ani. Cât despre mine, eternitatea mea mă plasează la o *distanță* de netrecut față de drama îmbătrânirii și observ cu o detașare impregnată de melancolie fluxul și refluxul generațiilor, așa precum o stâncă într-o pădure urmărește ciclul anotimpurilor.

Văzându-l însă pe Hervé atât de proaspăt și de optimist îmi vine o altă idee: este un *supra-adaptat.* Medicina ar face bine să aprofundeze această noțiune nouă de supra-adaptare, iar școala, tot temându-se ca nu cumva copiii să sufere de o neadaptare oarecare, ar trebui să fie atentă ca aceștia să nu devină dintr-odată supra-adaptați.

Supra-adaptatul este fericit în mediul lui, ca peștele în apă. Și, la fel, și peștele este în mod tipic supra-adaptat apei. Ceea ce înseamnă că fericirea lui e cu atât mai fragilă cu cât este mai completă. Căci dacă apa devine prea caldă sau prea sărată, sau dacă îi scade nivelul… Atunci, merită mai mult să fii adap*tat la* apă pur și simplu, ba chiar într-un grad mediocru, ca animalele amfibii, care nu sunt întru totul fericite nici la umezeală, nici pe uscat, ci se obișnuiesc cât de cât și cu una, și cu alta. Nu-i doresc răul lui Hervé, dar mă gândesc că dacă ceva s-ar rupe în strălucita lui organizare, dacă soarta i-ar rezerva vreo lovitură urâtă, cu greu și-ar mai regăsi admirabilul lui echilibru. În vreme ce noi, ceilalți, amfibiile, mereu neînlargul nostru față de lucruri, obișnuiți cu provizoratul, cu aproximativul, știm din naștere să facem față tuturor trădărilor mediului.

4 noiembrie 1938. De fiecare dată când drumurile mele mă aduc în apropierea Luvrului, îmi fac reproșuri că nu intru mai des în muzeu. Să locuiești în Paris și să nu mergi niciodată la Luvru este prostia cea mai de neiertat. După peste doi ani de abstinență am mers deci astăzi după-amiază. Cel mai clar

beneficiu al acestei vizite: m-am făcut să simt importanța evoluției pe care o traversez numai prin decalajul centrilor mei de interes.

Mi-e greu să concep că te poți expune radiației acestei acumulări de capodopere fără să-ți dea lacrimile imediat. Magia strămoșului Appolo din insula Păros! Fascinant contrast între hieratismul trupului, rotund ca o coloană, cu pulpele lipite una de alta și cu brațele prinse în masa torsului – și enigmaticul zâmbet ce luminează acest chip radiind de blândețe, căruia cicatricele ce brăzdează piatra îi dau un aer patetic.

Îmi închipui ce s-ar alege de viața mea dacă acest zeu s-ar afla la mine acasă, posedat zi și noapte. Și drept să spun, nu sunt de-a dreptul incapabil să-mi imaginez cum aș putea suporta prezența incandescentă a acestui meteor aterizat lângă mine după o cădere de douăzeci de secole. Nimic nu ilustrează mai bine ca această statuie funcția esențială a artei: inimilor noastre îmbolnăvite de timp – de eroziunea timpului, de moartea care lucrează pretutindeni, de făgăduiala ineluctabilă că tot ceea ce iubim va pieri – opera de artă le aduce puțină eternitate. Este remediul suveran, portul liniștit la care tânjim, picătura de apă proaspătă pe buzele noastre înfierbântate.

Ceea ce mă reține cel mai mult în sălile greco-latine sunt busturile. Nu mă satur să descifrez aceste chipuri pe care strălucesc atât de viu inteligența, ambiția, cruzimea, înfumurarea, curajul, mai rar bunătatea, noblețea. Nu mă satur să le pun aceeași întrebare ce va rămâne pe veci fără răspuns: cifrul cărui spectacol, al cărei vieți, al cărui univers sunteți?

În restul muzeului, o hoinăreală destul de rapidă și de neatentă mă poartă prin câteva săli și nu mă opresc decât în fața anumitor tablouri – mereu aceleași de cincisprezece ani încoace – cărora într-un fel le fac o vizită, ca să aflu ultimele noutăți și ca să-mi cercetez imaginea în ele, oglinzi fără seamăn. Regăsesc aici o experiență care-l preocupa pe Nestor în cel mai înalt grad și ale cărei variațiuni se chinuia să le urmeze în diversele localuri din Saint-Cristophe, experiența *saturației atmosferice.* În această atmosferă saturată de frumusețe trăiesc o impresie de beție care nu este lipsită de o îndepărtată afinitate cu extazul phoric. Încă o piesă de adăugat la marele puzzle pe care-l compun cu răbdare.

Trecând din nou de poarta de control, observ un copil

discutând aprins cu funcționarul de la poartă. Înțeleg îndată motivul discuției care mi se pare fără ieșire. Copilul și-a adus aparatul de fotografiat și i se cer 50 de centime ca să-l poată introduce în muzeu. Cum nu are această sumă, este sfătuit să-l depună la vestiar, sfat ciudat, fiindcă vestiarul îl costă tot 50 de centime. Renunță, se îndepărtează, dezamăgit și, desigur, intervin oferindu-i nu absurda soluție a adulților – cele 50 de centime ce-i răscumpără aparatul de fotografiat –, ci soluția romanescă, aventuroasă, contrabandistă și trec din nou ușa de la intrare cu haina umflată din cauza obiectului litigios ascuns sub ea.

Etienne are unsprezece ani. E scund pentru vârsta lui și de o încântătoare mizerie. Fața lui neregulată, fină, osoasă, chinuită contrastează într-un chip delicios cu un trup greoi cu genunchii rotunzi și stângaci. Buzunarele burdușite cu cărți, precum și palmele scurte cu unghiile roase fără milă îl situează în categoria copiilor de o surprinzătoare maturitate intelectuală – ce par să fi citit și înțeles totul din naștere – în contradicție cu o anume întârziere fizică ce dă un aer de candoare tuturor lucrurilor pe care le spun.

Încă de la primele săli dovedește o uimitoare familiaritate față de operele expuse și mă duce direct la *David* al lui Guido Reni pe care își propune să-l fotografieze. Băiatul ăsta gras plin de el și prostănac, cu obrazul lătăreț, cu ochii frumoși și lipsiți de sclipiri de inteligență, cu o absurdă pălărie cu pene, strâns cu mare greutate într-o piele de animal, cum a putut, oare, să câștige inima lui Etienne? Din explicațiile puțin confuze pe care mi le dă, mi se pare a înțelege că acest David încarnează în ochii lui Etienne acea rasă extrem de fascinantă a celor *ce nu s-au îndoit niciodată de nimic.* Etienne a descoperit lucrul ăsta! Există ființe limitate, de o frumusețe strălucitoare, dar fără profunzime și care, să fim cinstiți, ar avea toate motivele să fie disprețuite dacă nu ne-ar oferi spectacolul unei adaptări fără greș la existență, o potrivire miraculoasă a dorințelor lor cu lucrurile dimprejur, a cuvintelor lor cu întrebările ce li se pun, a capacității lor cu meseriile pe care le exercită. Se nasc, trăiesc și mor de parcă lumea ar fi fost făcută pentru ei și ei înșiși pentru lume, iar ceilalți – cei ce se îndoiesc, cei ce se frământă, cei indignați, cei curioși, Etienne, eu – îi privesc trecând și se minunează de *naturalețea* lor.

Aproape că uitasem astfel de recentele mele preocupări, când un mulaj al unei statui din Muzeul Vaticanului mi le-a readus cu forță în minte. Inscripția de pe soclu ar fi fost, ea singură, de ajuns ca să mă alerteze: *Herakles Pedephore.* Este vorba, într-adevăr, de o reprezentare a lui Hercule ducându-l pe brațul său stâng pe băiețelul lui Telefos. *Pedephore,* adică, într-o limbă corectă, Purtător-de-Copil. Hercule Purtătorul-de-Copil…

Etienne mă privea neînțelegând, bineînțeles, nimic din uluirea mea. Și atunci, râzând, m-am lăsat pe vine lângă el și mi-am trecut brațul stâng pe după genunchii lui. A intrat în joc, s-a așezat pe brațul meu rotunjit, iar eu m-am ridicat, prefăcându-mă că mă sprijin cu mâna dreaptă într-o bâtă, ca modelul nostru herculean. Puțin mai departe am fi putut relua poziția în fața lui Hermes din Praxiteles ce îl purta totuși pe copilul Bacchus pe brațul său stâng. Dar am fost atrași mai mult de două copii ale căror originale se află la Muzeul Național din Neapole. Una din ele reprezintă un satir ce cântă la timbală, cu capul pe jumătate întors și ridicat spre un Dionysos copil pe care-l poartă călare pe ceafa. Copilul se ține cu mâna stângă de părul satirului, iar cu dreapta îi arată un ciorchine de strugure. S-a nimerit bine să ne aflăm, Etienne și cu mine, singuri în sală căci, cocoțându-l pe umeri pe tovarășul meu întâmplător, am mimat dansul în cerc al satirului ritmat de explozii furioase și imaginare de timbală, iar Dionysos îmi strângea obrajii între pulpele lui goale și jegoase. Cu toate astea, de-abia cealaltă statuie napolitană ne-a permis să dăm din noi tot ce puteam. Hector îl duce pe frățiorul său Troilus rănit. Dar cum! îl ține de glezna dreaptă pe copilul pe care și l-a aruncat peste umăr, ca pe un sac, și care atârnă, cu capul în jos, cu piciorul stâng zbătându-se în aer. L-am privit pe Etienne cu un aer de invitație interogativă și, în loc de răspuns, el mi-a întins piciorul stâng. L-am ridicat în aer dintr-o mișcare, ținându-l de călcâi, destul de repede ca să nu se lovească cu capul de podea și, cu o dezinvoltură aparentă, amortizată în taină de imensa și tandra mea vocație phorică, l-am legănat pe spatele meu în timp ce el se sufoca de râs. Ce bine era! Ce fluviu de miere curgea maiestuos prin mine!

Etienne și cu mine ne-am despărțit la ieșire și nu aveam nicio îndoială că nu-l voi mai revedea niciodată. Așa gândeam nu fără

un mic suspin tăcut în gât, dar știu din sursă sigură, dintr-o sursă fără greș și autoritară că nu se cuvine să leg relații individuale cu vreun copil. Care-ar putea fi, la urma urmelor, aceste relații? Cred că ele ar lua, în mod fatal, căile ușoare și dinainte stabilite fie ale paternității, fie ale sexului. Vocația mea este mai înaltă și mai generală. Să am doar unul singur înseamnă să nu am niciunul. Dacă îmi lipsește unul singur înseamnă că-mi lipsesc toți.

10 noiembrie 1938. Toată noaptea angelica m-a sufocat și m-a obsedat cu vise de înec și de îngropat în nisip, sub pământ, în noroi… Mă ridic, simt mereu o durere în piept, dar sunt fericit să termin odată cu fantasmele astea care se adaugă unei realități și-așa destul de crude. Cafea atât de amară încât de-abia poate fi băută. Un boncăluit puternic. Două boncăluituri puternice. Nicio ușurare. Singura consolare din dimineața asta este de ordin fecal. Fac pe neașteptate și fără cea mai mică imperfecțiune un rahat superb, atât de lung încât trebuie să se îndoaie la capete pentru a încăpea în veceu. Privesc înduioșat acest frumos bebeluș grăsuț de mâl viu căruia i-am dat naștere și simt din nou că-mi vine să trăiesc.

Constipația este o sursă majoră de proastă dispoziție. Cât de bine înțeleg Marele Secol cu mania lui de clistire și de purgații! Cel mai greu pentru om este să accepte că este un sac pe două labe, plin de excremente. Singurul lucru care mai poate atenua această stare este o defecație bună, abundentă și regulată, dar cu câtă zgârcenie ne este acordată o asemenea favoare!

12 noiembrie 1938. Rachel și actul pur (putință = 0), Jeannot și eu-phoria. Lecțiile din *Biblie* despre strămoșul Adam. Aceste piese se combină în mintea mea și formează un ansamblu coerent în care văd apărând în filigran cele șase litere ale unui nume: Nestor.

Nevoia de a domina. Nimic nu redă mai bine personalitatea lui Nestor decât aceste două cuvinte. Pentru a-și atinge scopurile, pentru a-și asigura stăpânirea asupra celorlalți, mi se pare astăzi că dispunea de două căi. Una din ele nu ieșea din lumea închisă a colegiului Saint-Cristophe, din această colegialitate în centrul căreia stătea cuibărit ca un păianjen în pânza lui, din aceste clădiri de la care avea toate cheile,

populate cu copii care îl admirau orbește și cu adulți care tremurau în fața lui. Lume închisă căreia-i măsura cu o grijă vigilentă densitatea variabilă de la un loc la altul, mai slabă în curtea de recreație decât în capelă, mai mare în sala de mese decât în acvariu, și care își găsea formula cea mai bogată în dormitoare, în inima nopții.

Cealaltă cale, cu siguranță că a presimțit-o, că a și intrat puțin pe ea, dar târziu și nu profund. Mă refer la *calea phorică.* Cristofor și Albuquerque, lupta cavalerilor, și totul, până și prestigioasa lui bicicletă – prin excelență instrument phoric al școlarului – indică faptul că nu ignora această cale. Iar la acest punct aș vrea să formulez o ipoteză destul de fragilă, desigur, dar viitorul va spune dacă ea se confirmă sau nu. Mă întreb dacă nu cumva aceste două căi nu se exclud una pe alta, așa ca două drumuri pe care nu poți merge în același timp, dar care duc totuși în același loc. Claustrarea din colegiu – din „internat", căruia acest nume i se potrivește atât de bine făcea phoria inutilă, sau cel mult ca un exercițiu profitabil în perspectiva unui eventual viitor în aer liber. Astfel, phoria corespundea unui mediu deschis, cu o densitate foarte slabă, asemănătoare prin aceasta măștii de oxigen pe care trebuie să și-o pună aviatorii când zboară la mare altitudine.

Toate acestea țin foarte mult de speculație, dar, la urma urmelor, nu reprezintă decât un efort al spiritului meu de a înțelege datele brute care mi se impun cu forța.

Și-așa se face că am regăsit această „densitate atmosferică", uitată cu totul de pe vremea internatului, de două ori în câteva zile, mai întâi în mod aluziv la Luvru, apoi chiar azi de dimineață și cu ce violență încă!

Eram pe strada Rivoli, mai exact la numărul 119. E acolo o intrare într-un pasaj care duce la strada Charlemagne, nu departe de colegiul cu același nume. Am pornit-o pe ulicioara asta întunecată care traversează pe rând două mici curți ale unor clădiri pentru că aveam treabă la un furnizor de pe cheiul Celestins. Colegiul, fără îndoială, tocmai își deschisese porțile. M-am trezit brusc mergând împotriva unui val de copii care se repezeau strigând pe străduța îngustă, umpleau cele două curți unde găseau ceva spațiu și se îmbrânceau din nou spre strada Rivoli. Eu le țineam piept, ca un somon într-un pârâu de munte, scuturat, îmbrâncit, dar și fericit într-un chip delicios, de

fericirea unui floricele care suportă, cu toate staminele în afară, asaltul unei vijelii încărcate de grăunțe de polen. Fericire înaripată, întru totul asemenea celei care m-a cuprins în clipa în care l-am ridicat pe Jeannot când fusese lovit în cap de o paletă a ventilatorului. De data asta era însă o veselie numeroasă, tumultuoasă, căreia, ca să fie superioară extazului phoric, nu îi lipsea decât o pecete definitivă, cea a *totalității.*

Căci înțeleg acum de ce mi se păruse că vreo câteva rânduri ale lui Descartes se aprind deodată în cenușiul unui curs de filosofie. Aveam certitudinea nelămurită că această regulă a *Discursului despre Metodă* avea o legătură cu preocuparea majoră a lui Nestor: „Să fac peste tot numărători atât de complete și treceri în revistă atât de generale încât să am siguranța că nu am omis nimic”. Marele merit al unei lumi închise în ea, fără deschidere în afară, ascultând numai de legile interne pe care și le-a alcătuit, este acela de a facilita satisfacerea acestei reguli fundamentale.

Eu însă trăiesc într-un mediu deschis, exilat departe de citadela nestoriană și de supușii lui numărați. Tatonez, liniștit numai de certitudinea că un fir invizibil îmi conduce pașii către o realizare misterioasă. „Uită-te la Cristofor și mergi cu un pas sigur.”

Întorcându-mă la garaj, am vrut să aflu câți copii există acum în Franța. M-am oprit la vârsta de doisprezece ani, vârsta copilului prin excelență, a copilului care a atins într-un fel deplina maturitate copilărească, care a ajuns la o frumoasă înflorire, dar și, din nefericire, în pragul catastrofei pubertare. Iată cifrele pe care mi le-a comunicat un prieten ziarist, specializat în probleme demografice:

NAȘTERI ÎN FRANȚA

	Total	*Băieți*	*Fete*
1926	767 500	392 100	375 400
1927	743 800	379 700	364 100
1928	749 300	383 600	365 700
1929	730 100	373 000	357 100

Suntem deci în 1938 într-un an deosebit de bun. Atmosfera exterioară, adică starea de diluție maximă, prezintă o densitate pe care nu o va mai cunoaște multă vreme deoarece categoria

de doisprezece ani se prăbușește în 1939, urcă puțin în 1940 după care cade încă și mai jos în 1941.

15 noiembrie 1938. Aseară familia Herve mi-a învins rezistența: au reușit să mă care după ei la operă, unde se juca *Don Juan* de Mozart.

Știam că urăsc opera, dar acum știu și de ce. Pentru că în lumea al cărei spectacol ni-l dă, caracterele sexuale ale personajelor sunt într-atât evidențiate, încât devin caricaturale. Bărbații sunt de o virilitate vecină cu bestialitatea, femeile, de o feminitate exacerbată al cărei climat obișnuit pare a fi isteria, în sfârșit, nu prea aș ști să spun de ce *prospețimea,* care reprezintă pentru mine valoarea majoră – față de care toate celelalte nu sunt decât cecuri fără acoperire și vorbe goale – mi se pare a fi ceea ce opera este cel mai puțin potrivită să exalte. Curajul, grandoarea, maiestatea, o anumită formă de frumusețe – nobilă, semeață, furtunoasă –, profunzimea, cruzimea, dragostea, da. Prospețimea, nu. Nici muzica, nici decorurile, nici acțiunea, personajele încă și mai puțin, nu-i lasă pic de loc. Într-adevăr, opera – fie că e vorba de sală, fie de scenă – este pentru mine unul dintre acele locuri sufocante în care este cât se poate de evident că nu au acces copiii. Puah!

Cât despre spectacolul de aseară, sunt obligat să fiu de acord că mi s-a înfipt în inimă ca o așchie, și asta dintr-un motiv foarte simplu: pentru că Don Juan sunt eu. Oh, desigur, numai machiat, fardat, mascat și travestit, dacă vrei să mă transpui într-un univers din care prospețimea e exclusă, așa încât lumea să fie păcălită și personajul să rămână de nedescifrat pentru oricine altcineva în afară de mine. Dar scena în care Leporello expune lista cuceririlor stăpânului său și numără o sută patruzeci în Germania, două sute treizeci în Italia, patru sute cincizeci în Franța și o mie trei în Spania exprimă destul de bine o *voință de istovire* pe care o cunosc mult prea bine. Și lui Donjuan i-ar fi putut spune o Rachel: „Tu nu ești un amant, ești un căpcăun!” și cum am ochi să văd și urechi să aud, am înțeles bine epilogul teribil, și am mai înțeles și că el nu era altceva decât propria mea moarte adaptată la premisele afabulației. Căci nu am nicio îndoială că într-o noapte un oaspete săpat în piatră de mormânt va veni să-mi bată la ușă cu pumnul lui de marmură, că o să ia mâna pe care i-o voi întinde și că mă va

duce după el în bezna din care nimeni nu se mai întoarce. Dar n-o să aibă trăsăturile unui bătrân batjocorit și asasinat. Va avea propriul meu chip.

Știu acum care-mi va fi sfârșitul: va fi izbânda definitivă a omului de piatră care se află în mine asupra a ceea ce mi-a mai rămas din carne și sânge. Ea se va împlini în noaptea în care, soarta luându-mă cu totul în stăpânire, ultimul meu strigăt, ultimul meu suspin se va stinge pe buze de piatră.

2 decembrie 1938. Deunăzi, aflându-mă la ieșirea școlii comunale de pe bulevardul Saussaye în momentul terminării orelor, am avut viziunea unui minciog mare care i-ar înșfăca dintr-odată pe toți copiii. I-ar înșfăca pe cei mai mulți la zidul de la poartă, dar ar trebui să mai mătură și pe trotuar ca să-i adune pe primii ieșiți. Și mi-ar da apoi o grămadă colcăind de șorțulețe negre pătate cu roșu, de picioare goale și de chipuri râzătoare.

9 decembrie 1938. Ziarele sunt pline de articole despre arestarea în La Celle-Saint-Cloud, în vila La Voulzie, a lui Weidmann, un neamț bănuit de a fi asasinat șapte persoane.

12 decembrie 1938. Un strat subțire de zăpadă acoperea orașul azi de dimineață. Lapt îndeajuns de rar încât să justifice o mică plimbare fotografică. Cu aparatul meu Rollei-flex pe după gât urcam deci pe bulevardul du Roule. Ajuns în fața curții de recreație a colegiului Saint-Croix, am zăbovit o vreme uitându-mă la vânzoleala copiilor. Cu siguranță că acest extraordinar balet, aceste figuri care se formează fără încetare, apoi se șterg, apoi se reconstituie trebuie să aibă un sens. Dar care? Grupuri, combinații, ansambluri, compoziții, explozii, totul este semn aici, ca și aiurea, chiar mai mult încă. Dar ce fel de semn? E eterna întrebare pe care mi-o pun în lumea asta plină de hieroglife a căror cheie nu o am.

M-am apropiat de grilajul care desparte curtea colegiului Saint-Croix de trotuar, și-apoi, printre gratii, am făcut o avalanșă de fotografii, cu bucuria puternică și vinovată a vânătorului care ar fotografia în cuștile lor animalele dintr-o grădină zoologică. O să studiez imaginile astea cu mintea odihnită. O să compar stările succesive ale acestei mici

societăți ce se lăsase în voia ei și pe care o surprinsesem secundă după secundă. E lucrătura dracului dacă nu reușesc să descopăr ceva! Să bagi copii în cușcă... Ar fi în câștig sufletul meu de căpcăun. Dar mai este și altceva care merge dincolo de un simplu joc de cuvinte. Orice grilă este o grilă de descifrare, trebuie doar să știi s-o aplici.

15 decembrie 1938. Pauza de prânz. Așezat în fața mea, cu mâna stângă înfundată în claia de păr castaniu, Jeannot citește. Când este întrerupt își pune degetul pe rândul la care a rămas sau, dacă chiar trebuie să se oprească din citit, scoate un ciot de creion din buzunar și face o cruce pe margine în locul din care o să continue mai târziu.

Cartea pe care o citește este *Pinocchio* de italianul Collodi. Răsfoiesc cartea părăsită, dinainte încordat în așteptarea atrocităților de care sunt pline cărțile pentru copii. De parcă acești copii ar fi niște brute grosolane, cât se poate de puțin inteligente și sensibile, pe care numai poveștile îngrozitoare – adevărat basamac al literaturii – ar putea reuși să îi emoționeze! Perrault, Carrol, Busch, niște sadici pe care divinul marchiz nu mai avea ce să-i învețe!

La început, Pinocchio mă liniștește. Această poveste a unei marionete dintr-odată înzestrate cu viață reia o foarte străveche și tandră tradiție feerică. Dar asta mă face să resimt cu o forță încă și mai mare oribilul episod în cursul căruia Pinocchio și prietenul său Lumignon, pentru că învățau prea prost la școală, s-au metamorfozat în măgari. Înfricoșați, se aruncă în genunchi, își împreunează mâinile, își cer iertare. Dar strigătele lor devin încetul cu încetul niște behăituri grotești, mânuțele lor împreunate se transformă în copite, gura devine bot, turul pantalonilor se umflă și crapă cu un zgomot oribil împins de o coadă neagră și păroasă. Zău, nu-mi aduc aminte să se fi mers atât de departe cu grozăviile. Nici măcar Piele de Măgar, care s-a urâțit ca să-l descurajeze pe asiduul tată incestuos, nu îmi dă un sentiment de groază la fel de violent ca agonia acestor doi copii.

Îmi dau însă seama că îngrozitoarele frământări ale lui Pinocchio și ale lui Lumignon îmi sunt niște cunoștințe vechi. Pe zâna cea rea care, cu o atingere de baghetă, transformă căruța în bostan și pe băiețel într-un măgar, o întâlnesc în

fiecare zi, este zâna Pubertate. Copilul de doisprezece ani a ajuns la un punct de echilibru și de împlinire de netrecut care face din el o capodoperă a creației. Este fericit, sigur de el, încrezător în universul care-l înconjoară și care i se pare perfect ordonat. Are un chip și un trup atât de frumoase, încât orice frumusețe omenească nu este decât un reflex mai mult sau mai puțin îndepărtat al acestei vârste. Și pe urmă, catastrofa. Toate hidoșeniile virilității mizeria păroasă, tenta cadaverică a cărnurilor adulte, obrajii aspri, sexul enorm ca de măgar, diform și urât mirositor – se abat împreună asupra micului prinț azvârlit de pe tronul lui. Iată-l ajuns un câine slăbănog, încovoiat și plin de coșuri, cu ochi alunecoși care sorb avizi ordurile cinematografului și ale musichallului, pe scurt, iată-l ajuns adolescent.

Sensul evoluției este limpede. Timpul Horii a trecut. Trebuie să devină fruct, trebuie să devină sămânță. Capcana matrimonială își împreunează curând maxilarele asupra nerodului. Și iată-l înhămat alături de ceilalți la greoiul convoi al propagării speciei, constrâns să-și aducă și el contribuția la marea diaree demografică din cauza căreia umanitatea e pe cale de a crăpa. Tristețe, indignare. Dar la ce bun? Nu tot pe bălegarul ăsta o să se nască în curând alte flori?

18 decembrie 1938. Cercetările pentru procesul Weidmann, asasinul cu șapte cadavre, sunt în curs. Tipul are un metru nouăzeci și unu și o sută zece kilograme. Exact înălțimea și greutatea mea.

21 decembrie 1938. Azi de dimineață pe strada Roule. Tocmai era să trec de extremitatea curții colegiului Sainte-Croix și să o pornesc pe lângă atelierele și stațiile de pompare care se înșiruie conducând la propriul meu garaj, când am fost brusc țintuit locului de un strigăt lung ce acoperi gălăgia jocurilor din timpul recreației. Era un strigăt gutural, de o puritate fără pereche, susținut îndelung, ca o chemare venită din adâncurile cele mai profunde ale trupului, terminându-se apoi într-o serie de modulații vesele și totodată patetice. Uimitoare impresie de rigoare și de plinătate, de echilibru și de revărsare!

Am făcut imediat cale-ntoarsă, convins că aveam să descopăr

în curte ceva sau pe cineva excepțional, sclipitor. Dar nu, nu era nimic. Îmi răsuna încă în urechi cristalul îmbogățit de toate armonicele cărnii, iar acel du-te-vino al copiilor continua ca și mai înainte, de parcă miracolul sonor nu avusese loc. Care dintre omuleții ăștia a scos din el un geamăt atât de fericit și de pur? îmi păreau cu toții atât de oarecare, cu toții adică, atât de esențiali.

M-am lăsat îndelung legănat de ecoul din ce în ce mai îndepărtat al „strigătului" făcând să urce în mine amintirea colegiului Saint-Cristophe, pe care însă o acoperea și o ștergea muzica tonică și complexă a jocurilor și a încăierărilor copilărești. După care sună un clopoțel și în fața ușilor de la clase se formară șiruri. M-am îndepărtat în sfârșit de o curte devenită pustie.

Înainte de a mă întoarce la garaj, am notat totuși ziua și ora „strigătului", oricât de absurdă în aparență putea fi ideea unei reîntoarceri regulate dintr-un miracol.

23 decembrie 1938. Pe bulevardul Saussaye o clădire mare reunește grădinița și școala primară pentru fete și pentru băieți. A devenit de-acum o obișnuință pentru mine să asist la ieșirea copiilor de la școală la ora șase seara. Am fost mai întâi reținut de jerba sonoră care se înălța din spatele zidului înalt, într-o zi pe când treceam pe acolo în timpul recreației. M-am oprit, învăluit în desfătare de acest cor anonim amplu și numeros în același timp, cutreierat la intervale regulate de tăceri și de exclamații, de puncte culminante și de reluări *mezza voce.* Așteptam mereu „strigătul" care mi-a atins inima cu atâta căldură alaltăieri, în fața grilajului de la SainteCroix, încât am convingerea că el conține nu manifestarea în particular a unui dar vocal individual, ci esența însăși a copilului în forma ei sonoră.

Nu am auzit strigătul azi de dimineață, ci unei mase vocale puternice și furioase i-a urmat brusc un tril delicat, un *pizzicato* foarte ascuțit, fin ca o dantelă, batjocoritor și în același timp mângâietor, care-mi pișcă ochii într-atât încât erau să-mi dea lacrimile. M-am hotărât să-l rog pe Karl F. Să-mi împrumute mașina lui americană de înregistrat sunete. Voi veni aici zi de zi ca să fixez *fiecare recreație* pe benzi magnetice. Și pe urmă le voi asculta la mine acasă, în liniște, de câte ori va trebui până

voi găsi firul simfoniei. Și cine știe? Poate că apoi o să pot cânta cu ea, poate că o s-o învăț pe dinafară și o să pot face să renască în mine din memorie recreația de la ora cinci din 25 noiembrie sau cea de la ora zece din 20 decembrie, așa cum îmi pot stârni în imaginație un quatuor de Beethoven sau un studiu de Chopin.

Așteptând să dobândesc această cultură muzicală de un gen nou, observ cu o surpriză de o prospețime de nealterat cum copiii se năpustesc afară, brusc sloboziți în stradă după îndelungi ore de claustrare. Bag de seamă că cei care ies primii sunt mereu aceiași și aceiași sunt mereu și cei care zăbovesc. Îi cunosc și îi recunosc mai bine decât pe mulțimea celorlalți care se îngrămădesc în cadrul porții urlând.

Pe cealaltă poartă se scurge turma ciripitoare a fetițelor pe care le observ cu o curiozitate pasionată. Nici nu se poate spune cât de mult rău face în copilărie despărțirea băieților de fete! Bărbatul și femeia își sunt atât de străini unul altuia, atât de greu de unit într-o viață comună, încât este stupid și criminal să nu fie obișnuiți încă de la vârsta cea mai fragedă să împartă totul. Se știe totuși foarte bine că pisica și câinele nu pot trăi împreună decât dacă au supt de la același biberon!

28 decembrie 1938. Tristețe de nepătruns a școlilor și curților de recreație golite de vacanța de Crăciun. Cum să trăiești fără aceste mici insule de prospețime dătătoare de viață, fără aceste balonașe de oxigen care fac uitată pentru câteva clipe molima vârstei adulte? îmi dau seama că nimic nu mi se pare mai funest decât libertatea copiilor. Împrăștierea lor în cele patru zări nu lasă loc decât unei atmosfere atât de rarefiate încât devine de nerespirat.

În această dispoziție plină de amărăciune am asistat azi de dimineață la slujba închinată Sfinților Inocenți, masacrați din porunca regelui Irod. Cum să nu fi asociat acest mare și teribil masacru simfoniilor de strigăte de copii cu care mă hrănesc zilnic? Auzind citirea *Evangheliei după Matei* care relatează această crimă, m-am ascuns după un stâlp și am suspinat de durere și de milă.

31 decembrie 1938. Peste câteva clipe va începe anul 1939. Purtând pe cap pălării de clovn, bărbații și femeile își aruncă în

față confetti. Eu părăsesc un pat pe care insomnia l-a făcut sterp, fad și cu totul neprimitor și merg pe marginea unor prăpăstii de singurătate, ca un somnambul care bate câmpii pe marginea unei streșini. Certitudinea că anul nu se va încheia fără ploaie de foc și de pucioasă mă îngheață de frică și de tristețe. Deschid Biblia, dar această carte scrisă de noptatici de același fel cu mine nu-mi aduce decât un ecou nemaipomenit de amplificat al propriilor mele tânguieli.

Ochii mei s-au întunecat de supărare
Mădularele mele s-au subțiat ca o umbră,
Împărăția morții este casa mea,
Culcușul mi-l aștern în întuneric
Îi strig mormântului: tu ești tatăl meu!
Le strig viermilor: voi sunteți frații mei!
Umbrele răposaților tremură sub ape
Împărăția morților este goală în fața lui Dumnezeu,
Și adâncul este fără acoperiș.
El întinde miază-noaptea peste genune,
El spânzură pământul peste hău,
El închide apele în norii lui
Și norii nu se rup sub greutatea apelor.
El acoperă fața lunii pline,
Desfășurând asupră-i norii săi.
El trage un cerc peste ape
Până la hotarul dintre lumină și întuneric.
Dumnezeu mi-a întunecat cărarea,
Mi-a smuls mantia de purpură,
Mi-a luat cununa de pe cap și mi-a sfărâmat-o de-o stâncă,
M-a abătut din toate părțile,
Nădejdea mea a scos-o din rădăcini ca pe un copac.
Totuși, Dumnezeu face rana și El o oblojește
El rănește, fără mâinile Lui tămăduiesc
Și știu că buzelor mele într-o zi le va da surâsul
Că în gura mea va pune cântece de bucurie,
Și-atunci pământul va tresalta de veselie,
Marea va răsuna de râsete,
Câmpiile vor fremăta de dragoste,
Copacii pădurilor își vor scutura frunzele lor nechezând,

Precum caii nărăvași ce-și scutură coama.

2 martie 1939. N-am scris nimic de la începutul anului. De fapt de-abia dac-am trăit! Pe când eram copil, cufundarea în întuneric, umezeala și frigul iernii se contopeau pentru mine cu nefericirea de a exista. Mi-a trebuit mult timp ca să înțeleg că, de fapt, nu era vorba decât de un anotimp, cel rău. Cu fiecare an, pe măsură ce îmbătrânesc, timpul trece mai repede pentru mine și astfel, perioade din ce în ce mai lungi devin măsurabile, posibil de stăpânit. Dar iarna nu s-a scurtat încă îndeajuns încât s-o pot păși voinicește și să-mi pun piciorul de partea cealaltă a gropii. Poate odată și-odată o să pot. Pentru moment, nu reușesc și mă cufund în groapa lui ianuarie-februarie cu sentimentul că niciodată, dar niciodată n-o să ieșim din ea.

De fapt, urăsc iarna, pentru că iarna urăște carnea. Oriunde o găsește dezgolită o pedepsește, o biciuiește, ca un predicator puritan. Frigul este o lecție de morală, de inspirația jansenistă cea mai plină de ură. Și, în mod logic, pentru că *semnele au nevoie de carne ca să se manifeste,* iarna impune tăcerea vocilor și stinge focurile care mărginesc de obicei drumul meu. Și atunci, o trag și eu pe dreapta. Hibernez, cu fața la perete și cu palmele pe urechi…

Dar azi de dimineață rafale de vânt călduț ștergeau ploaia care a bătut toată noaptea pe veriera garajului. O umoare oceanică îmbunează cerul. Ieșind din casă, m-am trezit deodată înconjurat de un întreg internat de fetițe cu picioarele goale, albite de iarnă. O să revedem curând, Mabel, cămășuțele și șosețelele albe, rochițele de vară și pantalonașii scurți! Poți să-ți cureți mașina de furat strigăte și sunete, și cutia de capturat imagini!

Dar să fii și cu băgare de seamă, căci premonițiile nu vor întârzia să-ți sară în cale!

4 martie 1939. Șaizeci și doi de cardinali, fiecare asistat de câte un conclavist și de o gardă de viță nobilă s-au încuiat alaltăieri dimineață în Vatican în partea rezervată conclavului. Cântau *Veni Creator,* dar cerul iritat le-a acoperit vocile cu o furtună violentă. Astfel, spuma lepădăturilor ecleziastice cosmopolite fu zidită într-un spațiu închis prin grija prințului Chigi, mareșal al conclavului, și toate ieșirile erau

supravegheate de trupe pontificale și de auditori ai Rotei.

Te ia cu frig când te gândești la sabbatul în care au dus-o cei 186 de bătrâni cărora li s-a asigurat o densitate atmosferică rămasă necunoscută până-n ziua de astăzi! Doar rotocoalele de fum negru ce ieșeau de pe coșul Capelei Sixtine au fost martore la drăciile la care s-a dedat această adunare amețită de impunitate.

La ora șaptesprezece treizeci, cardinalul Caccia Dominioni s-a prezentat în loggia centrală a catedralei Sfântul Petru pe care cei ce se ocupau de organizarea ceremoniei o deschiseseră și sub care desfășuraseră marea tapiserie cu armele lui Pius al IX-lea.

— Vă anunț o mare bucurie, a proclamat el. Avem un papă în persoana Prea Reverendului Cardinal Eugenio Pacelli.

Mulțimea a intonat îndată un *Te Deum.*

Nu știu cine este acest Pacelli. Prenumele lui este Eugenio, ca și al lui Weidmann al cărui proces este în instrucție. Și pe urmă i-am văzut și poza în ziare: e mumia lui Ramses al II-lea mai uscată, mai puțin umană. Exact antipastorul răvășit de toți demonii Purității pe care-l cer vremurile apocaliptice ce se apropie.

15 martie 1939. Am remarcat, pe când ieșea cu un grup de colege din școala comunală de pe bulevardul Saussaye, o fetiță de o uimitoare frumusețe, care mi-a părut foarte femeie deja, în ciuda bustului plat și a genunchilor zdreliți. Am remarcat-o, dar ar fi mai potrivit să spun că ea este cea care m-a remarcat. A fost fatal. Din acel moment, de săptămâni întregi vin aici fie cu aparatul de fotografiat Rollei-flex, fie cu aparatul de înregistrat al lui Karl F., ascuns în bătrâna mea Hotchkiss, din care scot doar microfonul la capătul unui soi de antenă pe care am fixat-o în poziție verticală între cele două portiere, fie vin cu ambele, pentru că le folosesc în momente diferite, recreațiile pentru înregistrări, ieșirile de la școală pentru fotografiat.

Știu că o cheamă Martine pentru că i-am auzit pe colegii ei strigând-o. Întrebarea pe care mi-o pun este aceasta: ce se întâmplă cu foria când e vorba de o fetiță? Educația exclusiv băiețească pe care am primit-o la Saint-Cristophe face pentru mine din copilul femelă o *terra incognito „p*e care ard de nerăbdare s-o explorez.

21 martie 1939. Această primă zi de primăvară a fost marcată pentru mine cu o bilă neagră și cu o bilă albă, ca și cum de aici înainte fastul și nefastul trebuiau să se afle în echilibru fără încetare de o parte și de alta a drumului meu.

Bilă neagră: aflu din presă că Weidmann, proces al cărui instrucție o urmăresc zilnic, s-a născut pe 5 februarie 1908 la Frankfurt și că era singurul fiu la părinți. Și eu sunt singur la părinți. M-am născut pe 5 februarie 1908 la Goumay-en-Bray. Nu-i de-ajuns că asasinul cu șapte cadavre are greutatea și înălțimea mea, mai trebuia să mai fie și născut în aceeași zi cu mine. Acestea sunt niște coincidențe care mă rănesc mai mult decât pot spune.

Bilă albă: reacția la cele patru ore și jumătate de ieri a căror înregistrare merită să devină o mare clasică a genului. Pentru prima oară, am asistat la o alunecare de la pura simfonic instrumentală către acțiunea dramatică, și până la urmă la oratoriu. E acolo, cuibărită pe bobina aparatului de înregistrat. Am ascultat-o poate de douăzeci de ori și nu cred că o să mă satur s-o aud.

Este precedată de o jerbă sonoră triumfală care așterne tăcerea în jurul ei, absorbind orice alt sunet. Apoi, această masă aparent omogenă este fisurată de mii de mici țipete care o diversifică și o slăbesc în același timp. Și dintr-odată o coroană, formidabilă, sufocantă, care-ți oprește inima în loc. Și atunci o altă jerbă, dar de data asta micile țipete s-au preschimbat în cuvinte, murmure fără de număr a căror dominantă este o angoasă de mii de ori repetată, reflectată în funcție de diferitele fațete. În sfârșit un cuvânt care se înscrie cu litere grase și strălucitoare pe acest fond fremătător: TICALOSULE! Ah, insulta asta, pregătită de-atâta vreme, pusă în valoare din belșug, o aștept de fiecare dată tremurând și, când izbucnește, sunt cu totul ghemuit în fotoliul meu, de mai multe secunde deja, ca să anticipez șocul. Și apoi, în mod fatal, masa sonoră se dislocă, ici și colo se formează bisericuțe – iar amatorii de muzică descriptivă ar descoperi în ele cu ușurință o partidă de fotbal, o ceartă înverșunată între doi copii, jocul de-a patru colțuri, un mic grup cântând o numărătoare – dar astfel de interpretări literare trebuie disprețuite, iar în această dispersare trebuie să se citească eforturile unei colectivități

care încearcă să se diferențieze, sau chiar mai mult, ceea ce este pentru ea o mare primejdie, să dea naștere unor indivizi particulari. Dar totul se rezolvă din nou într-o mare explozie sonoră, plină de răbufniri și de gemete, abur argintat în care tremură chipuri surâzătoare sau patetice. Până în momentul în care clopoțelul atacă cu lovituri grăbite domul sonor, îl sapă din toate părțile, îl reduce, îl nimicește și nu se mai aude decât un tropăit de bocanci pe pământul bătătorit.

Înfășurând pentru a douăzecea oară banda magnetică în jurul bobinei, admir faptul că detaliul atât de clar, atât de evident al acestor cincisprezece minute mi-a scăpat cu totul în timpul înregistrării nu percepeam atunci decât un tumult emoționant, dar dezordonat – și că el nu mi s-a dezvăluit decât încetul cu încetul, pe măsură ce am făcut audiții succesive.

Ca să ne străpungă zidul de orbire și de surzenie, semnele trebuie să ne dea lovituri una după alta. Pentru a înțelege că totul este simbol și parabolă în lume, nu ne lipsește decât o capacitate de atenție infinită.

6 aprilie 1939. Albert Lebrun este reales președinte al Republicii, cu cinci sute șase voturi din nouă sute zece alegători, senatori și deputați, reuniți la Palatul Congreselor din Versailles. În alegerea lor au dat dovadă de un discernământ rafinat. Lebrun este singurul care reușește acest tur de forță: să asocieze micimea cu abjecția.

14 aprilie 1939. În seara asta Martine și-a pus pe cap un batic din mătase neagră care-i încadra destul de strâns fața triunghiulară. Debarasat astfel de comentariul volubil și frivol al buclelor blonde, redus la liniile lui esențiale, acest chip avea o puritate de madonă pe care-l înviora un aer copilăresc, în ciuda gravității lui. Ce drăguță era! M-a privit insistent, dar nu mi-a zâmbit.

1 mai 1939. Când rătăcesc pe străzi cu bătrâna mea Hotchkiss, bucuria nu-mi este cu-adevărat deplină decât dacă aparatul foto pe care-l port atârnat pe după gât îmi stă bine fixat între coapse. Mă plac astfel echipat cu un sex enorm, strâns în piele, al cărui ochi de ciclop se deschide ca un fulger când îi spun: „Privește!” și se închide inexorabil asupra a ceea

ce a văzut. Minunat organ, văzător și memorant, șoim zelos care se aruncă asupra prăzii sale pentru a-i fura ca să ducă stăpânului ce are ea mai profund și mai înșelător, aparența! Amețitoare disponibilitate a frumosului obicei compact și, totuși, în mod misterios găunos, legănat la capătul curelei, precum cădelnița, de toate frumusețile pământului! Pelicula virgină care-l căptușește în secret este o imensă și oarbă retină care nu va vedea decât o dată – cu totul orbită –, dar care nu va mai uita.

Dintotdeauna mi-a plăcut să fotografiez, să developez, să fac copii și încă de când m-am instalat la Bailón am transformat în laborator o încăpere mică, ușor de obscurizat și prevăzută cu apă curentă. Pot măsura astăzi cât de providențială a fost această patimă și cât de bine servește ea preocupărilor mele actuale. Căci este limpede că fotografia este o practică de fermecare al cărei scop este acela de a-și asigura posedarea ființei fotografiate. Oricine se teme să fie „prins” în fotografie dă dovadă de cel mai elementar bun-simț. Este un mod de consum la care recurgem în general în lipsă de ceva mai bun și se înțelege de la sine că, dacă peisajele frumoase s-ar putea mânca, le-am fotografia mai rar.

Se impune aici comparația cu pictorul care lucrează la lumina zilei, făcând mici tușe răbdătoare și evidente pentru a-și așterne sentimentele și personalitatea pe pânză. La polul opus, actul fotografic este instantaneu și ocult, semănând prin asta atingerii cu bagheta magică prin care zâna transformă un dovleac într-o caleașcă sau o fată trează într-o fată adormită. Artistul este expansiv, avid, lacom, centripet. Ceea ce înseamnă că eu sunt un fotograf înnăscut. Nedispunând de puterile despotice care mi-ar asigura posesiunea asupra copiilor pe care am hotărât să mi-i însușesc, mă folosesc de capcana fotografică și mă grăbesc să spun că nu e vorba nicidecum de o soluție disperată. Orice mi-ar rezerva viitorul, voi păstra dragostea pentru aceste imagini strălucitoare și profunde, asemenea unor lacuri în care, în unele seri, fac scufundări pătimașe. Viața e acolo, ți se oferă, surâzătoare, cărnoasă, prizonieră a hârtiei magice, ultimă supraviețuire a acestui paradis pierdut pe care încă n-am încetat să-l plâng, sclavia. Vraja și practicile ei exploatează deja posedarea pe jumătate amoroasă, pe jumătate ucigașă a celui fotografiat de către fotograf. Pentru mine,

împlinirea actului fotografic fără a renunța la prestigiul farmecelor merge mai departe și mai sus. Ea constă în ridicarea obiectului real la o putere nouă, *puterea imaginară.* Imaginea fotografică, această emanație indiscutabilă a realului, este în același timp consubstanțială cu fantasmele mele, merge mână-n mână cu universul meu imaginar. Fotografia promovează realul la rang de vis, metamorfozează un obiect real în propriul său mit. Obiectivul este poarta îngustă prin care aleșii chemați să devină zei și eroi *posedați* își fac intrarea tainică în panteonul meu interior.

Din acest moment este clar că nu am nevoie să fotografiez toți copiii din Franța și din lume ca să-mi satisfac această nevoie de extindere ce mă chinuie. Căci fiecare fotografie își ridică subiectul la un grad de abstractizare care îi conferă totodată o anumită generalitate, astfel că un copil fotografiat înseamnă X – o mie, zece mii – copii posedați…

Așadar, în această însorită zi de 1 mai, după ce am servit cu vioiciune micul dejun pe un colț de masă, mă lansez în vânătoarea de imagini cu Rollei-ul meu proptit cu dragoste în locul lui roditor. Deja ochii mei nu mai sunt decât niște vizoare ce culeg posibile imagini de pe crengile copacilor, de pe trotuare și chiar din mașinile pe lângă care trec. Trecătorii din ziua de 1 mai, câinii din ziua de 1 mai care merg cu un pas de duminică pe străzile potolite de sărbătoarea muncii. Lumea defilează în spatele vitrinei parbrizului meu. Lumea este o vitrină aranjată într-un mod fermecător de către un decorator care se numește 1 Mai. Polițaii care se amuză să regleze circulația în timpul vacanței lor de 1 Mai îmi fac semne prietenești cu bastonul alb.

Îmi las bătrâna Hotchkiss pe malul podului de la Champs-Élysées. Pescărușii cenușii, pescari imobili, iahturi abandonate, câțiva mici funcționari care-și spală mașinile pe malul apei – și poate că acesta va fi cel mai bun moment al lor din săptămână. Un marinar acționează cu furie pompa unei penișe și la fiecare efort o ejaculare gălbuie țâșnește la rasul liniei de plutire. Mă strecor într-o barcă și, cu riscul de a cădea în apă, adun în vizorul meu jetul gălbui, silueta neagră și abruptă a carcasei și, sus de tot, pe un colț de cer albastru, omulețul sărind cu toată greutatea lui pe brațul pompei. Pe chei un pușți se amuză orbind trecătorii cu o oglindă în care se reflectă lumina. Îl rog

să trimită raza de lumini în obiectivul aparatului meu și-mi imaginez dinainte fotografia care va rezulta din această întâlnire: o explozie albă având în partea de sus un cap ciufulit și caraghios râzând știrb cu gura până la urechi.

Pe esplanada palatului Tokio niște băieți se învârtesc pe patine cu rotile, alții se joacă cu mingea. Patinatorii nu-și părăsesc niciodată patinele. Cele două grupuri nu se amestecă, despărțite fiind de o diferență biologică. Gândul te duce la furnici: unele au aripi, altele nu.

Observ doi patinatori, doi băieți foarte bruneți, fără îndoială frați, îmbrăcați la fel, cu fețele și cu trupurile la fel, deosebindu-se numai prin vârstă și prin înălțime, faunul și făunașul. Ei descriu ca repeziciune niște arabescuri, urcă mai multe trepte deodată dintr-un singur salt. Îi rog să se prindă de mână și să se învârtă în jurul altoreliefului gigantic care le înfățișează pe Terpsichore și pe o nimfă dansând într-un decor arcadian. Și fotografiez acest dublu cuplu un cuplu mic din carne, un cuplu mare din piatră ignorându-se unul pe altul și, în același timp, armonizându-se atât de bine. Le spun apoi copiilor cine este Terpsichore: o Grație, o zeiță greacă, protectoarea patinatorilor cu rotile. Mai târziu atenția generală este atrasă de un tânăr ciclist care înaintează cu roata dinainte fixată pe o patină cu rotile. Invenție surprinzătoare, combinație a două atribute esențiale și în principiu incompatibile ale școlarului. Roata din față a bicicletei, imobilizată, alunecă pe dale cu zdrăngănit puternic de fiare.

Jocurile, suspendate pentru o clipă, sunt reluate. Urmăriri, volte, salturi, farandole care se ondulează într-un tunet feruginos. Farandola se dezmembrează pentru a trece dintr-un salt peste mai multe trepte. Unul dintre copii se clatină. Purtat de elan, saltă de mai multe ori pe trepte și formează la baza scării o biată grămăjoară imobilă de haine. L-am recunoscut în el pe cel mai mic dintre cei doi frați, făunașul. Se întoarce încet, se așază, apoi se sprijină în genunchiul drept. Nu plânge, dar figura lui e descompusă de suferință. Îngenunchind lângă el, îmi strecor mâna pe sub genunchiul lui, în strâmtoarea umedă, tandră și fremătândă – care e exact jaretul – în vreme ce măruntaiele îmi sunt cuprinse de o plăcere stranie. Provocată fără îndoială de creasta uneia dintre treptele de marmură, rana este de o claritate minunată: o deschizătură

roșie de un oval impecabil, un ochi de Ciclop cu pleoapele tivite, cu colțurile strânse, cu ochiul spart desigur, nelăsând să se strecoare în afară decât o privire moartă, dar de-abia sângerând, transsudând, ca umoarea sticloasă, un firicel de limfă care formează o lentă scurgere albuminoasă de-a lungul pulpei până la șoseta căzută pe gleznă. Doi copii desfac chingile de la patinele rănitului, în vreme ce eu pun lentile cu două dioptrii la vizorul și la obiectivul Rollei-ului. Acum bolnavul trebuie să se ridice și să stea în picioare măcar câteva secunde. Îl ridic, dar el se clatină, alb ca varul. „O să cadă”, rostește unul din copii. Nici vorbă de-așa ceva! Îi ard o palmă. Pe urmă îl reazem de perete. Îi fac o fotografie, care va fi însă plată sub iluminarea directă. Am nevoie de o lumină indirectă care să scoată la iveală profunzimea purpurie a orbitei. Rotesc copilul cu un sfert de cerc. Pe ochiul spart al Ciclopului, Rollei-ul meu își pironește ochiul lui de robot din cristal, confruntare esențială a cărnii ucise, redusă la pasivitate, care nu poate vedea, care nu poate decât să fie văzută, dureroasă, deschisă, cu viziunea pură, posesivă și definitivă a armei mele. Îngenuncheat în fața acestei mici statui de suferință, termin filmul într-un fel de beție fericită peste care nu sunt stăpân. Apoi vine, în sfârșit, clipa pe care o aștept jubilând. Las Rollei-ul să atârne de cureaua lui, îmi trec brațul drept pe sub genunchii rănitului, brațul stâng pe sub subsuorile lui și mă ridic cu plăpânda mea povară.

Mă ridic și umerii mei ating cerul, capul îmi este înconjurat de arhangheli muzicieni ce cântă pentru slava mea. Trandafirii mistici răspândesc pentru mine parfumul lor cel mai proaspăt. Pentru a doua oară în puține luni ridic pe brațe un copil rănit și extazul foric mă învăluie. Doar atât și ar fi de-ajuns să pot dovedi că am intrat chiar din această clipă într-o nouă eră.

Copiii din jurul meu nu înțeleg nimic din lumina care îmi străbate chipul. Haide, trebuie să ne reintegrăm în timp, să reluăm firul evenimentelor cotidiene, să ne prefacem că suntem un oarecare în marea familie umană…

Mă îndrept spre mașină unde îl instalez pe făunaș lângă faunul care-l va supraveghea. Îi las pe amândoi într-o farmacie din piața Alma și plec cântând și mângâindu-mi între coapse cutia cu imagini plină de noi comori a căror frumusețe știu dinainte că-mi va depăși așteptările.

4 mai 1939. În dimineața asta mă plimb pe sub bolțile răcoroase, luminate de o rază de soare ce trece printr-un vitraliu, ale bisericii Saint-Pierre din Neuilly. Scâncetul unui copilaș mă atrage în capela laterală în care se înalță o cristelniță. Un grup de prieteni și rude înconjoară un bărbat înalt, foarte brunet, care ține cu gravitate în brațe un bebeluș înfășurat, s-ar spune, în voaluri de mireasă. *Nașul își ține finul deasupra cristelniței.* Îmi dau seama pentru prima dată de sensul tiffaugean al tainei botezului: un mic mariaj foric între un adult și un copil.

Desigur, nu este vorba aici decât de o interpretare derivată de la o instituție al cărei accent se situează în altă parte – și, la urma urmelor, este demn de remarcat faptul că nu am fost niciodată ales naș. Dar îmi face plăcere să constat că evenimentul *se putea* preta vocației mele. Văd în el semnul dacă nu chiar dovada – că o convertire a lucrurilor, puțin cam aspră, dar nu distructivă, ar fi poate de ajuns pentru a întoarce către mine acea față a lor pe care amprenta mea e deja săpată, manifestând astfel afinitatea pe care o am cu adevărata viață.

7 mai 1939. Developarea filmelor și descoperirea imaginilor negative comportă o tentație și un regret. Căci aceste negative examinate în lumină sunt de un farmec fără pereche și e cât se poate de evident că acea copie care va restitui imaginea pozitivă are sensul unei degradări. Bogăția nuanțelor și a detaliilor, profunzimea tonurilor, luminozitatea nocturnă din imaginea negativă, toate acestea n-ar fi nimic încă fără bizareria care ia naștere din inversarea valorilor. Chipul cu părul alb și cu dinții negri, cu fruntea neagră și cu sprâncenele albe, cu ochiul al cărui alb e negru, iar pupila – o gaură mică și deschisă la culoare, peisajul în care copacii se detașează ca niște pene de lebădă pe un cer de cerneală, trupul gol ale cărei zone cele mai fragede, cele mai lăptoase în realitate sunt aici cele mai umbrite, cele mai livide, această dezmințire perpetuă a obișnuințelor noastre vizuale, toate acestea par să introducă într-o lume *inversată,* dar o lume de imagini și deci lipsită de adevărata malignitate, întotdeauna redresabilă după dorință, adică exact *reversibilă.*

În noaptea roșie a laboratorului negativul se impune cu

suveranitate. Aseară m-am închis în cămăruța mea pe la ora șapte. Ca de fiecare dată, am pierdut imediat noțiunea timpului. Am ieșit de-acolo cu privirea rătăcită și tremurând de oboseală pe la miezul nopții. Există totuși ceva dintr-o slujbă neagră în manipulările la care ne supunem cu toată seninătatea această emanație atât de personală a semenului nostru, imaginea lui, așa cum există ceva ceresc în aparatul de mărit, ceva ce ține de iad în lumina sângerie în care punem la developat fotografiile, ceva ce ține de alchimie în bacul cu revelator, în baia de stop și în bacul cu fixator unde sunt aruncate succesiv probele impresionate. Și chiar și mirosurile de bisulfit, de hidrochinonă, de acid acetic și de hiposulfit contribuie și ele la încărcarea cu farmece a unei atmosfere deja apăsătoare.

Puterile cele mai rare ale fotografului decurg însă mai ales din mărirea imaginii și din posibilitățile de inversiune pe care această operație le poate oferi. Căci nu este vorba numai de metamorfoza negrului în alb și invers. Mai există și posibilitatea ca, întorcând negativul în suport, partea stângă să fie pusă în dreapta, iar partea dreaptă în stânga. Dublă inversiune, deci, după developare, precedată cu naivitate în aparatele vechi, în momentul fotografierii, de răsturnarea – cu capul în jos – a subiectului. Ceea ce ține de magie – benefică și malefică – în fotografie este astfel ultraabundent comentat de către aceste fenomene minore, dar caracteristice.

Am o cutie plină cu negative ce provin din spicuirile mele pe câmpuri empirice. Perfectă disponibilitate a acestor copii, cuminți ca niște imagini. În orice clipă îl pot strecura pe unul dintre ei în suportul dispozitivului de mărit, și atunci invadează încăperea, se lipește pe pereți, pe masă, pe mine. Pot reproduce oricare parte a trupului sau feței lui la o scară gigantică și asta de câte ori îmi vine. Căci, dacă această lume vastă este o rezervație de vânătoare inepuizabilă și care duce la disperare exhaustivitatea – helești meu cu imagini este însă finit – oricât de mare i-ar fi bogăția –, puerilul meu șeptel este numărat, recenzat, și îi cunosc, după cum se cuvine, toate resursele. În sfârșit, numărul meu finit de negative este echilibrat tocmai de această posibilitate pe care o am de a trage din fiecare dintre ele un număr infinit de imagini pozitive. Infinitul empiric adus mai întâi la finitul colecției mele redevine

un infinit posibil, dar de data asta nu se mai desfășoară decât prin mine. Prin fotografie, infinitul sălbatic devine un infinit domestic.

14 mai 1939. Familia Ambroise. Le-am închiriat la parter trei camere care fac parte din clădirea garajului. Ambroise îndeplinește funcția de portar și de paznic atunci când garajul e închis. Cât despre doamna Eugénie, ea nu face nimic, după cum fără îndoială n-a făcut nimic de-a lungul întregii ei existențe.

Ambroise mi-a spus povestea ei. Acum patruzeci de ani s-au întâlnit, Eugénie și el, la Gara de Nord. El debuta ca meseriaș-tâmplar. Ea debarcă, tânără fată îndoliată, din Brabançon. Trebuie să fi fost una dintre acele frumuseți blonde care se vaită fără încetare și a căror unică armă este o forță de inerție de nezdruncinat. Abandonase totul ca să vină să regleze succesiunea tatălui ei, mort la Paris în brațele fiului său – un preot. Tatăl avea avere, o avere pe care fratele avea să o împartă echitabil cu sora lui mai mică. Cel puțin așa îi explică Eugénie pe trotuarul gării tânărului Ambroise, deja uscat și osos în costumul lui de lustrină neagră, dar focos și întreprinzător și adulmecând norocul în ambele sensuri ale cuvântului. Luă deci cele două valize ale fetei și, cum ea nu știa încotro să meargă, se oferi din capul locului să o găzduiască la el acasă și, îi promise el, fără gânduri ascunse. „Valizele astea două, îmi spuse el într-o zi într-un elan de indignare neputincioasă, de patruzeci de ani le tot car!”

Căci de-abia instalată și sedusă cu ușurință, Eugénie se încrusta în mod inexpugnabil în mica locuință a lui Ambroise și cântări cu atât mai greu asupra vieții lui cu cât speranțele de moștenire se risipiră curând ca fumul, fie pentru că preotul fusese necinstit – ceea ce afirma Eugénie – fie pentru că tatăl murise fără să lase un sfanț. De patruzeci de ani încoace, cred eu, Ambroise și Eugénie joacă în piesa cu două personaje pe care o continuă sub acoperișul meu. El, dur și întortocheat ca un vrej, își răsucește mustața albă și tună și fulgeră fără încetare împotriva propriei prostii și a lenei vegetale a nevestei lui (în realitate nu s-au căsătorit niciodată). Ea, tolănită pe un scaun, enormă, albă, spongioasă, cu părul sur încadrându-i ca niște urechi clăpăuge fața lătăreață și suferindă, nu încetează

să-l binecuvânteze pe bunul domn Ambroise, un adevărat sfânt din rai, care face menajul, cumpărăturile, gătește, spală vasele după orele de muncă în atelier. Asta da amor oneros!

Eugénie vorbește mult. Cu un glas cenușiu, gemând uniform, un fel de bocet monoton care face și reface neîncetat inventarul mârșăviei timpului, a lucrurilor și a oamenilor. Multă vreme n-am dat nicio atenție acestui robinet de apă amară și călâie al cărei murmur îl auzeam de fiecare dată când se nimerea să trec pe la Ambroise. Până în ziua în care am remarcat că vocea ei, în general coborâtă ca la un sfârșit de verset, urca deseori cu o octavă, se împodobea cu armonici argintii, cu gângureli primăvăratice, cu clopoței pastorali. Dintr-odată am început să mă amuz așteptând schimbarea bruscă de registru, acea trecere la ceea ce numeam în mintea mea „clinchetul de clopoței” și trebuie că am înțeles bine sensul pe care-l îmbrăcau acei clopoței și acele gângureli. Era vorba, fără nicio excepție de la regulă, de o calomnie sordidă, de un reproș otrăvit, de o insinuare ucigașă în care se transforma lunga și plicticoasa sporovăială care preceda. Am aflat astfel că Jeannot fura din rafturile de la Uniprix, că Ben Ahmed „susținea” o prostituată berberă din cartier, că pompistul italian pe care-l angajez în zilele aglomerate nu se mulțumea cu procentul și cu bacșișurile, și mai ales că vânătorile mele fotografice nu-i scăpaseră acestui martor vigilent și răutăcios.

Într-o zi, întorcându-mă din niște căutări deosebit de fructuoase ținând Rollei-ul de curea și legănându-l, așa cum lași să alerge și să facă tumbe în fața ta un câine bun de vânătoare care a făcut minuni, treceam amețit de dragoste și de veselie pe sub fereastra lui Ambroise când am auzit aceste cuvinte:

— Uite-l pe domnul Tiffauges care se-ntoarce de la piață cu provizia de carne proaspătă. Acuma o să se-nchidă la întuneric ca s-o mănânce. Sunt lucruri care nu se fac la lumina zilei, nu-i așa?

Era Eugénie, și o întreagă orchestră de *glockenspiel* era în glasul ei.

18 mai 1939. Multă vreme am făcut fotografii pe furiș, vreau să spun fără știrea celui sau celei pe care o fotografiam. Metoda este fructuoasă și comodă. În plus, ea flatează mica lașitate ce întotdeauna mă chinuie puțin în momentul în care

mă dedau la o răpire de imagini. Dar la urma urmelor este soluția cea mai proastă și recunosc acum că înfruntarea cu cel fotografiat, oricât de înspăimântătoare ar părea, este întotdeauna de preferat. Căci este bine ca fotografierea să se reflecte într-un fel sau altul în chipul sau în atitudinea celui fotografiat: surpriză, furie, frică ori, dimpotrivă, amuzament, satisfacție vanitoasă sau chiar comicărie, gest obscen sau provocator. Acum o sută de ani, când anestezia și-a făcut intrarea în sălile de operație, unii chirurgi au protestat: „Chirurgia e moartă, a spus unul dintre ei. Ea se baza pe unirea în suferință a pacientului cu practicianul. Odată cu anestezia, ea este coborâtă la nivel de disecție de cadavru”. E ceva din asta în fotografie. Teleobiectivele care permit să se opereze de la distanță, fără niciun contact cu cel fotografiat, ucid ceea ce este cel mai emoționant în luarea de vederi: ușoara durere pe care o suferă, împreună și la poli opuși, cel ce se știe fotografiat și cel care știe că se știe că se dedă unui act prădalnic, unei deturnări de imagine.

20 mai 1939. În inversiunea negru-alb, griurile suferă și ele o permutare, dar de o mai mică amplitudine, de o amplitudine cu atât mai mică cu cât se apropie de un gri mediu în care componentele negru și alb se echilibrează perfect. Acest gri mediu este pivotul în jurul căruia se învârte inversiunea, pivot el însuși imuabil, absolut. S-a încercat vreodată să se definească și să se producă acest *gri absolut,* refractar la orice inversiune? N-am auzit niciodată vorbindu-se despre așa ceva.

25 mai 1939. Toți copiii se risipiseră, iar eu așteptam, dezamăgit, căci nu o văzusem pe Martine. În sfârșit a ieșit, singură, ultima. M-am apropiat de ea străduindu-mă să zâmbesc ca să-mi ascund timiditatea pusă la grea încercare. I-am dat bună ziua, ca și cum ne-am fi cunoscut de multă vreme, și într-un elan de îndrăzneală i-am propus să o conduc la ea acasă cu bătrâna mea Hotchkiss. Nu mi-a răspuns nimic, dar m-a urmat și, așezându-se în mașina a cărei portieră o țineam deschisă, și-a tras în jos fustița cu un gest de o delicioasă feminitate.

Simțeam un nod în gât și tot drumul de-abia dac-am schimbat cu ea trei fraze. Nu a vrut s-o las în fața ușii cât de mult mi-a

plăcut complicitatea puțin vinovată care se lega astfel între noi –, ci m-a rugat să mă opresc pe insula Grande Jatte, pe bulevardul Levallois, în fața unui imobil în construcție din care numai temelia era gata. A fugit, ușoară ca un elf, și am avut surpriza s-o văd intrând în șantierul pustiu și dispărând pe scara pivniței imobilului.

28 mai 1939. Tatăl lui Martine lucrează la căile ferate. Când mi-a spus că are trei surori, am tresărit de curiozitate. Cât de mult aș vrea să cunosc aceste alte versiuni ale lui Martine la patru ani, la nouă ani, la șaisprezece ani – ca o temă muzicală reluată de instrumente și la octave diferite! Regăsesc aici ciudata mea incapacitate de a mă închide într-o individualitate, înclinația mea de nestăvilit de a căuta, plecând de la o formulă unică, variațiuni, o repetare lipsită de monotonie.

Întotdeauna vrea să o las în fața imobilului în construcție. Mi-a explicat că, trecând prin pivniță, ajunge cel mai repede la domiciliul familiei ei situat de cealaltă parte, pe bulevardul Vital-Bouhot.

30 mai 1939. E ciudat, de când mă ocup intens de copii mi se pare că mi-a scăzut apetitul. Îmi dau seama că vitrinele lăptăriilor și tarabele măcelăriilor nu-mi mai excită voracitatea ca pe vremuri. Am ajuns să renunț la carnea și la laptele crud și să trec la un regim mai obișnuit. Și totuși, nu slăbesc! Totul se petrece ca și cum contactul cu copiii mi-ar potoli foamea într-un mod mai subtil și parcă spiritual, o foame care pare să fi evoluat dintr-odată către o formă mai rafinată, mai apropiată de inimă decât de stomac…

3 iunie 1939. Citesc în fiecare zi darea de seamă a procesului lui Eugène Weidmann. Nu numai spectacolul întregului corp social dorind pieirea acestui om singur, copleșit de crime, îmi suscită simpatia față de acuzat, dar parcă destinul se înverșunează să-l apropie de mine. Și astfel aflu în dimineața asta că e stângaci, că a săvârșit toate asasinatele cu mâna stângă. Astea, da, crime sinistre! Sinistre ca scrierile mele.

Din fericire, e de-ajuns să mă gândesc la Martine pentru ca toate obsesiile să mi se risipească.

6 iunie 1939. Pielea, textura ei, rețelele ei cadrilate, împărțite în romburi, felurita grosime a iregularităților ei, porii închiși sau deschiși, puful moale sau înfiorat, pe scurt *grila epidermică,* iată un domeniu în care fotografia dă ce are mai bun în ea și care este întru totul străin de pictură.

10 iunie 1939. Imaginea pe care o evoc cu cea mai mare căldură este cea a familiei lui Martine – cele trei surori, mama, tatăl ei adunându-se seara sub lampă. Mie, care n-am avut niciodată familie, cât de mult mi-ar plăcea să mă așez între ei, să mă încui în această celulă închisă în care atmosfera trebuie să fie de o calitate deosebită și de o densitate uimitoare! Este remarcabil faptul că vânătorile mele – fotografice sau de altă natură – al căror vânat este prin forța împrejurărilor un individ particular, mă poartă întotdeauna către o comunitate închisă. Îmi vine în minte o comparație de inspirație căpcăunească mult prea evidentă, dar care reușește să lumineze cazul meu. După secole de cules, omul a inventat agricultura. După secole de vânat, a descoperit creșterea animalelor. Sătul să tot alerg prin stepele înghețate, visez livezi închise în care cele mai frumoase fructe s-ar oferi singure mâinii mele, visez turme docile și disponibile, închise în grajduri călduțe și aburinde în care ar fi bine să dorm cu ele iarna…

16 Iunie 1939. Acest ticălos de Lebrun a amânat recursul pentru grațierea lui Weidmann. Nu se cunoaște numărul de asasinate comise de Weidmann și nici el însuși poate că nu e sigur de numărul lor. Dar orice ar fi, există oare vreo crimă mai abominabilă decât cea comisă de acest bărbat plin de decorații colorate, așezat în spatele biroului său monumental, nesupus nici unei presiuni și care refuză să facă acel mic gest ce ar opri comiterea asasinatului legal?

17 Iunie 1939. O forță obscură împotriva căreia am luptat în zadar m-a făcut să cedez rugăminților doamnei Eugénie care voia să o duc împreună cu niște vecine la Versailles, unde urma să aibă loc execuția lui Weidmann. Spectacolul de o josnică febrilitate pe care îl ofereau aceste femei ar fi fost cu siguranță de ajuns pentru a mă deturna de la această expediție dacă din greșeală mi-ar fi venit ideea asta, dar fatalitatea îmi impunea

întâlnirea cu gigantul cu șapte crime în clipa morții sale, după ce zi de zi îmi pusese sub ochi articole din presă, relatând evoluția cercetărilor și a procesului.

Știam că execuția urma să aibă loc spre ziuă, dar doamna Eugénie și prietenele lor au insistat să plecăm încă de la nouă seara ca să fie sigure că găsesc locuri bune. Ambroise refuzase categoric să participe la această escapadă îndoielnică, fiind mult prea fericit, mi s-a destăinuit el, să petreacă seara fără soția lui. Încă de la plecare am fost exasperat de trăncăneala măruntă și veninoasă a celor patru cumetre care supraîncărcau mașina. Auzeam răsunând cu regularitate clinchetul de clopoței al doamnei Eugénie și de fiecare dată puteam descoperi sulița otrăvită a vorbelor ei.

Încă de la intrarea în oraș simți că se petrece ceva. Nu e numai mulțimea din serile mari care animă străzile și trotuarele, dar în aer plutește un fel de complicitate desfrânată. Toți bărbații ăștia, toate femeile, chiar și toți acești copii au venit pentru același lucru, și ei știu asta. Iar eu mă aflu printre ei, n-am nimic de spus…

Reușesc, nu fără oarece greutate, să parchez mașina pe strada Maréchal-Joffre, după care mergem mai departe pe jos. Dintr-o clipă într-alta mulțimea crește. Ambuteiaje blochează străzile. Piața Armes, aflată în fața Castelului, și piața Prefecturii au fost transformate în parcări. Cele două gări scuipă valuri de călători în ritmul sosirii trenurilor. Dar cei care domină sunt bicicliștii, din care o mare proporție o reprezintă acele tandemuri care împerechează bărbatul și femeia, îmbrăcați totuși în pantalon „golf ’ și în pulover pe gât.

La miezul nopții, o exclamație îndelungată salută stingerea becurilor cu gaz. Obscuritatea, străpunsă de farurile mașinilor, de lămpile de buzunar și de lanternele cu acetilenă, este plină de râsete, de înjurături și de pufnituri, dominate de glumele grosolane ale unui șmecheraș parizian sau acoperite de un concert de claxoane. Bombănind, mă las remorcat de cele patru cumetre ale mele mergând într-un șir condus de o doamnă Eugénie dezlănțuită, înaintăm în acest grotesc echipaj spre piața Saint-Louis și spre cele trei bistrouri ale ei care și-au aprins toate luminile. Datorită abilității și înverșunării doamnei Eugénie ne alegem cu o măsuță și cu cinci scaune pe una dintre terasele care ocupă în întregime trotuarele. Dar nu-i de ajuns.

Comandanta noastră de șir n-are astâmpăr până nu își cocoață fotoliul pe măsuță și până nu o ridicăm cu mare greutate pe acest eșafodaj nesigur. De data asta tronează deasupra mulțimii, precum divinitatea înaltelor Lucrări ce se vor săvârși. Celor trei tovarășe ale ei și mie ne dă de furcă protejatul măsuței, pe care fiecare mișcare a mulțimii amenință să o mătură, și nu vedem bine decât gleznele ca de elefant și colțunii din fetru cu copci ai doamnei Eugénie. În jurul nostru totul arată ca un mare picnic. Se despachetează provizii, se taie felii de mâncare, sandviciuri și urcioare cu limonada circulă pe deasupra capetelor în mirosul gras al ceaunelor cu cartofi prăjiți. Pe la ora unu dimineața berea se termină aproape simultan în cele trei bistrouri. Are loc o mișcare de nemulțumire, după care lumea se resemnează cu vinul roșu de țară vândut la robinet dintr-un camion-cisternă în spatele căruia se stă la coadă cu recipiente. Doamna Eugénie extrage din papornița ei de gospodină două termosuri, o pereche de lorniete de teatru și un șal mare în care se înfășoară. După care ne împarte cafea caldă.

La ora două o mână de jandarmi se străduie să evacueze spațiul din fața închisorii Saint-Pierre în care trebuie să se înalțe ghilotina. Busculada este scurtă, dar brutală; o femeie e călcată în picioare. Jandarmii părăsesc terenul, dar în locul lor intervin forțele de ordine, iar trupa sfârșește prin a ocupa cadrilaterul sacru. Agitația violentă provocată de aceste mișcări de trupe s-a propagat până la terasa noastră. Niște scaune au fost răsturnate, doi bărbați furioși din cauza așteptării și a vinului s-au rostogolit pe mese, agățați unul de altul. De mai multe ori a trebuit să facem un zid din trupurile noastre pentru ca observatorul doamnei Eugénie să scape teafăr. Dar toată buna dispoziție s-a dus. Mulțimea arțăgoasă nu înțelege de ce e obligată să aștepte. A dat bani și vrea să știe pentru ce. Deodată trei silabe scandate mai întâi sporadic sunt reluate într-un ritm furios de o sută de mii de gâtlejuri: *în-ce-peți, în-ce-peți, în-ce-peți!* Să fiu eu, oare, într-adevăr singurul care se simte strivit de infamia acestor oameni? De ce militarii care înconjură locul crimei iminente nu trag în mulțime sau, și mai bine, de ce nu curăță toată purulența asta umană cu aruncătoare de flăcări? în sfârșit, un *Ahhhhhh!* imens și prelung urmează ariei lampioanelor. Pentru că, ne explică doamna

Eugénie din înaltul observatorului ei, un furgon negru tras de o mârțoagă se apropie hurducăind pe pavaj. O lampă cu acetilenă agățată de un stâlp și scuturată de rafale face să țâșnească umbrele a doi bărbați care scot din el bârne și încep să asambleze piesele Marii Văduve. Liniștea este formidabilă, străpunsă de loviturile ciocanelor de lemn și de scârțâitul piroanelor. Eu, cu fruntea sprijinită de marmura falsă a măsuței, intru în agonie. Dar mai aud încă vocea doamnei Eugénie care dă drumul când și când unor cuvinte grele ca niște bolovani: „Leagănă, cutia cu tărâțe, luneta, cuțitul ghilotinei”, apoi anunțul că o lumină tremură în masa neagră a corpurilor închisorii și că, în sfârșit, va răsuna din plin strigătul de corn al marelui singuratic în agonie. Dar nu, mai e încă de așteptat, iar marea mulțime mârâie din nou, se întinde și se adună, amenință să calce totul în picioare.

Cerul începe să pălească spre răsărit când portalul închisorii se luminează. Un grup de bărbați scunzi ies dinăuntru, împingând în fața lor un gigant a cărui cămașă albă e ca o pată luminoasă în penumbră. Cu brațele legate la spate, Weidmann nu poate înainta decât cu pași mărunți, pentru că picioarele îi sunt împiedicate. Un puternic suspin de satisfacție se înalță deasupra mulțimii. Omuleții negri sunt la picioarele mașinii de omorât. Weidmann este dus la eșafod de patru ajutoare, ca un mare gisant din Evul Mediu. Când e lăsat din nou în picioare, lumina îi lovește în plin fața albă. Și în acel moment vocea ca de clopoțel a doamnei Eugénie se înalță în liniștea generală, precum clopoțelul unui copil de cor la înălțare:

— Dar domnule Tilfauges, seamănă cu dumneavoastră! Pe cuvântul meu, parc-ar fi frate cu dumneavoastră! Dar sunteți dumneavoastră, domnule Tiffauges, chiar dumneavoastră!

La un gest al lui Henri Desfourneaux, ajutoarele răstoarnă marea statuie palidă și o împing cu capul înainte spre jug. Dar ce se întâmplă? Angrenajul gesturilor aducătoare de moarte pare tulburat. Agitație în jurul osânditului. Bascula era prost potrivită. Trupul imens a ratat în cădere „luneta” în care trebuia să i se așeze gâtul și zace pe basculă pe jumătate ghemuit. Este apucat de urechi, tras de păr. E grotesc, e intolerabil. Zăngănit de cuțit de ghilotină ridicându-se cu smucituri între stâlpi. Fluierat. Sângele țâșnește în valuri. E ora patru și treizeci și două de minute.

Ghemuit pe tronul doamnei Eugénie, vărs fiere.

20 iunie 1939. Amestecul de coșmaruri, de halucinații și de accese de luciditate devastatoare care mi-a umplut noaptea a fost în mod constant dominat de marea și radioasa figură a lui Rasputin. Pentru mine, el a fost până acum cel care, după ce a propovăduit în mod scandalos inocența sexului, s-a opus cu toată puterea lui – care era considerabilă la curte – intrigilor războinice din anturajul țarului. Se consideră că 28 iunie 1914 este ziua de naștere a Marelui Război pentru că, în acea zi, arhiducele Franz-Ferdinand a fost asasinat la Sarajevo. Dar cine-și mai amintește că în aceeași zi de 28 iunie 1914 – și poate că la aceeași oră, într-un burg siberian, Rasputin era înjunghiat de o prostituată aflată în solda naționaliștilor ruși? Imobilizat timp de mai multe săptămâni, vraciul nu-l va putea împiedica pe Nicolae al II-lea în ciuda mesajelor prin care îl imploră de pe patul său de spital – să dezlănțuie conflictul, decretând mobilizarea generală.

În tenebrele pline de suspine din noaptea asta, Rasputin nu mi-a mai apărut ca profet și ca martir al inversiunii benigne, ci purtând atributele celei de-a treia și supremă demnitate a sa, cea de mare erou foric al vremurilor noastre. Căci mâinile lui aveau puterea de a smulge boala din trupul suferind al unui copil și de a-l reda vieții și luminii. În noaptea asta, angoasele mele și-au găsit refugiul la picioarele asprei și radioasei lui siluete, negru și gigantic candelabru, purtând semeață flacăra blondă, încovoiată de suferință, țareviciul Alexei adormit.

23 iunie 1939. Nici tutun, nici alcool de-acum înainte. Copiii nu fumează, nici nu beau. Dacă nu poți regăsi prospețimea fundamentală decât pe căi prădalnice, măcar scutește-te de aceste vicii mediocre care duhnesc a adult.

25 iunie 1939. De patru zile încoace, constipație îndărătnică. În afară de un soi de prurit anal care mă strânge întotdeauna în astfel de împrejurări, toată partea de jos a burții e grea și umflată, așa încât mă văd ca un bust de carne omenească așezat pe un soclu de materie fecală.

27 iunie 1939. Imposibil să regăsesc echilibrul pe care m-a

făcut să-l pierd asasinatul lui Weidmann. Angelica mă apasă pe piept cu o greutate de plumb. Mă forțez încontinuu să casc, ca să-mi frig plămânii cu aer proaspăt, dar încerc degeaba să declanșez reflexul salvator, iar în spatele ochelarilor îmi șiroiesc lacrimile. Agățat de marginea ferestrei deschise, mă sufoc ca un pește pe nisip. Mă gândesc în disperare de cauză să consult un medic, în ciuda repulsiei pe care mi-o inspiră oamenii cu această îngrozitoare profesie, care constă în a dezgoli și a atinge fără dragoste corpurile care ar avea cea mai mare nevoie de așa ceva. Și nu vorbesc de suflete! Cum să te poți gândi fără să te îngrozești la aceste aziluri în care sunt închiși posedații de demon pe care falșii preoți, produși din plin de Roma, nu vor și nici nu pot să-i exorcizeze, și care sunt calificați drept „bolnavi mintal” pentru a putea fi livrați la discreție medicilor din spatele pereților capitonați?

Dacă m-aș duce la un doctor, acesta ar trebui să fie cel mai umil, cel mai sărac, cel mai puțin „savant”. Aș lua loc în anticameră în mulțimea de vagabonzi și de curve, iar leacul pentru rănile mele l-aș găsi în primul rând în privirea lui.

Dar am o idee și mai bună. Dacă un veterinar îngrijește la fel de bine și colibri, și elefanți, de ce n-ar îngriji și un om? O să fac anticameră la veterinarul cel mai apropiat, între o pisică stearpă și un papagal puchinos, și când îmi va veni rândul o să-l implor, dacă trebuie chiar în genunchi, să nu-mi refuze îngrijirile pe care le împarte fraților noștri inferiori. O să mă rog într-atât de el, încât nu va mai avea încotro și va trebui să mă trateze ca pe un cobai sau ca pe un câine șpiț de Pomerania. În lipsă de căldură omenească, la el voi găsi măcar căldură animală și cel puțin el n-o să încerce să mă facă să vorbesc.

3 iulie 1939. Cum de-am putut fi atât de nebun încât să cred că această societate detestabilă ar putea lăsa un inocent ascuns în mulțime să trăiască și să iubească în pace? Alaltăieri, lepădăturile s-au înverșunat să mă pângărească și să mă aducă la disperare, marele strigăt din corn al răutății și al prostiei a răsunat pentru moartea celui drept și îndrăgostit. Dar mântuirea se anunță deja, amenințătoare pentru ei, blândă pentru mine.

Fii calm, Mabel, stăpânește-ți furia, fă să tacă aceste

blesteme. Știi bine acum că marea tribulație se pregătește și că modestul tău destin e luat asupră-i de Destin!

Mă dusesem să o aștept pe Martine la ieșirea de la școală ca de obicei, și o lăsasem pe insula Grande Jatte, pe bulevardul Levallois, în fața imobilului în construcție. Plecase ușoară și veselă, făcându-mi cu mâna un semn mucalit înainte de a coborî în pivniță. Eu am mai zăbovit, sprijinit în coate pe volanul bătrânei mele Hotchkiss, cercetând cerul vinețiu al serii în capătul străzii, iar, în mine, refluxul foarte blând al valului de tandrețe care mă umplea în prezența lui Martine.

N-aș putea spune cât timp a trecut astfel până în clipa în care un urlet sfâșietor provenind din imobil mi-a înghețat măduva. Ah, nu era chemarea modulată și bogată în armonici din curtea de la Sainte-Croix! Era un strigăt de animal rănit, o sfâșiere a aerului care mai întâi mă împietri, apoi mă aruncă din mașină în molozul de pe șantier și pe scara pivniței. Eram cufundat în penumbră, dar mă călăuzeau suspinele lungi și ascuțite care urcau din fundul pivniței unde zăream dreptunghiul luminos al unei alte ieșiri. Curând, ochii mei se obișnuiră cu întunericul și am reușit s-o disting pe Martine. Zăcea culcată pe spate, cu fusta ridicată pe pulpele ei slabe, în mijlocul molozului și al băltoacelor care acopereau solul. Am vorbit cu ea, dar parcă era surdă, își ținea brațele încrucișate peste față și nu respira decât atât cât să dea drumul scâncetului copilăresc. Am apucat-o cu foiță de încheietura mâinii și am obligat-o să stea așezată, cu toată blândețea de care eram în stare. Și-atunci și-a descoperit brusc fața mânjită și a urlat: „Ajutor! Da-ți-mi drumul! Mi-a făcut rău, rău, rău!” În direcția ușii în care am văzut profilându-se o siluetă de bărbat.

S-au auzit chemări, zgomote de alergătură și deodată am fost orbit de o lumină electrică. O voce a întrebat-o pe Martine: „Cine ți-a făcut rău?” și cerul mi-a căzut pe cap când am auzit-o strigând: „El, el, el!” arătându-mă cu degetul. Atunci m-am pierdut cu firea. M-am năpustit spre cealaltă ieșire, dar o piedică mi-a tăiat elanul și m-a trântit pe pământul bătătorit. Când m-am ridicat, în jurul meu se formase un cerc de bărbați amenințători, în timp ce două femei se agitau în jurul lui Martine. Niște mâini mi-au imobilizat brațele, niște fețe negre aplecate deasupra mea au expectorat înjurături abjecte. După care a trebuit să plec, împins înainte, cu un braț răsucit la

spate, și să înfrunt bulevardul pe care urla o sirenă de poliție. Am avut un sentiment de ușurare când dintr-o îmbrâncitură am fost împins în dubă. Astfel scăpăm măcar de mulțimea care se strânsese deja în jurul meu țipându-și ura. Credeam că totul avea să se limpezească la poliția din Neuilly unde eram dus. Dar încă de la primul interogatoriu, am măsurat cu groază cât de neînsemnate erau tăgăduirile mele față de circumstanțele copleșitoare, și mai ales față de acuzația formală a lui Martine. Copilul ăsta a înnebunit? Sau chiar crede cu adevărat că eu am atacat-o în pivniță? Sau poate că i se pare mai expeditiv să se descotorosească de mine identificându-mă cu agresorul? Am remarcat deseori că minciunile copiilor nu sunt decât un efort de simplificare pentru a pune la îndemâna adulților o situație a cărei delicatețe îi depășește. În concluzie, aș fi victima unei scurtături îndrăznețe!

Am petrecut noaptea la postul de poliție din Neuilly și chiar de-a doua zi dimineață o furgonetă m-a dus pe Quai des Orfèvres, la brigada mondenă care are un serviciu ce se ocupă de moravuri. Un comisar de divizie m-a interogat după-amiaza, sau mai exact pentru că nuanța merită să fie marcată – a luat act de declarațiile mele.

Primirea lui corectă, deși distantă, m-a reconfortat după scenele din ajun și după noaptea de iad pe care am petrecut-o cu codoși și cu bețivani. Pentru prima oară eram tratat omenește, vreau să spun în mod politicos. Dar loviturile pe care mi le-a administrat cu răceală au fost cu atât mai dureroase. Mi-a adus la cunoștință că mărturiile culese în aceeași dimineață dovedeau prezența mea obișnuită și nejustificată la intrările școlilor de pe bulevardul Saussaye. O percheziție efectuată la garaj s-a soldat cu confiscarea fotografiilor și a înregistrărilor. Puținul pe care l-am ghicit din declarațiile doamnei Eugénie m-a făcut să mă tem de ce era mai rău. După care, fără nicio tranziție, comisarul mi-a dezvăluit concluziile expertizei medicale care nu lăsa nicio îndoială asupra realității violului. În sfârșit, a schițat în două cuvinte figura pe care o aveam în lumina acestui dosar: aceea a unui maniac periculos. Și deodată ușa s-a deschis și a intrat Martine. Ah, totul fusese cu grijă aranjat ca să fiu distrus! Ceea ce îndurasem până atunci nu era nimic față de acuzațiile furibunde, detaliate și de o obscenă precizie pe care diavolița le-a formulat împotrivă-mi.

Peniţa mea nu vrea să aştearnă pe hârtie nici măcar a suta parte din minciuni în care s-au strecurat şi câteva mici fapte adevărate – pe care le-a acumulat ca să mă ducă la pierzanie La sfârşit comisarul m-a avertizat că în termenii articolului 332 din codul penal, violul comis asupra persoanei unui copil sub cincisprezece ani era pedepsit cu o pedeapsă de douăzeci de ani de muncă silnică.

— Avocatul dumneavoastră vă va sugera, cred, să susţineţi că sunteţi nebun, mi-a spus el ridicându-se. Acest lucru implică să faceţi în serviciul meu mărturisiri fără ezitări. Veţi fi condus la inspectorul care va face o copie după depoziţia dumneavoastră. Atâta vreme cât judecătorul de instrucţie nu vă inculpă, nu veţi fi în această afacere decât un martor, să spunem… privilegiat.

Şi satisfăcut de cele spuse, m-a încredinţat unui agent care m-a condus trei etaje mai sus, sub acoperiş. Acolo m-au pus să-mi aplic degetele mâzgălite în prealabil cu cerneală de tipografie pe o fişă, apoi am fost fotografiat din faţă şi din profil, eu, hoţul de imagini, derizorie şi malignă inversiune! Şi-atunci a început treaba serioasă.

Erau trei într-o încăpere îngustă, supraîncălzită, urâtă şi banală ca iadul. Unul mic, unul gras şi unul mijlociu. Cel mijlociu acţiona o maşină de scris decrepită care ropotea ca o mitralieră. Cel gras afecta un aer blajin. Cel mic transpira ură. Grasul mi-a spus mai întâi că nu era vorba decât de o simplă formalitate, întrucât era un flagrant delict, iar toate mărturiile se potriveau, nu aveam decât de semnat o depoziţie pe care urma s-o redactăm împreună. Am obiectat imediat că, asupra unui punct esenţial, martorul privilegiat Abel Tiffauges nu era de acord întrucât nega că este autorul violului. Atunci s-a trântit în fotoliu; un zâmbet de o dulceaţă abjectă i-a luminat faţa.

— O să vă spun o poveste, a început el. A fost odată un garajist celibatar care locuia în piaţa de la Porte-des-Ternes…

Şi cu un aer mucalit mi-a înşirat tot dosarul, adunând nişte precizări de care nu avusesem cunoştinţă încă, scena de la palatul Tokio reconstituită graţie fotografiilor, accidentul lui Jeannot povestit de doamna Eugénie, şi din această înlănţuire complicată – din care nicio piesă nu era discutabilă – violul Martinei decurgea cu o rigurozitate implacabilă. Încăpăţânarea mea de a nega era nesăbuită şi singurul ei efect avea să fie

acela de a-i exaspera pe membrii juriului atunci când aveam să trec la Curtea cu juri.

Am negat timp de șase ore întregi, scăldat în sudoare, clătinându-mă de oboseală, adăpat cu injurii și cu lovituri. La sfârșit cel mic m-a târât la o oglindă agățată deasupra unui lavabou. „Uite, mi-a zis el, ce cap o să arăți juraților! Un adevărat cap de asasin.” M-am uitat fără să vreau. Pentru prima oară spunea adevărul. Apoi a adăugat că avea o fată de vârsta lui Martine și că i-ar face plăcere să înfigă jigodii ca mine în țeapă el, cu mâna lui. Cum capul și umerii mei îl dominau, m-a pus să mă așez. Am crezut atunci că o să-mi tragă o palmă și mi-am scos ochelarii de teamă să nu-i spargă și să rămân orb. Dar nu m-a pălmuit. M-a scuipat în față. Când am realizat ce se întâmplase, când am simțit gâdilătura scuipatului care îmi aluneca pe obraz, m-am ridicat. Bărbații s-au dat înapoi temându-se fără îndoială de vreun act violent. Cum se mai înșelau, încă o dată! Un calm imens, aproape fericit mă cuprinsese. Pentru că nu mai aveam ochelarii, eram înconjurat de o ceață în culori blânde și atenuate. Simțeam sub picioare ceva asemenea tremulației seismice care anunță călătorilor că mașinile gâfâie în sfârșit în buncăre, că ancora a fost ridicată, că s-a legat, și pentru multă vreme, conspirația numeroasă și profundă care face ca nava să navigheze. Destinul era pus în mișcare și luase în grijă bietul meu destin personal. Mi-a revenit în minte o imagine îndepărtată: giroscopul lui Nestor, jucăria lui absolută, care în minuscula lui trepidație îi furniza dovada directă și sensibilă a mișcării pământului. În fiecare os al meu simțeam bătaia surdă a inimii lumii.

Am zâmbit. Am spus că după părerea mea interogatoriul se încheiase. Cu o docilitate care ar fi fost uluitoare în orice altă împrejurare, grasul a chemat un polițai și i-a cerut să mă conducă din nou la celula mea. În noaptea aceea bucuria mi-a alungat somnul. Nu mai trebuie să-mi mai fac nicio grijă. Marea marmită a Istoriei a început să fiarbă înăbușit și nimeni nu poate s-o oprească, și nimeni nu știe ce-o să iasă din ea, nici cine va fi aruncat în ea. Școala o să ardă, ca acum douăzeci de ani la Beauvais. De data asta însă incendiul va fi pe măsura gigantului Tiffauges și a teribilei amenințări ce apăsa asupra lui.

12 iulie 1939. Domnul Lebrun, numit din oficiu să-mi asigure apărarea, a venit să mă vadă. M-a pus în gardă în privința unui optimism pe care-l consideră aberant. Dosarul meu e atât de prost încât se gândește să pledeze pentru debilitate mintală. I-am spus să nu-și piardă timpul cu mine pentru că nu va exista nici proces, nici pledoarie. Istoria e în funcțiune. Trâmbițele Ierihonului vor dărâma în curând zidurile închisorii mele. Pe măsură ce vorbeam, simțeam cum hotărârea lui de a pleda pentru nebunie devenea mai fermă. M-a întrebat dacă, în afară de hârtia și creionul care-mi fuseseră acordate încă din a doua zi, mai aveam nevoie de vreo lectură ca să-mi petrec săptămânile de vacanță în timpul cărora totul va intra în adormire. Era să-i cer o Biblie; pe urmă m-am răzgândit, îmi trebuie un cod penal și nimic altceva.

16 iulie 1939. Nu trebuie să nu țin seama de faptul că toți acești oameni care mă urăsc din cauza unei neînțelegeri, dacă m-ar cunoaște, *dacă ar ști,* m-ar urî de o mie de ori mai mult, și-atunci cu bună știință. Dar trebuie adăugat că, dacă m-ar cunoaște *perfect,* m-ar iubi infinit de mult. Așa cum face Dumnezeu, El care mă cunoaște perfect.

30 iulie 1939. Codul penal. Ce lectură! Societatea, cu pantalonii în vine, își exhibă părțile cele mai rușinoase, obsesiile cele mai inavuabile. Grija numărul 1: apărarea proprietății. Nicio crimă nu este pedepsită cu mai multă sălbăticie decât crima de lezproprietate. Rănile și loviturile aplicate în mod voit nu sunt pasibile decât de pedeapsa cu închisoare ușoară. Dar furtul este pedepsit cu moartea dacă vinovatul posedă o armă oarecare, chiar dacă aceasta a rămas în vehiculul cu care s-a deplasat la locul furtului. De altfel, stupida ferocitate a majorității acestor legi le face cu totul de neaplicat. S-ar putea crede că legiuitorul, lucrând *in abstracto,* în calmul cabinetului său, se va strădui ca prin texte să modereze elanurile răzbunătoare ale judecătorilor și juraților obligați să taie în carne vie, cu nasul în crimă. Se întâmplă tocmai pe dos. Aceste legi au fost în mod vizibil concepute de un nebun de legat, și trebuie să te bazezi pe faptul că bunul-simț al judecătorilor și al juraților va atenua încetineala lor imbecilă.

Există oameni *a priori* vinovați în ochii legii chiar și când nu au făcut nimic. Articolul 277: „Orice cerșetor sau vagabond care va fi prins având asupra sa arme, chiar dacă nu le-a folosit, nici nu a amenințat cu ele, ori pile, cârlige sau alte instrumente… va fi pedepsit cu doi până la cinci ani închisoare”. O femeie învinuită de adulter poate fi închisă până la doi ani, soțul ei fiind singurul care poate dispune ridicarea pedepsei, consimțind să o reprimească pe vinovată acasă (art. 337). Un bărbat are dreptul de a-și ucide soția și pe complicele acesteia surprinși în flagrant delict de adulter la domiciliul conjugal. Se înțelege de la sine că femeia nu are nicidecum aceleași drepturi în circumstanțe identice (art. 324). Niciun cuvânt despre incest. În consecință, un bărbat poate trăi în concubinaj cu mama sau cu fiica sa, cu bunica sau cu nepoata, poate să aibă de la aceasta o numeroasă familie în văzul lumii fără să-și facă vreo grijă.

Nu mai scriu despre aceste lucruri. Magma asta grea de prostie, de ură și de lașitate cinică descurajează indignarea.

3 august 1939. Nopțile mele carcerale mă readuc în mod irezistibil la lungile ore de veghe de la colegiul Saint-Cristophe. Absența lui Nestor nu este nici măcar un obstacol în fața forței acestor evocări, căci într-un anume fel asta retrăiește în mine, eu sunt Nestor. Astfel, toată viața mea trecută mi se desfășoară panoramic în fața ochilor pe care-i țin închiși, de parc-aș fi gata să mor.

Încerc să desprind morala din pățania mea cu Martine. Ador în continuare copiii, dar de-acum, cu excepția fetițelor. Și mai întâi, ce este o fetiță? Ba un băiețel „ratat”, cum se spune, încă și mai adesea o femeiușcă, fetița propriu-zisă nu există nicăieri. De altfel, tocmai acest lucru dă școlărițelor un aer comic atât de plin de drăgălășenie: sunt niște femei pitice. Merg cu pași mărunți pe picioarele lor scurte, legănându-și corolele fustițelor pe care nimic nu le deosebește în afară de mărime – de veșmintele femeilor adulte. Același lucru și despre comportamentul lor. Am văzut adesea fetițe foarte mici – trei sau patru ani având față de bărbați o atitudine foarte tipic și comic feminină, fără echivalent în comportamentul băiețeilor față de femei. Și-atunci, de unde fetițe când *nu există fetițe?*

Cred că fetița nu există cu adevărat. Este un miraj de simetrie. De fapt, natura nu poate să reziste solicitărilor simetriei. Pentru că adulții sunt bărbați sau femei, ea a crezut de cuviință ca și copiii să fie băieței sau fetițe. Fetița nu este însă decât o falsă fereastră, la fel de înșelătoare ca și sfârcurile bărbaților sau ca al doilea coș de pe unele pacheboturi mari. Am fost victima unui miraj. Prezența mea în închisoare nu se explică altfel.

3 septembrie 1939. Scriu aceste rânduri acasă, în biroul din garajul de la Ballon, închis de două luni încoace și pentru multă vreme încă. Am fost eliberat la sfârșitul dimineții. M-am întâlnit pe la ora nouă cu judecătorul de instrucție. Mi-a ținut cu aproximație acest discurs:

— Tiffauges, dosarul dumitale e greu, foarte greu. În vremuri obișnuite, datoria mea ar fi fost aceea de a te inculpa și de a te aduce în fața Curții cu juri. Dar Franța face mobilizări. Războiul va izbucni dintr-o clipă-ntr-alta. Am văzut în fișa dumitale că vei fi printre primii chemați. În definitiv, n-ai mărturisit nimic, iar această micuță Martine este poate o mitomană, cum se întâmplă adesea cu fetițele de vârsta ei. Dau deci o hotărâre de punere în libertate. Dar te rog să nu uiți că numai războiul te-a scăpat de Curtea cu juri și străduiește-te să-ți răscumperi greșelile prin comportamentul pe care-l vei avea pe câmpul de luptă.

De fapt, nu se puteau găsi niște termeni mai bine aleși pentru a mă sfătui să fac în așa fel încât să mă las ciuruit! Dar ce contează! Școala a mai ars încă o dată. Toată Franța se agită ca un mușuroi de furnici și se pregătește de luptă. Oh, fără entuziasmul din 1914! Peguy-ii și Barres-ii nu și-au mai răspândit de data asta prin viu grai și în scris sifilisul patriotic în rândurile tinerilor. Cei mobilizați nu păreau nici măcar să știe foarte bine pentru ce urmau să se bată. Și cum ar putea ști? Numai eu, Abel Tiffauges, zis Purtător-de-copil, microgenitomorf și ultim vlăstar al viței uriașilor forici, numai eu știu, și pe bună dreptate…

Polițaii au întors aici totul cu susu-n jos, și e foarte bine c-au făcut așa. Au luat toate fotografiile și toate înregistrările, dar am găsit răvășite pe podea *Scrierile sinistre.* Fără îndoială că acești analfabeți au fost descurajați de foile acoperite de un

scris pe care „stângăcia” lui îl face greu de citit. Și totuși, de-acolo ar fi aflat totul…

4 septembrie 1939. Pot foarte bine să fac pe zeflemitorul când soarele strălucește. În inima nopții însă, așteptarea marii tribulații care se pregătește mă umple de spaimă. În vreme ce pe frații mei îi cuprinde somnul, chipul meu încordat sondează tenebrele cu groază…

Un cuvânt s-a furișat până la mine, iar urechea mea i-a prins șoapta. Toate oasele mi-au fremătat de frică, iar părul de pe piele mi s-a înfiorat. O umbră a trecut pe lângă mine și ochii mei holbați i-au recunoscut conturul. Iar pământul e zdruncinat de fiecare pas extraordinar al ei.

Dumnezeu mi-e martor că niciodată nu m-am rugat pentru apocalipsă! Sunt un uriaș blând, inofensiv, însetat de tandrețe, care-și întinde mâinile lui mari în formă de leagăn. Tu mă cunoști de altfel mai bine decât mă cunosc eu însumi, înainte ca vorba să-mi vină pe buze, tu o știi deja întru totul. Atunci, de ce acest cer greu de ranchiună și brăzdat de fulgere, de ce acest abur sângeros degajat de pământ, aceste măceluri al căror fum întunecă stelele? Nu ceream decât să-mi aplec umerii mei de tăietor de lemne deasupra unor mari dormitoare călduțe și întunecate, să caț̆ăr pe ei niște mici călăreți glumeți și tiranici. Dar trâmbițele tale sfâșie dulcea liniște a nopții, viziunile tale mă înspăimântă, îmi scuturi visele ca pe un nor ușor de fluturi, mă târăști de picioare și de păr pe scările tale de lumină!

M-am împărtășit azi de dimineață, plin de emoții tainice, într-o capelă laterală a bisericii Saint-Pierre din Neuilly. Prospețime înviorătoare a cărnii palpitânde a Pruncului Iisus sub vălul transparent al anafurei mici și uscate de azimă. Dar cum să calific infamia preoților de la Roma care refuză credincioșilor împărtășania sub cele două forme, și își rezervă suculența pe care trebuie că o câștigă această carne prin stropirea cu sângele Lui cald?

> „La Élysée, președintele Republicii se întoarce spre înalta autoritate militară pe care o reprezintă mareșalul.
>
> — În concluzie, domnule mareșal, cum explicați

dumneavoastră acest dezastru fără precedent?

Domnul Albert Lebrun tocmai a pus astfel întrebarea-cheie. Devenim și mai atenți. Toată problema strategică a războiului este pusă prin această întrebare. Și în urechi îmi răsună încă răspunsul mareșalului:

— Poate că am dezvoltat prea mult transmisiunile electrice. Ele au fost tăiate. Poate că am renunțat prea repede la columbofili și la porumbeii voiajori. Poate că ar trebui să dispunem în spatele frontului de o columbărie grație căreia Marele Cartier general să rămână în comunicație permanentă.

Ne privim sufocați.”

Laurent-Eynac

DOI

Porumbeii de pe Rhin

Convocat pe 6 septembrie la centrul de mobilizare de la Reuilly, Abel Tiffauges a fost îmbrăcat fără dificultate din cap până-n picioare, datorită dimensiunilor sale ieșite din comun. Căci, dacă piesele de uniformă de talie medie, curățate rapid de primii veniți, lipseau cu desăvârșire, aveau cu ce să echipeze toți piticii și toți uriașii de pe pământ. Trei zile mai târziu se afla pe drumul spre Nancy, încorporat în regimentul 18 de geniu și afectat la un pluton de elevi geniști.

Încă de la primul contact cu alfabetul morse, simți cu intensitate și pentru prima oară după ani lungi declicul interior care îi otrăvise copilăria și adolescența și care semnala zăvorârea inteligenței și memoriei lui în fața unei materii noi. Pentru a stimula zelul oamenilor pe care-i avea în subordine, ofițerul politehnist care comanda plutonul hotărâse că, pentru a obține permisiunea de a ieși în oraș, trebuia să se facă dovada cunoașterii perfecte a alfabetului telegrafic. Tiffauges se resemnă cu ușurință să rămână închis în cazarmă. Pentru el, mobilizarea care îl scosese din închisoare nu era decât o continuare a captivității sub o altă formă. De fapt, nu era vorba decât de o perioadă de așteptare a cărei monotonie avea cu siguranță să fie oprită de bulversări memorabile, dar care avea să fie cu atât mai lungă cu cât renașterea care se pregătea avea să fie mai triumfală.

Astfel, exercițiile de transmisiuni coborâră curând toți elevii la nivelul lui. Căci instructorii, ținând să facă în fiecare seară la întoarcere un proces-verbal de exploatare a materialului cât se poate de abundent și de impecabil, preferau să ocupe ei înșiși postul de manipulant. Aspiranții însărcinați cu recepția nu puteau în cea mai mare parte a timpului să facă față avalanșei de semnale cu care erau copleșiți decât prin formula de pericol RPTMI repetați, manipulați mai încet. Astfel, Tiffauges se mulțumea să învârtă manivela generatorului de electricitate, funcție modestă și monotonă cu care se acomoda cu atât mai mult cu cât în fiecare zi avea în fața ochilor spectacolul camarazilor lui infanteriști târându-se prin noroi sau dându-și sufletul în curse interminabile. În ianuarie 1940, incapacitatea lui de a stăpâni semnalele convenționale, abstracte, futile, fără încărcătură fatală a fost sancționată prin eșecul la examenul de caporal și astfel fu trimis la Erstein, la douăzeci de kilometri la sud de Strasbourg, între naționala 83 și malul Rhinului, ca soldat de ciclul doi.

Compania sa, compusă din douăzeci de telefoniști și din douăzeci de radiouri, trebuia să transforme poșta acestui mare târg, din care majoritatea celor șase mii de locuitori fuseseră evacuați, în centru nervos al diviziei, care să asigure legătura comandamentului instalat la primărie cu cele trei regimente de infanterie ce umpleau cazematele de pe Rhin, cu un grup de recunoaștere format din spahii, cu artileria de campanie, cu artileria grea, cu geniul și cu serviciile din spatele frontului.

Săptămâni întregi, Tiffauges bătu în lung și-n lat toate drumurile din regiune împingând roaba pentru derulat încărcată cu cabluri de campanie sau purtând pe piept rola pentru derulat prevăzută cu un cablu, în timp ce doi camarazi înarmați cu scări și cu lănci cu furcă întindeau cablurile de-a lungul zidurilor, din copac în copac sau din stâlp telegrafic în stâlp telegrafic. Se compara cu un păianjen mare ce secreta un fir inepuizabil în spatele lui și îi plăceau marșurile îndelungi pe câmpia hibernală care îl întăreau și-i lăsau spiritul liber. De altfel, postul de la Erstein începu curând să semene cu adevărat cu mijlocul unei pânze de păianjen, cu cele patruzeci de linii aeriene ale lui care o luau în toate direcțiile, țintă ușor de reperat de un avion de recunoaștere, a remarcat sublocotenentul Bertold, cunoscut pentru comentariile lui ostile

la adresa telefoniștilor.

Căci între telefoniști și radiști exista o surdă rivalitate, aceștia din urmă considerându-se ca ținând de o tehnică mai modernă și, în același timp, mai puțin materială la modul grosolan, neimplicând corvezile de montare și de supraveghere a rețelelor. Puțin înainte de Crăciun, evenimentele părură de altfel să le dea dreptate. Difuzorul german de la Ottenheim care-i alimenta pe cei din cazemate, pe deasupra apelor mâloase ale Rhinului, cu informații și sloganuri, salutându-și unitățile potrivit cu numărul fiecăreia, iar ofițerii potrivit cu numele, ne rugă ironic să avem amabilitatea de a transmite felicitări geniștilor telefoniști care terminaseră de montat rețeaua de la Erstein. După care urmă descrierea amănunțită a instalațiilor tehnice și a capacității lor de transmisie. Lucrurile ar fi rămas fără îndoială așa dacă un observator francez n-ar fi reperat pe malul drept al fluviului corola difuzorului montat pe un camion și n-ar fi crezut de cuviință să-l pulverizeze cu un glonț de armă cu lunetă de calibru mic. Ceea ce reprezenta o acțiune ce mergea exact împotriva convențiilor tacite de vecinătate pașnică respectate de o parte și de alta, atrăgând o operație de represalii.

Aceasta se produse a doua zi în zori și luă forma unui asalt în picaj condus de un singur stuka asupra postului din Erstein. De îndată ce primele gloanțe de mitralieră răpăiră pe țigle, Tiffauges și ceilalți șase bărbați aflați în post se rostogoliră în pivnița susținută cu câteva trunchiuri de copaci. Aparatul făcu vreo câteva tumbe și dădu drumul unui șir de mici bombe care se pierdură prin grădini. Pagubele ar fi fost minime dacă soba, prea încărcată și lăsată fără supraveghere în timpul alertei, n-ar fi provocat un început de incendiu și n-ar fi carbonizat în parte cea mai apropiată centrală telefonică.

Incidentul luă proporții considerabile în viața monotonă a sectorului. Mai întâi, au avut loc discuții pasionate despre urletul ascuțit produs de stuka în timpul atacului în picaj. Cei ce susțineau că la bordul aparatului fusese instalată o sirenă pentru a provoca un efect psihologic se opuneau cu înverșunare celor care nu voiau să vadă în acel urlet decât șuieratul aparatului în cabraj, la sfârșitul picajului, pentru a evita distrugerea la sol. După ei, acest șuierat mai ascuțit atunci când avionul se apropie, ar deveni din ce în ce mai grav

când se îndepărtează, și de-aici și efectul de sirenă. Aceste discuții, la care Tiffauges asista fără a lua parte la ele, îi întăreau din ce în ce mai mult convingerea că războiul nu era decât o înfruntare de cifre și de semne, un pur amestec audio-vizual fără alt risc decât acela de a produce confuzii sau erori de interpretare. Nimeni, în aparență, nu era mai bine pregătit ca el pentru aceste probleme de recepție, descifrare și emisie. Totuși, lui continuau să îi fie străine căci, lipsite de elementul viu, călduros și sangvin care era pentru el un fel de semnătură a ființei, ele pluteau într-o atmosferă abstractă, contemplativă și gratuită. Aștepta cu încredere și cu răbdare acea unire a semnului cu carnea care era pentru el adevăratul sfârșit al lucrurilor, și îndeosebi al acestui război. Ea avea să-i fie oferită câteva săptămâni mai târziu, sub o formă desigur neînsemnată, dar nu mai puțin prevestitoare a înfăptuirilor ulterioare.

Neliniștile comandamentului privind vulnerabilitatea sistemului său de transmisiuni urma să aibă într-adevăr niște consecințe neașteptate pentru Tiffauges. Ele avură ca prim efect triumful trecător al radiștilor. Întinderea exagerată a sectorului, la care se adăuga lipsa de personal și de material, îndepărta însă prea mult unele de altele posturile de transmisie și le situa în afara câmpului de acțiune reciproc. În plus, aplicarea unui cifru devenit necesar datorită eficacității sistemului de informare inamic – difuzorul de la Ottenheim dădea zilnic dovezi în acest sens încetinea ritmul transmisiilor și agrava problema personalului. Și-atunci sublocotenentul Bertold, columbofil pasionat, a sugerat instalarea unei columbării plecare-sosire în apropierea sediului statului-major. Comandantul Granet luptase la Verdun; se aflase alături de comandantul Raynal în momentul apărării eroice a fortului de la Vaux care păstrase legătura cu generalul Pétain prin porumbei voiajori. Se alătură cu entuziasm sugestiei lui Bertold. Sublocotenentul avea nevoie ca ajutor de cineva bun la toate. I se dădu numele lui Tiffauges, care era disponibil pentru că nimeni nu voia să-l păstreze.

*

Toată luna ianuarie fu consacrată construirii și amenajării unei columbării în vârful unui turn aflat, în mod bizar, pe o latură a primăriei și al cărui parter servea drept magazie de unelte cantonierilor municipali. O scară permitea accesul prin

interior la o încăpere circulară în care erau săpate deschizături înguste ce serviseră poate drept ferestruici pentru aruncarea proiectilelor. Aceste deschizături fură prevăzute cu clapete cărora li se puteau da patru poziții: închidere, numai ieșire, numai intrare, deschidere.

Încăperea fu totuși împărțită în două printr-un perete fiindcă era important, explică Bertold, să se despartă porumbeii *casei,* adică aceia legați de columbărie prin obișnuință și prin pereche, de cei aparținând unei alte columbării mai mult sau mai puțin îndepărtate, la care s-ar întoarce cu un mesaj de îndată ce li s-ar da drumul. Această a doua categorie de porumbei nu trebuiau reținuți decât un timp limitat și despărțiți pe sexe, căci altfel ar fi adoptat această columbărie și din acel moment ar fi trebuit să fie trecuți la prima categorie. Cu ajutorul unui tâmplar am construit un ansamblu de șaptezeci de căsuțe, în fiecare dintre ele putând sta fie un porumbel celibatar, fie un cuplu, ceea ce aducea capacitatea columbăriei la un maximum de o sută patruzeci de subiecți, „un mic început”, afirma Bertold, care visa în mod vizibil la un război constând în exclusivitate din schimburi reciproce de imenși nori de păsări. Într-un colț de la parterul turnului se afla, în treisprezece lădițe de lemn, întreaga gamă de grăunțe pentru alimentarea reglementară a porumbelului militar, adică orz, ovăz, mei, în, rapiță, porumb, grâu, linte, măzăriche, cânepă, bob, orez și mazăre. În fine, nu fusese uitată cutia cu pământ sărat, constând din cărămizi, moloz și cochilii de stridii sfărâmate la care fuseseră adăugate bucățele de silex și argilă, totul legat cu apă sărată.

Pe 20 ianuarie, totul fiind pregătit pentru primirea micilor soldați înaripați, cum îi numea Bertold în accesele sale de duioșie, comandantul Puyjalon semnă un ordin de rechiziționare prin care proprietarii de porumbei din sector erau obligați să se facă cunoscuți în scris și să cedeze în schimbul unei sume fixate acei porumbei pe care genistul-columbofil avea să-i desemneze ulterior în cursul turneelor sale de recrutare. Și astfel, la sfârșitul lunii, Tiffauges se lansă pe drumurile Alsaciei la volanul unei camionete încărcate cu coșuri din răchită specială – infanterie nr. 1 în care puteau să încapă câte șase porumbei inelari.

Bertold îl învățase lecția, extrasă în principal din *Manualul*

pentru uzul candidaților la brevetul de columbofil militar al căpitanului Castagnet. Știa că porumbelul militar de rasă bună, capabil să parcurgă între șapte și nouă sute de kilometri pe zi și să transmită descendenților strălucitoarele sale calități fizice și intelectuale, trebuie să aibă capul convex, ciocul puternic, ochiul cu clignotanta rapidă, mușchii ciliari vioi și sensibili, privirea francă și aspră la mascul, mai blândă la femelă, gâtul bine acoperit cu pene, puternic la mascul, mai suplu la femelă, un piept lat, adus înainte, umeri puternici, șolduri viguroase și bine acoperite cu pene, un stern solid, arcuit în față și prelung în spate pentru a se apropia de șolduri și pentru a reduce burta strict la minimum, aripi solid prinse de umeri și, desfăcute, având o formă ușor curbată, cu pene care se acoperă bine unele pe altele ca țiglele pe acoperiș, un spate lat și ferm terminându-se printr-o târtiță acoperită din abundență pe toate părțile cu pene fine și mătăsoase, douăsprezece pene caudale mai degrabă scurte decât lungi, întărite la bază printr-o mulțime de pene mici care formează o cârmă mobilă și în același timp suplă și puternică, pulpe nervoase, gheare uscate, unghii ascuțite și bine înfipte în degete. Mai învățase, de asemenea, că unui columbofil i se cereau mai multe calități: blândețe, răbdare, prudență, curățenie, reflecție, spirit de observație, fermitate și spirit de disciplină, iar Bertold îl punea să citeze pe de rost aceste rânduri celebre în toate columbăriile militare din Franța: „Dragostea pasionată pentru porumbel este un talisman care conferă genistului majoritatea acestor virtuți atunci când pătrunde în columbărie. Columbofilul cel mai turbulent și cel mai nervos devine blând și răbdător în prezența porumbeilor săi, cel mai neglijent își îngrijește și își curăță porumbeii, ceea ce nu face cu sine însuși”.

De-atunci Tiffauges începu să fie văzut brăzdând câmpurile și pădurile, pătrunzând în curți de ferme, înfruntând taurii și moloșii aflați în libertate, trezind cătune adormite, bătând la ușile bordeielor, sunând la porțile locuințelor stăpânilor, întotdeauna cerând, cu o scrisoare în mână, să vadă și să atingă porumbeii care îi fuseseră semnalați. Se obișnuise să îi prindă și să îi pipăie cu o ușurință care nu îl surprinsese. Ridicându-și blând mâinile deasupra porumbelului, le cobora asupra lui progresiv. Apoi îl prindea, cu mâna stângă strângea partea din spate a păsării, care stătea cu labele întinse sub coadă între

arătător și degetul mijlociu, degetul mare lipit de arătător menținând aripile strânse pe coadă, în timp ce mâna lui dreaptă, așezată deasupra pieptului, susținea partea din față a porumbelului, cu capul spre dreapta. Când voia să se servească de mâna dreaptă, apăsa partea din față a porumbelului de pieptul lui ca să nu se dezechilibreze și să nu încerce să-i alunece din mâna stângă. Cunoștea după numele lor tehnic toate culorile posibile, albastru Vendome cu trese negre pe aripă, albastru plumb, cărămiziu, solzat pe roșu, cuc, argintiu, mozaicat și știa că, între doi porumbei cu aceleași calități, trebuia ales întotdeauna animalul cu penele cele mai închise la culoare pentru că, fiind mai puțin sensibil, este în mod obișnuit și mai rezistent. Știa să deosebească porumbeii „deschiși” – care au oasele bazinului despărțite printr-un interval de cel puțin un centimetru – de porumbeii „sudați” – la care oasele bazinului se ating și de porumbeii „strânși” la care oasele bazinului aproape că se ating. Cu ochii închiși putea, pipăind o singură dată, să determine vârsta și sexul, precum și perioada scursă de la ultima năpârlire sau până la năpârlirea următoare.

Când se întorcea seara la Erstein cu cuștile, Bertold comenta îndelung calitatea achizițiilor lui punându-le pe laba stângă un inel metalic purtând un număr matricol, urmat de un număr format din ultimele două cifre ale anului de naștere la care erau lipite inițialele A.F. (armata franceză). Apoi nou-veniții erau repartizați în cuștile care le reveneau și în care îi aștepta un savuros amestec de grăunțe.

*

Datorită înălțimii și forței lui ieșite din comun, Tiffauges putea fi față de camarazii săi închis în el, puțin sociabil, indiferent la preocupările lor cotidiene. Oricare altul ar fi fost taxat drept arogant, pe el însă se mulțumeau să îl considere idiot sau, în cazurile cele mai favorabile, un urs la urma urmelor lipsit de gânduri ascunse. El nu le dădea nicio atenție, având măsura distanței de netrecut pe care vocația sa deosebită o crea între camarazii lui și el. Acest război, acest „război ciudat”, cum se spunea pe vremea aceea, în care fuseseră aruncați de-a berbeleacul și în care se uitau unii la alții cu o stupefacție hilară sau plângăreață, în funcție de împrejurări, era problema lui, afacerea lui personală, cu toate că îl înfricoșa și îl depășea infinit de mult. Și știa că tribulațiile

de-abia începuseră, că aveau să urmeze alte catastrofe, alte seisme istorice de care destinul lui era plin. Totul, inclusiv afectarea lui la secția columbofilă a regimentului intra, după el, într-un plan general care-l privea și conținea schița unei vocații mai înalte.

Căci se convertise repede la ideea fixă a sublocotenentului Bertold, iar porumbeii formau de-acum o parte tandră și călduță a existenței lui. Îndelungile sale plimbări prin câmpiile alsaciene, care la început nu fuseseră decât niște fericite diversiuni față de monotona promiscuitate din secție, deveniseră rapid niște vânători pasionate, iar porumbeii încetaseră să mai fie niște pretexte bine-venite de a evada, devenind mici ființe dragi și dorite, având fiecare o personalitate de neînlocuit. În fiecare dimineață, lua cunoștință cu un tremur de nerăbdare de scrisorile proprietarilor de porumbei atinși de ordinul de rechiziționare prin care își semnalau columbăriile autorității militare, iar când, la sfârșitul unei expediții, ajungea la o fermă izolată sau la un domeniu retras în spatele unor ziduri vechi, în gât avea un nod de emoție în timp ce mâna lui mare se închidea asupra micilor trupuri palpitânde dintre care știa că avea să le ia cu el pe cele care îi plăceau. De altfel, se convinsese că mulți dintre proprietarii de porumbei nu își îndeplineau datoria patriotică, făcând pe surzii, și omiteau să scrie la postul de comandament din Erstein nu atât din neglijență, cât din atașament plin de gelozie față de păsările lor. Și exact pe aceia ardea de dorința de a-i vedea, de a-i atinge și de a-i poseda pentru că, fiind cei mai iubiți, însemna că trebuiau să fie și cei mai de dorit.

Neglijând din ce în ce mai mult ofertele spontane care îi parveneau, ajunse curând să facă o anchetă permanentă pe lângă negustori și jandarmi pentru a repera columbăria clandestină, debordând de subiecți admirabili, dar ascunsă lăcomiei lui. De asemenea, luă obiceiul de a trage întotdeauna cu coada ochiului în sus pentru a surprinde trecerea vreunui porumbel răzleț și pentru a încerca să ajungă prin el la crescătoria ascunsă.

Și astfel, într-o bună dimineață de aprilie mai exact pe 19, această dată i se întipări în memorie, după ce urmase cursul III-ului până la ieșirea din Benfeld, avu vaga senzație că o strălucire argintie brăzdase cerul pe deasupra capului său, în

direcția unei perdele rare de pini. Se apropie și începu să îi cerceteze unul câte unul, cu ajutorul unui binoclu de care nu se despărțea niciodată. Nu fu nevoie să caute mult timp, căci penele argintii ale păsării contrastau puternic cu împletitura sumbră a crengilor. Era un animal admirabil, tot numai aripi, cu capul foarte mic, așezat plin de orgoliu pe un jabou de nea umflat ca prora unei nave. Ciugulea distrat conuri de brad din anul trecut, fără convingere, ca pentru a umple timpul unui scurt popas. După care își luă avânt și o șterse fâlfâind pe deasupra acoperișurilor unui grup de case. „Dacă e în migrație, se gândi Tiffauges cu o strângere de inimă, n-o să-l mai revăd niciodată.”

Se întoarse imediat la Benfeld și îl întrebă pe veterinarul pe care îl anunța o plăcuță aflată pe ușă. Nu, în împrejurimi nu exista nicio columbărie demnă de acest nume. Totuși, o văduvă, doamna Unruh, a cărei casă i-o arătă, creștea câteva exemplare destul de ciudate într-o colivie nu cine știe ce.

Doamna Unruh – care nu răspunsese la ordinul de rechiziție – îi făcu lui Tiffauges o primire plină de dispreț și de neîncredere. Sigur că avea câțiva porumbei, dar erau exemplare de rase pure și rare, cu grijă selecționate de soțul ei. Profesorul Unruh, savant genetician, se ocupase mai întâi de creșterea experimentală pentru a observa la generații succesive persistența sau dispariția anumitor caractere ereditare. După care intrase în joc, devenise colecționar atașându-se de exemplarele excepționale prin frumusețea lor, prin puritatea tipului sau chiar prin ciudățenie, iar în columbăria pe care o lăsase după moartea lui, care survenise recent, era greu să deosebești știința de plăcere. Văduva, la fel de indiferentă și față de una, și față de cealaltă, continua să-i întrețină ultimii porumbei pe care îi considera o moștenire vie de pe urma soțului ei.

Vorbea mult, cu răceală, fără a se grăbi să-l invite înăuntru pe Tiffauges și să-l conducă la columbărie, așa că acesta fu nevoit să înainteze cu hotărâre pentru ca ea să consimtă să îl preceadă.

Era o locuință înstărită care ar fi fost banală dacă pereții n-ar fi fost populați cu porumbei împăiați de toate mărimile și de toate culorile. Erau acolo porumbei guleraţi gri-cenușii, porumbei ornamentali cu reflexe castaniu-aurii, rotteri din

Lande, porumbei de stâncă, păuni tremurători, porumbei încălțați, și chiar un porumbel cu cravată și un porumbel toboșar. Și fiecare stinghie pe care pasărea stătea înțepenită în atitudinea pe care i-o atribuise imaginația taxidermistului era însoțită de o fișă genealogică și genetică. Traversară astfel două mari încăperi ai căror pereți acoperiți de aripi desfăcute și împungând cu ciocuri avântate contrastau cu rigoarea burgheză a mobilelor, a lămpilor și a zugrăvelilor – evident, două universuri, cel al profesorului și cel al soției sale, care o viață întreagă fuseseră unul lângă celălalt fără să se amestece, așa cum apa și uleiul se suprapun într-un pahar – și ajunseră la un fel de verandă care dădea într-o grădiniță minusculă, atât de mică încât, dacă ar fi fost acoperită cu un con din zăbrele, ar fi putut fi transformată în întregime într-o colivie de păsări. Acolo, pe un arbust scheletic, pe nuiele de bambus, pe scândura de intrare a unui șir de deschizături de columbărie se zbătea o faună vie la fel de ciudată ca și cealaltă, căci recunoșteai acolo un căzător, un negru, un carrier, un capucin și chiar și două exemplare dintre aceia voltați, cocoțați pe labe ce nu se mai termină, cu capul înfundat într-un jabou monstruos de umflat.

Tiffauges observa oarecum stânjenit această colecție vag exotică, vag teratologică. Până când dădu cu ochii, înghesuit într-o căsuță, de un ou mare de pene roșcate aparent fără labe și fără cap, perfect oval. Se apropie curios și întinse mâna. Îndată oul se desfăcu și lăsă locul la doi frumoși porumbei de culoarea frunzelor moarte, perfect asemănători. Strâns lipiți, cu labele și cu capul trase înăuntru, puteau forma masa plușată, ovoidală care-i atrăsese atenția lui Tiffauges. Îi apucă pe amândoi o dată și îi examina ca un cunoscător, căutând în zadar un detaliu care să-i poată deosebi unul de celălalt. Când își ridică privirea, fu surprins să vadă un zâmbet foarte blând luminând chipul sever al doamnei Unruh.

— Văd, domnule, îi spuse ea, după felul în care atingeți aceste păsări, că sunteți un adevărat columbofil. E nevoie de mulți ani de intimitate pentru a ajunge aici. Și o adevărată vocație. Soțul meu nu era mai bun ca dumneavoastră. În ceea ce mă privește pe mine, care îl ajutam pe cât puteam la experiențe, își pierduse orice nădejde că m-ar putea iniția în această artă prietenoasă și tainică…

Tiffauges, cu câte un porumbel în fiecare mână, îi apropia și îi depărta ca pe două bucăți ale unuia și același obiect simplu și armonios pe care un șoc accidental l-ar fi dezmembrat. De fiecare dată când intrau în contact, frații roșcovani se adunau în ou dintr-un reflex automat care aducea toate părțile lor componente la stadiul de angrenaj. S-ar fi putut spune chiar că o forță magnetică îi atrăgea și îi lipea unul de celălalt.

— Acești porumbei care par cu totul obișnuiți, explică doamna Unruh, sunt în realitate exemplarele cele mai paradoxale din colecția profesorului. Sunt gemeni artificiali. Soțul meu avusese curiozitatea de a reproduce experiențele maestrului japonez Morita. Introducând în ou, la contactul cu discul embrionar, mici fragmente de țesut de broască sau de șoarece, se provoacă o iritație celulară care se manifestă prin dezvoltarea când a doi sau trei indivizi separați, când a unor monștri dubli. Așa am avut păsări cu două capete. N-au trăit.

Înainte de a pleca împreună cu cei doi gemeni, Tilfauges o întrebă pe doamna Unruh despre porumbelul argintiu pe care îl căuta. Ea redeveni imediat bănuitoare, se eschivă în formule evazive care ocoleau pasărea rară, fără însă a nega întru totul. Tilfauges era la ușă și tocmai se pregătea să își ia rămas-bun definitiv, când un zgomot mare de aripi fluturând îi atrase cu forță atenția spre un gutui plăpând care vegeta lângă zidul casei. Porumbelul argintiu tocmai se așezase pe el și, umflându-și gușa, gângurea ușor umflându-se în pene. S-ar fi spus că era cât se poate de conștient de splendoarea lui, cu capul lung și fin, cu ochi violeți, pe care purta pene albe – un adevărat „leftat” în jargon columbofil – cu un trup alungit a cărui forță musculară se putea ghici după încheieturile rotunjite ale aripilor și, mai ales, cu această rochie metalică ce părea să țină mai curând de regnul mineral decât de regnul animal.

Tilfauges întinse mâna către el – acea mână care nu speria porumbeii, constatase acest lucru încă de la început fără surprindere – și prinse pasărea care își răsfiră îndată pe încheietura mâinii lui cele douăsprezece rectrice ale cozii în evantai, semn de supunere, omagiu adus de pasăre păsărarului. Și în acel moment remarcă fața albă precum ceara și buzele tremurânde ale doamnei Unruh.

— Domnule, articula ea într-un târziu cu greutate, nu vă pot împiedica să luați și pasărea asta. Dar trebuie să știți că

îmbogățind pur și simplu cu o unitate columbăria dumneavoastră militară, mă lipsiți de ce am mai drag pe lume de la moartea profesorului. Profesorul dorise să facă din această pasăre porumbelul simbolic al dragostei și al împerecherii noastre. E mult mai mult decât o simplă pasăre zburătoare, este…

Se întrerupse văzându-l pe Tiffauges desfăcând imperturbabil cureaua ce ținea capacul coșului de voiaj pe care îl purta în bandulieră. Strecură în el pasărea de argint și o privi în față. Ea înțelese atunci că, dacă porumbelul platinat era pentru ea un simbol, pentru Tiffauges însemna și mai mult, și că toate rugămințile ei s-ar izbi de un imperativ prădalnic care era ceea ce avea el mai inflexibil și mai puțin uman.

*

Pe măsură ce porumbeii îi invadau viața, Tiffauges se afunda într-o singurătate din ce în ce mai sălbatică. Nu fusese niciodată vorbăreț, acum devenise de-a dreptul taciturn. Dintotdeauna se ținuse departe de trăncănelile și de jocurile tovarășilor lui, de-acum începu să dispară zile întregi fără să se neliniștească nimeni din pricina lui. Cu toate astea, recrutarea și îngrijirea porumbeilor i-ar fi oferit mai mult timp liber decât orice alt serviciu dacă ar fi vrut să profite de pe urma lui. Dar toate orele lui de libertate și le petrecea fie pe drumuri, împins de pofta sprintenă pentru prada nesperată, fie, caz încă și mai fericit, în fundul columbăriei sale, într-o liniște pufoasă și gânguritoare, unde uita de lumea exterioară și de unde ieșea plin de găinaț și de pene, cu un aer de fericire pe chip. Solicitudinea sa columbofilă își găsi de altfel un aliment de primă mână la sfârșitul lunii aprilie, când adună din noroiul de pe drum un pui de porumbel pe jumătate mort de foame și de frig, vlăstar prea precoce și fără îndoială căzut din cuib. Îl strecură, plin de pământ ud și lipicios, între cămașă și piele și se apucă să încerce să-l salveze cu un devotament fără seamăn.

Îi făcuse un fel de cuib într-o căsuță izolată și închisă și, de mai multe ori pe zi, se chinuia să-l hrănească. Nu era lucru ușor căci, dacă păsăruica înghițea cu aviditate tot ceea ce i se arunca în ciocul enorm pe care-l întindea deschis oricând voiai, trebuia să digere cu la fel de puțin discernământ și, la început, Tiffauges trebui nu doar o dată să-i îngrijească constipația cu sulfat de sodiu, apoi diareea, trecându-l numai pe orez.

Avertizat de un instinct confuz, dar fără greș, sfârși prin a înțelege că nu trebuia să-i dea să mănânce protejatului său nimic înainte de a mesteca el însuși îndelung, de a amesteca apoi cu salivă și de a sfărâma cu limba, ca un fel de predigestie bucală. Astfel, zi și noapte, cu o statornicie admirabilă, reducea cocoloașe de bob și de măzăriche – mai târziu cocoloașe de carne tocată – la un terci perfect omogen și la temperatura vieții pe care o lăsa să treacă dintre buzele sale în ciocul pe care puiul de porumbel îl întindea spre el larg deschis.

Pasărea crescu și putu să ocupe un loc în columbărie. Rămase însă plăpândă, iar penele ei nu cunoscură niciodată luciul penelor tovarășilor ei. Totuși, Tiffauges o îndrăgea cu predilecție, părându-i-se că îi citește în ochi reflexul unei inteligențe dezamăgite, aprofundată de experiența precoce a singurătății și a nefericirii.

*

Una dintre principalele preocupări ale comandantului Granet era dispoziția colerică a colonelului Puyjalon pe care nu reușea întotdeauna să o modereze. De fapt, Granet avea un secret în viața lui, care nu ieși la suprafață decât la sfârșit, și numai pentru ochii celor mai atenți. Toată lumea se întrebase la început de ce, în locul oricărei alte locuințe mai confortabile și mai de vază, preferase un modest pavilion de cărămidă situat la ieșirea din târg. Pe urmă, această enigmă rămasă fără răspuns fusese dată uitării. Or, răspunsul se afla în spatele casei, sub forma unui dreptunghi de pământ de vreo mie de metri pătrați pe care comandantul îl defrișase la început, cu răbdare, cu mâinile lui înainte de a-l planta și de a-l însămânța. Granet avea pasiunea grădinăritului, doar plante comestibile, iar orele cele mai fericite din viață și le petrecea la sfârșitul zilei cu săpăliga sau cu plivitoarea în mână.

Cât despre impetuosul colonel Puyjalon, acesta nu visa decât la vaste deplasări de mase de manevră. Nu vorbea decât despre „rocade de unități”, declara cui se nimerea că îi era groază de „situațiile stabilizate” și în toate popotele din sector era repetată cu admirație formula pe care o spusese unui căpitan înainte de a-l trimite în misiune la Strasbourg: „Țin ca postul meu de comandament să aibă întotdeauna niște coordonate cu parametri variabili”. Toate proiectele, toate ideile lansate în aer de Puyjalon erau cu grijă domolite de Granet, care nu se temea

de nimic mai mult decât de a fi nevoit să schimbe sectorul înainte de a-și recolta morcovii noi și mazărea.

Evenimentele care se precipitară începând cu 10 mai ascuțiră acest antagonism. Puyjalon, convins că grupul armatei de Est, masat inutil în spatele liniei Maginot, avea să fie chemat să sară în ajutorul generalului Georges împins în nord, își ținea subordonații pregătiți pentru o mișcare iminentă. Granet lăsa să se înțeleagă, dimpotrivă, că avea motive să creadă într-o tentativă de străpungere pregătită de von Leeb ale cărui unități staționau de cealaltă parte a Rhinului. Capitularea armatei belgiene pe 28 mai, urmată de prăbușiri succesive care sfârșiră prin intrarea trupelor germane în Paris, anunță o încercuire prin sud și îl făcu pe colonel să se teamă de o repliere a Cartierului General de la Nancy, din ce în ce mai zgârcit cu instrucțiunile, fără prevenirea Erstein-ului. Hotărî să afle adevărul și închine o mașină cu tracțiune pe față pentru o scurtă misiune de informare. Îi luă cu el pe credinciosul său șofer Ernest și doi ofițeri de stat-major. În ultimul moment, temându-se de o întrerupere a comunicării cu Erstein, hotărî să-și asigure o legătură columbofilă de rezervă. Și astfel, ducând un coș cu patru porumbei, Tiffauges se așeză pe bancheta din spate a mașinii pe 17 iunie dimineața. Presimțind că nu avea să mai revadă niciodată columbăria de la Erstein, îi alesese pe cei care-i erau mai dragi, pe negriciosul cel mic, pe marele argintiu și pe cei doi gemeni de culoarea frunzelor moarte.

Soarele strălucea pe un cer fără nori, câmpiile erau împodobite cu flori, copacii ruginii cu frunzișul murmurând, totul părea să îmbrace naufragiul Franței într-un decor triumfal și duios. Ghemuit pe locul lui, cu coșul pe genunchi și mângâind cu mâna stângă strecurată prin ușiță burțile păsărilor lui pe care le recunoștea fără să le privească, Tiffauges se întreba ce înfățișare avea să capete, la exact un an de la asasinatul lui Weidmann la Versailles, pedeapsa prevăzută și meritată a plebei vlăguite și crude. Răspunsul îl primi la Epinal, spre care fuseseră nevoiți să coboare, drumul direct spre Nancy fiind, din motive de neînțeles, interzis de către jandarmi, pe care galoanele colonelului nu reușiră să-i îmbuneze. Micul oraș din Vosges, înecat sub o maree de oameni care ducea cu ea claie peste grămadă pietoni, cai,

biciclişti şi maşini, părea pradă unui coşmar de sfârşit al lumii. Pompele de benzină fiind secate şi magazinele de alimentaţie goale, toţi negustorii hotărâseră să-şi închidă prăvăliile şi nici nu se punea problema de a-şi putea procura ceva. Toată această mulţime sfârşită şi arţăgoasă cobora de la Nancy, unde se anunţase în ajun sosirea iminentă a nemţilor, şi se îndrepta spre Plombieres într-un reflex de fugă nesăbuită. O căruţă cu banchete se oprise în faţa unui bistrou închis şi mai mulţi bărbaţi, sătui să bată în obloanele închise şi să strige ca să li se dea apă, se chinuiau să scoată uşa din ţâţâni servindu-se de măsuţe ca de nişte bâte sau berbeci. Puyjalon se prefăcuse că intervine, dar, imediat atacat de mulţime, bătuse în retragere şi ordonase şoferului să se îndrepte spre nord, de-a lungul Mosellei. Tiffauges ezită între groază şi jubilaţie, dar mai ales îi suna în urechi înţepătura unui vagabond care, băgându-şi capul rânjit şi ştirb pe fereastra maşinii, zărise coşul cu porumbei şi strigase: „Ei, cum e cu porumbeii tăi voiajori? Voiajează?”

Străbătură nouă kilometri în două ore, urcând în sens invers curentului heteroclit şi dens al refugiaţilor. La Thaon s-au oprit de tot. O femeie urla luptându-se pe sol cu un inamic invizibil, iar cei care-o înconjurau blocau trecerea. Se şoptea cum că ar fi băut apă din Moselle otrăvită de Coloana a Cincea, alţii rosteau cuvântul epilepsie, un ţăran cu mustăţi de gal afirma că era o prefăcută căreia îi trebuia o mamă de bătaie. În fine, un spasm îi ridică fusta şi, dintre pulpele ei desfăcute, fu văzut ieşind capul unui copil mort.

Exasperat, colonelul dădu ordin să o ia la dreapta şi să treacă râul Moselle pentru a scăpa de acel scai uman. Podul era intact, ceea ce dovedea clar, spuse el, că nemţii erau încă departe. După înspăimântătoarea înghesuială de pe naţionala 57, mica şosea departamentală care şerpuia printre câmpuri de grâu şi de ovăz tânăr îi cufundă pe călători într-o atmosferă de calmă şi bucolică fericire. Traversară în viteză satul Gimiont, aţipit în înăbuşeala amiezii, şi apoi păduri răcoroase şi pline de cântece de păsări. În vârful unei pante uşoare, maşina ajunse în mijlocul câtorva case grupate în jurul unui han mare purtând numele de Fântâna primitoare şi, într-adevăr, lângă un portic pentru diligenţe o fântână de aramă îşi arunca veselă apa într-un bazin de granit în formă de inimă. Colonelul îi ordonă şoferului să se oprească şi se precipită hotărât în han. Ieşi

aproape imediat însoțit de un bărbat gras și palid care părea a fi hangiul și mima cu gesturi ample neputința și sărăcia lucie.

— Hanul e închis, explică tovarășilor lui colonelul. Mai e încă de băut, dar nimic de mâncare. Propun ca Tiffauges și Ernest să se ducă să cumpere de la localnici ce găsesc și-n timpul ăsta eu o să încerc să telefonez la Erstein.

Când se întoarse la han trei sferturi de oră mai târziu, după ce bătuse pe la toate ușile din satul ce se numea Zincourt, Tiffauges aducea cu el o cutie cu mazăre, un kilogram de pâine și un sfert de unt pe care le plătise de trei ori mai mult. Colonelul, așezat la masă în sala mare, împreună cu ofițerii săi, în fața câtorva sticle de tun alsacian, era bine-dispus.

— Mazăre! exclamă el îndată. Tiffauges, nici nu puteai să pici mai bine. Cu porumbeii o să meargă perfect!

Tiffauges nu înțelese la început după care, îndreptându-se spre bucătărie, avu o sumbră presimțire. Coșul era pus pe masă. În el nu mai era decât un porumbel. Pene roșcate și argintii acopereau pardoseala, iar în vatră, la un foc viu de vreascuri, trei trupuri mici și goale puse la frigare și șiroind de grăsime se perpeleau trist.

— Ordinul colonelului, explică Ernest. A vrut să lăsăm unul în caz de nevoie. Nu se știe niciodată, a zis. L-am ales pe cel negru, e cel mai slab din toți patru. Și cum Tiffauges, năucit, nu scotea nicio vorbă, nu-i nimic, a încheiat el, trei porumbei pentru cinci oameni nu-i cine știe ce festin!

Tiffauges lăsă proviziile jos, în tăcere, apoi, aruncând o ultimă privire spre coșul în care porumbelul negru se înghesuia terorizat, se întoarse în sala comună și se așeză departe de ofițerii care beau vorbind tare. „Trei porumbei pentru cinci? Cu siguranță că nu”, gândi el cu furie. Cel puțin unul dintre meseni n-avea să se atingă de ei, el, Tiffauges, care își crescuse cu dragoste porumbeii lui dragi ca să facă din ei niște mesageri credincioși, niște purtători de semnale vii și fremătători. După care îi veni o altă idee. Nu era el oare, dimpotrivă, singurul care trebuia să mănânce micile trupuri asasinate? Mai întâi pentru că murea de foame, și în această senzație citea angajamentul, aproape ordinul, de a purcede la acest ospăț solitar și supraabundent. Jalnic era însă cheful în tovărășia unor soldățoi beți. În schimb, ingestia pioasă și tăcută a rămășițelor pământești ale celor trei soldați jupuiți ar dobândi

un caracter aproape religios și ar fi, în orice caz, cel mai bun omagiu ce li s-ar putea aduce. Tiffauges simțea cum crește în el o ură violentă față de acest Puyjalon care zbiera tot timpul și pe care cei doi ofițeri de stat-major îl ascultau cu o deferentă servilă. Cât despre Ernest, ca să nu alerge prin sat după mâncare, cu siguranță că el fusese cel care îi sugerase colonelului sacrificarea porumbeilor. Tiffauges se trezea încă o dată singur, confruntat c. U niște oameni grosolani care îl disprețuiau pentru că era stângaci și taciturn, dar de fapt el era cel mai bun, cel mai puternic, singurul ales și nevinovat și, grație destinului, el avea să învingă toată această pleavă cheflie.

Aici ajunsese cu meditațiile lui mohorâte când ușa hanului se deschise cu brutalitate și în același timp, în liniște, într-o mare explozie de soare. Hangiul se năpusti spre masa colonelului.

— Alarmă! Nemții! rosti el cu jumătate de glas, dar cu o asemenea intensitate încât păru că răcnise din toate puterile.

Cei trei bărbați săriră în picioare și își strânseră centironul. Capul înfricoșat al lui Ernest apăru în deschizătura ușii de la bucătărie.

— Vin pe motociclete de la Hadigny, fugiți! Dar nu cu mașina, preciza hangiul, că vă mitraliază cât ai zice pește. Luați-o peste câmpuri și încercați să ajungeți la pădurea Fiefurilor. Haideți să vă arăt.

Și se strecură iarăși sub soarele puternic al după-amiezii, urmat de Puyjalon, de Ernest și de cei doi ofițeri.

Rămas singur, Tiffauges se ridică încet. Zâmbi și trase adânc aer în piept. Pământul a cărui trepidație nu încetase de când cu scuipatul de la Quai des Orfevres avea să se răstoarne încă o dată. Își aminti celebrele cuvinte ale lui Puyjalon: „Mi-e groază de situațiile stabilizate!” Colonelul era servit! Traversă sala întunecată și tăcută îndreptându-se către bucătărie. În coș se agita umbra neagră a ultimului porumbel. Tiffauges îl luă sub braț. Se pregătea să iasă, dar se răzgândi și puse din nou coșul pe masă. Cei trei porumbei rumeniți bine erau aliniați cuminți pe frigăruie. Întinse pe vatră o bucată de hârtie cernită și înveli în ea cele trei fripturi. După care băgă totul în raniță. Tocmai trecea pragul, ținându-și coșul sub braț, când dădu peste hangiu.

— Tot aici sunteți! exclamă el. Acum intră nemții în sat! Nu

vreau să găsească un soldat francez la mine. Mai aveți încă timp să vă ajungeți din urmă prietenii. Vă conduc.

Tiffauges îl urmă cu indiferență. Traversară drumul pustiu. Soarele părea să fi golit satul. Numai fântâna primitoare sporovăia nesecată. Cei doi bărbați se strecurară printre casele despărțite de o uliță pietruită după care intrară într-o grădină de legume. Tiffauges se gândi la Granet. Cel puțin pentru el războiul avusese un sens, concret, indiscutabil, dar dezastrul avea să-l readucă la același destin ca și pe ceilalți. În vreme ce el, Tiffauges…

Ajunseseră la începutul unei cărări care se afunda în desiș. Hangiul îi făcu semn să o ia într-acolo și îl urmări câteva clipe înainte de a face cale-ntoarsă. „Se duce să-și pună vinul la rece ca să-i aștepte pe nemți, se gândi Tiffauges, pentru ăsta dezastrul are un sens.”

Merse doi-trei kilometri într-o direcție care-i părea a fi sudul, traversă o șosea gudronată, trecu peste un râu mic și dădu curând peste primii copaci a ceea ce trebuia să fie pădurea Fiefurilor. Și-acolo îl văzu pe Ernest răsărind brusc dintr-o groapă în care probabil că stătea la pândă. Colonelul și cei doi ofițeri erau ascunși în apropiere într-o colibă de cărbunar, așteptând vești Ernest și Tiffauges se duseră la ei. Puyjalon își exprimă satisfacția constatând că Tiffauges nu-și abandonase coșul de porumbei cu ultimul locuitor.

— E bine, dragul meu, îi spuse el, în împrejurările cele mai dramatice nu ți-ai aruncat arma, oricât de modestă ar fi ea. Mă voi gândi la tine pentru o citație. Și ia uite, dacă tot avem încă posibilitatea de a comunica cu Erstein, o să-ți dictez un mesaj pe care o să li-l expediem în caz că suntem făcuți prizonieri.

Docil, Tiffauges scoase din coș stiloul și carnetul cu foi speciale din foiță pentru columbograme. Și, în timp ce colonelul bătea coliba în lung și-n lat, și își biciuia cu o nuia jambierele de piele dictându-i un mesaj plin de avânt oratoric adresat tuturor celor din sectorul lui („Copiii mei, colonelul vostru a căzut în mâinile inamicului după o rezistență înverșunată. Mi-ați dat destule dovezi, atunci când vă aflați sub comanda mea, că aveți inima îndeajuns de nobilă încât să pot avea încredere în voi în mijlocul acestor nenorociri care s-au abătut asupra patriei…”), Tiffauges scria un cu totul alt mesaj adresat sublocotenentului Bertold: „Dragul meu locotenent. Suntem

prizonieri. Albul și cei doi roșcați au fost asasinați de colonel. Negrul a făcut o cursă lungă pe căldură mare. Trebuie să bea, dar numai apă călduță, și cum e cam plăpând, dați-i două pastile de grăsime de ficat de morun pe zi. Meuniera cea grasă a făcut iar ouă limpezi, asta înseamnă că nu-i e bine decât cu mascul. Cei șase albaștri Vendome au nevoie de o purgație. Dați-le, când au gușa goală, câte două pastile de ulei de ricin fiecăruia. Cred că solzatul deschis la culoare o să facă un calus la aripa stângă. Am văzut că are la încheietură o gâlmă gălbuie. Încercați să-l badijonați cu tinctură de iod…” Erau astfel două pagini cu scris mărunt în care toată grija lui Tiffauges pentru micii lui purtători de semnale își dădea frâu liber. Colonelul terminase de câteva minute bune, în vreme ce Tiffauges mai scria cu febrilitate. În sfârșit semnă și se grăbi să aranjeze în tubul port-depeșă columbograma împăturită de trei ori și înfășurată în formă de cilindru ca nu cumva colonelul să îi ceară să o recitească. Tuciuriul se trezi din amorțeală și își manifestă nerăbdarea de a-și lua zborul de îndată ce-și simți laba stângă îngreunată de tub. Tiffauges îl puse însă la loc în coș.

Soarele începea să apună când cei cinci bărbați fură luați prizonieri într-o pajiște din pădurea Fiefurilor la intrarea în Girmont. O patrulă comandată de un Feldwebel îi înconjură. La comanda „Aruncați armele!”, trei revolvere căzură ușor pe mușchiul de pe pământ. Tiffauges deschise capacul coșului, îl scoase pe tuciuriu cu băgare de seamă și îl aruncă încetișor spre revolvere. Pasărea dădu din aripi și se așeză pe sol. Ochiul ei rotund se aplecă spre patul uneia din arme, labele-i uscate alunecară pe oțelul bronzat al țevii. După care se ghemui și, luându-și zborul, trecu cu zgomot pe deasupra capetelor nemților.

Tiffauges se aplecă și puse coșul gol la picioare. Voi să se ridice, când primi o lovitură furioasă de cizmă în șezut. Durerea se răspândi în toată coloana lui vertebrală. Cum se ținea de șale cu amândouă mâinile strâmbându-se de durere, colonelul îl ajută să-și recapete echilibrul.

— E bine, dragul meu, îi spuse el. I-ai avut! Mâine cel mai târziu mesajul meu va ajunge la băieții din Erstein. Te doare? O să te propun pentru medalia răniților de război.

*

Încă de-a doua zi, Tiffauges fu despărțit de cei trei ofițeri și se trezi în curtea unei uzine din Strasbourg alături de câteva sute de tovarăși de captivitate. Cunoștea cel puțin pe unul dintre ei, pe șoferul Ernest, dar era prea puțin doritor să aibă relații cu cineva, cu atât mai puțin cu Ernest, columbocidul. În prima noapte mâncase singur unul dintre cei trei porumbei fripți. Era convins că fusese porumbelul de argint. Fără îndoială datorită greutății, dar și datorită unui anume gust nu lipsit de asemănare cu mirosul obișnuit al păsării vii. Ceilalți doi porumbei fripți îi permiseră nu numai să nu sufere de foamea care-i rodea pe camarazii lui, dar și să își hrănească sufletul unindu-*l* intim cu singurele creaturi pe care le iubise în ultimele șase luni.

Prizonierii, privați aproape în totalitate de informații, se agățau de rumorile cele mai nesigure. Armistițiul între Franța și Germania fiind semnat, nu se îndoiau de apropiata lor eliberare. Se mai aștepta numai ca mijloacele de transport să fie restabilite și ca refugiații civili să se reîntoarcă la casele lor. Tiffauges nu împărtășea aceste iluzii, nu din cauza unei lucidități superioare, ci pentru că știa că adevărul lui era în est și că întoarcerea la Paris la garajul de la Ballon ar fi fost o batjocură de neconceput. Destinul lui personal fusese dintotdeauna prea solid structurat pentru ca să se poată gândi la astfel de erori grave. Astfel, când pe 24 iunie fură scoși în grupuri de câte șaizeci și puși să mărșăluiască în direcția podului de vapoare aruncat peste Rhin în locul podului de la Kehl, era purtat de o bucurie gravă și ascunsă în armonie cu actul capital pe care îl săvârșea. Printre tovarășii lui erau unii care, recunoscând sfârșitul viselor lor de apropiată eliberare, se închideau într-o disperare tăcută, iar alții continuau să-și hrănească himerele cu trăsnăi pe care și le transmiteau de la un grup la altul ca pe niște monede false: cum că erau trimiși în Germania pentru recoltat grâul, după care aveau să fie redați căminelor lor, sau că erau duși înspre un port provizoriu pe o apă curgătoare, de unde aveau să fie repatriați pe calea apei.

Când ajunseră la ieșirea din Strasbourg, soarele era deja în înaltul cerului și setea începea să se facă simțită. Tinere fete ieșind din case învecinate ofereau de băut prizonierilor atunci când soldații care-i supravegheau binevoiau să închidă ochii. Grupul lui Tiffauges fu totuși întârziat de o altercație între un

bătrân alsacian care instalase pe trotuarul din fața casei sale o găleată cu pahare și un subofițer german care considera că această solicitudine era deplasată. Profitând de ușoara dezordine care urmă, o femeie se năpusti afară din casă și îl apucă pe Tiffauges de braț trăgându-l înăuntru și oferindu-se, cu cuvinte stâlcite de grabă, să-l ascundă și să-i dea haine civile. La plecare nu se făcuse niciun apel și era greu să se observe dispariția unui om din șaizeci. Tentativa avea toate șansele să reușească. Tiffauges judecă aspru ironia sorții care îl alegea pe el pentru a-i oferi această unică șansă de evadare. Acceptă un pahar cu lapte, mulțumi cu o emoție neprefăcută și se întoarse la locul lui în convoi. Puțin după aceea, tropăitul obosit al oamenilor răsună pe scândurile podului provizoriu printre care se vedeau apele Rhinului încălecându-se cu valuri grăbite.

— Intrăm în Germania, rosti Tiffauges spre vecinul lui, un brunet scund cu sprâncenele de cărbune.

În ciuda hotărârii pe care o luase de a sta mut, nu se putuse abține să nu rostească aceste trei cuvinte, într-atât de solemnă îi părea împrejurarea.

— Dacă n-aș fi sigur că mă-ntorc acasă înainte de Crăciun, aș prefera să mă arunc în apă, îi răspunse brunetul cel scund cu o crispare a maxilarului.

Tiffauges era copleșit de o bucurie cu atât mai mare, cu cât avea certitudinea că nu se va mai întoarce niciodată în Franța.

„Tot ceea ce trece este promovat la demnitatea de expresie, tot ceea ce se petrece este promovat la demnitatea de semnificație. Totul este simbol sau parabolă.”

PAUL CLAUDEL

TREI

Hiperboree

Tiffauges se lăsă să alunece în captivitate fără să opună rezistență, cu credința puternică și optimistă a călătorului care se lasă în voia somnului de popas știind că se va trezi peste câteva ore, odată cu soarele, spălat de oboseala din ajun, regenerat, gata pentru o nouă plecare. Lăsase să cadă în urma lui, ca pe niște haine murdare, ca pe niște pantaloni fără tur, ca pe niște piei plesnite, Parisul și Franța, începând cu Rachel, cu Ballon și cu familia Ambroise și, pe fundalul orizontului, Gournay-en-Bray, Beauvais și colegiul Saint-Cristophe. Nimeni nu era atât de conștient ca el de propriul destin, un destin rectiliniu, imperturbabil, inflexibil care ordona în funcție de scopurile lui evenimentele mondiale cele mai grandioase. Dar această conștiință implica și o luciditate lipsită de indulgență față de accidental, de anecdotic, față de toate acele fleacuri de care se leagă muritorii de rând și pentru care li se frânge inima când trebuie să plece. Încă din copilăria lui călcată în picioare, din adolescența-i revoltată, din tinerețea-i focoasă – multă vreme disimulată sub aparența cea mai mediocră, dar apoi demascată și biciuită de pleavă – se ridica asemenea unui țipăt condamnarea unei rânduieli nedrepte și criminale. Iar cerul răspunsese. Societatea în care Tiffauges suferise era măturată cu tot cu magistrații, cu generalii și cu prelații ei, cu codurile, cu legile și cu decretele ei.

Se îndrepta acum către răsărit. Fuseseră înghesuiți câte șaizeci de bărbați în fiecare vagon într-un tren astmatic ce se oprea și făcea manevre una-două. Câțiva încăpățânați, agățați în continuare de himerele lor, se înghesuiau în jurul unui sergent de geniu care poseda o busolă și căutau un argument în orice curbă mai accentuată a căii ferate, sau chiar într-un *marche-arrière* în câte-o gară pentru a se convinge că nu erau duși spre nord-est, ci poate spre sud sau, cine știe, spre vest…

Cât despre Tiffauges, el știa bine, fără ca pentru asta să aibă nevoie de busolă, că se îndreptau spre lumină *Ex Oriente Lux. Des*pre ce lumină era vorba? Nu știa, dar avea să afle cu răbdare, zi de zi, cu lungi perioade de obscuritate hibernală și tainic fecundă și cu revelații de o bruschețe uluitoare.

Au fost descărcați într-un mic oraș industrial numit Schweinfurt. Ținuți mai întâi în carantină în niște barăci separate, a doua zi fură supuși operațiunilor de dezinfectare și de despăduchere. Faptul de a fi plimbați goi, din curte în barăci, tunși, acoperiți cu săpun negru, spălați, apoi expuși în mizeria anatomiei lor ore în șir, în mijlocul unei pajiști împrejmuite cu sârmă ghimpată, îi făcea pe unii să plângă de umilință. Tiffauges nu găsea nimic de reproșat acestui tratament care căpăta în ochii lui o valoare de rit purificator. Se amuză chiar de superioritatea neașteptată pe care i-o conferea goliciunea, căci cu statura și cu mușchii lui strivea siluetele plăpânde și imperfecte ale camarazilor săi, toți numai sex și păr. Își dorea numai să se poată descotorosi de uniforma care-i fu dată și care ieșise din autoclavă intrată la apă și încă fumegândă. În ziua în care avea să poarte o altă îmbrăcăminte, în sfârșit pe potriva adevăratei sale demnități, atunci avea să fie sigur și odată cu el toată lumea – că vremurile obscure țineau de trecut.

Două zile mai târziu călătoria fu reluată, tot în direcția nord-est. Traversară Thuringe, Saxa și Brandeburgul. Văzură trecând prin fața îngustei lucarne a vagonului uzinele Wartburg de la Eisenach, turnurile castelului din Gotha, câmpurile cu flori de la Erfurt, rezidența de la Weimar, uzinele Zeiss de la Ina. La Leipzig li se dădu voie să coboare pe peron și să se împrăștie într-o parte a gării închisă special pentru ei. Oprirea avea să dureze mai multe ore. Li se împărți supă în sala de așteptare de la clasa a treia, după care căutară să se adune pe unități, pe provincii sau pur și simplu pe simpatii. Tiffauges ar fi rămas singur dacă șoferul Ernest nu s-ar fi încăpățânat să rămână lângă el. Această fidelitate nu îl deranja, dar îl surprinse, mai ales că i se părea să ghicească la Ernest o atitudine respectuoasă pe care nu o justifica la urma urmei nicio diferență de grad între ei. Îl făcu să vorbească. Ernest era valet în viața civilă, o profesie devenită rară, care îmbrăca în ochii lui Tiffauges o sumbră faimă datorită existenței presupuse

de el a unei duplicități reci și a servilității calculate, implicând o nepotrivire strigătoare la cer între mediile sus-puse în care această meserie e exersată și oamenii de origine modestă care o exercită. În orice caz, îi iertase lui Ernest responsabilitatea pe care o avusese în sacrificarea porumbeilor în care recunoscuse, ca în aproape toate evenimentele din viața lui, un caracter de fatalitate care îl înzestra cu inocență și cu inteligibilitate. Sfârși prin a-l adopta pe acest bărbat care părea să-l fi ales drept stăpân.

Când trenul plecă din nou la miezul nopții, paznicii zăvorâră ușile și lucarnele vagoanelor. Cei care nu dormeau înțeleseseră că traversau Berlinul după opririle și manevrele care sacadară din nou înaintarea trenului. După care mersul convoiului se regla și un ritm egal începu să legene trupurile înghesuite. Trebuiau să treacă printr-o câmpie imensă, interminabilă, pe care numai noaptea o făcea să pară mai puțin amețitoare.

Zorii zilei părură mai precoci și mai răcoroși ca de obicei. Ușile glisante se deschiseră cu huruituri surde. Se auziră ordine, apeluri. Oamenii săriră năuciți din vagoane, izbiți îndată de o briză ușoară, rece și tăioasă. O baracă destul de mare din scânduri înnegrite cu gudron își înălța silueta ce părea aproape impunătoare, într-atât de plat era peisajul. Rafale făceau să vibreze un panou din lemn dreptunghiular înălțat pe doi stâlpi și pe care se putea citi scris cu litere gotice negre pe fond alb: MOORHOF. Cât vedeai cu ochii, de jur-împrejur erau numai iazuri, întrerupte de pajiști pe care le bănuiai că, de cum venea toamna, erau gata să se metamorfozeze în mlaștini. În depărtare, din loc în loc câte un pâlc de brazi dădea măsura și făcea sensibilă imensitatea orizontului înecat în neguri fără de număr care alergau la rasul stufului și al ierburilor înalte. Tiffauges, care în afară de Paris nu cunoștea decât ținuturi de deal sau câmpii împădurite, fu impresionat de grandoarea acestui ținut. Pentru că privirea lui ajungea până departe la infinit în toate părțile, galopând printre neguri, planând pe deasupra ferigilor și a oglinzilor de ape, avu un sentiment de libertate pe care nu-l mai cunoscuse niciodată până atunci. Surâse fără să vrea cu gândul la acest paradox pornind-o pe urmele unui șir de mărșăluitori osteniți, împinși spre nord de răcnetele unui Feldwebel.

Descoperiră brusc lagărul la câteva sute de metri de șosea,

în vreme ce satul Moorhof se încăpățâna să rămână invizibil. Aceeași experiență aveau s-o facă fără încetare: în acest ținut neted ca-n palmă, aparent deschis și fără secrete, casele, hambarele și chiar și miradoarele deveneau invizibile de îndată ce te depărtai puțin, parcă înghițite de grosimea pământului și a covorului vegetal. Era un lagăr de dimensiuni modeste, fiindcă nu avea decât patru barăci duble din lemn, cocoțate pe stâlpi scurți, acoperite de pânză gudronată și în fiecare din ele putând încăpea câte două sute de oameni. Efectivul complet de opt sute de oameni, care nu fu atins decât câteva săptămâni mai târziu grație sosirii unor noi transporturi, corespundea lucrărilor ce trebuiau efectuate, dar era defavorabil prizonierilor pentru că era prea mic ca să poată permite o organizare complexă, resurse umane bogate și posibilitatea pentru un singuratic de a se ascunde în mulțime. Cele patru barăci erau împrejmuite de două garduri de sârmă ghimpată, intervalul dintre ele fiind umplut cu capre din sârmă ghimpată încâlcite. Spațiul astfel delimitat putea acoperi o jumătate de hectar. La colțuri se aflau patru miradoare.

Oamenii care pătrundeau în noul lor domeniu nu vedeau decât lipsă de confort în simplitatea barăcilor, ostilitate în incintă și vigilență plină de ură în posturile de observație. Tiffauges resimțea și mai puternic sentimentul de libertate și de disponibilitate care îl cuprinsese la coborârea din tren. Totul părea să fi fost făcut astfel încât câmpia să fie fără încetare prezentă în ochii locuitorilor lagărului. Își amintea de câteva mari ferme din Picardia ale căror fațade se deschideau toate spre interiorul curții și în exterior nu ofereau decât ziduri goale. Aici era exact invers. Gardurile din sârmă erau niște ziduri transparente. Posturile de observație păreau să invite la cercetarea orizontului. În interiorul barăcii în care fu repartizat își alese o cușetă pe locul de sus, departe de sobă, de unde putea să vadă însă, întorcând capul, printr-o lucarnă tot estul câmpiei. Se aruncă imediat pe pat, epuizat de zilele dezordonate și de nopțile haotice pe care le petrecuse. Pentru prima oară de când arestarea de la Neuilly îl dezrădăcinase, simțea că ajunsese undeva și că i se oferea o anumită siguranță. Europa rămăsese departe în urma lui spre apus, pradă unei pedepse meritate. Dar simțea mai ales chemarea formidabilă și blândă a acestui spațiu neatins, a acestui pământ

de un cenușiu argintat, peste care se ridica sumbru vinețiul unui dos de iarbă-neagră, populat numai de silueta subțire a unui mesteacăn, aceste nisipuri, aceste turbării, această mare goană spre est care avea să ajungă până în Siberia și care îl aspira ca o prăpastie de lumină palidă. Până una-alta, află de la cei care sosiseră înaintea lui în lagăr unde se situa cu exactitate Moorhof pe harta Prusiei Orientale. Acest sat de patru sute de suflete se afla vreo doisprezece kilometri de Insterburg la vest și de Gumbinnen la est, pe malul unui curs de apă, Angerapp, care se unea la Insterburg cu Insterul pentru a forma râul Pregel.

Cât despre munca ce se aștepta de la ei, nou-veniții, după un timp reglementar de odihnă de douăzeci și patru de ore, înțeleseră că aveau să consume zi de zi unirea lor cu acest pământ negru și îmbibat de apă. Căci era vorba de o vastă acțiune de drenare a câmpurilor situate pe malul Angerappului, realizată cu mijloace materiale a căror insuficiență era compensată de o mână de lucru supraabundentă și puțin costisitoare. În fiecare seară, prizonierii erau închiși în barăci la ora șapte după ce le erau confiscați pantalonii și pantofii – mai precis saboții de lemn care le fuseseră distribuiți. Și-atunci începea pentru fiecare dintre ei lunga călătorie imaginară a nopții, animată numai de cinci lămpi cu petrol. Oboseala lor era atât de mare, încât nici nu se gândeau că se puteau plictisi. Dimineața erau scoși la ora șase și li se împărțea un sfert de *Waldtee,* ceai de pădure, cu o compoziție misterioasă în care erau prezenți bradul, mesteacănul, arinul și frunza de mur, plus merindele pentru toată ziua, compuse dintr-o felie de pâine și dintr-un pumn de cartofi fierți, bineînțeles, reci. Seara îi aștepta o supă limpede, dar, de data asta, caldă.

Se îndreptau în grupuri de câte zece, flancate de câte un supraveghetor neamț, spre porțiunea din rețeaua de drenare care le fusese repartizată. Lucrau la asanarea unui sector de aproximativ cinci sute de hectare ce depindea în cea mai mare parte de o fermă mare aflată la o oarecare distanță de Moorhof. Drenarea prevedea o rețea de tranșee de doi metri cincizeci adâncime pe fundul cărora era făcut un fel de canal format din trei dale, două verticale, a treia orizontală, așezată ca un acoperiș pe celelalte două. Un strat de cărămizi sfărâmate peste care se punea pământ afânat închidea tranșeea. Drenele

se dirijau în pantă ușoară spre un canal colector care se vărsa el însuși în Angerapp. Marea majoritate a oamenilor erau folosiți la săpatul tranșeelor cu lopata. Când tranșeea era gata, doi bărbați mergând fiecare pe câte o margine târau pe fundul tranșei un plug menit să niveleze. Construirea canalelor era încredințată unor muncitori germani, ca și măsurătorile de nivel și traseul viitoarelor canale.

*

Promiscuitatea forțată din barăci sfârșise prin a amesteca diferiții indivizi închiși în ele într-un fel de mică comunitate unită și echilibrată în care fiecare își avea locul lui. Pentru mulți, necesitatea de a împărți totul cu camarazi de origini sociale, provinciale sau profesionale total diferite fusese o surpriză, uneori plăcută, alteori dureroasă. Smulgerea din mediul obișnuit, familial sau geografic îi cufunda pe unii într-o buimăceală care traducea o primejdioasă regresiune morală și intelectuală. Pentru alții era, dimpotrivă, o eliberare care permitea aspirațiilor lor cele mai imperioase să înflorească. Unii se închideau într-o rumegare tăcută, dar, dacă adesea era un simplu mutism animal, această liniște putea fi și plină de revolte și de calcule. Alții, dimpotrivă, sporovăiau fără încetare, luând rând pe rând pe fiecare dintre tovarășii de foame ascuțită drept martor al proiectelor și al acțiunilor care îi înfierbântau. Astfel, un mic negustor de mercerie, Mimile, din Maubeuge, căsătorit prea de tânăr cu o nevastă prea cuminte, își spunea neîncetat în gura mare dubla obsesie: femeile și banii. Nu se îndoia că cele două lucruri erau legate între ele, iar combinațiile comerciale pe care le construia, la început închise între limitele lagărului, dar cuprinzând apoi toată regiunea, aveau drept scop găsirea unei metrese germane care să-i fie protectoare, care să-i împrumute numele ei și prin intermediul căreia să poată cumpăra bunuri, o casă, poate chiar și pământuri.

— Toți bărbații din ținutul ăsta sunt mobilizați, raționa el fără încetare. Nu mai există aici decât femei și bunuri. Femeile, bunurile și noi! Trebuie să tragem concluzii practice din această situație care ne este impusă.

Însă cel mai tânăr din baracă, Phiphi, din Pantin, care-i obosea pe toți cu calamburile și cu strâmbăturile lui, obiecta că numai franțuzoaica, parizianca merita să te gândești la ea.

Cum să le poată ispiti farmecele grosolane și greoaie ale Gretchen-elor cu cozi și ciorapi de lână pe care le zăriseră de la intrarea lor în Germania?

Mimile ridica din umeri și se întorcea spre Socrate, un agregat în limba greacă, care studia această societate închisă și pestriță prin ochelari, trăgând placid din pipă. Socrate nu ieșea din rezerva lui decât pentru a emite judecăți în formă de oracole care începeau adesea prin adevăruri de bun-simț puțin plate pentru a se transforma îndată – nu se știe cum – în paradoxuri surprinzătoare.

— Totul depinde de durata și de sfârșitul războiului, spuse el într-o zi. Dacă suntem eliberați înainte de Crăciun, Phiphi are dreptate. Să rămânem fideli originilor noastre. Dar dacă, și e mai posibil așa, Germania victorioasă își cimentează cuceririle cu cadavrele mai multor generații de bărbați tineri, atunci să punem față în față avantajele unei înfrângeri confortabile și onorurile unei victorii pustiitoare. În vreme ce ultimii nemți valizi vor veghea la hotarele marelui Reich milenar, noi îi vom fertiliza pământul și femeile cu sudoarea și cu sămânța noastră.

Astfel de cuvinte nu trezeau decât o lucire de neîncredere și de dezaprobare în ochii mici de țăran ai lui Burgeron, un arendaș din Berri cu mustața pe oală, dar declanșau râsul ca un nechezat al lui Victor, zis Nebunul, care făcuse minuni în timpul acestui „război al naibii”, și mai ales în timpul refugiului. Inadaptat, asocial și ciclotimie, Victor se târâse prin toate azilele psihiatrice din Ile-de-France cu scurte perioade de libertate care se încheiaseră în mod regulat prin extravaganțe ce justificau o nouă internare. Tocmai era în libertate, când izbucnise războiul și se înrolase imediat ca voluntar la infanterie. Acolo extravaganțele începuseră din nou, dar cum luaseră forma unor îndrăznețe lovituri în liniile inamice și a unor acte de eroism în timpul retragerii catastrofale a regimentului său, Victor fusese copleșit de citații și de decorații. Socrate comentase cazul lui explicând că, în mod grav neadaptat unei lumi pașnice și ordonate, el era în largul lui în dezordinea provocată de război, mai ales când aceasta se transforma în debandadă.

Tiffauges se ținea deoparte față de micul grup din baraca lui, în ciuda insistențelor lui Ernest, asiduu față de toată lumea. Totuși, nu era întru totul străin de camarazii lui, ba chiar

remarca la ei ceva care îi semăna. În fiecare din ei vedea tot atâtea soluții la problema captivității care, toate, se asemănau mai mult sau mai puțin cu propria soluție – pe care, desigur, încă n-ar fi putut s-o definească precis, dar despre care era sigur că era un absolut în curs de desfășurare. Visele de posesiune carnală și materială ale lui Mimile, de exemplu, își găseau un ecou în el, și încă și mai mult nebunia lui Victor, strivit de ordinea socială, dar înotând ca un pește în apele tulburi și tumultuoase ale războiului.

I se reproșa totuși ardoarea pe care o punea în muncă. Desțelenea pământul și săpa cu o vigoare ce nu se explica numai prin forța lui fizică. Cum ar fi putut el, oare, să explice camarazilor lui că aștepta *ceva* de la această țară – un semn, o prevestire, nu știa clar – și că, atunci când cotrobăia astfel pământul, i se părea că grăbește eliberarea unui mesaj destinat doar lui?

De altfel, îi plăcea să intre astfel cu forța în partea grasă și intimă a unei țări pe care începea s-o iubească. Avusese această revelație în ziua în care, datorită îngăduinței unuia dintre soldații de gardă, își putuse da seama de dorința care-l cuprinsese încă de la sosire de a escalada unul dintre posturile de observație din lagăr. Turnurile erau făcute din butuci de șase metri înălțime cu o platformă acoperită la care se ajungea pe o scară de lemn. Tiffauges nu acordă decât o scurtă privire lagărului a cărui organizare riguroasă și ale cărui clădiri noi și geometrice contrastau cu siluetele prea umane și zdrențăroase ale prizonierilor care se plimbau înăuntrul lui. Se întoarse către câmpie, către acel nord-est ce părea scopul marii lui migrații, care în curând avea să împlinească un an de când începuse. Ținutul era atât de plat încât putea vedea imens de departe în ciuda înălțimii mici a observatorului lui. Era o succesiune de câmpuri de secară coaptă, aproape albă, tăiată de linia întunecată a unei păduri de brad, de iazuri strălucitoare ca niște plăci de oțel înconjurate de plaje de nisip deschis la culoare, de turbării carbonifere din care izbucneau trunchiurile argintii ale mestecenilor, de mlaștini în care se reflectau norii lăptoși, înconjurați de sumbrul frunziș al unei păduri de arini, de câmpuri de grâu negru alternând cu parcele de in alb. „O țară în negru și alb, se gândi Tiffauges. Puțin cenușiu, puține culori, o pagină albă acoperită cu semne negre.”

Deodată, soarele răsturnă edificiul de nori care umpleau cerul și incendie vaporii care urcau din iazuri și fumul din satul Moorhof. Unul dintre geamurile unei case arunca fulgere cu insistența unui far emițător de semnale morse. Tiffauges descoperi, în sfârșit, acel sat cu casele lui scunde cu acoperișuri din șindrilă grupate în jurul unei biserici mari, bondoace, cu pereții văruiți și a cărei clopotniță scurtă și masivă părea să aibă sub acoperișul turtit un fel de terasă de rond. În spatele satului se ghicea o depresiune ale cărei reflexe scânteiau printre ierburile înalte, iar mai departe, pe un taluz morenic, o moară de vânt olandeză își înălța silueta șubrezită și vehementă. Un stol de bâtlani străbătu cerul bătând ușor din aripi, un clopot își răspândi în aer muzica incoerentă și îndoliată. Tiffauges avea sentimentul foarte puternic că ceva îl unea cu acest pământ. Pentru început – și poate pentru multă vreme – îi era prizonier, și era dator să îl slujească cu tot trupul lui, cu toată inima. Dar aceasta nu avea să fie decât o perioadă de probă, în definitiv o logodnă, iar pe urmă, printr-una din acele inversiuni radicale care îi articulau viața, avea să îi devină stăpân.

*

Tot acest pământ negru și gras pe care îl întorcea zi de zi juca poate un rol: de la sosirea lui în lagăr și în ciuda hranei mediocre, oferită cu zgârcenie, trăia într-o mare beatitudine fecală. În fiecare seară înainte de al doilea semnal de stingere – care era definitiv – se ducea în șanț pentru un timp cât mai îndelungat cu putință care era poate momentul cel mai plăcut al zilei și care-i readucea cu forța în minte anii petrecuți la Beauvais. Paranteză de singurătate, de calm și de reculegere în actul defecator, împlinit cu generozitate și fără vreun efort excesiv, printr-o alunecare regulată a rahatului pe canalul lubrificat al mucoaselor.

Cu toate acestea, locul respectiv nu se prea preta ritualului meditativ. Era o simplă groapă de-a lungul căreia era pusă o scândură orizontală îngustă susținută din doi în doi metri de un lemn și care oferea clienților o proptea lipsită de confort. Tiffauges își amintea de criticile aduse de Nestor defecațiilor *în van.* Aici, vidanjarea operată cam din zece-n zece zile aducea acestui inconvenient o ameliorare neașteptată și nu lipsită de interes. Se făcea cu ajutorul unor mici bene pe rotile pe care un

bărbat le umplea cu ajutorul unei găleți fixate la capătul unei prăjini, un fel de polonic gigantic, întru totul asemănătoare cu cele folosite la bucătăria din lagăr, ceea ce dădea ocazia unor glume greu de reprodus. Tiffauges fusese sensibil la faptul că vagonetele erau apoi golite într-un fel de șanț de drenaj care fecunda dintr-un capăt într-altul toată câmpia. Respectul uman îl împiedicase însă să se propună mai des decât se cuvenea pentru corvoada de vidanjare și, mai târziu, povestea cu *Latrinenwache* îl dezgustase pentru totdeauna de șanț. Într-adevăr, se constatase repede că prizonierii neglijau deseori să se ducă până la groapă și, oprindu-se unde se nimerea, în funcție de lenea sau de urgența nevoii, jalonau drumul care ducea într-acolo cu rahați. Nemții instituiseră deci un sistem de pază asigurat de către un francez schimbat din patru în patru ore, semnalat printr-o plăcuță de tablă pe care-o purta atârnată pe piept și pe care era înscris jignitorul cuvânt *Latrinenwache.* Se terminase cu singurătatea și cu reculegerea necesare actului fundamental, iar Tiffauges ajunse curând să nu mai folosească decât latrine volante și personale, aflate la locul unde lucra.

Faima lui de muncitor înverșunat făcuse ca supravegherea asupra lui să slăbească în mod simțitor și nu rareori se întâmpla să fie lăsat de capul lui timp de mai multe ore lângă un șanț în săpături. Din acel moment avea întreaga libertate de a-și alege un loc prielnic în care, cu câteva săpături de cazma și cu două scândurele de care nu se despărțea niciodată, ridica altarul pe care își consuma împreunarea intimă și fecundă cu pământul prusac.

O descoperire tulburătoare avea să dea însă mai târziu un nou sens orelor lui de libertate. Într-o zi, participând la niște operațiuni de trasare, fu cât pe-aci să cadă într-o tranșee de scurgere secată pe care ierburile înalte o ascundeau perfect vederii. Punctul de plecare al acestei străduțe subterane nu se afla decât la o sută de metri de locul în care muncea el. Chiar de-a doua zi își dădu drumul să alunece înăuntru și o porni drept înainte, în recunoaștere. Solul era tare și plat. Deasupra capului lui gramineele în floare se împreunau formând un acoperiș ușor și mișcător străbătut de raze de soare. Ridică de pe jos o făzăniță care din acel moment merse în fața lui, țopăind cu patimă în șanțul îngust. Curând începu să i se pară

că urca o pantă, deci însemna că se îndrepta spre o pădurice de brazi care mărginea pământurile cultivate din Moorhof. Merse multă vreme, escortat în continuare de făzăniță căreia i se alăturară apoi două prepelițe și un iepure mare și roșcat. După care, gramineele se răriră, urmară câțiva metri fără ca vreo urmă de vegetație să știrbească fâșia de cer albastru delimitată de marginile gropii, după care, în sfârșit, o încrengătură de rădăcini de rugi și de măceși anunțară o schimbare de teren. Deodată, făzăniță își luă zborul cu zgomot. La câțiva metri mai departe un zid de pământ proaspăt săpat marca sfârșitul tranșeei.

Tiffauges se căță pe sol. Mica pădure de brazi care se reducea la o perdea destul de subțire de copaci rămăsese în spatele lui. Se afla de fapt la începutul unei păduri de mesteceni ușor vălurite și presărate cu tufe de crușin. I se părea că fusese transportat într-o altă țară, pe un alt pământ, fără îndoială pentru că scăpase de atmosfera din lagăr, dar și datorită ciudățeniei căii pe jumătate subterane care îl condusese până acolo. O porni pe cărarea pietruită care șerpuia pe un covor de ferigi, coborî o vâlcea, escaladă un delușor și descoperi ceea ce căuta: la marginea unei liziere unde primele brândușe-de-toamnă formau niște pete violete, o colibă din bârne, așezată pe un soclu din piatră, cu ușa închisă, cu fereastra închisă, părea să îi aștepte sosirea de o veșnicie.

Se opri la liziera pădurii, emoționat, uluit și rosti un cuvânt care venea din trecutul lui cel mai îndepărtat și care conținea făgăduințe de fericire viitoare: „Canada!” Da, în Canada se afla, Canada era ținutul pe care această pădure de mesteceni, acest luminiș și această cabană îl recreau în plină Prusie Orientală. Și auzea din nou vocea lui Nestor, cu fața cufundată într-un roman de London sau de Curwood, evocând în duhoarea caldă a sălii de studiu deserturile pure, înzăpezite și împădurite care împrejmuiesc golful Hudson și Marile Lacuri, Caribou, Lacul Sclavului și pe cel al Ursului.

În ziua aceea Tiffauges nu făcu decât înconjurul casei sale. Constată că ușa era încuiată cu un zăvor blocat cu un lacăt din alamă ușor de descuiat. O luă înapoi prin tunelul de ierburi. Absența lui de aproape trei ore trecuse neobservată.

*

Primele mari ploi de toamnă începuseră deja când

locotenentul Teschemacher care conducea administrația, dându-și seama că Tiffauges era garajist-mecanic, îl promova șofer pe Magirus-ul de cinci tone al lagărului. Începu astfel să străbată ținutul, mai întâi flancat de un paznic, apoi din ce în ce mai des singur sau întovărășit de Ernest care îl schimba la volan. În general, trebuia să caute provizii pentru lagăr, adică să încarce din curțile fermelor saci cu cartofi sau chiar bucăți de slănină ori cârnați lungi și uscați legați în mănunchiuri de câte douăsprezece duzini, ca niște legături de vreascuri. Ploaia transforma drumurile în mlaștini în care erau săpate făgașe atât de adânci, încât deseori se temea ca nu cumva camionul să dea cu burta de macadamul dintre ele. Începând cu sfârșitul lui octombrie, francezii avură surpriza de a vedea că pe drumuri se trecea cu grapa, operațiune repetată pentru întâmpinarea primelor înghețuri în vederea săniilor. Adesea ploaia era atât de deasă și regulată încât lucrările de drenaj trebuiau întrerupte. O melancolie apăsătoare se abătea asupra oamenilor închiși în lagărul în parte inundat. Totuși, Tiffauges înainta în Magirus-ul lui, cu fața lipită de parbrizul pe care-l măturau în zadar ștergătoarele și, legănat încetișor în greoiul vehicul, înecat în împroșcături și în aburi, deseori i se părea că se afla pe un vapor în mijlocul unei mări dezlănțuite.

Satele din împrejurimi îi deveniră familiare, iar numele lor care toate miroseau a lavandă, a pădure sau a mlaștină – Angermoor, Florhof, Preussenwald, Hasenrode, Vierhufen, Grunheide – începură curând să cânte în el un refren împodobit cu firmele hanurilor lor, inflorescență pompoasă și aurie, încărcată cu bucle și cu arabescuri care celebrau fiecare un animal-totem: Mielul Aurit, Păstrăvul, Căprioara, Boul de Aur sau Somonul. Zăbovea uneori în fundul unor săli afumate, dădea din cap fără să înțeleagă atunci când câte un client îl ataca brusc recunoscând în el un prizonier francez și începea să prindă gust pentru țigările mici de foi cu capătul din pai care i se ofereau. Avu ocazia să ajungă la est până la Gumbinnen, târg mare încă rural, traversat de un râu, Pissa, al cărui nume era un subiect inepuizabil de glume. În fiecare miercuri, la umbra Primăriei ale cărei frontoane erau săpate în formă de trepte, se ținea un târg de cai vestit, alimentat de marile herghelii imperiale de la Trakehnen, aflate la vreo cincizeci de kilometri. Puțin mai spre sud începea Rominter Heide, imensă

rezervație de păduri bătrâne și de lacuri, plină de vânat cu blană și cu pene, paradisul celor mai frumoși cerbi din Europa. Amestecându-se din ce în ce mai des cu civilii, Tiffauges descoperea astfel Germania, încerca să vorbească germana, se cufunda puțin câte puțin într-o lume nouă a cărei bogăție o bănuia, fără a-i poseda încă cheia.

Odată cu anotimpul rece, efectivele lagărului se subțiaseră sensibil, *Arbeitseinsatz*-ul trimițând oameni izolat sau în grupuri mici în comandouri îndepărtate care nu mai păstrau cu direcția decât o legătură administrativă. Cei mai mulți erau distribuiți ca tăietori de lemne în pădurile din împrejurimi, dar mulți fuseseră repartizați și în funcție de gusturi sau de calificări profesionale în ateliere de meșteșugărie, cariere, fabrici de cherestea sau crescătorii de animale.

Ori de câte ori putea, Tiffauges se ducea în Canada. Era convins că, pădurarii fiind decimați de mobilizarea generală, existau puține riscuri de a fi deranjat în coliba a cărei ușă o forțase și a cărei unică încăpere o aranjase cât putuse mai bine. Aprindea un foc mare în cămin, mergea să depună jertfă pe altarul defecatoriu pe care îl înălțase sub o streașină, în spatele casei, și petrecea ore întregi de meditație visătoare binecuvântate de acest lux nemaipomenit: singurătatea. Unica sa ocupație a constat mai întâi în a aduna buturugi pe care le făcea grămezi pentru iarnă sub acoperiș. Pentru a desăvârși imaginea unei vieți de pădurar cu capcane, pusese câteva lațuri pentru iepuri în hățișurile unui desiș de ferigi din apropiere, fără niciun succes, crezu el la început, după care înțelese, datorită câtorva vestigii însângerate, că o vulpe sau o pisică sălbatică ridica prada înaintea lui.

Într-o zi când îl prinsese ploaia, lăsându-se legănat de trosniturile focului și de freamătul apei pe șindrilele acoperișului, întârzie peste limitele prudenței. Adormi. Când se trezi, se lăsase noaptea, iar ploaia își continua murmurul puternic. Cu siguranță că în lagăr se făcuse apelul și se dăduse stingerea. Poate că fusese dat evadat? Hotărî să se lase în voia sorții și să petreacă noaptea în casa lui. Avea să se întoarcă în lagăr dis-de-dimineață. Umplu căminul până la lintou și își încropi un culcuș cu satisfacția unui școlar care trage chiulul. Bucuria îl ținu treaz multă vreme, cu fața întoarsă spre vatra încinsă, mic teatru incandescent unde se desfășura fastul unei

opere fără muzică, plină de conspirații înăbușite care izbucneau în cataclisme luminoase. De altminteri, nu fu mirat să constate, când se întoarse în lagăr a doua zi de dimineață, că absența lui trecuse neobservată în agitația din comando. Era o nouă etapă în ciudata evoluție eliberatoare care continua în sânul captivității lui.

Nu la fel stăteau lucrurile pentru tovarășii lui pe care anotimpul rece îi demoraliza cu totul. Gemetele păsărilor migratoare care străbăteau cerul spălăcit, suspinul neîntrerupt al crivățului tăios în barăci, acel pământ funebru în care totul le era ostil, și mai ales iarna care le cădea pe umeri înghițindu-le speranțele de eliberare, totul tindea să ducă la disperare această mână de bieți oameni, smulși din fericita rutină a vieții lor de zi cu zi de o vijelie de neînțeles. Numai Socrate, care organizase o serie de conferințe despre istoria literaturii, și Minții, care lua un aer misterios de câte ori se glumea pe seama relațiilor pe care le avea cu soția tâmplarului la care lucra zilnic, mai aduceau un ecou de viață în baracă. Într-o seară Phiphi se dezlănțui într-atât, încât camarazii lui îl sâcâiră până îl făcură să mărturisească totuși că dăduse de niște vin. Se apără printr-o avalanșă de aproximații în care intrau claie peste grămadă tot felul de nume de străzi și de bistrouri din Pantin și cuvinte nemțești – grotesc franțuzite – pe care le adunase de la începutul captivității lui.

— Ție cel puțin, îi spuse Mimile, iarna prusacă îți prinde bine! îți face plăcere să vezi așa ceva!

A doua zi fu găsit mort, spânzurat de centură de un stâlp din incintă. Această sinucidere aduse spaima în lagăr. Deodată păru evident că nimeni nu avea să iasă de-acolo viu sau cu mintea întreagă, că boala, disperarea sau nebunia aveau să-și aleagă victimele în lunile care urmau. De altfel, barăcile – era limpede – nu erau prevăzute decât pentru un an, și nu eliberarea avea să le golească!

Se țeseau planuri de evadare. Victor avea în fiecare zi câte o idee nouă pentru a părăsi clandestin lagărul, pe care o spunea la toată lumea, inclusiv santinelelor. Alții își făceau provizii de-ale gurii sau încercau să facă rost de mărci schimbând cu paznicii sau ca rarii civili pe care îi întâlneau săpunuri de toaletă sau pachete de tutun gri. Desenau hărți. Într-o zi, Ernest îi destăinui lui Tiffauges o idee pe care o avea, de a

folosi cu încă un prizonier Magirus-ul și Ausweis-ul ca să încerce să fugă. Cu puțin noroc, ar putea trece în Polonia unde supravegherea era probabil mai slabă și unde populația ar fi în principiu dispusă să îi ajute. Tiffauges se mulțumi să ridice din umeri. Mai târziu fu nevoit să facă față avansurilor lui Mimile care vedea în deplasările camionului o ocazie nesperată de a crea o rețea comercială în afara lagărului. Procentele fantastice pe care i le propunea lui Tiffauges nu-l clintiră din indiferența lui, dar avu o tresărire de teamă văzând cum se mărea prăpastia care îl despărțea de compatrioții lui.

Într-o dimineață se constată dispariția Magirus-ului împreună cu Ernest și cu Bertet, un șef contabil din Grenoble din baraca vecină. Camionul fu găsit în pană de benzină după două zile la o sută cincizeci de kilometri spre sud. Tot lagărul fu supus sancțiunilor care risipiră ușoara ameliorare a tratamentului ce coincisese cu câteva săptămâni în urmă cu întâlnirea de la Montoire. Se făcură pariuri privind șansele de reușită ale celor doi fugari. Această primă evadare avea o valoare exemplară. Succesul ei ar fi dat speranțe chiar și celor care n-ar fi avut niciodată curajul de a-i imita.

Ernest fu adus în lagăr după patru zile, plin de noroi, în zdrențe, desfigurat de lovituri. Era alături de o targă acoperită cu prelată pe care odihnea corpul lui Bertet. După ce abandonaseră camionul, cei doi fugari fuseseră nevoiți să părăsească drumurile străbătute în lung și-n lat de Feldgendarmerie și să se aventureze în landă. Se rătăciseră în mlaștini, unde Bertet pierise înecat. Până la urmă Ernest se predase singur la Kommandantur într-un târg. Fu ținut o săptămână în carceră ca exemplu după care fu trimis la penitenciarul militar de la Graudenz.

Urmă o acalmie a averselor și furtunilor de toamnă, iar Tiffauges putu să ia din nou calea tunelului de ierburi care din cauza ploilor devenise impracticabil. Începu să își ofere de-acum în mod regulat câte o noapte de „Canada”, care de fiecare dată era o sărbătoare de singurătate și de visări pe care le alimentau toate zgomotele ascunse ale pădurii, țipătul de cucuvea al doamnei albe plecate la vânătoare, behăitul unei iepuroaice în rut, bătutul din labe al unui iepure ce dă alarma unei vulpi și chiar uneori boncăluitul îndepărtat și trist al unei turme de cerbi. Reușise în sfârșit să prindă în capcană iepurași.

Îi jupuia și îi punea la fript pe foc cu bucuria copilărească de a duce adevărata viață a unui vânător din Marele Nord. Pieile întinse pe mici rame din crengi se uscau pe placa de deasupra căminului răspândind un miros de sălbăticiune și de șorici bătrân.

Într-o noapte, fu trezit de niște fâsâituri de-a lungul pereților casei. Părea că cineva mergea sprijinindu-se de scânduri și chiar și de ușă. Mai înspăimântat decât vru să-și mărturisească, se întoarse cu fața la perete și adormi din nou. În zilele care urmară se gândi la acea vizită nocturnă. În mod fatal prezența lui în Canada avea să fie descoperită mai devreme sau mai târziu. Fumul ce urca din șemineul căsuței sale îi semnala prezența în toată zona din împrejurimi. Dar cum să poată renunța la foc? își reproșă lașitatea de care dăduse dovadă. Dacă avea să primească o nouă vizită, mai bine să îi facă față și să încerce să trateze cu intrusul decât să riște o denunțare.

Mai multe săptămâni trecură în liniște. Toamna se prelungea, iar vremea părea să șovăie să treacă la iarnă. Totuși, într-o noapte pașii grei și fâsâiturile în jurul casei canadiene îl treziră din nou pe Tiffauges. Se ridică și se așeză lângă ușă. Afară se lăsase liniștea din nou. Brusc fu spartă de un fel de răget care-l îngheță pe Tiffauges până la oase. După care urmă un râcâit pe ușă. Tiffauges o deschise brusc și se dădu înapoi clătinându-se în fața monstrului care apăru în cadrul ei. Animalul avea ceva de cal, de bivol și de cerb, în același timp. Făcu un pas înainte, dar fu oprit de îndată de coarnele lui enorme, terminate prin niște palete dantelate care se loviră de cadrul ușii. Ridicându-și capul, își întinse atunci spre Tiffauges botul rotund sub care deschizătura triunghiulară a buzei superioare se agita cu delicatețe, asemenea capătului unei trompe de elefant. Tiffauges auzise vorbindu-se despre turme de elani care bântuiau încă prin nordul Prusiei Orientale, dar era stupefiat de masa enormă de păr, de mușchi și de coarne care amenința să năvălească în căsuță. Rugămintea buzei care se întindea spre el era atât de elocventă, încât se duse să ia un colț de pâine de pe masă, pe care-l oferi elanului. Animalul îl adulmecă zgomotos și îl înghiți. După care maxilarul inferior păru să-i cadă într-o parte și începu o lentă și conștiincioasă masticație. Elanul păru să fie satisfăcut de ofrandă, căci se dădu înapoi și dispăru în noapte, siluetă stângace și greoaie a cărei urâțenie și

singurătate îți strângeau inima.

Astfel, fauna Prusiei Orientale își delegase în fața lui Tiffauges primul reprezentant, un animal pe jumătate fabulos, ce părea să destindă din marile păduri hercinice ale preistoriei. Rămase treaz până în zorii zilei, această vizită făcându-l să revină din nou la convingerea stranie pe care o avusese dintotdeauna, aceea că avea niște origini imemoriale, niște rădăcini care, într-un anume fel, veneau din adâncurile nopții timpurilor.

De-atunci, de fiecare dată când o pornea pe tunelul de ierburi spre Canada, lua cu el câteva bucăți de nap galben pentru elan. Într-o zi, când animalul venise mai târziu la cabană, avu vreme să îl observe la lumina zorilor. Era impunător și în același timp jalnic, cu greabănul înalt de doi metri și deformat de cocoașe dominând grumazul scurt, cu capul enorm cu urechi de măgar și cu coarne grele și grosolane și cu crupa osoasă susținută de picioroange lungi, slabe și diforme. Începu să pască tufe de afine și, din cauza grumazului prea scurt, fu nevoit să-și depărteze într-un mod ridicol picioarele din față ca să poată ajunge la pământ. După care, cu gura strâmbă din cauza mestecatului, își ridică enormul cap. Tiffauges remarcă în acel moment că două văluri albe îi acopereau ochii mici. Elanul din Canada era orb. Atunci Tiffauges înțelese comportamentul de cerșetor, alura stângace, încetineala ca de somnambul și, din cauza teribilei sale miopii, se simți aproape de gigantul tenebros.

Într-o dimineață, îl cuprinse un frig neobișnuit. Pe fereastra albită intra o lumină de o cruzime insolită. Deschise cu greutate ușa pe care o reținea un obstacol mișcător. Se dădu înapoi uluit. Tenebrele negre și umede din ajun se metamorfozaseră într-un peisaj de zăpadă și de gheață care strălucea în soare într-o liniște vătuită. Bucuria care îl cuprinse nu se explica numai prin inepuizabila minunare pe care feeria albă o suscita întotdeauna în inima lui puerilă. Avea certitudinea că o preschimbare atât de strălucitoare a pământului prusac anunța în mod necesar pentru el o nouă etapă și niște revelații decisive. Încă de la primii pași pe care îi făcu afundându-se adânc în zăpadă avu o confirmare – infimă, desigur, dar semnificativă în urmele de păsări, de rozătoare și de animale carnivore care-și încrucișau delicata stenografie pe marea

pagină albă, deschisă la picioarele lui.

Se așeză din nou la volanul Magirus-ului pe roțile căruia fuseseră puse lanțuri și înainta zdrăngănind și patinând într-un peisaj căruia iarna îi accentua de-acum toate caracterele. Simplitatea lui era dusă până la elipsă, petele lui negre lăsau niște cicatrici ca de cerneală pe marea câmpie imaculată, casele se topeau în masa vătuită din care de-abia se mai vedeau, și chiar și oamenii, înfofoliți și încălțați cu cizme, se contopeau unii cu alții.

Într-o zi, luându-l cu mașina spre casă pe un cultivator care bătea pasul pe loc în troienele de la marginea drumului, fu invitat să bea un pahar la fermă. Era prima oară când intra într-o casă locuită de nemți, iar jena pe care o simți – o impresie de sufocare și în același timp de efracție vinovată a unui spațiu privat îl făcu să își dea seama de gradul de sălbăticire la care îl aduseseră războiul, captivitatea și încă și mai mult, fără îndoială, înclinația lui personală. Un lup sau un urs, rătăcit într-un dormitor, ar fi simțit fără îndoială aceeași angoasă.

Fu invitat să se așeze lângă căminul a cărui hotă enormă era împodobită cu o cochetă dantelă din hârtie roz și pe care o înveseleau amintiri așezate în dezordine, fotografii de căsătorie, o cruce de fier pe un suport de catifea grena, un buchet de levănțică uscată, covrigei în formă de opt, înfășurați în panglici, și o coroniță de Crăciun din ramuri de brad în care erau înfipte patru lumânări. Avu dreptul la slănină mirosind a funingine veche de foc de turbă, la anghilă afumată, la un borcan cu brânză topită, umplută cu semințe de anason, la Pumpernickel – pâine de secară pură, neagră și compactă ca o plăcintă din bitum –, și la paharul de Pillkaller, un alcool din grăunțe, tare ca sucul de scândură. Crezând că face plăcere oaspetelui său, gazda îi povestea amintirile sale din timpul ocupației de la Douai, în 1914, și încheie blestemând fatalitatea războiului. După care puștile aranjate în rastel într-un dulap cu vitrină îi dădură ocazia să evoce cu exaltare marile vânători din pădurile de la Johannesburg și de la Rominten populate cu bătrâni cerbi fabuloși, de la Elchwald, în nord, unde defilau încet turme de elani, stângaci și țepeni, de pe malul iazurilor unde poposeau stoluri de lebede negre.

Alcoolul accentua în Tiffauges această viziune de la distanță, speculativă și detașată pe care o numea pentru sine „ochiul lui

fatidic” și care era cea mai potrivită pentru citirea liniilor destinului. Era așezat lângă o fereastră dublă cu ochiuri mici, între ale cărei rame urcau dâre de mizerie. Unul dintre ochiurile ferestrei încadra perfect partea de jos a satului Wildhorst, cu casele văruite până la ferestrele de la etaj, tencuite apoi până la acoperiș, bisericuța cu clopotniță din lemn, o buclă a drumului în care văzu trecând o femeie ce trăgea după ea un copil mic într-o sanie, o fetiță mânând cu nuiaua o turmă de oi indignate, o sanie din lemn de brad trasă de doi cai. Și toate astea, închise într-un pătrat cu latura de treizeci de centimetri, erau atât de clare, atât de bine desenate, așezate atât de bine fiecare la locul său, încât i se păru că înainte văzuse toate aceste lucruri într-o ceață nesigură pe care o reglare mai riguroasă le corecta pentru prima oară.

Și astfel îi fu dat răspunsul la întrebarea pe care și-o punea de când trecuse Rhinul. Știa acum ce venise să caute atât de departe spre nord-est: *sub lumina hiperboreană rece și pătrunzătoare toate simbolurile strălucesc cu o lumină fără pereche.* La polul opus Franței, pământ oceanic, înecat în neguri și cu liniile șterse de infinite degradeuri, Germania Continentală, mai aspră și mai rudimentară, era țara destinului apăsat, simplificat, stilizat, ușor de citit și de reținut. În Franța, totul se pierdea în impresii, în gesturi vagi, în totalitate neterminate, în ceruri răvășite, în infinituri de tandrețe. Francezul avea oroare de funcție, de uniformă, de locul strict definit într-un organism sau într-o ierarhie. Poștașul francez ținea întotdeauna să amintească, printr-o anume neglijență, că era și tată de familie, și alegător, și jucător d*e pétanque.* În vreme ce poștașul german, îndesat în frumoasa lui uniformă, coincidea fără să braveze cu personajul pe care-l reprezenta. La fel și menajera germană, școlarul german, coșarul german, omul de afaceri german erau mai menajeră, mai școlar, mai coșar, mai om de afaceri decât omologii lor francezi. Și, în vreme ce proasta înclinație franțuzească ducea la decadența tentelor trecute, a corpurilor nevertebrate, a delăsărilor îndoielnice – la promiscuitate, la mizerie, la lașitate –, Germania era tot timpul amenințată să devină un teatru de strâmbături și de caricaturi, așa cum o arăta armata ei, frumoase mostre de capete de joc de-a măcelul, de la Feldwebel-ul cu fruntea de bou până la ofițerul monoclat și

încorsetat. Pentru Tiffauges însă, al cărui cer țintat cu alegorii și cu hieroglife răsuna fără încetare de voci neclare și de strigăte enigmatice, Germania se dezvăluia ca un pământ al făgăduinței, ca *țara esențelor pure.* O vedea prin povestirile fermierului și așa cum o circumscria pătrățelul de geam cu satele ei lăcuite ca niște jucării, etichetate cu însemne totemice, încadrate într-un peisaj în alb și negru, cu pădurile ei etajate ca tuburile de orgă, cu bărbații și cu femeile ei lustruindu-și fără încetare atributele funcțiilor și mai ales cu această faună emblematică – elani din Elchwald, cai de la Trakehnen, cerbi de la Rominten, nori de păsări migratoare acoperind câmpia cu aripile și cu chemările lor – o faună heraldică având un loc înscris pe blazoanele tuturor Junker-ilor prusaci.

Toate acestea îi erau date de destin, așa cum îi fuseseră date și incendiul de la Saint-Cristophe, și acel „război ciudat", și refugierea. Dar de când trecuse Rhinul, ofrandele fatidice încetaseră să mai îmbrace forma unor lovituri violente date operelor vii ale unei rânduieli oribile, devenind depline și pozitive. Deja porumbeii din Alsacia îi dăduseră o idee – chiar dacă modestă și neînsemnată, dar a cărei amintire îi era în continuare dragă – asupra sorții căreia îi era hărăzit. Canada hotărâse că pământul ce avea să-i fie dat, oricât de nobil și de neatins ar fi fost, tot avea să întrețină mai departe amintirea profundă și tainică a copilăriei lui. Și iată că avea revelația că întreaga Prusie Orientală era o constelație de alegorii și că lui îi revenea să se strecoare în fiecare dintre ele, nu numai ca o cheie într-o broască, ci ca o flacără într-un felinar. Căci nu avea numai vocația de a descifra esențele, ci și pe aceea de a le exalta, de a le duce toate virtuțile până la incandescență. Avea să lase acest pământ în voia unei interpretări tiffaugeene și, în același timp, avea să îl ridice la o putere superioară, niciodată atinsă până atunci.

*

Zilele începură să se lungească, dar gerul își strânse și mai tare îmbrățișarea. Dacă nu ținea focul mare aprins fără încetare, în șemineul cabanei forestiere, nopțile canadiene deveneau o încercare destul de aspră, iar Tiffauges le răbda continuând să le aprecieze puritatea tonică în comparație cu promiscuitatea umedă a barăcilor. Într-o dimineață, când pe

cer străluceau încă stelele pe care gerul intens le făcea să se destrame, fu trezit de o lovitură în ușă. Pe jumătate încă adormit, se ridică bombănind și merse să ia câteva rondele de nap pe care le pusese pe marginea șemineului. Știa că era inutil să facă pe surdul la chemările elanului a cărei insistență devenea neobosită de îndată ce simțea o prezență în casă. Trebui să se lupte o clipă cu ușa pe care gerul o blocase și care cedă dintr-odată, deschizându-se larg și dând la iveală silueta înaltă a unui bărbat în cizme și în uniformă. Urmă o clipă de stupoare reciprocă, după care necunoscutul intră cu forța, închise ușa în urma lui și se îndreptă hotărât spre șemineu. Luă din grămadă o legătură de vreascuri uscate, le aruncă în vatră și se întoarse spre Tiffauges.

— Ce faceți aici? îl întrebă el.

Tiffauges remarcase de cum îl văzuse că nu era vorba de un ofițer al Wehrmacht-ului. Mai întâi vârsta – nu putea să fie departe de șaizeci de ani –, apoi uniforma verde-închis, cu revere având ca petlițe coarne de cerb, pușca de vânătoare cu trei țevi, totul indica mai curând un funcționar de la Ape și Păduri – Forster, Revierforster, Forstmeister, Landforstmeister etc. – care, reduși la număr din cauza mobilizării, se străduiau să protejeze și să întrețină acest paradis de păr și de pene aflat în voia tuturor devastărilor braconajului și ale războiului.

Își scosese cascheta de schior cu apărători de urechi și, cum Tiffauges întârzia să îi răspundă, insistă:

— Prizonier evadat?

Atunci francezul își întinse spre el palmele deschise și, arătându-i bucățile de nap:

— Hrănesc elanii orbi! spuse el. Necunoscutul nu păru deloc surprins de această justificare, iar Tiffauges continuă: Sunt în lagărul de prizonieri de la Moorhof. Mă întorc acolo imediat. Genist-columbofil Abel Tiffauges, din regimentul 18 de geniu de la Nancy, făcut prizonier pe 17 iunie în pădurile de la Zincourt.

— Columbofil? repetă omul în verde cu o nuanță de interes. Era arma cea mai nobilă, după cavalerie, bineînțeles. Bieții porumbei!

Se așeză lângă foc și împinse cu un ciot vreascurile care se aprinseseră brusc și amenințau să cadă din vatră. Tiffauges, stânjenit de limba germană, nu putea discerne ceea ce era poate ironic în acest elogiu nostalgic al columbofiliei. Se hotărî

să nu vadă în el decât o legătură de simpatie cu necunoscutul.

— După ceea ce spuneți, înseamnă deci că îl cunoașteți pe Unhold? reluă pădurarul și, în fața aerului de nedumerire de pe chipul lui Tiffauges, explică. Este numele unui elan orb care se teme fără îndoială de societatea semenilor lui unde s-ar face repede călărit de către ceilalți masculi. Toată lumea îl cunoaște în pădurile în care hibernează, fiindcă se duce să cerșească de mâncare la trecători. Din păcate, de cum se anunță primăvara, emigrează la câțiva kilometri spre sud și se expune astfel riscurilor unei regiuni unde nu este cunoscut încă. Într-o bună zi o să mi-l doboare, încheie el sumbru. Cu atât mai mult cu cât nu e comod, ați observat, poate. Unhold. Înțelegeți? Asta înseamnă brută, necioplit, dar și vrăjitor, diavol. Te înfricoșează cu ochii lui albi și cu insistența lui brutală!

— Uite-l, rosti Tiffauges.

Într-adevăr, un râcâit caracteristic pe peretele casei, apoi pe ușă se amestecase cu trosnetul focului. Când Tiffauges deschise ușa, ofițerul forestier, cu toate că îl întâlnise de mai multe ori pe Unhold, fu surprins de masa neagră și păroasă care îi umplu cadrul numaidecât. Tiffauges întinsese către botul fremătând câteva rondele de nap în palmele lui desfăcute și împreunate în formă de căuș. Elanul le culese cu circumspecție cu buzele lui mici și strânse, la fel de precise ca un deget mare și un arătător. După care își vorbiră. Tiffauges își trecu unghiile printre cele două urechi lungi uimitor de vioaie și de expresive, explicându-i lui Unhold că era frumos și blând, puternic și lipsit de răutate și că lumea era rea și perfidă. Unhold răspundea printr-un boncăluit modulat, atât de profund încât s-ar fi putut crede că era râsul unui gigant ventriloc, iar urechile-i care vibrau și fâlfâiau în aer manifestau fără niciun echivoc bucuria și încrederea. Apoi elanul se dădu înapoi, iar Tiffauges îl urmă, ca pentru a-l însoți până în pragul domeniului lui, după care se auzi descrescând clicclac-ul caracteristic mersului marii sălbăticiuni boreale ce se îndepărta. Când Tiffauges se întoarse în cabană, ofițerul, cu spatele la foc, îl privi o clipă în tăcere.

— Sunteți prizonier francez, poate nu evadat, dar cel puțin absent din lagăr, îi spuse el într-un târziu. Ați pătruns prin efracție într-un adăpost forestier de care sunt răspunzător. Faceți braconaj, judecând după aceste piei puse la uscat deasupra capului meu. Ar fi de-ajuns ca să fiți trimis la

Graudenz. Dar cred că ați știut să câștigați prietenia acestui ciufut de Unhold. Și apoi, un columbofil într-o fortăreață penitenciară? Nu, zău… (Se ridică.) Întoarceți-vă în lagărul de la Moorhof. Poate că o să ne mai vedem. Sunt Oberforstmeister-ul de la Rominter Heide.

Își strânse cascheta căreia îi dădu în jos apărătorile de urechi, își încheie tunica și ieși. Înainte de a se îndepărta, se mai opri o dată și se întoarse spre Tiffauges.

— Pe frigul ăsta nu faceți abuz de napi! O să trimit să aducă în podul casei câteva baloturi de fân și un sac cu ovăz. Poate că asta o să-l oprească pe Unhold să o șteargă și mai spre sud.

*

Primăvara fu marcată pentru Tiffauges de un incident care în lagăr fu dat uitării în douăzeci și patru de ore, dar care modifică imaginea pe care o avea despre el însuși și despre destinul lui în Prusia Orientală.

Brândușele începeau să străpungă ultimele cruste de zăpadă și în fiecare noapte se auzeau chemările gâștelor râzătoare care se adunau în lagunele Haff-ului din Curlande așteptând ca adierile de primăvară să le împingă mai spre nord. De câteva săptămâni, Tiffauges fusese nevoit să-și schimbe credinciosul lui Magirus cu un Opel vechi cu gazogen, vehiculele cu benzină trebuind păstrate de-acum înainte pentru trupele combatante. Lui Tiffauges puțin îi păsa că această măsură anunța o viitoare inițiativă de-a lui Hitler și nu vedea în această schimbare decât o legătură în plus între el însuși și pădurea prusacă al cărei lemn furniza de-acuma energia pentru preumblările lui. Mai presimțea în această măsură, fără discuție restrictivă și retrogradă, un prim pas spre dezintegrarea și regresul Germaniei care ar aduce această țară învingătoare și orgolioasă la nivelul lui, la îndemâna lui și – cine știe, poate că într-o zi – la cheremul lui.

Barăcile având nevoie după iarnă de câteva reparații, fusese trimis destul de departe spre nord să ia o încărcătură de scânduri de la marile fabrici de cherestea de la Elchwald. Acolo regăsi fără greutate peisajul și atmosfera a căror încarnare în chipul cel mai pur era Unhold: un sol mai nisipos și mai mișcător, dacă așa ceva e cu putință, decât toate cele pe care le cunoscuse de la sosirea lui în Prusia Orientală, dizolvare totală a pământului în apă și a cerului în orizonturile spălăcite,

terenuri în mod atât de general lipsite de consistență încât caii sunt echipați cu copite de lemn cu marginile întoarse, căruțele cu roți late ca niște rulouri de compresor – *Puffrceder* –, iar fiecare fermă e dotată cu bărci și cu șlepuri ca să poată face față inundațiilor de primăvară și de toamnă.

Mai sus se află linia dunelor, fără încetare modelate și remodelate de vânt, pe care se chinuiau să le fixeze semănând pe ele *oyat*[2] și pe vârfurile cărora se zărea uneori defilând silueta masivă și arhaică a câte unei cete de elani. Apoi venea Haff-ul din Courlande, o lagună lipsită de adâncime, de peste o mie șase sute de kilometri pătrați, umplută cu încetul de-a lungul mileniilor cu aluviunile din Memel, Deime, Russ și Gilge. Acest mare lac sărat cu ape stătătoare nu era despărțit de Marea Baltică decât prin Nehrung, o limbă subțire și nisipoasă de nouăzeci și opt de kilometri lungime, cu o lățime variind de la patru la sub cinci sute de metri. Tiffauges nu avea să ajungă niciodată în aceste ținuturi extreme ale țării hiperboreene. Visa la ele fără încetare, și visa mai ales la un sat cu nume înaripat, Rossitten, situat în centrul Nehrung-ului, locuit în exclusivitate de ornitologi care își petreceau viața observând și protejând imensele stoluri de păsări migratoare care de două ori pe an le zburau pe deasupra și își dădeau drumul peste ei, ca niște enorme plase vii de pene.

Întoarcerea din această incursiune în limitele septentrionale ale regatului său fu plină de incidente. Motorul cu gazogen amenința în fiecare clipă să își dea duhul sub încărcătura de scânduri ce se ridica până deasupra cabinei camionului. Până la urmă șoseaua fu însă cea care îi învinse încăpățânarea sufocantă. La ieșirea dintr-o pădurice era acoperită de o oglindă de apă superficială pe care Tiffauges se lansă sprinten ridicând de o parte și de alta a vehiculului două aripi mari, lichide, care inundau landul înnegrit de iarnă. Deodată avu însă impresia că direcția nu mai răspundea la comenzi și, supunându-se unui reflex de frică, apăsă pe frână. Camionul alunecă vreo douăzeci de metri și se opri de-a curmezișul drumului. Când Tiffauges vru să-l pornească din nou, roțile patinau în noroi și se înfundau câte puțin la fiecare efort al motorului. Se duse pe jos până la Gross-Skaisgirren, satul cel

[2] Oyat (în dial. picard) — graminee folosită pentru fixarea nisipului în dune (n.tr.)

mai apropiat, și ceru ajutor primăriei, arătând ordinul de misiune. Se lăsa noaptea când se întoarse la camion însoțit de un muncitor agricol care mâna doi cai. Dar animalele alunecau în noroiul lichid și unul din cai chiar căzu în genunchi riscând să se rănească. Era nevoie de niște funii pentru ca vehiculul în pană să poată fi remorcat, iar animalele să rămână în același timp pe terenul bun. Tiffauges fu nevoit să se pună la dispoziția jandarmeriei care îl trimise să doarmă într-o odaie confortabilă. A doua zi de dimineață camionul era scos din impas, dar motorul refuza să se urnească. Trebui să mai petreacă încă o noapte în baraca jandarmilor și o porni spre Moorhof a treia zi, unde ajunse cu patruzeci și opt de ore întârziere.

Locotenentul Teschemacher îl întâmpină ușurat.

— Am scos ieri un cadavru din turbăriile de la Walkenau, îi spuse el. Mi-era frică să nu fii tu, mai ales că descrierea pe care mi-au făcut-o prin telefon corespunde întru câtva cu semnalmentele tale. E surprinzător însă că nicio dispariție nu a fost semnalată nici în lagăr, nici în satele din împrejurimi.

Tiffauges era mult prea atent la semne și la întâlniri pentru a trece cu vederea acest incident. I se spusese că acel cadavru neidentificat era depus în școala de la Walkenau, goală datorită vacanței de Paști. Se afla la doi kilometri de lagăr. Se duse acolo cu prima ocazie.

*

— Observați delicatețea mâinilor și a picioarelor, finețea chipului, acest profil de pasăre de pradă în ciuda lățimii frunții, această alură de aristocrat care, de altfel, se potrivește cu bogăția acestei hlamide care pare a fi țesută cu fir de aur și a acestor obiecte cu care mortul a fost înconjurat ca să se servească de ele, fără îndoială, pe lumea cealaltă.

Sosirea lui Tiffauges întrerupse expunerea pe care profesorul Keil, de la institutul de antropologie și de arheologie de la Königsberg, o ținea în sala de clasă în fața unei jumătăți de duzină de oameni, printre care primarul din Walkenau, un omuleț cu ochelari care trebuie să fi fost învățător – el era cel care alertase institutul din Königsberg –, pastorul și câțiva notabili din localitate. În fața lor, întins pe o masă, un cadavru pe jumătate gol, de culoarea turbei, cu pliuri pe piele care îl făceau să semene cu un manechin din piele, desăvârșea aerul de lecție de anatomie pe care-l avea acest tablou. Fața suptă și

spiritualizată era barată de o banderolă îngustă care îi acoperea ochii și care era atât de strânsă, încât părea să se fi încrustat în rădăcina nasului și în ceafă. Pe această banderolă era fixată o stea de metal auriu cu șase colțuri, între ochi.

Din expunerea profesorului, Tiffauges reținu că era vorba de unul dintre acei *bărbați ai turbăriilor* exhumați periodic în Danemarca și în nordul Germaniei și a căror stare de conservare, datorită acidității mediului, este atât de uimitoare încât locuitorii satelor cred că este vorba de un accident sau de o crimă petrecute recent. Or, este vorba de vechi germani a căror imersiune ritualică în străfundurile turbei datează fie din secolul I al erei noastre, fie din secolul anterior. Din păcate, se cunosc foarte puține lucruri despre aceste populații și suntem întotdeauna obligați să revenim, în ceea ce-i privește, la acele *Moravuri ale germanilor* ale lui Tacit, operă de mâna a doua, foarte îndoielnică, sublinie Keil. După care atrase atenția asupra faptului că pielea era într-o stare atât de bună, în ciuda vârstei ei de două mii de ani, încât jandarmii din comună nu ezitaseră să ia amprentele digitale ale mortului pentru a încerca să îl identifice. Mai mult chiar, el însuși îi făcuse autopsia. Putea dovedi pe baza examenului de plămâni că omul murise înecat – și de altfel nu prezenta nicio rană și nicio urmă de violență. Acestea fiind zise profesorul, zâmbind triumfător, luă un aer misterios și aruncă spre mortul dinaintea erei noastre o privire complice, ca și cum ar fi împărțit cu el un secret extrem de savuros și de imposibil de ghicit. Apoi, după o liniște calculată, reluă solemn, rostind apăsat fiecare cuvânt:

— Doamnelor și domnilor (în public nu era nicio doamnă), am efectuat eu însumi examenul stomacului, al intestinului subțire și al intestinului gros al marelui nostru strămoș. Aceste viscere, deși aplatizate, erau intacte și încă își mai păstrau conținutul. Am putut astfel să reconstitui *în mod științific* – apăsă cu greutate pe fiecare silabă – ultima masă pe care bărbatul din Walkenau a servit-o – sunt în măsură să dovedesc acest lucru – între douăsprezece și douăzeci și patru de ore înaintea decesului. Această masă era compusă dintr-o supă care conținea în principal o varietate de hrișcă, numită în mod vulgar piper de apă, amestecată în proporții diverse cu umbelifere, cu ștevie, cu rochița-rândunicii și cu margarete. Sincer să fiu, nu cred că această zeamă vegetală reprezenta

masa obișnuită a vechilor germani, care erau vânători și pescari. M-aș gândi mai curând la o gustare ritualică, un fel de comuniune antumă împărțită înaintea sacrificiului suprem cu câțiva fideli.

Cât despre perioada în care a murit, este bineînțeles imposibil să o definim foarte precis. Dar moneda de aur găsită lângă corp permite deja să o situăm în secolul I al erei noastre pentru că poartă efigia lui Tiberius. Și aici apare aspectul cel mai emoționant al descoperirii noastre. Nu ne este interzis să presupunem că această ultimă masă a unui om cu siguranță important, un rege fără îndoială, servită înaintea unei morți îngrozitoare, dar liber alese, ar fi putut avea loc în același timp – în același an și, cine știe, poate în aceeași zi, la aceeași oră! – cu Cina cea de taină, acest ultim ospăț pascal care îi reunește înainte de Patimi pe Iisus și pe discipolii Lui. Astfel, chiar în momentul în care religia iudeo-mediteraneeană își lua avânt în Orientul Apropiat, un ritual analog fonda chiar aici, poate, o religie paralelă, cu strictețe nordică sau chiar germanică.

Se întrerupse strivit parcă de emoția și de importanța propriilor lui cuvinte. După care reluă pe un ton mai puțin solemn.

— Permiteți-mi să adaug că strămoșul nostru a fost exhumat în apropiere de acest loc, într-o mică pădure de arini, din acea varietate neagră care bântuie mlaștinile. Și spunând acest lucru nu pot să nu mă gândesc la Goethe, cel mai mare poet de limbă germană, și la cea mai ilustră și totodată cea mai misterioasă operă, acea baladă a *Regelui Arinilor.* Ea cântă în urechile noastre germane, leagănă inimile noastre germane, este într-adevăr chintesența sufletului german. De aceea vă propun și voi face această propunere și Academiei de științe din Berlin – ca omul din fața noastră să intre în analele cercetărilor arheologice sub numele de *Regele Arinilor.*

După care recită:

Cine călărește atât de târziu în noapte și în vânt?
Este tatăl cu fiul lui…

În acel moment fu întrerupt de un muncitor agricol care intră ca o vijelie, se repezi spre el și îi spuse ceva în șoaptă.

— Domnilor, rosti atunci Keil, sunt înștiințat că un al doilea

corp tocmai a fost exhumat din aceeași turbărie ca și acesta. Vă sugerez să ne ducem acolo imediat pentru a-l întâmpina pe acest nou mesager al nopții timpurilor.

Din spirit de precauție fusese extras tot bulgărele de turbă în care corpul – fără îndoială chircit – se alia prizonier. Numai capul – sau mai exact profilul văzut din dreapta – apărea ca încrustat în masa mâloasă și nu mai groasă decât o efigie de medalie. Culoarea lui se distingea atât de puțin din turbă încât părea pur și simplu modelat în basorelief de-a dreptul în bulgăre. Era o față mică și suptă, puerilă și tristă căreia o tichie formată din trei bucăți de pânză grosolan cusute îi dădea un aer de pușcăriaș, ba chiar de ocnaș. Muncitorii din turbărie așteptaseră sosirea profesorului înainte de a ataca blocul de turbă cu mistria. Degajară mai întâi tot capul, apoi umerii care păreau acoperiți cu un fel de capă din pici de oaie. Toate veșmintele ieșiră rapid la suprafață, dar păreau goale pe dinăuntru. Când resturile „noului mesager al nopții timpurilor” fuseră depuse pe iarbă și pelerina lui de păstor putu fi desfăcută, se constată că, într-adevăr, corpul lui fusese în întregime resorbit: în mod misterios, numai capul traversase mileniile.

— Așa că, conchise Keil, nu vom ști niciodată dacă este vorba de un bărbat, de o femeie sau de un copil. Judecând după rezultatele unor săpături asemănătoare, înclin pentru ipoteza femeie. Nu rareori se întâmplă ca un personaj de vază să coboare în împărăția umbrelor numai însoțit de soția lui, vechii germani erau strict monogami, după cum știți. Va fi încă o enigmă de pus în contul Regelui Arinilor. E la fel ca banderola pe care o poartă pe ochi cu steaua aceasta de aur: imposibil de descifrat semnificația ei în stadiul actual al cunoștințelor noastre. Dar cu cât avansăm în timp, cu atât trecutul se apropie de noi. În mod paradoxal, știm infinit mai mult despre antichitate astăzi decât acum o sută de ani. Poate că în curând noi lumini ne vor lămuri ritualurile vechilor germani. Totuși, o parte de mister va învălui întotdeauna ceea ce este cel mai sacru în eternitatea de turbă a Regelui Arinilor.

Înainte de a se întoarce la Moorhof, Tiffauges privi îndelung capul mic de ocnaș plăpând și morocănos pe care soarele îl mângâia pentru prima oară după atâtea secole de tenebre mâloase. S-ar fi putut spune că încerca să își imprime

trăsăturile lui în memorie pentru a-l putea recunoaște dacă avea să îl mai întâlnească.

*

Încă din toamna lui 1940, locuitorii micului oraș Rastenburg avură surpriza de a vedea că li se interzicea accesul în pădurea Görlitz unde aveau loc în mod tradițional balurile populare, concursurile de tir, sărbătorile câmpenești și simplele plimbări în familie duminica după-amiază. Cafeneaua Karishof în care se întâlneau pentru gustare fusese rechiziționată, personalul dat afară, iar acum adăpostea o secție a S.S. După care fuseră văzute năvălind echipe ale Organizației Todt, întreprinderile de construcții *Wayss und Freitag* și *Dykerhof und Widmann,* și chiar camioane ale pepinieristului-peisajist *Seidenspinner* din Stuttgart. Drumurile fuseseră lărgite, în apropiere se construise un aerodrom, iar calea ferată Rastenburg-Angerburg fusese închisă pentru traficul civil. Explicația oficială din presă era aceea că se prevedea implantarea unei mari filiale a *Chemische Werke Askania* în vechiul domeniu de la Gorlitz, dar această explicație nu se potrivea cu luxul și cu numărul amenajărilor. În ciuda misterului care înconjura „noul oraș”, cum era numit, se vorbea de o incintă de sârmă ghimpată de trei metri lățime și de un metru cincizeci înălțime, apoi de o zonă de cincizeci de metri adâncime umplută cu mine, de-a lungul căreia aveau să patruleze gărzi zi și noapte. Baterii ale D.C.A. Și mitraliere grele se ridicau pe marginile altor două perimetre de apărare, în interiorul cărora vizitatorii nu pătrundeau decât după o serie de controale. „Orașul” conținea, în afară de o duzină de vile individuale, un centru de transmisiuni ultramodern, un parc de automobile, o saună, o centrală de încălzire, un cinematograf, săli de ședințe și de conferințe, un „kasino” pentru ofițeri și, mai ales, în nord, un buncăr subteran amenajat cu mare lux sub opt metri de beton la care ducea un ascensor.

Pe 22 iunie 1941, chiar în ziua în care operațiunea Barbă-Roșie dezlănțuia iadul pe teritoriul sovietic, Hitler se instala în noua sa „vizuină de lup” (Wolfsschanze) împreună cu Bormann, cu statul lui major și cu principalii lui colaboratori, îndată marii șefi ai regimului se fixară în împrejurimile cele mai apropiate, Himmler în Hegwald-ul din Grossgarten, Ribbentrop la

Steinort, Lammers, șeful cancelariei, la Rosengarten și Göring, atât de fericit de această ocazie nesperată, în pavilionul său de vânătoare de la Rominten.

În acea zi, două sute de divizii germane sprijinite de trei mii două sute de avioane și de zece mii de tancuri se năpusteau asupra frontierei rusești, susținute în nord de armata finlandeză, în sud de armatele ungară și română. Din acel moment, pământul Prusiei Orientale nu mai încetă să tremure sub șenilele de blindate, iar cerul să vibreze la trecerea escadrilelor de bombardiere. Era ca un tropism situat foarte departe spre răsărit care atrăgea cu putere spre el un maelstrom de bărbați și arme, de cai și vehicule. Un freamăt de speranță înviora lagărele de prizonieri. Era un semn că se întâmpla ceva și că poate soarta lor avea să se schimbe. Pentru Tiffauges, dimpotrivă, această întâmplare cu totul exterioară apăru într-o perioadă de așteptare și de maturație ce urma descoperirilor și revelațiilor ce marcaseră iarna și primăvara. Deplasările pe care le făcea în Opelul cu gazogen și datorită cărora descoperea zi de zi Germania și pe germani – și învăța germana – alternau cu perioade petrecute în lagăr pe care le înveseleau vizitele în Canada. Încă de la primele adieri de primăvară Unhold dispăruse, continuându-și fără îndoială spre sud misterioasa migrație despre care vorbise Oberforstmeister-ul de la Rominten, ca și cum timpul pe care îl avea de petrecut în Canada se scursese și ca și cum își îndeplinise misiunea pe lângă Tiffauges. Până una-alta, mesajul imemorial al lui Unhold nu făcuse decât să îl pregătească pe acela, de-atâtea ori mai emoționant, al Regelui Arinilor, și pe cel al micuțului ocnaș, cum îl numea Tiffauges în mintea lui.

Pe 3 octombrie, Hitler anunță lumii, într-un discurs la Palatul Sporturilor din Berlin, declanșarea operațiunii Typhon care trebuia să doboare Moscova și să nimicească definitiv Armata Roșie. Și din nou țara fu brăzdată de un aflux de bărbați și de materiale, de bărbați din ce în ce mai tineri, un material din ce în ce mai perfecționat, totul aruncat claie peste grămadă în imensa văpaie a războiului. Astfel, când primele păsări migratoare începură să treacă pe sub norii cenușii țipând, Tiffauges se gândea, cu gâtlejul uscat, la toți acei tineri secerați în floarea vârstei și i se părea că sufletele celor uciși fugeau acolo sus, însingurate, înspăimântate de misterul lumii de apoi,

plângând după acest pământ familiar și matern pe care avuseseră atât de puțin timp ca să-l iubească.

Primele geruri albiseră suprafața mlaștinilor când a fost convocat în biroul pentru mâna de lucru din lagăr, Arbeitseinsatz. Acolo îl aștepta un bărbat înalt cu părul alb, în uniformă verde-închis având ca petlițe coarne de cerb. Tiffauges îl recunoscu pe Oberforstmeister-ul care îl surprinsese cu șase luni în urmă în Canada.

— Am nevoie de un ajutor care să știe să întrețină mașinile și care să mă poată seconda în toate la Rominten, îi spuse el. M-am gândit la dumneavoastră. Direcția lagărului v-a pregătit foaia de drum. Dar bineînțeles, nu vreau un sclav. Nu vă iau cu mine decât cu consimțământul dumneavoastră.

O oră mai târziu, Tiffauges își luase la repezeală rămas-bun de la camarazi și de la locotenentul Teschemacher și se așeza lângă Oberforstmeister într-un Mercedes greoi cu benzină.

Străbătură vreo cincizeci de kilometri spre sud-est printr-o câmpie înțepenită de război și de o iarnă precoce. Era încă lumină când ajunseră la palisada de țăruși care apăra Rezervația de la Rominten și pe care o întrerupea un portal din bârne, pe frontonul căruia era gravat cu litere gotice: *Naturschutzgebiet Rominten Heide.*

„Adulmeca în dreapta și în stânga,
zicând că îi miroase a carne proaspătă.”
Charles Perrault

PATRU

Căpcăunul de la Rominten

Lăsară Mercedes-ul oficial la casa paznicului forestier și continuară într-o cabrioletă de vânătoare trasă de un roib trakehnian. Se evita astfel pe cât posibil violarea purității naturii prin introducerea de mașini motorizate în incinta Romintenului. Se lăsase noaptea când se opriră în fața casei Oberforstmeister-ului, o vilă cu veranda acoperită cu țigle vechi al cărei fronton era plin de trofee de cerbi. Tiffauges trebui să deshame calul și să-l ducă în grajd, sarcină nouă pentru el, de care se achită cât putu mai bine, sub privirea critică a unui bătrân servitor care venise în grabă auzind o mașină pe pavajul din curte. Apoi i se dădu o cămăruță mansardată și împărți la bucătărie supa, slănina, varza roșie și pâinea neagră cu servitorul și cu soția acestuia.

În săptămânile care urmară îl însoți pe Oberforstmeister, pe jos și în căruță cu cal, în turneele sale de inspecție în interiorul Rezervației. Înainte, fiul servitorilor era cel care îndeplinea funcțiile de șofer-vizitiu-factotum, iar Tiffauges nu datora această schimbare în viața lui decât ordinului de mobilizare prin care tânărul tocmai fusese trimis pe frontul rusesc. Părinții îl primiră prost la început, dar ostilitatea lor obosi repede, iar Tiffauges simți cum aluneca puțin câte puțin în pielea unui soi de fiu adoptiv, tratat cu blândețe cu atât mai mult cu cât temerile lor pentru viața celuilalt creșteau.

Când marile porți se închiseseră în spatele lui și când se afundase pentru prima oară sub bolta sălbatică a frunzișurilor de la Rominten, Tiffauges înțelesese că pătrundea în interiorul unui cerc feeric călăuzit de un magician subaltern, recunoscut totuși de spiritele locului. Primul care îi ieși în întâmpinare fu un mare linx auriu, așezat pe o buturugă, care îl privi cum trece râzând pe sub mustața lui subțire de prinț asiatic și agitându-și vârfurile părului deschis la culoare de deasupra urechilor. Fu apoi escortat de o pereche de castori, de un șoim alb și de un câine mare, cenușiu, cu ochii alungiți și cu spinarea

teșită despre care află că era unul din acei lupi siberieni care pribegesc în hoarde întregi pe câmpia polonă. Flora era însă cea care – ba malefică, ba benefică – avea legături mai evidente cu ființele feerice. Oberforstmeister-ul îi arătă ciupercile mari cu pălării roșii cu puncte albe sub care dorm elfii și trolii, iarba nebunilor care te face nebun, dar care se acoperă pe 24 decembrie cu trandafiri de Crăciun, trompetele-morților ale căror cornete intrate în putrefacție, deși comestibile, anunță proximitatea unui cadavru, beladona care seacă transpirația și dilată pupilele, ciuperca dracului cu piciorul stacojiu și tumefiat și, mai ales, micile grote zbârlite de rădăcini și de radicele care se deschid pe coastele povârnișurilor și marchează intrarea în locuința unuia dintre acei gnomi, aparent încărunțiți și decrepiți, dar care vorbesc cu o voce ca de tunet și opresc orice cal aruncându-se pe el.

Tiffauges aștepta de la Oberforstmeister o inițiere fantastică. Că avea să îl coboare în grote unde pitici smulg diamante din stâncă sau să îl ducă într-un castel ascuns sub rugi și saxifragi, unde o tânără frumoasă doarme goală într-un sarcofag de cristal, sau că avea să îl învețe să piseze anumite plante ca să distileze un elixir al tinereții și al dragostei. De fapt, sufletul lui credul și pueril fu surprins – dar nu dezamăgit – de revelația pe care o primi din partea seniorului care domnea peste acele păduri și peste acele animale. Căci, dacă nu întâlni nici gnomi, nici prințese adormite, nici regi milenari tronând în trunchiul scobit al vreunui stejar, fu curând condus în fața căpcăunului din Rominten.

Administrarea celor douăzeci și cinci de mii de hectare ale Rezervației din Rominten dădea de lucru mai multor Forstmeisteri ale căror vile erau ascunse în vegetația măruntă a Revierului care se afla sub paza lor. Construcțiile cele mai remarcabile erau însă *Jagdhaus*-ul lui Wilhelm al II-lea și *Jägerhof*-ul lui Hermann Göring, ridicate în centrul Rezervației, la doi kilometri una de cealaltă.

Jagdhaus-ul imperial, adus și montat în întregime în 1891 de un arhitect norvegian, era un surprinzător castel din lemn, plin de clopoței, străpuns de galerii, zugrăvit uniform în roșu-închis, care aducea cu o pagodă chinezească și, în același timp, cu o cabană elvețiană. Culmea ciudățeniei, se dorise accentuarea tentei nordice prelungindu-se coamele acoperișului prin niște

prore de drakkare sculptate în formă de capete de dragon. O capelă Saint-Hubert și un cerb din bronz în mărime naturală datorat lui Richard Friese, pictor și sculptor animalier al Kaiser-ului completau, împreună cu clădirile anexe, construite în același stil, rezidența imperială.

În 1936, feldmareșalul Hermann Göring, care era stăpân peste Rominten în dubla sa calitate de președinte al guvernului prusac și de mare vânător cu copoi al Reich-ului Reichsjägermeister – comandase construirea, în apropiere, a propriului său pavilion de vânătoare, Jägerhof care, sub aparența unei stricte rusticități, zdrobea prin rafinamentele sale fastul naiv al Jagdhaus-ului imperial. Un cadrilater de clădiri scunde, acoperite cu stuf, înconjura o curte interioară pe jumătate patio, pe jumătate curte de mănăstire. Frontoanele erau marcate cu anticul sigiliu mazuric al norocului scos în evidență de coarne de cerb de șapte ani. În interior, un șemineu monumental din pietre morenice polariza spațiul unei camere de zi, mari cât naosul unei biserici, luminate prin ferestre înalte cu carouri mici colorate și încastrate în plumb, cu lampadare în formă de coroană și cu șarpantă aparentă care semăna cu coca întoarsă a unei nave mari. În jurul acestui salon se înșirau camerele, toate cu lambriuri, dar fiecare dintr-o esență de lemn diferită, astfel încât erau numite camera de frasin, camera de ulm, camera de stejar, camera de zadă etc. În acest cadru forestier, marele vânător cu copoi al Reich-ului desfășurase întregul fast fără de care nu era el însuși și care se regăsea în hotelul lui din Berlin, la Karinhall în Schorfheide, în cabana lui de la Berchtesgaden și până și în *Asia,* trenul lui blindat personal, veritabil palat pe șine. Era un somptuos amestec de tapiserii, de tablouri de maeștri, de blănuri, de bibelouri, de veselă, de argintărie, de bijuterii, întregul bazar dintr-un bârlog de mare pirat căruia războiul îi deschisese locuințele nobile și muzeele Europei. Instalarea lui Hitler împreună cu statul-major în vizuina lui de lup de la Rastenburg, la mai puțin de nouăzeci de kilometri distanță, fusese pentru Göring o ocazie nesperată de a-și concilia îndatoririle față de stăpânul celui de-al III-lea Reich cu plăcerile sale de vânător de cerbi și de mâncător de vânat. La Rominten ținea masa întinsă tot timpul, tratându-i cu fast pe marii demnitari ai regimului și pe oamenii de stat aliați, cărora le făcea onoarea de a-i lăsa să

vâneze un cerb. Împreună cu Oberforstmeister-ul alegea acest cerb dinainte, în funcție de importanța invitatului, dar întotdeauna dintr-o categorie sensibil inferioară celei ale prăzilor regale pe care și le păstra pentru el.

*

Una dintre primele sarcini care îi reveniră lui Tiffauges răspundea doleanțelor cultivatorilor ale căror pământuri se învecinau cu liziera vestică a Rominten-ului și pe care năvala mistreților din Rezervație le devastau înainte de recoltă. Nicio incintă – în afară, poate, de un zid de piatră – nu rezistă unei căpățâni de mistreț hotărât să croiască un drum însoțitorilor lui, iar cultivatorii nu își făceau nicio iluzie când reparau conștiincioși spărturile făcute în grilaje și în garduri. Ar fi trebuit să se extermine toți porcii din Rezervație, soluție spre care trăgeau pădurarii, care se temeau pentru pepinierele și pentru potecile lor de împerechere. Dar marele vânător cu copoi luase altă hotărâre. Îi era mult prea drag animalul mare, curajos, jovial și lacom, care băga în el unele peste altele cereale, insecte și stârvuri și ale cărui moravuri dezordonate și imprevizibile îl odihneau, spre deosebire de obiceiurile pedante și minuțioase ale cerbilor și ale căprioarelor, legați de hățișurile, de pășunile și de locurile lor de odihnă. Ordonase să se adopte soluția inversă, cea care consta în a înapoia mistreților fondul oriental al Romintenului, atât de îndrăgit de ei, astfel încât să îi facă să se fixeze acolo. Se imaginase ca în acest scop să fie hrăniți cu cadavre de cai hingheriți, omorâți chiar pe locul unde porcii aveau să îi devoreze.

Tiffauges resimți aceste operațiuni de tăiere, în care i se impunea rolul de călău, ca pe o crudă încercare, fără îndoială încărcată de semnificații, și, deci, benefică. Trebuia să se ocupe de preluarea calului condamnat dintr-un sat sau dintr-o herghelie vecină Trakehnen nu se afla decât la vreo doisprezece kilometri spre nord – și să se ducă cu o brișcă, împreună cu proprietarul, la locul sacrificării. Deseori biata mârțoagă era atât de istovită – și atât de puțin hrănită începând din ziua în care fusese condamnată – încât nu se putea înainta decât la pas. Tiffauges primise chiar și o seringă cu un flacon de stimulent pentru a învinge pe moment un eventual leșin al animalului.

Îl dobora împușcându-l în spatele urechii, cu o pușcă

încărcată cu alice nr. 7, de la o distanță de cincizeci de centimetri. Animalul se prăvălea, secerat pe loc. Proprietarul îi smulgea imediat potcoavele și îl jupuia dacă pielea merita osteneala. Tiffauges simțea că-l ia cu lesin observând îngrețoșat aceste operațiuni grosolane care aminteau de asasinate gigantice, făptuite într-un colț de pădure, cu atât mai mult cu cât detectase repede afinitatea profundă care îl lega de cal, animal foric prin excelență, care conferea o tentă de sinucidere acestor omoruri. Într-o zi, întorcându-se la locul crimei, surprinse o întreagă turmă de porci bălăcindu-se cu o vervă sălbatică în stârvul unei iepe pe care o deschiseseră și o întinseseră pe toată suprafața luminișului în care fusese lăsată. Dar asta încă nu era nimic. Fu nevoit să fie martorul asaltului unui mistreț bătrân asupra unui cadavru încă proaspăt. Mistrețul atacase calul prin anus și nu se liniști până când nu i-l mări, adulmecându-l la dimensiunile căpățânii lui, cu lovituri de rât și de colți. Calul mort, dezmembrat, hărțuit, părea să se zbată cu cele patru potcoave în aer sub îmbrâncelile furioase ale mistrețului bătrân. Iar Tiffauges, rănit, simțea răsfrângându-se asupra lui ceva din această josnicie grotescă.

*

Marele vânător cu copoi, mareșal al Reich-ului și general-șef al Luftwaffe era anunțat la Jägerhof printr-un aflux de provizii și un mare du-te-vino de servitori. *Asia* se oprise în gara din Tollmingkehnen, iar Mercedes-ul cu fanioane înaintase și îl luase pe bărbatul corpolent ducându-l în mare viteză spre cabana feerică, unde un foc cât casa duduia în șemineul monumental. Chelneri cu mănuși albe aranjau mănunchiuri de lumânări pe lunga masă de mănăstire acoperită cu o față de masă din pânză fină și sclipind de veselă de aur și argint, valeții încălzeau cu un vas cu jăratic patul învelit în mătăsuri și blănuri al stăpânului, în vreme ce la bucătării tradiționalul pui de mistreț umplut, fript pe cărbune de lemn, își scurgea grăsimea în tigaia pusă dedesubt. Oberforstmeister-ul era printre primii convocați de către marele vânător cu copoi a cărui voce îngroșată de o urmă de accent bavarez nu contenea să dea porunci în tot Jägerhoful. Bătrânul, îndesat în uniforma lui cea mai bună, pleca de la aceste întrevederi cu capul plin și cu un aer rătăcit și se descărca de griji asupra lui Tiffauges care îl aștepta în grajd cu roibul de la cabrioletă.

Tiffauges avu ocazia să îl vadă pe Reichsmarschall pentru prima oară în miezul iernii sub pretextul unui incident care îl bucură infinit de mult pe stăpânul de la Rominten.

Tiffauges se întorcea de la Goldap într-o brișcă la care erau înhămați doi cai mari de câmp cu o încărcătură de sfeclă și de porumb pentru hrănit cerbii. În vreme ce caii nechezau cu zgomot și potcoavele lor cu crampoane răsunau pe pământul înghețat, Tiffauges, înfofolit într-o șubă de oaie, privea împletitura de crengi goale acoperite cu chiciură defilând pe deasupra capului său. Se gândea că această lungă migrație către răsărit în care îl aruncase povestea cu Martine și războiul pe care aceasta îl provocase era însoțită de un pelerinaj în trecut, galonat în chip contemplativ de apariția lui Unhold și a omului turbăriilor, și într-un mod mai practic de abandonarea mașinii cu benzină, apoi a celei cu gazogen în folosul calului. Bănuia cu o angoasă plină de voluptate că această călătorie a lui avea să îl ducă mai departe, mai adânc, în tenebre mai venerabile, și că până la urmă avea poate să ajungă în noaptea imemorială a Regelui Arinilor.

Și în acel moment se produse o apariție care îi întări convingerea că gândurile lui aveau redutabila forță de a scoate la iveală ființe reale asemenea lor. Pe partea dreaptă, galopând cu repeziciune printre trunchiurile cu crengile tăiate ale brazilor mari, alerga o turmă de animale enorme, negre, păroase ca niște urși, cocoșate ca niște bizoni. Tiffauges își dădu seama, bineînțeles, că erau niște tauri, dar de un tip evident preistoric, așa cum îi înfățișează gravurile rupestre neolitice, zimbri la urma urmelor, cu coarnele lor scurte ca niște pumnale și cu grumazul îngroșat de o coamă deasă. Din nefericire, nu era singurul care îi văzuse sosind. Brusc smulși din mersul lor somnolent, caii o luaseră la galop trecând rapid la galop furios, iar în spatele lor brișcă făcea salturi și se ducea dintr-o parte într-alta pe toată lățimea drumului. Tiffauges șovăia să frâneze animalele a căror groază o împărtășea, cu atât mai mult cu cât o a doua turmă de zimbri amenința să le taie calea. Numără cam o duzină de capete în primul grup, cam o duzină în al doilea, în total vreo. Douăzeci și două, dar cele mai îndepărtate, cele mai puțin rapide includeau vizibil în majoritate femele și viței. Scăpară ca prin urechile acului de cea de-a doua turmă care se alătură primei, formând o masă

impresionantă, tumultuoasă, care strivea totul în cale. Prima cotitură care apăru fu însă fatală echipajului învolburat. Dezechilibrată, brișcă înainta câțiva metri pe două roți, apoi se culcă pe-o parte în exteriorul cotiturii, trasă încă de cai, în vreme ce Tiffauges se rostogolea pe zăpadă. Unul din animale, eliberat în timpul accidentului, o luă la fugă târând după el hamuri rupte, celălalt, încă prizonier al hamurilor, se zbătea și se repezea în brișcă. Tiffauges se grăbi să îl elibereze și se cățără pe spinarea lui înainte ca și acesta să se deshame. Când întoarse capul, văzu turma de zimbri adunați cuminți în jurul brișții răsturnate și îndopându-se cu sfeclă și cu porumb.

În momentul în care a avut loc acest incident, tatăl zimbrilor din Rominten tocmai se afla în Jägerhof – unde era unul de-al casei. Era vorba de profesorul doctor Lutz Heck, directorul grădinii zoologice din Berlin. El fusese cel care avusese ideea de a încerca, printr-o savantă dozare a raselor de tauri spanioli, camarguezi și corsicani, îmbunătățită printr-o selecție continuată vreme de mai multe generații, să recreeze zimbrul primitiv ai căror ultimi reprezentanți se stinseseră în Evul Mediu. Credea că reușise destul de bine și obținuse de la marele vânător cu copoi permisiunea de a da drumul în Rezervația din Rominten acelor *Bos Primigenius Redwivus,* cum își botezase cu o jubilație pedantă re-creatura.

De-atunci, turma neagră și masivă semăna groaza în Rezervație. Circula povestea unei patrule de bicicliști care, luați în primire de un zimbru, trebuiseră să își caute salvarea pe crengile celor mai apropiați copaci. Animalul își abătuse furia asupra bicicletelor presărate pe drum. Le călcase în picioare, după care le adunase grămadă pe coarne și plecase, încoronat triumfal cu acel trofeu de tuburi și de roți îmbârligate.

Bucuria lui Göring nu cunoscu margini la aflarea nefericitei întâmplări a lui Tiffauges, pe care îl convocă pentru a auzi povestea spusă chiar de gura lui. Tiffauges se prezentă deci a doua zi seara la Jägerhof, proaspăt ras, îmbrăcat în verde și încălțat cu cizme negre, grație rămășițelor pământești ale unui pădurar care avusese cam aceleași dimensiuni ca el. I se oferi o cină minunată și îndelungată în bucătărie, în compania personalului care îl privea cu un respect plin de teamă datorită faptului că marele vânător cu copoi pusese ochii pe el. După

care trebui să aștepte ca stăpânii, care sporovăiau în jurul șemineului monumental înconjurați de țigări de foi și de lichioruri, să binevoiască să îl cheme. În sfârșit, i se spuse să vină.

Cu toate că purtau cu toții uniforme, mesenii care îl înconjurau pe marele vânător erau eclipsați de strălucirea pe care i-o confereau acestuia propriul volum și extravaganța ținutei. Cele o sută douăzeci și șapte de kilograme pe care le avea debordau dintr-un fotoliu mare de epocă al cărui spătar decupat și ornamentat forma un fel de aură în formă de coadă de păun în jurul capului și umerilor săi. Era îmbrăcat într-o cămașă albă cu un jabou de dantelă și cu mâneci largi care acopereau un fel de patrafir din antilopă mov din care ieșea un lanț greu de aur la capătul căruia se legăna un smarald mare cât un ou de porumbel.

Atâta ostentație ar fi fost insuportabilă pentru francez, dacă limba germană nu ar fi înălțat între acești bărbați și el un ecran translucid, dar nu transparent, care le amortiza grosolănia și îi permitea să se adreseze celui de-al doilea personaj al Reich-ului în niște termeni și pe un ton care ar fi fost de netolerat dacă ar fi venit din partea unui neamț.

Tiffauges trebui să precizeze locul și ora întâlnirii, numărul de zimbri, direcția din care păreau să vină, reacția cailor, propria sa atitudine – și la fiecare nou detaliu, marele vânător cu copoi urla de râs lovindu-se peste coapse. După care făcură glume pe seama ochelarilor lui, sugerând că prin lentilele de mărit luase poate niște iepuri drept tauri gigantici, iar Tiffauges descoperi pentru prima oară una dintre ideile fixe ale stăpânilor celui de-al III-lea Reich, ura față de oamenii cu ochelari, ce încarnau pentru ei inteligența, studiul, speculația, pe scurt, evreul. După care profesorul Lutz Heck, tatăl lui *Bos Primigenius Redivivus,* a explicat că, în mod paradoxal, aceste animale ar fi periculoase atâta vreme cât în ele ar rămâne urme de domesticire. Născute în captivitate, le-ar trebui ani de zile ca să înceapă să se teamă de om și să fugă de el de cum l-ar repera de departe. În vreme ce astăzi încă – dar mai puțin, totuși, decât la începutul noii lor vieți în sălbăticie – nu înțelegeau de ce fuseseră abandonate într-o pădure înghețată și cu prea puțină hrană, în vreme ce restul regiunii era plin de pășuni grase și de ferme înstărite. De altfel, nu o dată zimbrii

intraseră în garduri, forțaseră uși de grajduri și de poduri de fân ca să se ospăteze cu furaje, nu fără să fi gonit în treacăt câte o iapă tânără, în agresivitatea lor față de oameni exista ceva din ciuda, din amărăciunea copiilor abandonați, a încheiat profesorul Heck, incidentul întâmplat francezului fiind cea mai bună ilustrare a acestui fapt.

*

Animalul-rege al Rominten-ului era însă cerbul, care era vânat la pândă și prin hăituială – singurele tipuri de vânătoare pe care le permitea desimea pădurii – și care, pentru marele vânător cu copoi, era obiectul unui cult amoros și, în același timp, de sacrificiu și alimentar. Acest cult își avea de altfel teologia lui al cărei element ezoteric privea identificarea și interpretarea pădurilor pentru lepădat, și mai ales evaluarea „punctelor" meritate pentru trofeu, evaluare făcută de către un juriu de vânători cu copoi oficiali, la cel puțin opt zile după moartea cerbului, coarnele fiind puse în acest răstimp la uscat într-o încăpere încălzită.

Iarna era pe sfârșite, iar esențialul muncii lui Tiffauges consta în a culege de prin pădurile bătrâne și de prin desișuri coarnele lepădate de cerbi, căutare cu atât mai importantă în această perioadă a anului datorită faptului că cerbii cei mai bătrâni năpârlesc exact în februarie-martie, cei mai tineri așteptând adesea până-n pragul verii pentru a-și pierde coarnele tinere. Această sarcină devenea delicată din cauza celor două sau trei zile ce despart de obicei căderea fiecăreia dintre coamele cerbului, astfel încât descoperirea unui corn îl obliga la îndelungi cercetări pentru găsirea celuilalt, fără de care primul nu avea nicio valoare. În ciuda conștiinciozității, apoi a pasiunii crescânde pe care le punea în aceste căutări, Tiffauges nu ar fi putut să le ducă la bun sfârșit fără ajutorul a doi grifoni specializați care făceau minuni și care fuseseră aduși dintr-un district învecinat în absența lui Göring care, printre alte ciudățenii, avea oroare de câini și nu suporta prezența lor. Și mai surprinzătoare încă era știința Oberforstmeister-ului, care identifica fără șovăială coarnele ce i se aduceau, ca fiind capul al 4-lea al lui Theodore, al 7-lea al Sergentului sau al 10-lea al bătrânului Poseidon. Coarnele lepădate erau așezate pe panoplia cerbului de la care proveneau, într-o dispunere piramidală al cărei vârf era

încoronat în seria a 1 l-a sau a 12-a cu trofeul complet al animalului ucis.

Sosirea Reichsmarschall-ului era prevăzută în acea zi spre sfârșitul dimineții și o companie de gorniști se adunase în fața Jägerhof-ului pentru a-i da onorul la coborârea din mașină. Tiffauges și Oberforstmeister-ul adunaseră pe o masă coarnele lepădate strânse de la ultima venire a marelui vânător cu copoi. Aceste capete reprezentau cronica cea mai riguroasă și cea mai intimă a vieții de la Rominten, iar descifrarea lor era obiectul unor discuții pasionate între pădurari și marele vânător. Ele permiteau în special să se urmărească etapele înfloririi cutărui sau cutărui *Hochkapitaler* și determinarea cu certitudine a anotimpului în care trebuia doborât pentru că, atingând apogeul, în anul următor avea în mod fatal să înceapă să dea înapoi.

Mercedes-ul cu fanioane se angajase pe marea alee care ducea la Jägerhof, iar gorniștii, înțepeniți în poziție de drepți, tocmai își duseseră instrumentele la gură în momentul în care un aghiotant, țâșnind înaintea mașinii, se repezi spre grup strigând:

— Fără goarne! Leul nu suportă!

Stupefacția fu generală și o clipă se întrebară dacă „leul” nu era cumva vreo nouă poreclă pe care „Omul de fier” și-o atribuise, dar ce să crezi despre această bruscă aversiune față de muzica lui preferată?

Impunătorul vehicul se opri lin, cele patru portiere se deschiseră în același timp și pe una din portierele din spate fu văzut alunecând un corp lung de sălbăticiune, un adevărat leu ce îl remorca într-o lesă pe Reischsmarschall, hlizindu-se și împleticindu-se în uniforma lui albă care îl făcea să pară rotund ca un balon.

— Buby, Buby, Buby, fredona el traversând curtea, tras mai departe de marea felină care, de sperietură, mergea cu burta lipită de pământ.

După care dispărură în casă, precedați de refluxul înspăimântat al întregului personal.

Căutară înfierbântați o încăpere în care leul ar fi putut găsi un adăpost provizoriu, și până la urmă chiar propria baie a lui Göring fu transformată în menajerie pentru animale sălbatice după ce mai întâi sub duș s-a presărat o roabă de nisip pentru

ca Buby să se poată ușura pe un teren mișcător, după obiceiul tuturor felinelor. Apoi Reichsmarschall-ul ieși din nou, se așeză în fața muzicienilor și ascultă în poziție de drepți cântecul de goarnă de bun venit care se repeta pentru el de mai multe săptămâni. La sfârșit, mulțumi ridicându-și bastonul albastru și auriu și se pierdu în apartamentele sale pentru a-și schimba ținuta. O oră mai târziu se întreținea cu Oberforstmeister-ul învârtind în mâini coarnele lepădate de care depindea programul de vânătoare pentru vară și toamnă.

Seara, Tiffauges avu ocazia să întrezărească un spectacol care i se întipări în minte în culorile simple și țipătoare ale unei imagini de Epinal. Göring, îmbrăcat într-un cochet chimono albastru pal, stătea la masă în fața unei jumătăți de mistreț și vântura prin aer o pulpă a acestuia, ca măciuca lui Hercule. Așezat lângă el, leul urmărea pasionat evoluția bucății de vânat pe deasupra capului său și, când aceasta se apropia, își întindea botul încet și fără convingere în direcția ei. Până la urmă marele vânător mușcă din ea cu toată gura și timp de câteva clipe fața îi dispăru în spatele monstruoasei ciozvârte. După aceea, cu gura plină, o întinse spre leu care, la rândul lui, își înfipse în ea colții. Și urmă un du-te-vino al bucății de vânat între cei doi căpcăuni care se priveau cu afecțiune, mestecând bucăți de carne neagră și aromată.

*

Atribuirea cerbilor ce puteau fi doborâți de către invitați, în funcție de rangul acestora, reprezenta cea mai grea încercare pentru Oberforstmeister și provoca deseori furtuni a căror violență trebuia să o suporte în întregime. Feldmarschall-ul von Brauchitsch fu cauza uneia dintre aceste drame care se trăgeau din gelozia cu care marele vânător cu copoi își copleșea cerbii din Rezervație. Șeful suprem al Wehrmacht-ului plecase în miez de noapte, însoțit de Forstmeister-ul dintr-un district învecinat care descoperise urma unui animal a cărui copită indica un cerb de șapte ani, care era foarte probabil Raufbold. Marele vânător ieși ceva mai târziu împreună cu Oberforstmeister-ul și o porni în direcția adăposturilor a doi Flochkapitaler pe care seriile de coarne lepădate îi desemnau drept următoarele victime. Se lăsa noaptea când se întoarse la Jägerhof aducând în spatele mașinii un bătrân cerb care împlinise de mult șapte ani și pe scutierul lui, un cerb de șapte ani împliniți de curând,

având capetele minunat construite, cel al bătrânului în formă de sfeșnic, celălalt mai rar, asemănător unei mâini cu trei degete. Radios, marele vânător se retrase în apartamentele sale ca să se pregătească pentru cină. O oră mai târziu se auzea mașina lui Brauchitsch care se întorcea și el de la vânătoare.

Obiceiul cerea ca astfel de ocazii să fie sărbătorite printr-un „praznic” la miezul nopții în curtea interioară de la Jägerhof, luminată de braserouri din surcele rășinoase. După ce chefuiră veseli, vânătorii se adunară deci în fața trupurilor celor trei cerbi, așezați după obicei în funcție de mărime. De cum îi zări, marele vânător se aplecă asupra celui mai mare, Raufbold, al cărui cap încoronat cu douăzeci și două de ramuri cântărea cel puțin nouă kilograme. Mângâie perlele care se înșiruiau de-a lungul coarnelor, rozetele perlate, urmele vizibile ale viitoarelor ramuri. Pipăi cu degetele vârfurile ascuțite ale ramurilor de masacru și ale ramificațiilor, a căror albeață ca de fildeș contrasta cu maroniul ars al tecilor. Când se ridică, toată buna dispoziție se șterse de pe fața lui rumenă și o expresie necăjită îi scotea în evidență buza inferioară.

— Este exact tipul de cerb pe care îmi place să-l vânez, rosti el.

Cei zece gornișți se așezaseră însă în arc de cerc și, la un semnal al Oberforstmeister-ului, sunară din corn. El fu cel care, cu capul descoperit, dădu citire în mod solemn numelor vânătorilor și ale cerbilor sacrificați. Încheie prin câteva cuvinte de mulțumire și de rămas-bun. După care goarnele își reluară cântecul înnegurat și spart pentru a saluta sfârșitul zilei, iar Tiffauges, ascuns în umbra gardului de lemn, își căuta în minte amintirile pe care i le trezea acea muzică sălbatică și tânguitoare. Se revedea în curtea interioară de la Saint-Cristophe ascultând o rumoare de moarte profundă și disperată, apoi la Neuilly, în bătrâna lui Hotchkiss, înverșunându-se să capteze un anume strigăt pe care îl auzise din întâmplare, pe care nu-l mai putuse regăsi niciodată, dar care îl străpunsese ca o lovitură de lance. Cântecul de corn din această seară conținea niște armonici care aveau cu el o afinitate indiscutabilă, dar înrudirea era indirectă, laterală și parcă artificială. Totuși, în acea seară avu certitudinea obscură că avea să audă mai târziu acest cântec de moarte în stare pură

și că atunci nu pentru cerbi se va înălța el din bătrânul pământ prusac.

— Este exact tipul de cerb pe care îmi place să-l vânez, repeta Göring cu o insistență amenințătoare.

Și cum se afla față în față cu Oberforstmeister-ul, îl apucă de reverele hainei și îi șuieră în față:

— Le dai invitaților exemplarele cele mai frumoase să le omoare, iar eu trebuie să mă mulțumesc cu animalele de mâna a doua!

— Dar, domnule mare vânător, se bâlbâi Oberforstmeister-ul cu vocea pierită, Feldmarschall-ul von Brauchitsch este șeful suprem al Wehrmacht-ului!

— Imbecilule, îi răspunse Göring înainte de a-i da drumul și de a-i întoarce spatele, îți vorbesc de cerbi! Și cerbii sunt de două feluri: cei *Reichsjdgermeisterhirsche,* ai mei! Și ceilalți! Fă bine și învață să nu-i mai confunzi!

*

Unul dintre cei mai nobili Reichsjagermeisterhirsche era cu siguranță *Candelabrul* căruia Oberforstmeister-ul îi ținea cronica aproape lună de lună și care promitea să devină regele cetelor de la Rominten. Într-o seară când Göring, înfofolit ca un urs, țopăia greoi pe zăpada moale ca să descopere urmele de lup ce îi fuseseră semnalate, se ivi *Candelabrul,* ca o arătare, într-o împletitură de ramuri acoperite cu chiciură, întunecată statuie de abanos, purta sus pe grumazul musculos o tufă de douăzeci și patru de ramuri distribuite la fel de regulat ca nervurile unui cristal de gheață. Era înalt și drept ca un copac, un copac viu care respira, cu urechile ciulite, cu ochii limpezi ca niște oglinzi, înfruntându-i pe cei trei bărbați. Obrajii căzuți ai marelui vânător începură să tremure.

— Cea mai frumoasă împușcătură din viața mea, cel mai frumos trofeu pe care l-am văzut vreodată!

Îndreptase pușca pe care o ducea ruptă pe braț și o ridica încet spre umăr. Atunci, cu o autoritate care îl stupefie pe Tiffauges, Oberforstmeister-ul se împotrivi acestei dorințe fierbinți.

— Domnule mare vânător, îi spuse el cu o voce îndeajuns de puternică încât să alunge iremediabil animalul, *Candelabrul* este cel mai frumos animal de reproducere din Rominten. Mai lăsați-l un anotimp. El este viitorul rezervației noastre!

— Dar nu-ți dai seama de riscurile pe care mi le asum? explodă Göring. Cântărește cel puțin patru sute de livre și trebuie să aibă douăzeci de livre de coarne pe cap! Poate fi spintecat de un simplu noatin, mai rapid și mai focos ca el. Și știi tu cum o să arate coarnele lui după ce le leapădă?

— Și mai frumoase, domnule mareșal. Și mai nobile, îmi spun asta treizeci de ani de conservare forestieră. Cât despre viața lui, răspund de ea cu a mea. N-o să i se întâmple nimic!

— Lasă-mă să trag în el, insistă Göring îmbrâncindu-l într-o parte.

Dar când în sfârșit își duse pușca la umăr, *Candelabrul* dispăruse. Niciun zgomot, nicio mișcare a crengilor nu îi trădau fuga. De parcă fusese înghițit de pâlcul înalt de copaci, ca o emanație vie a lui. Furia marelui vânător ar fi avut urmări imprevizibile dacă Oberforstmeister-ul, anticipând furtuna și cunoscând mijloacele de a o evita, nu s-ar fi grăbit să îl conducă înainte de căderea nopții la câțiva kilometri de-acolo, într-o vâlcea cu iarbă-neagră înaltă și într-un desiș de aluni mici, aproape de nepătruns. Marele vânător bombăni puțin când fu nevoit să se târască pe burtă pentru a putea trece printr-un mărăciniș plin de spini negri pe un teren în pantă care cobora într-un fel de depresiune. Dar i se tăie respirația când o scobitură de scroafă de mistreț îi permise să îngenuncheze și să cerceteze fundul râpei cu binoclul. Erau vreo treizeci, adăpostiți unul lângă altul sub dealul abrupt, iar aburul ușor al răsuflării lor urca în aerul înghețat. Alarma fu dată înainte de prima împușcătură de o bătrână căprioară stearpă ce conducea, pare-se, ceata. Cei trei bărbați aveau o poziție bună față de direcția vântului și coasta repercutase probabil un zgomot, pentru că animalul se înșelă și se repezi drept spre ei. Primul glonț care opri un cerb de doi ani nu încetini năvala animalelor ce puteau fi limpede văzute sărind peste trupul lui. Marele vânător punea pușca pe umăr, trăgea, dulia era ejectată și cădea învârtindu-se la picioarele lui. Se uita, ochea, trăgea din nou, cu râsete și cu chicoteli fericite. Nimerit chiar în piept, cerbul de șapte ani care urma căprioara se arcui, apoi făcu un salt înainte și căzu în sfârșit în fața întregii cete. De-abia atunci animalele părură să înțeleagă că retragerea le era tăiată. Se opriră, cu capetele înălțate, cu urechile ciulite, apoi, cum o nouă împușcătură secera un pui de cerb zbârlit și deșelat,

făcură cale-ntoarsă și se repeziră spre fundul depresiunii. Împușcăturile începură iarăși în vreme ce ceata, într-un tropot înnebunit de copite, lua cu asalt dealul înghețat și abrupt. Un cerb mare, din cauza greutății coarnelor lui extraordinare, se răsturnă pe spate încercând să treacă o pantă și se prăvăli peste o căprioară, rupându-i șira spinării. Înfuriați de panică, trei masculi tineri se luptau sălbatic, când arcuindu-se și dansând pe loc, când dându-se înapoi sub o îmbrâncire vehementă, scoțând niște boncăluituri ce se auzeau la distanță de kilometri întregi. Până la urmă își încurcară coarnele atât de tare, încât muriră ciorchine, fără a se putea desprinde unul de altul.

Când masacrul încetă, unsprezece cerbi și patru căprioare sterpe fumegau în propriul lor sânge. Era bine ca femelele devenite inapte pentru reproducere să fie doborâte căci, intrând în călduri primele, îi epuizau inutil pe masculi. Dar marele vânător nu era interesat decât de cerbi, și era o minunăție să îl vezi alergând greoi de la unul la celălalt și fluturându-și cosorul de vânătoare. Desfăcea pulpele calde ale trupului mare încă palpitând și își băga mâinile înăuntru. Cu dreapta spinteca vioi, cu stânga cotrobăia în scrotul despicat și culegea fuduliile care semănau cu niște ouă de carne vie de un roz opalescent. Asta însemna că cerbul doborât trebuia castrat fără întârziere, căci altfel carnea începea să miroase a mosc și nu mai era bună pentru consum, după credința generală.

Tiffauges primi așa cum trebuia această explicație evident nelalocul ei, mai ales într-un domeniu ca vânătoarea cu câini, unde totul este cifru și ritual imemorial. Cercetând enorma crupă pe care Göring, aplecat asupra animalului regal pe care avea să îl dezonoreze, o înălța spre cer, Tiffauges se întreba încă o dată care putea fi cheia cerbului și taina locului său, în aparență excesiv de important, în fabulele animaliere ale Prusiei Orientale. Ca și cum ar fi vrut să răspundă pe loc acestei întrebări mute, mareșalul se ridică și făcu semn însoțitorilor lui să se apropie. Animalul care îi zăcea la picioare era „un cap ciudat”, ale cărui coarne prezentau o asimetrie de o urâțenie supărătoare. În vreme ce cornul din dreapta era un corn de cerb de șapte ani împliniți de curând, cu o ramură centrală cu șase ramificații, dintre care trei grupate în vârf în formă de trident se înălțau ca o palmă simplă și frumoasă, cel

din stânga, atrofiat, subțire și dintr-o materie sfărâmicioasă, era un corn de cerb de doi ani, o simplă tijă dreaptă, terminată ca un început de furcă. Îngenunchind din nou lângă cadavrul mare al sălbăticiunii, Göring îi arăta unuia dintre invitați corespondența dintre coarnele asimetrice și starea defectuoasă a testiculelor: un testicul al animalului era normal, celălalt – atrofiat. Or, testiculul drept era cel care fugea de sub degete și forma sub pielea scrotului o umflătură de-abia vizibilă. Rămas deoparte cu Tiffauges, Oberforstmeister-ul îi explică acestuia că o rană oarecare – alice de plumb, sârmă ghimpată, lovitură de pumnal sau o malformație congenitală a unui testicul se traduce în mod fatal printr-o anume slăbiciune sau excentricitate a cornului *din partea opusă.* Astfel, coarnele cerbilor nu erau de fapt numai inflorescența liberă și triumfală a testiculelor, ci, pe deasupra, supunându-se inversiunii care însoțește în mod clasic simbolurile intens încărcate de semnificație, imaginea exaltată pe care o dădeau era răsturnată și parcă reflectată într-o oglindă.

Coarnele fiind și, literalmente, de esență falică, acest fapt dădea vânătorii și artei vânătorii cu câini un sens de o tulburătoare profunzime. Hăituirea unui cerb, omorârea lui, castrarea lui, mâncatul cărnii lui, furtul coarnelor lui pentru a se mândri cu ele ca de o victorie, acesta era deci poemul epic în cinci acte al căpcăunului de la Rominten, sacrificatorul oficial al îngerului Falofor. Mai exista și un al șaselea act, și mai fundamental încă, pe care Tiffauges avea să îl descopere câteva luni mai târziu.

*

Oberforstmeister-ul îi dăduse să înțeleagă lui Tiffauges, într-un moment de disperare, că Göring nu era un *foarte mare* cunoscător de vânat. S-ar fi găsit ușor în Germania vreo sută de vânători sau de pădurari care posedau arta și instinctul vânătorii la un grad indiscutabil superior. Totuși, simțul dreptății obliga la o concesie în favoarea importanței. Exista un domeniu deloc neglijabil în care Reichsmarschall-ul dădea dovadă de o știință și de o înzestrare fără pereche, și aceasta era tălmăcirea *excrementelor* vânatului. Când era vorba să se descifreze toate mesajele înscrise în dejecțiile animalelor, marele vânător dădea dovadă de o asemenea pătrundere și experiență, încât, pe bună dreptate, te întrebai unde și când

putuse să le dobândească, și dacă nu cumva acestea nu proveneau pur și simplu din însuși fondul naturii lui de căpcăun.

Tiffauges avu ocazia să îl vadă pe stăpânul de la Rominten exersându-și vocația coprologică, mai ales într-o dimineață de primăvară când nimic nu ar fi putut fi vânat fără a se încălca în mod grosolan deontologia vânătorii, dar când starea terenului permitea determinarea în mod deosebit de limpede a dejecțiilor. Göring, care de-abia aștepta să-și etaleze cunoștințele, începu curând să nu mai fie interesat decât de semnăturile puse de animale la poalele copacilor, sub tufe și în hățișurile cele mai frecventate.

Demonstră astfel că baligile de cerb au un singur moț, sunt grele, presărate din loc în loc, pe când cele de căprioară au două moțuri, sunt vâscoase, foarte negre și inegale. Tari și uscate iarna, iarba proaspătă și mlădițele tinere de primăvară le frăgezesc într-atât, încât le dau un aspect de baligi moi și turtite. După care, în timpul verii, devin și mai compacte, se transformă în cilindri aurii cu o bază concavă și cu cealaltă convexă. În septembrie, elementele se leagă în formă de mătănii. Când ciutele fată, căcărezele lor sunt deseori însângerate. În sfârșit, trebuie știut că materiile fecale de seară, pregătite de rumegatul îndelung din timpul zilei, sunt mai tari și mai uscate decât cele de dimineață. Reichsmarschall-ul nu se dădea înapoi de la a verifica, prinzându-le între degetul mare și arătător, consistența găselnițelor lui și nici chiar de la a le apropia de nas pentru a le aprecia vârsta, căci cu timpul mirosul lor devine acru.

Căcărezele căpriorului însă – iarna modelate cu un singur moț, vara adunate în ciorchini precum ale oilor, baligile de mistreț – în formă de popice, iarna, lipsite de consistență, vara, căcărezele de iepuri de câmp – uscate și ascuțite, răzlețe și negricioase la iepuri, sfere mari și lucioase la iepuroaice –, găinațul becațelor – discuri albe ca de fildeș cu un punct verde-mușchi în mijloc –, găinațul fazanilor, adunat sub prăjini, cel al cocoșului sălbatic, depus pe trunchiurile de brad, și chiar modestele căcăreze ale iepurelui de casă îi păreau la fel de interesante și de demne de comentarii.

Tiffauges nu se putea împiedica să nu se gândească la Nestor și la ședințele de defecație nocturne și bine adnotate, văzându-l

pe bărbatul corpolent, zornăind din cap până-n picioare de decorații, cum alerga din copac în copac, din tufa în tufa, cu exclamații de bucurie, ca un copil în dimineața de Paște culegând ouă de ciocolată din grădină. Și, cu toate că era obișnuit de multă vreme cu potrivirile pe care destinul le alcătuia pentru el, admiră faptul că hazardul războiului și al captivității făcuseră din el senatorul și tainicul elev al celui de-al doilea personaj al Reich-ului, expert în falologie și în coprologie.

*

Odată cu vara, sosi și un invitat cu totul deosebit, un civil, scund, nervos, vorbăreț, al cărui nas mare susținea niște ochelari cu lentile groase. Era profesorul Otto Essig a cărui recentă teză de doctorat asupra *Mecanicii simbolice de-a lungul istoriei vechii și noii Germanii* susținută la Universitatea din Gottingen fusese remarcată de Alfred Rosenberg. Filosoful oficial al regimului obținuse pentru protejatul său această invitație la care Göring, care nu putea suferi intelectualii, nu consimțise decât în silă. Tiffauges nu avu ocazia să îl vadă decât o dată în timpul scurtei sale șederi la Rominten și pe deasupra nu înțelegea nici pe jumătate ce spunea pentru că vorbea repede și într-un limbaj savant –, fapt pe care îl regretă, pentru că acest personaj nostim și de o stângăcie care nu cunoștea nicio clipă de răgaz părea să nu abordeze decât subiecte dragi lui.

Astfel, într-o seară îl auzi discutând despre diferitele formule de măsurare a coamelor de cerb – formula Nadler, formula Praga, formula germană, formula Madrid – pe care le aplica acelor coarne care îi erau aduse spre cercetare și ale căror merite le compara cu o vioiciune a spiritului umilitoare. Tiffauges reținu că formula Nadler, cea mai simplă și cea mai clasică, adună paisprezece note atribuite succesiv pentru

— lungimea medie a celor două ramuri centrale (coeficient 0,5)
— lungimea medie a celor două ramuri de masacru (c. 0,25)
— media circumferinței celor două rozete perlate (c. I)
— circumferința tecii din dreapta la bază (c. I)
— circumferința tecii din dreapta la vârf (c. I)
— circumferința tecii din stânga la bază (c. I)
— circumferința tecii din stânga la vârf (c. I)

— numărul ramurilor (c. I)
— greutatea coarnelor (c. 2)
— deschiderea coarnelor (între 0 și 3 puncte)
— culoarea coarnelor (între 0 și 2 puncte)
— frumusețea perlelor (între 0 și 2 puncte) frumusețea palmelor (între 0 și 10 puncte)
— starea vârfurilor (între 0 și 2 puncte).

Formula Praga introduce în plus lungimea medie a celor 2 ramuri regale și frumusețea ramificațiilor (între 0 și 2 puncte). Gât despre formula germană, ea nu ia în considerație această ultimă notă, dar adaugă la total o notă pentru ansamblu între 0 și 3.

Cunoscând de-acum sensul faloforic al coarnelor de cerb, Tiffauges se minuna de această aritmetică ce aducea precizie și subtilitate într-un domeniu atât de secret. Vânătorii, scoțându-și fiecare din buzunarul vestei câte un metru din panglică de care păreau să fie nedespărțiți, schimbau între ei coarne lepădate și trofee, își aminteau de măsurile fantastice ale cutărui sau cutărui cerb vestit care făcuse senzație la expoziția internațională anuală de la Budapesta, Flambeau de exemplu, care totaliza două sute zece puncte Nadler, sau Osiris care, cu cele două sute patruzeci și trei de puncte Nadler nu era depășit decât cu puțin și de altfel diferențele erau discutabile – de cele două sute patruzeci și opt de puncte ale unui cerb ucis în Slavonia, capul cel mai impunător văzut vreodată din câte se știe de vreun vânător cu copoi.

Profesorul Essig profită de un moment de tăcere în timpul căruia fiecare își trăgea sufletul pentru a încerca să schițeze o filosofie a cornului de cerb. Sublinie mai întâi că în cele trei formule de măsurare prezente interveneau elemente de apreciere pur calitative, privind în special culoarea, frumusețea poleielii sau cea a palmelor și, în formula Praga, frumusețea ramificațiilor (și nu lungimea lor). Este, afirma el, acea parte din ființă care nu poate fi redusă la cifre, acea parte a realității concrete pe care nicio măsurătoare n-ar putea să o redea. Privind acum lucrurile din punctul de vedere al animalelor, se constată că semnificația coarnelor depășește utilitatea lor ca arme de luptă. Într-adevăr, ramura unui Hochkapitaler judecată dintr-un punct de vedere pur practic nu poate fi decât condamnată, ca fiind stânjenitoare și greoaie. Dar dacă

greutatea și volumul fac din ea o armă prea puțin eficace în practică, nu e mai puțin adevărat că se întâmplă extrem de rar ca un cerb de șapte ani să fie bătut de un noatin. Primejdia vine mai curând dinspre partea căpriorilor, căci înflăcărarea unui căprior tânăr nu dă înapoi în fața masei unui cerb mare căruia îi poate face cu colții răni de nevindecat. Cu totul altfel se întâmplă cu cerbii tineri, și aici se atinge funcția esențială a celor mai nobile ramuri: s-ar putea spune că ele inspiră un fel de respect noatinilor. Astfel, dacă cerbii pierd în eficacitate din cauza lor, tot datorită lor câștigă însutit în strălucire spirituală. Și înclinându-se înspre Göring, schiță o paralelă între coarnele unui cerb și bastonul unui mareșal care este o armă de luptă cu totul mediocră, dar datorită căruia mareșalul devine de neatins din punct de vedere fizic grație demnității pe care i-o conferă. Astfel, încheie el, în vreme ce virilitatea, aciuiată plină de rușine în scorbura cea mai de jos și cea mai ascunsă a corpului, trage animalul spre pământ, ramura, expresia ei sublimată și ridicată de-a dreptul spre cer, îl învăluie într-o strălucire care impune respectul chiar și celor mai tineri în înfierbântarea lor oarbă.

Micul profesor pusese el însuși suflet în expunere și nu fusese sensibil la răceala cu care fusese întâmpinat. Nu cunoștea încă ura pe care o stimula în această societate orice mod de a gândi și de a vorbi care se îndepărta de lucrurile banale. Se vorbi despre greutatea animalelor și, în mod special, despre raportul dintre greutatea unui animal viu și greutatea lui netă sau cea din măcelărie, adică a bucăților vândute pe tarabă. Essig avea părerea lui despre acest subiect și se grăbi să expună o formulă pe care o pusese la punct. Pentru a obține greutatea netă, pornind de la greutatea animalului viu, era de ajuns, explică el, să se considere 4/7 din greutatea animalului viu, la care să se adune jumătatea acestei greutăți, iar suma să se împartă la doi. Câtul este greutatea netă. Göring îi ceru să repete formula, apoi scoase un pix din aur și făcu un calcul rapid pe o cutie de țigări.

— Atunci, domnule profesor, conchise el, eu care cântăresc viu o sută douăzeci și șapte de kilograme, aș face la cântar cel mult șaizeci și opt. Nu știu dacă trebuie să consider asta umilitor sau reconfortant!

Și izbucni într-un râs de copil răzgâiat lovindu-se peste

pulpe. Invitații îl imitară, dar în râsul lor era o nuanță de indignare și deci de dezaprobare față de micul profesor. Acesta își dădu seama și vru să îi țină piept cu toată verva de care era în stare. Se vorbea despre elani și crezu de cuviință să povestească o anecdotă care se petrecea în Suedia, unde în fiecare an regele Gustav al V-lea continua să prezideze marea vânătoare de elani, în ciuda vârstei lui de optzeci și doi de ani. Maiestatea Sa având vederea slabă, invitații erau preveniți în mod discret că, dacă se aflau în apropierea sa în timpul goanei, era prudent să strige de îndată ce îl zăreau: „Nu sunt eu elanul!” Exact așa făcu un oaspete de vază la sfârșitul vânătorii, dar, spre marea lui groază, îl văzu îndată pe monarh ducându-și pușca la umăr și trăgând în direcția sa. Ușor rănit, purtat pe o targa, avu posibilitatea să discute, după strigătul de corn, cu regele. Acesta îi ceru scuze. „Dar, Sire, se miră rănitul, când am văzut-o pe Majestatea Voastră am strigat, totuși, „Nu sunt eu clanul!” Și mi s-a părut că, tocmai auzindu-mă strigând, Majestatea Voastră a tras spre mine!” Regele reflectă o clipă. După care, îi explică: „Vezi, prietene, trebuie să mă ierți. Nu mai am auzul foarte fin. Da, te-am auzit strigând. Dar am înțeles *Eu sunt elanul.* Și atunci, normal, am tras!”

Gafa a fost catastrofală. Göring întreținea cultul primei sale soții, suedeza Karin, moartă în 1931 și înmormântată sub somptuoasa ei locuință de la Karinhall care, de fapt, era un adevărat mausoleu. De arunci, tot ceea ce avea legătură cu Suedia era sfânt, iar anecdota micului profesor care își bătea joc de Gustav al V-lea fu urmată de o tăcere plină de consternare. Marele vânător cu copoi se ridică și se retrase în apartamentele lui fără să-i adreseze niciun cuvânt lui Essig. Nu avea să îl mai revadă, pentru că a doua zi avea o conferință la Rastenburg, iar când porni la drum profesorul se afla deja de două ore în tufișurile de la Erbershagen, la marginea dinspre răsărit a Rezervației, cu un Forstmeister care trebuia să-i dea să vâneze cerbul cel mai bătrân, cel mai bolnav, cu capul cel mai ciudat din tot Rominten-ul, după cum recomandase Göring.

Nu se putură limpezi niciodată întru totul împrejurările unui incident care avu în acea dimineață efectul unui cutremur în micuța colonie forestieră. „Capul ciudat” destinat micului profesor, căruia Forstmeister-ul îi luase urma în ajun, veni într-adevăr la întâlnirea la care cei doi bărbați se duseră cu brișcă

la ora la care zorii de-abia începeau să vopsească în trandafiriu vârfurile brazilor. Se prezentă chiar cu o bunăvoință de-a dreptul înduioșătoare la marginea unui mic luminiș, pe linia de ochire a vânătorilor cocoțați doar la vreo treizeci de metri într-un post de observație, construit la liziera pădurii. Forstmeister-ul, destul de mândru de el și ușurat să-și vadă misiunea încheiată atât de repede și în chip atât de fericit, îi făcu semn „clientului” său că putea să tragă. Profesorul duse pușca pe umăr și ochi atât de îndelung încât Forstmeister-ul începu să se teamă că animalul avea să dispară în lăstăriș. În sfârșit glonțul plecă. Cerbul căzu cu violență, de parcă azvârlit pe sol, dar se ridică cu o vioiciune care excludea posibilitatea vreunei răni grave. Într-adevăr, cei doi bărbați putură să constate că încărcătura de alice nu avusese ca efect decât zdrobirea unicului corn – și acela strâmb și firav – pe care-l avea animalul. Rămas fără coarne, fără mai multă demnitate decât un catâr slăbănog, în plus pe jumătate încremenit de șoc, stătea pe loc uluit, cu capul întors înspre postul de observație.

— Repede, domnule profesor, omorâți-l înainte să fugă! se ruga Forstmeister-ul copleșit de rușine pentru clientul lui.

Urmă atunci o rafală care revoluționară tot districtul. Zburau jerbe de humus amestecate cu frunze moarte, se prăvăleau crengi despicate, trunchiuri de copaci erau doborâte dând brusc la iveală răni. Numai cerbul-catâr părea să scape împușcăturilor. O porni în galop ușor pe sub primii arbuști din marginea pădurii și dispăruse de mai multe secunde în vreme ce rafalele continuau să facă prăpăd. Forstmeister-ul se ridicase și se scutura ca să se încălzească.

— După tot vacarmul ăsta, spuse el pe un ton lugubru, am terminat-o pentru dimineața de azi. Nu ne mai rămâne decât să ne întoarcem cu coada între picioare. În seara asta o să avem dreptul la Rubbeljack, adăugă el zâmbind anevoie, chinuindu-se să-și ascundă proasta dispoziție.

Era o pedeapsă vânătorească foarte apreciată în Prusia Orientală care consta în a da victimei să bea, pe capătul țevii puștii – care nu trebuia să fie curățată – un amestec de *schnaps* și de piper alb vărsat cu o pâlnie prin chiulasă.

Forstmeister-ul bătea nerăbdător din picioare în iarba udă așteptându-l pe profesorul care întârzia în mod inexplicabil în vârful postului de observație. Se mulțumi să ridice din umeri

când îl auzi strigând: „Văd iar cerbul! Acolo, în luminișul dintre fagi! E la cel puțin cinci sute de metri! Dau drumul la glonț!”

Se auzi o ultimă împușcătură. După care se lăsă liniștea, apoi se auzi din nou vocea profesorului care lăsase pușca și luase un binoclu.

— Ia veniți să vedeți, Forstmeister, cred că l-am nimerit.

Trebuia să fie de-a dreptul nebun să creadă așa ceva, dar Forstmeister-ul oftă și se duse politicos în postul de observație la invitatul său. Într-adevăr, prin binoclu se putea zări trupul unui animal culcat pe culoarul ce se deschidea printr-o pădure de fagi și se pierdea la orizont. Distanța era enormă și animalul ar fi trebuit să se afle în afara bătăii puștii celui mai bun trăgător. Se vedea totuși o pată, într-adevăr mai închisă decât părul roșcat al cerbului asupra căruia profesorul își golise cartușiera.

O porniră pe jos spre pădurea de fagi. Cerbul părea să doarmă, cu capul așezat cuminte pe picioarele din față, cu coarnele înălțate în forma unei minunate tufe de fildeș sumbru. Trupul puternic și ghemuit părea sculptat în abanos. Era călduț încă. Glonțul îl nimerise drept în bust.

Forstmeister-ul simți că îl ia cu leșin. De la prima privire îl recunoscuse pe *Candelabru,* Hochkapitalerul nr. 1 din Rominten pe care toți pădurarii aveau misiunea obligatorie să îl îngrijească și să îl protejeze. Și imbecilul ăsta de Essig care lăsase deoparte orice urmă de demnitate și mima în jurul trupului neînsuflețit un dans de scalp, acompaniat de țipete! Și totuși, consemnele erau stricte: invitații marelui vânător cu copoi erau sacri pentru tot personalul din Rezervație. Oricare i-ar fi fost greșeala, Essig nu trebuia să își dea seama de gravitatea crimei lui. Fu deci sărbătorit când intră în Jägerhof plesnind de mândrie, o sărbătorire cu zâmbete crispate și cu *Weidmannsheill*-uri strigate cu voci gâtuite pe care valurile de șampanie nu reușiră să le dezlege.

— Vedeți dumneavoastră, repeta el cui se nimerea, alicele nu-s partea mea tare. Eu sunt un trăgător cu gloanțe!

Și era adânc mâhnit că marele vânător lipsea tocmai atunci și că nu putea să își împartă bucuria cu el. Göring trebuia să se întoarcă în seara următoare, noaptea târziu fără îndoială, dar toată lumea îi jură profesorului că nu aveau să-l revadă mai devreme de o săptămână. Toată noaptea se munci pentru

pregătirea trofeului său, iar a doua zi de dimineață profesorul fu expediat, puțin surprins de o grabă atât de mare, dar radios și înconjurând cu grijă și cu dragoste trofeul cel mai greu și cel mai armonios – avea două sute patruzeci de puncte Nadler – din cronica de la Rominten.

Göring nu sosi decât spre miezul nopții. A doua zi de dimineață la ora zece era așezat la masă în fața unui mic dejun în care pateurile de iepure, gâscă sălbatică în untură, puiul de mistreț marinat și pateurile calde de căprior echilibrau într-un mod armonios somonul afumat, heringul din Marea Baltică și păstrăvul în aspic, când Oberforstmeister-ul se prezentă în fața lui îmbrăcat în uniforma de sărbătoare, cu trăsăturile feței înțepenite într-o durere stăpânită bărbătește. Spectacolul pe care îl oferea bărbatul corpolent înfășurat într-un halat din brocart, cu picioarele mici strânse în papuci de lutru, tronând în mijlocul acestui dezmăț de bucate, îl făcu să-și piardă pentru o clipă cumpătul.

— Am aflat azi de dimineață o veste bună, îl atacă Göring imediat. Micul profesor a plecat ieri. L-ați și expediat. A omorât un cerb?

— Da, domnule mare vânător.

Un cap ciudat, un catâr istovit, o bătrână capră bolnavă, așa cum am ordonat?

— Nu, domnule mare vânător. Profesorul Otto Essig, de la Universitatea din Gottingen, l-a omorât pe *Candelabru.*

Zgomotul de veselă, de mâncăruri și de pahare măturate odată cu fața de masă și cu tacâmurile, căzând și spărgându-se pe dale, îl aduse în fugă pe chelnerul-șef. Göring, cu ochii închiși, își ținea întinse în față, ca un orb, ambele mâini îndesate, pline de brățări cu verigi plate și de inele.

— Joachim, murmură el cu o voce pieritâ, repede, cupa!

Chelnerul-șef dispăru în grabă și se întoarse ducând o cupă mare din onix pe care o așează în fața Reichsmarschall-ului. Era plină de pietre prețioase și fine, iar Göring își afundă în ea mâinile cu aviditate. După care, fără să deschidă ochii, frământă încet amestecul de granate, de opaluri, de acvamarine, de turmaline, de jad și de chihlimbar, despre care fusese convins că aveau puterea, prin descărcarea electricității acumulate în corpul lui, de a-i calma nervii și de a-i reda seninătatea. Continuând să se lase pradă tentațiilor sale de

morfinoman, îi era drag totuși acest remediu al angoaselor lui care avea avantajul de a fi inofensiv și se potrivea cu dragostea pe care o avea pentru fast.

— Aduce-ți-mi trofeul, ordonă el.

— Profesorul l-a luat cu el ieri. N-a vrut să se despartă de el, bâigui Oberforstmeister-ul.

Göring deschise ochii și se uită la el cu o lucire vicleană în privire.

— Ați făcut bine. E mai bine pentru toți cei de-aici să nu-l văd. *Candelabru!* Regele cetelor din Rominten! Dar cum a putut să fie în stare de așa ceva avortonul ăsta al umanității! explodă el.

Atunci Oberforstmeister-ul fu nevoit să povestească incredibila vânătoare a profesorului Essig, rafala de împușcături asupra bătrânului cerb lăsat în mod rușinos fără coarne, descurajarea Forstmeister-ului și acel ultim glonț, tras la nimereală, de la o distanță mult prea mare, și prezența inexplicabilă a lui *Candelabru* în acel district oriental al Rezervației. Un astfel de concurs de împrejurări, toate improbabile, semănau atât de mult cu o hotărâre a destinului încât Göring tăcu, copleșit, cuprins de o neliniște nedefinită, de parcă ar fi fost brusc confruntat cu taina lucrurilor.

*

Încă de la sfârșitul verii lui 1942, la Rominten nu se mai vorbi despre nimic altceva în afară de marea vânătoare pe care o plănuia Erich Koch, Gauleiter al Prusiei Orientale, în cele trei districte ale lacurilor mazurice pe care marele vânător cu copoi i le concesionase pentru vânătoare particulară. Era vorba de o goană de iepuri de foarte mare anvergură, căci erau prevăzuți trei mii de gonaci dintre care cinci sute pe cai. Tot statul-major din Rastenburg și notabilitățile locale aveau să participe la sărbătoarea cu care urma să se încheie încoronarea unui rege al vânătorii.

Într-o seară, Oberforstmeister-ul se întoarse de la Trakehnen trăgând după șareta lui englezească un jugan negru gigantic, tot numai mușchi, păros și Cu un fund mare ca de femeie.

— E pentru dumneata, îi explică el lui Tiffauges. De multă vreme voiam să te pun în șa. Marea goană a Gauleiter-ului e o ocazie bună. Dar cu câtă bătaie de cap am găsit un animal pe măsura greutății dumitale! E un cal corcit de patru ani, întărit

printr-un aport din Ardeni, dar al cărui cap teșit și părul de abanos moarat amintesc de originile lui din Barbaria, în ciuda mărimii pe care o are. Trebuie să cântărească vreo mie două sute de livre și are cel puțin un metru optzeci până la greabăn. La urma urmelor, e tipul de cal de șaretă de la începutul secolului. Nu riscă să fugă, dar ar putea duce în spinare trei cât dumneata. L-am încercat. Nu se dă înapoi din fața obstacolelor, nu se teme nici de râuri, nici de mărăcinișuri. Nu prea ascultă de ham, dar la galop e ca un tanc.

Tilfauges intră în posesia calului său cu o emoție în care elanurile inimii sale singuratice se amestecau cu presentimentul marilor lucruri pe care aveau să le facă împreună. În fiecare dimineață se ducea de-acum la un kilometru depărtare, la bătrânul Pressmar, un fost maestru al echipajului imperial, a cărui proprietate includea un grajd destul de mare, o potcovărie și un manej acoperit. Acolo fusese instalat calul lui cel mare. Sub conducerea lui Pressmar, care era fericit să își poată exercita vocația pedagogică proprie oricărui cunoscător de cai, învăța cum să își îngrijească animalul și cum să îl călărească. Bucuria care îl cuprindea în apropierea acestui corp mare, naiv și cald pe care îl bușuma, îl țesăla și îl peria îi aduse aminte mai întâi de porumbeii Rhinului și de orele de dulce fericire pe care le petrecuse în columbărie. Înțelese însă curând că această reminiscență era superficială și se baza pe o neînțelegere. De fapt, frecând și lustruind părul calului său, regăsea modestele satisfacții pe care i le dădea ceruirea bocancilor și cizmelor, ridicate însă la o putere incomparabil mai mare. Căci, dacă porumbeii Rhinului fuseseră pentru el mai întâi niște cuceriri, apoi copiii lui dragi, atunci când își înconjura calul cu atâtea atenții, pe sine însuși se îngrijea în fond. Și pentru el a fost o revelație această reconciliere cu sine însuși, această dragoste față de propriul său corp, această tandrețe încă vagă față de un om numit Abel Tiffauges, care îi veneau prin intermediul unui jugan gigantic din Trakehnen. Într-o dimineață, când pe cal cădea pieziș o rază de soare, își dădu seama că părul lui negru ca smoala făcea niște ape albăstrui în formă de aureole concentrice. Acest cal din Barbaria era astfel și un *barbă albastră,* iar numele ce i se cuvenea se impunea de la sine.

Lecțiile de echitație ale lui Pressmar au fost mai întâi pe cât

de simple, pe atât de istovitoare. Calul era înșeuat, dar fără scară. Tiffauges trebuia să se cocoațe în șa dintr-un salt, după care începea în manej o ședință de stat în șa la trap încet, singura capabilă, cu condiția să fie prelungită suficient de mult, de a asigura o poziție corectă în șa călărețului novice, afirma maestrul de echipaj, dar după care călărețul pleca sleit, deșelat și cu perineul carne vie.

La început, Pressmar își observa elevul fără încetare, cu un aer dezaprobator, iar rarele observații pe care i le făcea erau lipsite de amabilitate. Călărețul se apleca înainte, încordat, cu picioarele în spate. Avea să cadă și o merita! Trebuia, dimpotrivă, să se așeze în spate, cu fesele aduse sub el, cu picioarele înainte și să-și corecteze această poziție printr-o arcuire a spatelui și a umerilor. Fără să se lase descurajat de această purtare acră, Tiffauges îl considera totuși pe Pressmar drept un crustaceu redutabil, închis pentru totdeauna într-un univers strâmt și muribund căruia, pe deasupra, era incapabil de a-i exploata resursele. Își schimbă părerea în ziua în care, închis împreună cu el în șelărie, îl auzi expunând *adevărul* despre cal și îl văzu pe acest supraviețuitor al unor alte vremuri devenind brusc inteligent, înviorându-se, găsind pentru a se exprima cuvinte potrivite și colorate. Așezat pe un taburet înalt, cu coapsele lui slabe încrucișate una peste cealaltă, cu cizma bălăbănindu-i-se în gol, cu monoclul înșurubat în ochi, maestrul de echipaj al lui Wilhelm al II-lea începu prin a afirma drept principiu faptul că, și calul, și călărețul fiind ființe vii, nicio logică, nicio metodă nu pot înlocui simpatia ascunsă care trebuie să îi unească și care presupune din partea călărețului acea virtute cardinală, care este *tactul ecvestru.*

Apoi, după un moment de tăcere menit a da întreaga lor valoare acestor două cuvinte, continuă cu considerații asupra dresajului, pe care Tiffauges le ascultă pasionat pentru că ele se refereau la greutatea călărețului și la repercusiunile acesteia asupra echilibrului calului, având astfel o bătaie ferică evidentă.

— Dresajul, începu Pressmar, este o activitate cu mult mai frumoasă și mai subtilă decât se crede în mod obișnuit. Dresajul constă în principal în a reda animalului atitudinea și echilibrul său natural, compromise datorită greutății călărețului.

Într-adevăr, comparați dinamica, de exemplu, a calului cu cea a cerbului. Veți vedea că toată forța cerbului stă în umeri și în grumaz. Toată forța calului se află, dimpotrivă, în crupă. Iar umerii calului sunt delicați și șterși, în vreme ce crupa cerbului este slabă și foarte înclinată. De altfel, este adevărat că arma calului este zvârlitura din copită care pleacă din crupă, pe când a cerbului este lovitura cu ramura care pleacă din gât. Când se deplasează, cerbul se trage înainte. Este o tracțiune pe față. Calul, dimpotrivă, se împinge din spate cu crupa. De fapt, calul este o crupă care are în fața ei organe ce o completează.

Dar ce se întâmplă când un călăreț încalecă pe cal? Uitați-vă bine la poziția lui: este așezat mult mai aproape de umerii calului decât de crupă. Două treimi din greutatea lui sunt astfel purtate de umerii calului care, așa cum am spus, sunt slabi și ușori. Umerii astfel supraîncărcați se contractă, iar înțepenirea lor cuprinde grumazul, capul, gura, această gură a cărei blândețe, suplețe, sensibilitate reprezintă întreaga valoare a calului de călărit. Călărețul ține în mâini un animal dezechilibrat și încordat care nu mai ascultă decât în mod grosolan de îndemnuri.

Și atunci intervine dresajul. Acesta constă în a face ca, progresiv, calul să poarte greutatea călărețului pe cât posibil pe crupă, pentru a-i ușura umerii. Și pentru asta călărețul trebuie să se sprijine pe cât posibil pe membrele lui posterioare, să le aducă sub el cât poate de mult spre în față, pe scurt, ca să folosesc o comparație de care n-ar trebui să abuzez, să ia modelul cangurului a cărui greutate se află în întregime pe membrele lui inferioare, în vreme ce labele din față îi rămân libere. Prin diverse exerciții, dresajul se străduie să facă astfel încât calul să uite de greutatea parazitară a călărețului și să îi redea naturalețea împingând artificiul până la perfecțiune. El justifică o anomalie instaurând o nouă organizare acolo unde aceasta își găsește locul.

Astfel echitația, care este arta de a dirija forțele musculare ale calului, constă în principal în a-și asigura stăpânirea asupra crupei, care este locul unde sunt adunate aceste forțe. Șoldurile trebuie să devieze la cea mai mică presiune a călcâiului, fesele trebuie să aibă acea flexibilitate moale care le dă iuțeala de care depinde tot restul.

Și marele maestru de echipaj, în picioare, cambrat, cu

privirea chiorâșă îndreptată spre propria sa crupă atât de osoasă și de ștearsă –, cu picioarele arcuite strângând coastele unui cal imaginar, se învârtea prin încăpere în toate sensurile biciuind în gol cu cravașa.

Oricât de abstracte și de subtile ar fi fost considerațiile lui Pressmar privind opoziția dintre cerb și cal, ele își găseau o ilustrare în căutările și hăituielile pe care Tiffauges le făcea de-acum împreună cu Barbă-Albastră. În absența câinilor proscriși în continuare de Göring calul, părând a fi înțeles cu vremea ce se aștepta din partea lui, parcă adulmeca potecile și repera urmele de cerb prin tufișuri cu o ardoare de copoi, ca și cum aceste două naturi antagoniste trebuiau odată și-odată să se înfrunte.

Într-o seară, pe când zăbovea la umbra aurie a grajdului în care plutea mirosul dulceag al zemii de baligă uitându-se la crupele lucioase ce se unduiau din staul în staul, văzu coada lui Barbă-Albastră înălțându-se, ușor oblică, de la rădăcină, descoperind anusul, brun-închis, mic, proeminent, tare, ermetic închis și plisat în mijloc, ca o punguță cu baiere. Și îndată punguța se exterioriza, cu rapiditatea unui boboc de trandafir filmat cu viteză, se întoarse ca o mănușă, deschizând în afară o corolă trandafirie și umedă, în centrul căreia văzu înflorind mărgele de balegă noi-nouțe, minunat modelate și lustruite, care se rostogoliră una câte una în paie fără să se spargă. Un asemenea grad de perfecțiune în actul defecatoriu îi păru lui Tiffauges a fi suprema justificare a teoriilor lui Pressmar. Tot calul stă în crupă, asta e sigur, iar acest fapt face din el Geniul Defecației, îngerul Anal, iar din Omega cheia esenței lui.

Își explica dintr-odată ancestrala fascinație exercitată de cal asupra omului și prestanța cuplului pe care îl formează călărețul cu calul său. Crupei gigantice și generoase a calului călărețul îi suprapune, cu o insistență încăpățânată, mica lui crupă stearpă și flască. Are vaga speranță că, printr-un fel de contagiune, ceva din strălucirea îngerului Anal îi va binecuvânta propriile dejecții. Dar speranța lui este deșartă: ele rămân mai departe neregulate, capricioase, când aride, când nestăpânite și mâloase, dar întotdeauna grețoase. Numai o identificare completă a crupei calului cu cea a omului i-ar putea permite acestuia din urmă să își însușească întru totul organele care asigură defecada cabalină. Sensul *Centaurului* este cel

care ni-l arată pe bărbat topit la propriu în îngerul Anal, crupa călărețului fiind una cu cea a animalului și dând drumul cu bucurie merelor sale de aur parfumate.

Cât despre rolul primordial al calului în vânătoarea de cerbi, sensul acestuia devenea cât se poate de evident. Era persecutarea îngerului Falofor de către îngerul Anal, urmărirea și omorârea lui Alpha de către Omega. Iar Tilfauges se minuna să regăsească încă o dată lucrătura uimitoarei inversiuni care în acest joc ucigaș făcea din sălbăticiunea fugară și cu fundul mare un principiu agresiv și exterminator, iar din regele pădurilor, cu virilitatea înfloritâ într-o coroană, o pradă fără scăpare, plângând în zadar după iertare.

*

În luna septembrie, marea ofensivă care promitea asedierea și supunerea Stalingradului îl obligă pe Erich Koch să își amâne vânătoarea. Apoi niște geruri precoce puseră capăt unei toamne prea blânde și, odată cu primele zăpezi, toți începură să creadă că viața avea să aștipească din nou în calmul hibernal. Și în acel moment vânătoarea fu fixată la începutul lui decembrie, iar pregătirile reluate. Ele fuseră totuși întrerupte, căci Göring, principalul invitat la sărbătoare, fusese trimis în acea perioadă în Italia ca să încerce să insufle un nou avânt aliatului șovăitor. Până la urmă, marea vânătoare de iepuri a Gauleiter-ului Erich Koch avu loc pe 30 ianuarie.

Încă de pe 25, Tiffauges o porni la drum împreună cu primele contingente de câte cinci sute de gonaci călare. Locul de adunare se afla în micul oraș Arys, la o sută de kilometri spre sud, în mijlocul lacurilor mazurice. Ajunseră acolo în trei zile. Primiseră tichete pentru locuit la particularii care aveau grajduri pentru cai. Tiffauges, îmbrăcat și încălțat cu lucruri noi, gustă din plin împrejurarea datorită căreia putea rechiziționa o cameră de la particulari, ca într-o țară cucerită. Neamțul era în continuare învingător, francezul era încă prizonier? Se îndoia de acest lucru atunci când bocănea cu cizmele lui pe trotuarele pe care șiruri de gospodine înfofolite în catrafuse dizgrațioase se întindeau în fața magazinelor cu vitrinele goale. La masă era servit cu respect și vorbea mult și cu emfază, învăluindu-și originile în mistere pe care accentul lui velș și relațiile indiscutabile pe care le avea cu Omul de Fier le făceau de nepătruns.

Adevărata sursă a forței noi și a tinereții cuceritoare care fierbeau în el era însă Barbă-Albastră, acest frate gigantic pe care îl simțea trăind între coapsele lui și care îl înălța deasupra pământului și deasupra oamenilor. Uneori, în timpul lungii plimbări călare care îl adusese până în Mazuria, pentru a-și odihni șalele se lăsa pe spate pe crupa calului și privea cerul pur și palid legănându-se deasupra feței lui, iar sub omoplați simțea hula musculoasă a feselor calului în mișcare. Sau dimpotrivă, se apleca înainte, înconjurând cu brațele grumazul lui Barbă-Albastră, și își lipea obrazul de coama lucioasă și moarată. Pe când traversa piața unui sat în care trecerea era îngreunată din cauza zilei de târg, calul se opri brusc chiar în mijlocul mulțimii. Tilfauges se simți ridicat printr-o arcuire a șirei spinării și auzi o cataractă șiroind pe macadam. Stropiți de lichidul din baligă, oamenii se îndepărtau în grabă râzând sau bombănind, iar francezul, impasibil, învăluit în aburii dulcegi care urcau de sub el, avea impresia amețitoare că el – și nimeni altul – era cel care se ușura în mod atât de minunat de față cu țăranii din regatul său.

Rolul care îi fu atribuit în desfășurarea vânătorii fu mai puțin glorios. Gonacii pedeștri greblau terenurile cu vegetație măruntă și pe cele accidentate. În mod logic, celor călare li se încredințaseră câmpia și țarinele. Teritoriul astfel parcurs acoperea aproape patru sute de hectare și cuprindea mai multe lacuri. Nu era vorba de un teren închis – nu se foloseau nici panouri, nici banderole, nici plase, ci de un „rond de iepuri”, gonacii și vânătorii plecând câte doi – unul la dreapta, celălalt la stânga, din trei în trei minute, pentru a se întâlni într-un același punct venind pe două căi diferite. Bărbații formau astfel un imens semicerc ale cărui extremități se apropiau și în final se închideau într-un cerc din ce în ce mai redus. La un semnal, vânătorii – prea apropiați unii de alții – încetară să tragă în interiorul cercului și nu mai traseră decât în exteriorul lui.

Dintre toate măcelurile la care asistase Tiffauges, acesta a fost cel mai crud și cel mai monoton. Iepurii alungați din pădure o luau la goană ca din pușcă, dar elanul le dispărea când se încrucișau cu alte vietăți fugind în sens invers. Descumpăniți, săreau în dezordine, iar frumusețea traiectoriei lor naturale cu gamele ei de înșelăciuni, de mers înaintea vânătorilor, de întors și de dublă săritură laterală se îneca într-

o panică pe care ropotul de gloanțe o făcea să crească și mai mult. Ultima imagine pe care o păstră Tiffauges din această zi fu aceea a unui covor imens de blană roșcată și albă, formată de trupurile suprapuse ale celor două sute de iepuri din tabloul de vânătoare. Singur în mijlocul acestui tandru cimitir, Göring – încoronat rege al vânătorii cu două sute de iepuri la activ – arbora în fața fotografului său oficial o poză ca burta scoasă înainte și cu bastonul de mareșal ridicat în mâna dreaptă.

A doua zi de dimineață, toată presa germană anunța în chenar negru capitularea la Stalingrad a mareșalului von Paulus împreună cu douăzeci și patru de generali și cu cei o sută de mii de supraviețuitori ai armatei a VI-a.

*

Înarmat cu foaia de drum care îi lăsa o oarecare latitudine pentru întoarcerea la Rominten, Tiffauges evită drumul direct prin Lyck și Treuburg și se afundă în nord prin acea Mazurie care este regiunea cea mai austeră și cea mai încărcată de istorie din toată Prusia Orientală. Părea că în acest land părăsit, plin de hârtoape în care vegetau plăpânde pâlcuri de arini, pe care se ridicau ici-colo blocuri eratice sub care Sudavienii – ultimii slavi care au luptat împotriva pătrunderii germane – își îngropau morții, continua să apese blestemul luptelor care îl umpluseră de sânge vreme de o mie de ani. De la ultima rezistență a bătrânului Stardo împotriva cavalerilor teutoni până la victoriile repurtate de Hindenburg asupra soldaților de la Rennenkampf, între care se dăduse bătălia de la Tannenburg undejagellon zdrobise Mantiile-Albe și pe Purtătorii-de-Paloș, acest pământ nu era decât o mare groapă comună de oase deasupra cărora se ridicau fortificații în ruină și steaguri ciopârțite de mitraliere.

Traversând îngusta limbă de pământ care desparte lacul Spirding de lacul Tirklo, merse mai departe până la satul Drosselwalde. Era mânat de un presentiment grav și voios care îi dădea siguranța că un scop necunoscut, dar de o importanță decisivă pentru el, se afla la capătul pașilor lui. De la Stalingrad încolo, gâfâiala surdă a marii mașini de făcut istorie zdruncina din nou adâncurile pământului. Tiffauges se simțea dus de mână, orientat, comandat și asculta cu o fericire sumbră. Străbătu un cătun cu un nume minunat de straniu – Schlangenfliess, Piele de Șarpe – și șocul se produse.

Pe o movilă din pietre morenice care părea gigantică în acest ținut plat, Kaltenborn-ul își înălța silueta masivă și tabulară. Venind dinspre Schlangenfliess, Tiffauges nu vedea decât partea dinspre sud a fortăreței, cea care încorona promontoriul mărginit de coaste abrupte. Incinta lua profilul movilei și se termina în formă de proră de navă cu un turn enorm, înaltă construcție din pietre ruginii, încoronată de balcoane cu trapă, care profila în vid creasta unui contrafort. În spatele zidului distingea însă, flancată la intervale regulate de contraforturi greoaie și mărginită de turnuri mult ieșite în afară, o întreagă încurcătură de clopotnițe, turnuri de pază, coșuri de fum, pinioane, campanile, terase, giruete și coame de acoperișuri, căreia o mulțime de steaguri și de flamuri îi dădeau un aer vioi și triumfal. Avea certitudinea amară și exaltantă că, îngrămădită în spatele acestor ziduri înalte, se ascundea o viață organizată cu atât mai intensă cu cât era mai departe de lume.

Își împinse calul pe drumul ce urca șerpuind spre castel. Fațada dinspre nord care îi apăru în vârf era precedată de o esplanadă în pantă pe care un bătrân cu caschetă de apaș mătura zăpada. Pervazurile înguste străpungând regulat incinta nu-i înveseleau monotonia rebarbativă, în orice caz nu mai mult decât cele două turnuri rotunde cu acoperișuri ascuțite și obtuze care striveau cu masa lor intrarea gâtuită apărată de măciuci. Era o citadelă aspră, lipsită de grație, cu tente roșietice și negre, armă de război concepută și construită de oameni indiferenți la bucurie și la frumusețe. Contrastând cu această primire brutală și tristă, interiorul confirma vigoarea juvenilă și sprintenă pe care Tilfauges o simțise palpitând în spatele bătrânelor ziduri. Acoperișuri cu țigle lăcuite și multicolore se înclinau asupra unor terase pe care luceau arme moderne; legături de steaguri roșii purtând pe ele zvastica se loveau unele de altele în vântul de la miazănoapte, din care urechea culegea din când în când sunetul unei trompete sau ecoul unui cântec.

Tiffauges schimbă câteva cuvinte cu măturătorul, după care îi ceru să binevoiască să-l supravegheze pe Barbă-Albastră pe care îl legă de un copac și, neputând intra, o porni pe lângă ziduri, cel puțin până la contrafortul celui mai mare turn pe care îl văzuse de jos. Nu era o plimbare ușoară, căci, deși de-a lungul clădirii șerpuia o potecă îngustă, aceasta era deseori

tăiată de ieșituri de stânci sau de ziduri, și era nevoit să coboare pe coasta muntelui și să urce din nou după ce termina de înconjurat obstacolul. N-ar fi putut spune cu precizie ce voia, în afară de faptul că aștepta o aprobare, o confirmare, o consfințire, în sfârșit, ceva care să semene cu semnătura destinului și care să fie ca o marcă ce să autentifice vocația tiffaugeană a Kaltenborn-ului. Găsi ceea ce căuta chiar la baza contrafortului turnului cel mare, dar pentru a ajunge acolo fu nevoit să se cufunde într-un hățiș de mărăcini, de soc, de căline și de saxifragă pe care liane de iederă căzând de pe peretele de piatră îl făceau și mai de nepătruns. Asta nu era însă de ajuns. Ajuns la picioarele crestei vii a contrafortului, fu nevoit să dea la o parte cu mâinile zăpada moale care se strânsese acolo. Puțin câte puțin însă, răspunsul Kaltenborn-ului începu să se descopere privirii lui: în acest loc, în contrafort era săpată un fel de nișă, iar zidăria înclinată se sprijinea pe umerii unui Atlant din bronz. Contorsionat și strâmbându-se sub greutatea care îl copleșea, negrul colos era ghemuit, cu genunchii ridicați până la barbă, cu ceafa aplecată în unghi drept, cu brațele ridicate și înțepenite în piatră. Statuia era de factură mediocră și mirosea a academism grandilocvent al ultimului Kaiser german. Fără îndoială, această sculptură fusese adăugată recent sub turnul cel mare pe care părea să îl poarte pe umeri, și odată cu el întreaga fortăreață. Faptul că ea se afla însă îngropată sub vegetație și sub zăpadă și că fusese exhumată de către Tiffauges îi dovedeau francezului că titanul nu fusese încrustat în coasta Kaltenborn-ului decât pentru el.

Coborând din nou la Schlangenfliess se așează la o masă în hanul din sat, ce purta numele de Trei spade și unde, în fața unui urcior cu bere, află grație hangiului ceea ce voia să știe despre castel și despre proprietarul acestuia.

Mândria marilor familii est-prusace era aceea de a se trage din cavaleri care primiseră din mâinile împăratului Frederic al II-lea și ale papei Grigore al IX-lea această îndepărtată provincie păgână ca să o convertească. Fiecare familie din junker se consacra cu pioșenie acestei activități genealogice care își trăgea savoarea din faptul că, toți cavalerii teutoni fiind călugări și deci supuși jurământului de castitate, ei nu puteau din punct de vedere logic să aibă descendenți. Ambițiile conților de Kaltenborn erau însă și mai înalte, căci ei

pretindeau a descinde tocmai din cavalerii Purtători-de-Paloș, mai vechi și mai îndrăzneți cuceritori decât teutonii. Comunitate religioasă fondată în 1197 de Albert Apeldom, membru al Universității din Bremen, cavalerii Purtători-de-Paloș deveniră un ordin militar din dorința lui Albert de Buxhowden, episcop de Riga, care le dădu ca însemne două spade din pânză roșie așezate în partea stângă a veșmintelor lor albe. Cavalerii lui Hristos al ordinului celor Două Spade din Livonia – acesta era numele lor întreg – cu treizeci de ani înainte de sosirea teutonilor în Prusia, cuceriră Livonia, Curlanda și Estonia. Slăbiți însă de o luptă neîncetată împotriva lituanienilor și a rușilor, trimiseră solii la teutoni pentru a cere fuziunea. Aceasta fu ratificată de papă în 1236 și consfințită la Viterbe în prezența Marelui Maestru Teuton, Hermann von Salza. Cu toate că rămăseseră un ordin militar autonom și își păstraseră un Landmeister pentru Livonia, cavalerii Purtători-de-Paloș își uniră destinul de-atunci înainte cu cel al teutonilor, continuând să întrețină în sufletul lor conștiința ascunsă, dar vigilentă a unor origini mai venerabile și mai glorioase decât ale celorlalți. Armele castelului din Kaltenborn aminteau prin simplitatea lor clasică acea poveste a celor două ordine înrudite. Conții von Kaltenborn purtau într-adevăr un blazon *alb cu trei spade roșii înălțate cu vârful spre negrul de sus.* Cele trei spade roșii pe fond alb aminteau de cele două spade ale cavalerilor Purtători-de-Paloș cărora li se alătura cea a teutonilor. Banda neagră care bara partea de sus a blazonului adăuga culorilor alb și roșu cea de-a treia culoare a drapelului prusac. Cât despre cele trei spade – în afară de faptul că ele reprezentau însemnele casei, atrase hangiul atenția cu mândrie, ele se regăseau în mărime mai mare decât mărimea naturală, pecetluite, cu vârful îndreptat spre cer, în parapetul celei mai mari terase a castelului, cea care se înălța deasupra turnului lui Atlant și care se deschidea spre răsărit.

Castelul însuși – unul dintre cele mai semețe din toată Prusia Orientală – părea să fi fost pe la începutul secolului hărăzit demolării, în ciuda eforturilor conților care persistau să îl locuiască și astupau spărturile pe care le deschidea timpul în flancul bătrânului vas. Salvarea veni din partea lui Wilhelm al II-lea care ținea la această regiune de mare vânătoare. Kaiser-ul, care ordonase în 1900 restaurarea castelului din

Königsbergul de Sus, de lângă Selestat, ca o provocare adresată inamicului ereditar occidental, socoti că o altă fortăreață demnă de domnia sa trebuia să reprezinte hotarul dinspre răsăritul imperiului său în fața cotropitorului slav. Lucrările de restaurare care nu se încheiară decât puțin înaintea războiului din 1914 fură considerate de arheologi la fel de excesive ca și cele care făcuseră din Königsbergul de Sus o machetă gigantică, elegantă și nouă-nouță, cu deosebirea că, totuși, arhitectura teutonică suportă mai puțin fanteziile restauratorilor moderni, căci cavalerii rătăcitori care au creat-o și-au topit în ea amintirile de călătorie și visele mistice, și nu rar se întâmplă ca în același edificiu să coexiste elemente sarazine, venețiene și germane.

Fortăreața nouă-nouță de la Kaltenborn avea să atragă atenția șefului S.A., Joachim Haupt, care începând din 1933 puse tot sufletul în construirea de școli paramilitare, concepute după modelul celebrului pritaneu imperial de la Pion, de unde avea să iasă elita viitorului al III-lea Reich. Acele „Napola” – *național politische Erziehungsanstal. Ten* – instalate în general în castele sau în mănăstiri rechiziționate se înmulțiră din an în an, în ciuda dizgrației pe care i-o aduse lui Haupt „noaptea cuțitelor lungi” din 30 iunie 1934 și a punerii pe tușă a S.A. Opera lui Haupt fu reluată și continuată de către un înalt demnitar S.S., Obergruppenführer-ul August Heissmeyer, care consfinți dominația oamenilor lui Himmler asupra celor patruzeci de napole existente. Napola de la Kaltenborg se afla, teoretic, sub autoritatea generalului conte von Kaltenborn, ultimul reprezentant al viței, ale cărui apartamente ocupau o aripă a castelului. În realitate, acesta era un bătrân pe care atașamentul față de tradiția prusacă îl făcea puțin receptiv la seducțiile noii ordini create de cel de-al III-lea Reich – persista în a avea îndoieli că ceva bun pentru Prusia putea veni dinspre Bavaria sau Austria – și pe care preocupările sale orientate spre cercetări istorice și heraldice îl abăteau de la exersarea conducerii efective a școlii. Până una-alta, dacă generalului i se cedase titlul de *Kommandeur* al napolei din respect pentru trecutul său și pentru a i se păstra un loc în propriul castel, toată autoritatea îi revenea practic Sturmbannführer-ului S.S. Ștefan Raufeisen, care impunea celor treizeci de profesori militari, celor cincizeci de bărbați și subofițeri și celor patru

sute de copii din Kaltenborn o disciplină fără deosebire.

*

Întors la Rominten, Tiffauges vorbi în treacăt în prezența Oberforstmeister-ului despre fortăreața din Kaltenborn care îl impresionase atât de profund. Află astfel că generalul conte von Kaltenborn fusese prezent la marea vânătoare a Gauleiter-lui Koch, dar nu îl putu regăsi în amintirile sale, în ciuda tuturor precizărilor pe care i le dădu Oberforstmeister-ul. Acest fapt îl afectă de parcă ar fi fost cine știe ce nenorocire și de-atunci înainte, deși își îndeplinea conștiincios sarcinile care îi reveneau, mintea și inima lui erau în altă parte, pluteau prin părțile Mazuriei, în jurul acelor ziduri înalte în care viața prizonieră deborda și cânta.

O primăvară timpurie de o blândețe ametitoare înduioșa totul în jur când se duse în aprilie, ca în fiecare lună, la primăria din Goldap ca să-și reînnoiască *Ausweis*-ul. Se simțea bun și slab, ca iarba fragedă constelată de floarea paștelui, ca adierile călduțe care mângâiau vlăstarele de mesteceni și de aluni și care făceau să zboare de pe crengile brazilor un praf seminal de culoarea șofranului. Se înduioșa într-atât încât aproape că-i dădură lacrimile văzând o vrabie tăvălindu-se în praful cald de pe drum și doi școlari îmbrâncindu-se, râzând cu ghiozdanele agățate pe spate, ca niște cochilii de melci. Piuitul care umplea cerul părea să se prelungească până în severul edificiu al primăriei, animat în acea dimineață în mod neobișnuit. Încă de la intrare, cuierele de bronz din vestiar atrăgeau atenția prin expoziția de bonete, de cape, de eșarfe și de mănuși cu un deget în culori vesele care erau agățate pe ele și pe care le sublinia pe podea o debandadă de bocanci, de galoși și de cizme de copii, de parcă toate Scufițele-Roșii din pădurile Prusiei Orientale se adunaseră pentru un congres la primărie. Tiffauges urcă scara largă ce ducea la sala căsătoriilor, atras de un miros de o savuroasă prospețime primăvăratică în care era ceva ce amintea de piper și de sămânță. Se opri în fața ușii pompoase din stejar sculptat: de-acolo venea. Auzea un fel de ciripit de colivie, iar efluviile blânde îl învăluiau cu insistență. Apăsă mânerul greu al clanței din alamă și intră.

Ceea ce văzu îl făcu să se clatine de uimire și fu nevoit să se sprijine cu umărul de cadrul ușii: un întreg furnicar de fetițe absolut goale înveselea lemnul sumbru de stejar cu care era

lambrisată toată sala. Unele erau deșirate ca niște pisici jupuite, altele erau rozalii și grăsuțe, ca niște purcei de lapte, unele erau înalte, ca niște trestii, altele bondoace, rotunde ca niște bebeluși, iar părul împletit, strâns în cozi, cârlionțat sau, dimpotrivă, lăsat să se reverse liber între omoplații fragili, era singurul lucru care îmbrăca trupurile micuțe, impubere, netede ca săpunul. Apariția lui trecuse neobservată, așa că trase ușor ușa după el, ca să redea atmosferei densitatea pe care numai o claustrare ermetică totală i-o putea asigura, închise pe jumătate ochii umplându-și lacom plămânii cu această mireasmă savuroasă care îl urmărea de la începutul dimineții, dar pe care o capta aici în toată puritatea ei născândă și, fără să vrea, mâinile lui mari deschise se întindeau înainte, ca pentru a culege, pentru a strânge toate aceste merinde călduțe și nebunatice, ultim dar al Prusiei Orientale.

— N-aveți ce căuta aici. Ieșiți imediat!

Încinsă într-un halat de infirmieră imaculat, o zeiță a Germaniei cu chipul sever și cu trăsături regulate îl fulgera cu privirea. Se dădu înapoi, deschise ușa și schiță cu regret un gest de retragere.

— Dar cum de-ați intrat aici?

— Mirosul m-a atras, bâigui el. Nu știam că așa miroase carnea de fetiță, a mărgăritar…

Funcționarul care îi ștampilă *Ausweis-u*l îi dădu explicația acestei încântătoare adunări. În fiecare an, pe 19 aprilie, toți copiii în vârstă de zece ani treceau pe la un consiliu de revizie înainte de a fi încorporați în organizația Tineretul Hitlerist.

— Băieții, adăugă el, sunt în partea cealaltă a pieței, la teatrul municipal.

— Dar de ce pe 19 aprilie? insistă Tiffauges.

Bărbatul îl privi de parcă nu-i venea să creadă.

— Nu știți că pe 20 este aniversarea Führer-ului nostru? în fiecare an, națiunea germană îi oferă drept cadou de aniversare o întreagă generație de copii! încheie el plin de exaltare ridicând arătătorul înspre marele portret policrom al lui Adolf Hitler care se încrunta deasupra capului său.

Când Tiffauges o porni înapoi pe drumul către Rominten, marele vânător cu copoi cu toate vânătorile și cu trofeele lui, cu ospățurile lui cu carne de vânat și cu știința lui coprologică și falologică scăzuse în ochii lui la rangul de mic căpcăun rustic și

fictiv, scăpat din cine știe ce poveste de-a bunicii. Era eclipsat de celălalt, de căpcăunul de la Rastenburg, care cerea supușilor, de ziua lui, acest dar total, cinci sute de mii de fetițe și cinci sute de mii de băieței de zece ani, în ținută de sacrificiu, adică goi din cap până-n picioare, din care își frământa carnea de tun.

*

De când cu Stalingradul și cu discursul lui Goebbels de la Sportpalast prin care toată populația era chemată să se angajeze cu fanatism în războiul total, atmosfera de la Rominten devenise mai apăsătoare. Noile apeluri sub steaguri lăsaseră goluri. Lumea se gândea din ce în ce mai puțin la plăcerile vânătorii și ale mesei și din ce în ce mai mult la învălmășeala care se înroșea la răsărit și de care nu mai erau siguri că vor rămâne deoparte. Bombardamentele aeriene începeau să neliniștească și, trenul blindat oferind mai multă protecție decât pavilionul de vânătoare, lipsit de adăpost antiaerian, Göring își rărea vizitele în Rezervație.

Într-o zi Oberforstmeister-ul îl înștiință pe Tiffauges că, personalul trebuind redus strict la minimum, avea să fie nevoit să se pună la dispoziția Arbeitseinsatz-ului Stammalager-ului său de la Moorhof. Totuși, dacă avea vreo dorință, apropierea de cel de-al doilea personaj al Reich-ului l-ar fi putut ajuta fără îndoială să și-o împlinească. Atunci Tiffauges aminti de vânătoarea din ianuarie la care fusese invitat contele von Kaltenborn, de scurta lui vizită la fortăreață pe drumul de întoarcere, și întrebă dacă nu putea fi afectat Napolă, ca șofer sau ca rândaș. Oberforstmeister-ul fu surprins auzindu-și sluga la toate, întotdeauna atât de taciturn și de docil, formulând dorințe atât de precise.

Ținând cont de ultimele rechiziții, îi răspunse, aș fi surprins ca direcțiunea Napolei să nu profite de ocazia de a face rost de un muncitor recomandat de Mareșalul Reich-ului, și pe deasupra nemobilizabil! O să aranjez povestea asta prin telefon.

Cincisprezece zile mai târziu, Tiffauges avea foaia de drum pentru Kaltenborn și părăsea Rominten-ul împreună cu Barbă-Albastră, afectat și el la Napolă.

„Vrei, plăpând băiețandru,
tu cu mine să vii?”
Goethe

CINCI

Căpcăunul de la Kaltenborn

Grupați în dezordine în jurul castelului a cărui masă roșcată ascundea orizontul, mai multe clădiri formau un fel de cetate închisă și densă pe cele patru hectare care înconjurau zidurile de apărare. Unul din cele două turnuri aflate de o parte și de cealaltă a portalului servea drept magazie de unelte, celălalt drept locuință pentru paznic și soția acestuia. Apoi, aruncate talmeș-balmeș de-a lungul unui soi de poteci care ducea până la curtea de primire, se succedau un manej acoperit și grajdurile lui, două hale de gimnastică, infirmeria, un garaj și un atelier pentru parcul de automobile, un hangar pentru vapoare, pavilionul economatului, patru terenuri de tenis, două vile de locuit fiecare cu câte o grădiniță, un teren de fotbal, un teren de baschet, o sală de teatru și de cinema în care se putea înălța un ring de box, și un cadrilater amenajat ca parcurs de luptă. Chiar lângă castel se aflau un coteț de câini în care unsprezece dobermani salutau printr-un concert de urlete tot ceea ce trecea prin apropierea cuștii lor, un blockhaus pentru arme și muniții, un grup electrogen și o închisoare. Și toți pereții vorbeau și țipau cu devize și aforisme, cântau cu drapele și cu flamuri, de parcă numai lor li se cuvenea facultatea de a gândi. „Lăudat fie ceea ce întărește,” proclama una din halele de gimnastică, iar cealaltă părea a-i răspunde prin acest citat din Nietzsche: „Nu-l alunga pe eroul din inima ta.” Goethe și Hitler conviețuiau deasupra intrării în sala de festivități. Goethe: „Nu e rușine să cazi, rușine e să rămâi la pământ.” Hitler: „Drepturile nu se cerșesc. Ele se obțin cu luptă înverșunată.”

Cu privirea zăpăcită de această epigrafie peremptorie, Tiffauges fu puțin sensibil la primele întâlniri umane pe care i le rezervă Napola. Fu primit de un Untersturmführer-scârța-scârța-pe-hârtie care luă cunoștință de livretul lui militar și de foaia de parcurs și-l puse să completeze un amplu chestionar în care era vorba în aceeași măsură de bunicii, de părinții lui și de el. Apoi îi înmână chestionarul Untersturmführer-ului care îi

arătă boxa pe care avea să o ocupe Barbă-Albastră și cămăruța care îi era destinată lui însuși. Ca să ajungă la ea traversară sala de arme a castelului și, pe o mulțime de scări din ce în ce mai înguste și din ce în ce mai abrupte, se cocoțară până la un culoar luminat de minuscule lucarne și în care dădeau ușile cămărușelor rezervate subofițerilor S.S. Afectați în serviciul Napolei.

— Pentru că sunteți recomandat de Reichsmarschall, Kommandeur-ul este înștiințat de sosirea dumneavoastră. O să vă convoace. Dacă nu cumva o să uite, adăugă el cu un zâmbet înțelegător. Oricum, Alei-ul vă așteaptă.

Alei-ul – Anstaltsleiter – era Sturmbannführer-ul Ștefan Raufeisen. Avea craniul lunguieț, bărbia pierdută și ochii apropiați ai friților germani pe care teoreticienii rasiști îi ridicau în slăvi. Când francezul fu introdus în biroul directorial pe care îl ocupa la parterul castelului, zăbovi îndelung asupra dosarului în care era cufundat și nu catadicsi să-și ridice spre el capul de ogar blond decât după ce întoarse ultima pagină. Îl țintui cu privirea în tăcere cu un aer viclean, după care dădu drumul la trei fraze:

— Veți fi la dispoziția Hauptscharführer-ului Jocham, însărcinat cu intendența. Trebuie să salutați toți S.S.-iștii începând de la gradul de Hauptsturmführer. Sunteți liber.

Spre propria sa uimire, Tiffauges era prea puțin curios să descopere copiii care, la urma urmelor, erau rațiunea de a exista a acestei întregi desfășurări de edificii vorbărețe populate cu oameni laconici. Îi simțea fără discuție în calitatea atmosferei din citadelă care părea ici-colo să se condenseze sub forma unei perechi de mănuși de box așezate pe un scaun, a unei caschete de polițist agățate de un stâlp, a unei mingi din piele uitate într-o rigolă sau a unui teanc de treninguri roșii aruncate claie peste grămadă pe gazonul înverzit. Asta însemna că era foarte conștient de faptul că o barieră se interpunea între ei și el, și că trebuia poate să aștepte multă vreme până ca ea să cadă. Faptul că această barieră era formală în primul rând din personalul S.S. Care încadra elevii și asigura bunul mers al instituției fu un lucru de care își dădu seama cu mare neplăcere încă din primele zile, învățând pe de rost gradele *Corpului negru* și semnele infime cu ajutorul cărora ele puteau fi deosebite pe uniformele identic de macabre.

Trebui să își amintească și că ecusoanele de pe gulerele simplilor S.S.-Mann nu conțineau niciun ornament, ci erau împodobite cu un galon pentru Sturmmann (soldat clasa I), cu două galoane pentru Rottenführer (caporal), cu o stea pentru Unterscharführer (caporal-șef), cu un galon și o stea pentru Scharführer (sergent), cu două stele pentru Oberscharführer (sergent-șef), cu două stele și un galon pentru Hauptscharführer (adjutant), cu trei stele pentru Untersturmführer (sublocotenent), cu trei stele și un galon pentru Obersturmführer (locotenent), cu trei stele și două galoane pentru Hauptsturmführer (căpitan), cu patru stele pentru Sturmbannführer (comandant), cu patru stele și un galon pentru Obersturmbannführer (locotenent-colonel), cu o frunză de stejar pentru Standartenführer (colonel), cu două frunze de stejar pentru Oberführer (general), cu două frunze de strejar și o stea pentru Brigadeführer (general de brigadă), cu trei frunze de stejar pentru Gruppenführer (general de divizie) și cu trei frunze de stejar și o stea pentru Obergruppenführer (general de corp de armată). Numai Reicshführer-ul S.S. – Heinrich Himmler purta ecusoane cu o coroană de stejar înconjurând o frunză de stejar.

Mai puțin diversificați, epoleții nu făceau decât să ducă la și mai multe confuzii regretabile. Până la gradul de Hauptsturmführer erau ornamentați cu un fir de argint pe șase rânduri. De la Hauptsturmführer la Standartenführer aceste fire se triplau și formau o tresă simplă. În sfârșit, această tresă devenea dublă începând de la gradul de Standartenführer.

Hauptscharführer-ul Jocham, responsabil cu intendența, era un bărbat gras și roșcovan care domnea peste un magazin ce dădea pe dinafară de saci cu legume uscate, de cutii cu carne de vită, de jamboane, de brânzeturi de Olanda și de găleți cu dulceață, fără a mai pune la socoteală păturile, baloturile cu haine, și nici măcar rulourile de pansamente, un ditamai talmeș-balmeș cu un miros de o indescifrabilă complexitate care pe acele vremuri de penurie părea la fel de opulent ca și peștera lui Ali-Baba. Singurele două mașini în stare de funcționare fiind rezervate respectiv Kommandeur-ului și Aleiului, Tiffauges se trezi că i se atribuie un car cu patru roți tras de doi cai la care se puteau adapta loitre și arcuri care să susțină un coviltir.

Își reluă deci serviciul pe care îl cunoștea de la Moorhof, cu mijloace mai rustice însă și mai ales conferindu-i un sens mai profund. Într-adevăr, nu uita niciodată că prin munca lui se îngrijea de nevoile copiilor și resimțea acest rol de furnizor de alimente, de *pater nutritor,* ca pe o foarte savuroasă inversiune a vocației sale căpcăunești. Când își descărca mașina în magaziile pline de mirosuri, la ferestrele înguste și apărate cu grilaje ale intendenței, îi plăcea să-și închipuie că bucățile de slănină, sacii cu făină și calupurile de unt pe care le strângea în brațe sau le legăna pe umăr aveau să fie curând metamorfozate, printr-o tainică alchimie, în cântece, mișcări, carne și excremente de copii. Munca lui căpăta astfel sensul unei forii de un gen nou, derivată și indirectă, desigur, dar până una-alta deloc de disprețuit.

*

Elevii – care erau numiți *Jungmannen* – erau în număr de patru sute, repartizați în patru centurii, fiecare dintre ele comandată de către un centurion *(Hmdertschaftführer)* asistat de un educator adult, ofițer sau subofițer S.S. Centuriile erau împărțite fiecare în câte trei coloane *(füge)* de câte treizeci de Jungmannen, coloanele la rândul lor se subdivizau în grupuri *(Gruppen)* de câte zece unități fiecare. Coloana se afla sub comanda unui *Zugführer,* grupul sub comanda unui *Gruppenführer.* Fiecare grup avea masa lui la cantină și propriul dormitor.

„De-acum înainte, spusese Hitler în discursul lui de la Reichsparteitag din 1935, tânărul german se va ridica progresiv din școală în școală. Va fi luat în primire încă de la faza de copil și nu va mai fi lăsat până la vârsta pensionării. Nimeni nu va putea spune că a avut vreo perioadă în viață în care a fost lăsat de capul lui.”3 Totuși, provizoriu – din lipsă de personal calificat – copilul sub zece ani nu era încadrat. Dar încă de la această vârstă, fetițele intrau în *Jungmädelbund,* băieții în *Jungwolk.* La paisprezece ani erau încorporați respectiv în *Bund Deutscher Mädel* (B.D.M.) și în *Hitlerjugend* (H.J.). Rămâneau acolo până la vârsta de optsprezece ani, ca să treacă apoi la Serviciul de Muncă *(Arbeitsdienst),* apoi la Wehrmacht.

Jungmannen-ii din napole urmau o filieră mai continuă și deci încă mai restrictivă. Încorporați la vârsta de doisprezece ani,

părăseau școala la optsprezece, dobândind, pe de o parte, pregătirea școlară tradițională, pe de altă parte, o pregătire militară intensă, axată, în funcție de alegerea pe care o făceau, pe armată de uscat, Luftwaffe, Marină sau Waffen-S.S-işti. Spre aceștia din urmă se îndreptau favorurile a mai mult de jumătate dintre *Jungmannen*-ul. Recrutarea se făcea pe două căi, candidaturi spontane și prospecții în școlile comunale. Candidaturile ar fi fost cu siguranță suficiente pentru a umple napolele al căror număr nu depășea patruzeci, dar copiii ar fi provenit în acel caz în majoritate din mediul burghez fii de militari de carieră și de funcționari ai partidului iar filosofia populistă a Reich-ului impunea o mai mare deschidere către straturile profunde ale societății. Trebuia să se poată produce statistici care să ateste o proporție mulțumitoare de fii de meșteșugari, de muncitori și de țărani. În acest scop, învățătorii rurali erau invitați să prezinte unei comisii itinerante copiii care li se păreau a corespunde normelor de candidatură. Adunați în centre, ei erau apoi supuși unei selecții rasiale și fizice severe – cei care purtau ochelari erau *a priori* excluși –, apoi unor teste psihice și intelectuale. De fapt, calitatea primordială asupra căreia reveneau neîncetat instrucțiunile de recrutare era *Draufgängertum-ul:* copilul trebuia să fie în primul rând *bătăios* sau, altfel spus, să manifeste un instinct de conservare cât mai atrofiat cu putință. În lipsă de *Draufgängertum,* unele dintre probele cărora candidații trebuiau să le facă față căpătau în ochii lor o semnificație de-a dreptul sinucigașă: trebuiau să se arunce în apă de la o înălțime de zece metri – chiar dacă știau, chiar dacă nu știau să înoate –, să sară peste obstacole ce ascundeau o capcană invizibilă – o groapă, un cal de sârmă ghimpată, o mlaștină etc. –, să-și dea drumul să cadă de la al doilea etaj al unei case pe o pătură întinsă de doi băieți mai mari sau, ghemuiți într-o groapă individuală săpată în câteva secunde, să stea sub un șir de tancuri care se năpusteau pe deasupra lor șenilă lângă șenilă. Selecția era destul de severă, pentru ca nivelul intelectual să fie și el mult superior mediei, însă războiul compromisese în mod considerabil învățământul nemilitar al Napolelor. Chemările sub drapel răreau neîncetat corpul profesoral – la origine toți profesorii fiind ofițeri S.S. –, iar Tiffauges, la puțină vreme după sosirea sa, fu martor al unei

schimbări care consfinți sfârșitul învățământului științific și literar de la Kaltenborn, înlocuirea tuturor ofițerilor din învățământ cu cadre didactice civile. Bunăvoința și competența acestor învățători și profesori ieșiți la pensie, chemați de urgență pentru a remedia plecarea în masă, nu puteau compensa lipsa de prestigiu în ochii elevilor din această citadelă plină de arme și de devize ucigătoare. Bărbații mai în vârstă, care predau discipline pe care graba războiului le făcea să pară derizorii printre ei se aflau un profesor de greacă și un profesor de latină dezavantajați de hainele lor civile, incapabili să adopte ritmul trepidant al Napolei, erau fluierați, huiduiți, descurajați. Dispărură cu toții rând pe rând, în afară de un seminarist de teologie protestantă din Seminarul de la Königsberg, elevul-pastor Schneiderhan, impermeabil la cele mai grave insulte, care se înverșuna și sfârși prin a-și asigura un loc recunoscut în această cușcă de elevi-sălbăticiuni.

Ziua de lucru începea la ora șase și patruzeci și cinci de minute cu sonerii electrice care țiuiau furioase pe culoarele micilor dormitoare. Imediat după aceea începea o cursă de treninguri roșii pe scări și în curtea mare, unde avea loc o încălzire matinală. În acest răstimp, sala de duș în care centuriile se succedau din cinci în cinci minute scotea aburi ca bucătăria unei vrăjitoare. La ora opt, toată lumea era adunată în uniforme pe povârniș pentru salutul drapelului *(Flaggenparade).* După care se rupeau rândurile și elevii se năpusteau în sala de mese unde îi așteptau un surogat de cafea și două felii de pâine uscată. Începea apoi savantul carusel care împărțea centuriile în clase pentru cursuri sau pentru ore de studiu, pe terenurile de sport, în sălile de gimnastică sau în diverse puncte de pe câmp ori de pe lacurile din împrejurimi unde aveau loc antrenamente de călărie, de canotaj sau pentru manipularea armelor, în standurile de tir și în atelierele de întreținere a materialului.

Tiffauges studia modul în care funcționa greoaia mașinărie. Disciplina fiind de fier și elevii aleși pe sprânceană, ea mergea cu puterea maximă, fără să scârțâie, în sunet de trompete, de fluiere, de tobe și mai ales de tropăit de cizme. Ceea ce îl frapa cel mai mult pe Tiffauges erau însă cântecele energice, proferate de voci aspre și limpezi care izbucneau una-două și păreau a-și răspunde de la un punct la altul al citadelei sau din

împrejurimi. Se întreba dacă avea să-și găsească vreodată locul în această moară de copii în care trupurile și sufletele erau călite în slujba aceleiași cauze. Perfecțiunea însăși a acestor rotițe și teribila energie pe care o foloseau îl excludea pentru întotdeauna, dar el știa că în orice organizație există o mică fisură și că, până una-alta, destinul lucra în folosul lui.

Atâta vreme cât fu astfel menținut prin forța lucrurilor la marginea vieții dense și palpitante din Napolă, își găsi un punct de sprijin pe lângă *Heimmutter,* Frau Emilie Netta, care locuia într-una dintre căsuțele din citadelă și răspundea de infirmerie. Văduvă de război încă din 1940, avea trei băieți dintre care cei doi mai mari luptau pe frontul rusesc, în vreme ce mezinul era Jungmann la Napolă. Datorită unei tradiții proprii Kaltenborn-ului, mai importantă încă decât funcțiile, se putea merge la ea, fie la infirmerie, fie acasă, fără a avea nevoie de permisie și nici măcar de vreun motiv special. Frâu Emilie Netta se afla acolo pentru toată lumea, iar ușa ei era tot timpul deschisă. Tiffauges găsi repede drumul spre micuța ei bucătărie strălucind de curățenie și supraîncălzită, mirosind a ceară și a varză roșie. Se așeza în colțișorul lui și stătea acolo vreme îndelungată, nemișcat și tăcut, ascultând cum se scurgea timpul în ritmul pendulei și al bolboroselii cratiței de pe mașina de gătit. Câteodată câte un copil intra ca o furie, își expunea problema cu vehemență – o indigestie, o haină ruptă, o scrisoare urgentă de redactat, o pedeapsă nedreaptă și neplăcută – și pleca înarmat cu rezolvarea ei. Frâu Netta, singura femeie din citadelă, se bucura în interiorul acesteia de o autoritate care se întindea cu mult dincolo de mica populație de Jungmannen. Subofițerii și ofițerii îi respectau deciziile și toată lumea era convinsă că însuși Alei-ul nu ar fi fost în stare să o atace fățiș. În orice caz, intendentul Jocham nu crezu niciodată de cuviință să-i facă necazuri francezului pentru timpul pe care îl petrecea la ea.

În mod necesar, Tiffauges ajunse să se întrebe care putea fi rolul unei femei – și mai ales al acestei femei – într-o cetate axată în întregime pe război și al cărei spirit, promulgat din toate părțile, era de natură a face să se înăcrească laptele tandreței umane. Ca și soțul ei, Emilie Netta era de origine slavă. Statura ei mică și părul închis la culoare pe care de obicei îl ținea prizonier într-un batic în culori vii, atribute care

ar fi trebuit să-i aducă un deserviciu într-o înaltă instituție rasistă, nu reușeau însă decât să o facă și mai unică, dovadă în plus a locului privilegiat pe care îl ocupa la Kaltenborn. Cuvintele ei nu îi permiseră niciodată lui Tiffauges să își dea seama dacă adera sau nu la ideologia napolei. Toată purtarea ei indica însă că îi aparținea cu trup și suflet. Cu toate acestea, prin cunoștințele aparent înnăscute pe care le avea despre plante și animale, despre lacuri și despre păduri – care făceau din ea patroana de neînlocuit la culesul fructelor de pădure și al ciupercilor prin instinctul de îngrijitoare și de tămăduitoare de care dădea dovadă la infirmerie, părea înrădăcinată în ceea ce este mai concret în viață. Pentru a începe să înțeleagă, Tiffauges fu nevoit să aștepte ziua în care parveni vestea dispariției unuia dintre fiii Nettei, la căderea Kharkov-ului, în mâinile armatei generalului Koniev. Ghinionul lui fu să se afle acolo când Netta citi scrisoarea funebră, plină de speranțe amăgitoare și de onoruri derizorii. Nu lăsă să se întrevadă nicio urmă de emoție. Doar gesturile îi deveniră mai lente, privirea – mai fixă. Și cum își dăduse seama de insistența cu care o privea Tiffauges, sfârși prin a murmura cu o voce goală, de parcă ar fi spus o rugăciune învățată pe de rost:

— Viața și moartea, e totuna. Cel ce urăște moartea sau îi e teamă de ea urăște viața sau se teme de ea. Natura e o fântână nesecată de viață, dar și un mare cimitir, un asasin al tuturor clipelor. Cu siguranță că Franzi e mort la ora asta. Sau o să moară într-un lagăr de prizonieri. Nu trebuie să fiu tristă. Femeia care poartă în pântece copilul trebuie să poarte și doliul.

Fu întreruptă de năvala unui grup de *Jungmannen* care o înconjurară vorbind cu toții în același timp și, fără a-și trăda durerea, îndeplini gesturile și rosti cuvintele pe care băieții le așteptau din partea ei.

*

În aripa dreaptă a castelului, la primul etaj, trei încăperi formau domeniul Sturmbannführer-ului Professor Doktor Otto Blättchen, detașat în misiune de societatea Ahnenerbe. Cu barbișonul lui negru și rar, cu ochii mari catifelați deasupra cărora niște gene desenate cu tuș se întortocheau ca niște șerpi, cu craniul brun-închis, acest Mefisto în halat alb încarna cu o rară puritate varietatea de S.S.-ist de laborator.

Cariera lui cunoscuse o bruscă ascensiune atunci când, cu un an în urmă, profesorul August Hirt, titular al catedrei de anatomie de la Facultatea din Strasbourg, îi încredințase, în cadrul societății Ahnenerbe, o misiune deosebit de delicată. Conducerea tocmai realizase că, dacă evreii și bolșevicii reprezentau sursa tuturor relelor existente, ar fi fost interesant să se cerceteze originea lor comună într-o rasă iudeo-bolșevică ale cărei caractere urmau să fie definite. Și astfel Blättchen fusese trimis în misiune în lagărele de prizonieri ruși ale Reich-ului ca să adune subiecți care să fie, în același timp, israeliți și comisari ai poporului, sarcină paradoxală pentru că Wehrmacht-ul primise instrucțiunea strictă de a nimici pe loc orice comisar al poporului sovietic capturat.

Timp de o iarnă întreagă nu se mai auzise vorbindu-se despre Otto Blättchen, dar în ajun de Paște conducerea societății Ahnenerbe primise cu uimire o sută cincizeci de borcane din sticlă numerotate de la unu la o sută cincizeci și etichetate *Homo Judaeus Bolcheoicus.* În fiecare din ele plutea câte un cap omenesc conservat în stare perfectă într-o baie de aldehidă formică5.

Acest succes îi adusese – în afară de stelele de Sturmbannführer– reputația de excelent specialist în teritoriile din Est – Prusia Orientală, Polonia și U.R.S.S.-ul ocupat – și Ahnenerbe îl afectase în misiune permanentă la Kaltenborn unde prezida – sau credea că prezida – selecția candidaților. Căci Tiffauges constatase repede că între Blättchen și Alei exista un antagonism declarat. Raufeisen îl considera pe rasiolog drept un Diafoirus nebulos și parazitar, Blättchen îl trata pe Alei de soldățoi incult și bețivan, dar cum posedau același grad în ierarhia S.S., vrând-nevrând, trebuiau să se tolereze. Totuși, Alei-ul avea avantajul de a dispune de întreg personalul napolei, în vreme ce Blättchen, izolat în turnul lui, era mărginit la a-i cere ajutorul pe care binevoia să i-l dea când nu avea altceva mai bun de făcut. Și astfel se făcu că descoperi foarte rapid resursele pe care le putea aștepta de la un prizonier francez, pe care căută să și-l atașeze pe cât de des îi permitea serviciul la intendență. Cu timpul, Tiffauges se familiariză cu încăperile afectate Centrului rasiologic din Kaltenborn, cu cămăruța lui Blättchen, cu biroul și, mai ales, cu marele laborator lăcuit în alb care dădea pe terasa turnului

dinspre apus, împodobit, nu se știe din ce motiv, cu un bazin din marmură falsă în care profesorul îngrijea cu dragoste o sută de pești roșii.

— *Carassius auratus,* numit și *Cyprinopsis auratus,* rosti el cu degetul ridicat, prima oară când Tiffauges pătrundea acolo. Capodopera biologiei creative chinezești. Vezi dumneata, Tiffauges, aceste ființe micuțe se află aici ca să-mi aducă aminte că, dacă barbarii asiatici au știut cum să producă peștele de aur pe calea selecției și a încrucișării, nouă ne revine sarcina de a fabrica omul fără egal care va domina lumea, *Horno Aureus,* și tot ce mă veți vedea făcând aici va duce întotdeauna în final la a căuta în copiii care mi se aduc paieta de aur care justifică actul selectiv și reproductiv.

Căci pentru Blättchen, marele moment era întotdeauna sosirea la Kaltenborn a unei serii de noi recruți pe care îi aștepta cu o lacomă nerăbdare. La puțină vreme după înscriere, fiecare copil îi era livrat pentru stabilirea fișei lui rasiologice. Sturmbannführer-ul Professor Doktor, asistat de-aici înainte de Tiffauges, începea îndată se desfășoare panoplia de compasuri de grosime, de spirometre, de scări cromatice, de reactivi colorați și de microscoape și se punea pe cântărit, măsurat, examinat din cap până-n picioare, etalonat, etichetat și clasat subiectul. Celor o sută douăzeci de date clasice din *Lehrbuch der Anthropologie* de R. Martin nu se sfiise să le adauge o gamă de caractere inventate de el, de care era foarte mândru.

Tiffauges învață astfel că, în funcție de păr, umanitatea este lisotrihă, kimotrihă sau ulotrihă, că există trei tipuri principale de dermatoglife – sau amprente digitale: în formă de vârtej, de crosă sau de arc, că putem fi brahischelici sau macroschelici, în funcție de dimensiunea picioarelor – scurte sau lungi raportate la bust, camecefali sau hipsicefali, în funcție de înălțimea, mai mare sau mai mică, a capului, tapeinocefali sau acrocefali, în funcție de circumferința lui variabilă, leptorinian sau șamerinian, în funcție de subțirimea sau grosimea nasului. Blättchen devenea însă liric atunci când evoca ceea ce numea cu emoție și respect *spectrul sanguin* al rasei. Cele patru grupe sanguine – A, B, AB și O descoperite de Landsteiner, cărora li se suprapuneau cele două Rhesus pozitiv și negativ îi deschideau porțile pentru niște combinații cu infinite subtilități.

Și toate aceste date, aceste măsurători, aceste medii nu se împotmoleau într-o obiectivitate amorfă de târâie-brâu. Ele erau dinamizate de un viguros maniheism care făcea din ele tot atâtea expresii ale binelui sau ale răului. Și astfel, măsurând indicele cefalic orizontal, Blättchen nu se mulțumea numai să facă deosebirea între capetele rotunde sau brahicefale, și cele ovale sau dolicocefale. El îi explica lui Tiffauges că inteligența, energia, intuiția sunt apanajul dolicocefalilor, și că pentru Franța nenorocirea a fost aceea de a avea drept guvernanți capete rotunde, ca Edouard Herriot, Albert Lebrun sau Edouard Daladier, deși, din respect pentru adevăr, era obligat să recunoască excepțiile de la regulă pe care le constituiau bunul Pierre Laval – cap cum nu se poate mai rotund – și răul Léon Blum – a cărui dolicocefalie nu putea fi pusă la îndoială.

Nu era deci de mirare că tabelele antropologice ale lui Blättchen comportau un anumit număr de caractere blestemate care constituiau tot atâtea tare redhibitorii. Ca, de exemplu, „pata mongolică”, un fel de angiom vinețiu situat în regiunea sacrală, mai vizibil la copil decât la adult. Frecventă la rasele galbenă și neagră, ea nu apare decât sporadic la albi și reprezenta în ochii teoreticienilor rasiști o marcă dezonorantă și un fel de amprentă a diavolului. Ca și nasul în formă de șase al semiților, piciorul prehensil al indienilor, occiputul teșit al grupelor dinarice și armenești la care partea din spate a capului prelungește pe verticală linia cefei, amprentele digitale în formă de arc – caracteristice raselor pigmee –, aglutinogenul B din sânge, mai frecvent întâlnit la popoarele nomade, țiganii sau israeliții.

Toate aceste date cifrate, pregătite pentru a fi introduse în formule algebrice, nu îl împiedicau pe Blättchen să dea curs intuiției imediate, instinctive, aproape întotdeauna infailibile, deși imposibil de justificat prin dovezi sau demonstrații. Ochiul lui negru scruta mersul copiilor, expresia de pe chipurile lor, înfățișarea lor generală și trăgea concluzii întotdeauna peremptorii. Triumful său era însă flerul rasiologic, căci declara că fiecare rasă are mirosul ei propriu, și se lăuda că putea să identifice cu ochii închiși un negru, un galben, un semit sau un nordic după crapoatele alcaline și după acizii grași volatili pe care îi secretă glandele lor sudoripare și sebacee.

Tiffauges îl asculta fiind atent la cifrele pe care le rostea, îl

observa manipulând alături de el dinamometrul sau compasul Broca, înregistra, reflecta. Cu siguranță, S.S.-istul îi inspira repulsia cea mai vie. Dar deja Napola – a cărei disciplină, uniforme și cântece îndârjite îl răneau în gusturile și convingerile sale de anarhist îl obliga la toate concesiile posibile pentru că, evident, ea se dovedea a fi un fel de mașină de supus și totodată de exaltat carnea fragedă și nevinovată. Erudiția maniacă a lui Blättchen – mereu la limita sadismului și a crimei – duceau această supunere, această exaltare la apogeu, iar înrudirea ei cu falologia marelui vânător cu copoi sau cu teoriile ecvestre ale lui Pressmar contribuia, de asemenea, la a-l reduce pe francez la răbdare și la tăcere. Coerența evoluției sale și, mai ales, saltul înainte pe care îl făcuse trecând de la cerbi și de la cai la copii îi dovedeau cu prisosință că mergea pe calea vocației sale. Îi mai rămânea să se dovedească mai tare decât împrejurările și să găsească mijlocul de a-și însuși domeniul lui Blättchen pentru a-l răsuci în felul lui, așa cum știuse să tragă din Rominten foloase neprevăzute și pur tiffaugeene. Căci, participând pentru moment la lucrările lui Blättchen, era convins că doctorul S.S.-ist nu era decât o figură efemeră, care mai devreme sau mai târziu avea să se șteargă pentru a-i lăsa lui locul.

Aceasta fu starea de spirit în care, bucurându-se pentru prima oară de la începutul războiului de câteva clipe de libertate și de un anume confort, își procură un caiet de școală și reluă redactarea *Scrierilor sinistre.*

*

S.S. Azi de dimineață la Johannesburg pentru o livrare de saltele. Nu știu de ce, mare paradă militară pe Adolf-Hitlerstrasse. Mulțime. Jumătate din această mulțime în uniformă – adică uniformizată, omogenizată, amestecată în aceeași pânză, aceeași piele, același oțel – înaintează „la pas” – adică în același pas, ca un miriapod gigantic care își desfășoară inelele lui *feldgrau*[3] pe șosea. Această mulțime este foarte avansată în metamorfoza care face din mai multe milioane de germani o singură mare ființă somnambulă și irezistibilă, Wehrmacht-ul. Indivizii înfășurați în marea ființă – ca un banc de sardele în

[3] *Feldgrau* (germ.) – verde-cenușiu (n. T).

burta balenei – sunt deja aglutinați, înghițiți, pe cale de disoluție.

Fenomenul nu este încă decât în stare incipientă în cealaltă jumătate a mulțimii, cea a civililor a căror spumă neregulată și multicoloră se acumulează în dezordine pe trotuare și pe sub copaci. Cu toate acestea, sucul digestiv al marelui șarpe verde ajunge în efluvii puternice până la micile ființe încă libere provizoriu. Această muzică tristă și obsedantă, tropăitul surd al legiunilor mărșăluind, traveele ridicate cu regularitate de aceeași hulă, stindardele cu zvastică ce se mângâie mătăsos sub adierea brizei – tot acest ritual de fermecare acționează în profunzime asupra sistemului lor nervos și le paralizează liberul-arbitru. O moliciune mortală le cuprinde măruntaiele, le umezește privirea, îi imobilizează printr-o fascinație încântătoare și veninoasă care se numește: patriotism. *Ein Volk, ein Reich, ein Führer.*

Dar blocul monolitic al Reich-ului este deja foarte fisurat, iar surpriza care mă aștepta pe drumul de întoarcere mi-a oferit o ilustrare aproape comică a acestui fapt. Asta s-a întâmplat la Seegutten, un sat ca de păpuși, așezat pe malul lacului de la Spirding. Aveam de luat de la un cultivator de-acolo șase saci cu cartofi. Dar iată că omul îmi face greutăți și-mi cere ca bonul de rechiziționare să fie vizat de primărie. Bun. Primăria, o clădire mică, nouă, în stilul neoclasic de astăzi. Pun căpăstrul calului și o pornesc pe lângă zid spre peron. Și în acel moment aud prin ușa deschisă o voce care nu-mi era necunoscută și care sâsâia într-o germană îngrozitoare cu o autoritate tăioasă. Mă opresc să ascult.

De acord, trenurile pleacă atunci când pot, benzină nu mai e nicăieri și mașina cu gazogen e în pană, explodează vocea. Dar toate astea nu erau greu de prevăzut! Voi ăștia, soldații de pe front, vă imaginați mai departe că noi huzurim în spatele frontului! Dar și noi suntem bombardați, dezorganizați, înfometați! Și tu acuma vrei să-ți justific eu ție întârzierea! Adică, cu alte cuvinte, să iau asupra mea o prelungire de

douăzeci și patru de ore a permisiei. Așa ceva nu stă în puterile unui primar, băiete!

Acestor izbucniri furioase le răspundeau din când în când cuvintele de apărare timide bâiguite de o voce cu accent juvenil și țărănesc și care făceau să crească și mai tare indignarea locțiitorului de primar.

Urcând treptele peronului, știam cu cine aveam de-a face și savuram farsa enormă pe care destinul mi-o pregătise după parada din Johannisburg.

— Tiffauges! Asta-i bună!

Victor, nebunul din lagărul de la Moorhof, m-a strâns în brațe cu mare efuziune, după care l-a concediat bătându-l pe umăr pe tânărul în permisie îmbrăcat în feldgrau care se grăbi să dispară. M-a condus apoi într-un birou, spre un fotoliu. La întrebările lui am răspuns mai întâi printr-o povestire destul de amănunțită a șederii mele la Rominten. Am început să o scurtez însă curând, constatând că, sub expresia încordată de pe chipul lui, ascuțită de doi ochi pătrunzători și de un zâmbet care înțepenise într-un rânjet. Victor nu dădea nici cea mai mică atenție cuvintelor mele. Nici măcar numele lui Göring – care de obicei avea un efect magic – nu reușea să străpungă surzenia acestei false măști de atenție. De altfel, ce importanță avea? Pe mine povestea lui mă interesa.

Victor fusese rând pe rând tăietor de lemne în Altheider Forst, pescar pe Meuer See, rândaș în grajdul hergheliei de la Frauenfliess, în sfârșit tăietor de lemne de șarpantă cu joagărul la Seegutten. Aici pescuitul și tăiatul cu ferăstrăul sunt inseparabile, căci un mare atelier de dulgherie este afectat exclusiv fabricii de lăzi de pește din coajă de copac. De la Seegutten se expediază în fiecare zi în medie cinci sute de kilograme de anghilă, de biban, de știucă și mai ales de heringi de apă dulce semiafumați. Devenind dintr-odată liric, Victor se repezi la mine și începu să îmi frământe mâinile.

— Ah, lemnul, bătrâne, lemnul, vezi bine, numai el există!

Și îmi spune că întreprinderea nu poseda nici mai

mult, nici mai puțin decât două mașini Kirchner cu curent alternativ, mergând până la paisprezece lame, cinci ferăstraie circulare, o mașină de retezat cu balansier, o mașină de făcut parchetul și un atelier de tocilărie. După care îmi spune fabuloase povești pescărești, de pescuit cu plasa, cu două, trei, patru și până la cinci vapoare care au strâns într-o singură zi treisprezece tone de pește! Cât despre Victor însuși, dacă ajunsese să fie un senior, adevărat stăpân al Seegutten-ului, acest lucru îl datora numai lemnului și peștelui.

Lemnului: în fiecare seară în baraca în care locuiau la comun înfrunta râsetele și remarcile nepoliticoase care îi erau adresate pentru că se dăruia întru totul unei capodopere de marchetărie: macheta fidelă cu mare rigurozitate a mausoleului lui Hindenburg de la Tannenberg. Victor profitase oare de o întâmplare, de o informație prețioasă sau poate că avusese o premoniție? Generalul Oskar von Hindenburg, fiul mareșalului, retras la Königsberg, trebuia să petreacă o zi la Seegutte. Victor obținu permisiunea de a-i oferi macheta și, dintr-odată, deveni un alt om.

Peștelui: în iarna dinainte pescuia pe gheață, o gheață ce devenise prea puțin sigură din cauza unui dezgheț brusc. Fu astfel singurul martor adult al unui accident care fu cât pe-aci să o coste viața pe micuța Erika – unsprezece ani –, fiica patronului însuși, care comisese marea imprudență de a se duce să patineze împreună cu niște colegi. Gheața topită cedase sub greutatea copilului, iar Victor, aflându-se acolo și având la îndemână o frânghie, reușise să o salveze.

Norocul lui era ca și făcut. Devenise mâna dreaptă a patronului și cum acesta era primar al Seegutten-ului, Victor deveni secretarul primăriei. Din acel moment, urmând o înlănțuire clasică, independența și puterile lui nu încetară să crească pe măsură ce bărbații din comună plecau pe front, iar condițiile de viață se agravau. El era acum cel care distribuia cartelele pentru alimente, înregistra nașterile și, din când în când, – tocmai fusesem martor al acestui gen de

împrejurare îi mustruluia pe soldații în permisie care făceau vreo greșeală. Și izbucnea în râsul lui de dement, povestind toate aceste minunății!

Pe măsură ce vorbea, eram cuprins de o dublă neliniște. Acea reușită insolentă era exact cea la care mă ambiționam să ajung încă de la sosirea mea în Germania, iar spectacolul ei mă umplea de un sentiment de amară invidie. Dar cel mai rău îmi făcea să constat că Victor își datora reușita însăși nebuniei lui și îmi aminteam din nou de diagnosticul pe care Socrate i-l pusese lui Victor și care mă impresionase atât de puternic: un dezechilibrat căruia o țară dată peste cap de război și de înfrângere îi oferă singurul teren potrivit împlinirii lui depline. La urma urmelor, nu sunt și eu un alt Victor, și singura mea speranță nu este, oare, aceea de a face ca loviturile destinului să așeze Kaltenborn-ul la nivelul și la cheremul nebuniei mele?

*

Pentru a protesta fie împotriva uniformelor S.S. Pe care le considera fanteziste, fie împotriva rolului șters la care era redus în cadrul Napolei, generalul conte Herbert von Kaltenborn apărea cel mai adesea înfășurat într-o capă din loden gri și purtând pe cap o pălărie tiroleză. Adevărul e că o înfățișare mai militară decât atunci când pretindea că se îmbrăca în civil nici nu avea vreodată. Părea înalt, cu toate că în realitate avea o înălțime sub medie, iar fața lui pătrată, simplificată de o mustață *a la* Frantz-Joseph, arbora un aer de înțelegere binevoitoare fără nicio legătură cu ideile aspre și limitate după care trăia.

Când îl văzuse pentru prima oară, Tiffauges țesăla caii sprijinit de peretele grajdului. Contele îl interpelase pe limba lui și schimbase câteva cuvinte cu el, vizibil fericit că avea ocazia de a-și etala cunoștințele de franceză. După care în aparență îl uitase, până într-o anume zi din septembrie, când Tiffauges trebuia să se ducă cu brișcă până la Lötzen ca să ia în primire o jumătate de vacă de la un măcelar.

La Lötzen găsise magazinul închis, cu sigilii pe ușă. Măcelăria fusese închisă, i se spuse, din cauza unei povești de vânzare la negru. Datorită deplasărilor pe care le făcea,

Tiffauges asista astfel la degradarea de la o săptămână la alta pe care o suferea țara, minată de un război dezastruos. Vreme îndelungată, bombardamentele de care avea parte numai Germania Occidentală făcuseră din Prusia Orientală o regiune privilegiată în care organizația K.L.V. (Kinderlandverschickung) trimitea trenuri întregi pline cu copii din marile orașe devastate. De când venise însă primăvara, o primejdie și mai gravă decât cea reprezentată de bombardiere se preciza înspre răsărit, iar Prusia Orientală simțea cum devine, încet, dar inexorabil, pământul blestemat al Reich-ului. În ciuda interdicției promulgate de Gauleiter privind orice evacuare și orice pregătiri de plecare, oamenii cei mai înstăriți, cei mai mobili se îndreptau în valuri către vest și, cum nu puteau lua cu ei totul, un trafic intens începuse între cei care se pregăteau pentru ce era mai rău și cei care încă mai aveau speranțe. Poliția avea reacții oarbe și dezordonate, în funcție de denunțuri, de zvonuri sau de campaniile din presă; închisorile se umpleau; marii tenori ai N.S.D.A.P. Tunau și fulgerau din tribune, dar nimic nu putea opri curentul de confuzie alimentat de Mussolini și de capitularea Italiei la apus, de refluxul Wehrmacht-ului în Ucraina la răsărit și mai ales de acele mozaicuri de mici chenare negre care acopereau în fiecare zi paginile de necrologie militară ale cotidienelor.

Cu toate acestea, ținuturile mazurice nu fuseseră niciodată atât de radioase ca în acest sfârșit de vară. Considerându-și misiunea încheiată, Tiffauges o pornise pe drumul spre Kaltenborn, hoinărind de-a lungul lacurilor Lowentin, Woynowo și Martinshagen. Apa era atât de limpede, încât păsările mâncătoare de pește care brăzdau aerul și peștii de argint care planau pe fundul negru al apelor păreau a învolbura același element. Bărcile legate de pontoane erau suspendate în gol, ca niște mingi captive. Imensul bâzâit al albinelor ce dădeau iama într-un lan de rapiță, torsul pașnic al unei treierători în curtea unei ferme, rezonanța unei nicovale de fierar și până la ciocănitul unei ciocănitori într-un trunchi de zadă formau un cortegiu alert și pașnic care îl urma, îl înconjura și îl preceda. Această glorie nu intra în contradicție cu atmosfera otrăvită pe care o găsise la Lötzen. I se părea logic ca, în vreme ce dezastrul Germaniei se preciza, natura să îi pregătească o apoteoză de învingător.

Astfel, în aceste dispoziții triumfale zări, la câțiva kilometri de citadelă, antica limuzină neagră a Kommandeur-ului, oprită la marginea drumului. Era în pană, iar bătrânul aștepta acolo, stană de piatră, să se întoarcă șoferul-ordonanță care plecase după ajutor. Tiffauges îl invită să ia loc alături de el pe bancheta șaretei și-l duse la castel. Nu își amintea de cele câteva cuvinte pe care le rostise drept răspuns la rarele întrebări ale Kommandeur-ului în timpul scurtei călătorii. Astfel că fu surprins când, câteva zile mai târziu, generalul îl convocă în biroul său și, după ce reglă o problemă nesemnificativă, îl întrebă:

— Întorcându-ne la castel, deunăzi, te-am întrebat ce părere ai în general despre Prusia. Mi-ai răspuns: O țară în negru și alb. Ce-ai vrut să spui prin asta?

— Brazii, mestecenii, nisipurile, turbăriile, enumeră Tiffauges șovăind.

Generalul îl luă de braț și îl duse în fața unui perete acoperit de arme și de steaguri.

— Pământul prusac este negru și alb, ai văzut bine, îi spuse. De altfel, culorile Prusiei Orientale sunt tot negru și alb, aluzie evidentă la cavalerii teutoni și la mantaua lor albă, sfâșiată de negru. Dar nu-i uitați pe Purtătorii-de-Paloș, fără de care Prusia ar fi rămas rece și stearpă.

— Da, domnule general, încuviință Tiffauges, ei au fost sarea acestui pământ!

Și recită dintr-o suflare lecția hangiului, Albert de Apeldom. Albert de Buxhowden, imperiul de la capătul lumii reunind sub cele două spade de purpură Livonia, Curlanda și Estonia, apoi Gothard Kettler, fuziunea cu teutonii lui Hermann von Salza care trebuia să cimenteze grandoarea Prusiei Orientale.

Kommandeur-ul era încântat.

— Și din această cauză, încheiase el, la negrul și la albul teutonilor nu trebuie să uităm să adăugăm roșul cavalerilor Purtători-de-Paloș. El simbolizează tot ceea ce e mai viu în ceste nisipuri și turbării despre care vorbeai.

Tiffauges își aminti într-adevăr că, după ce îl supusese la încercarea pământului negru și a zăpezilor din Moorhof, Prusia trimisese fără încetare către el un cortegiu de creaturi palpitânde și calde, pe Unhold din Canada, păsările migratoare, cerbii de la Rominten, pe Barbă-Albastră care nu era decât un

alt el însuși, pe fetițele de la Goldap și în sfârșit pe acei Jungmannen de la Kaltenborn, acel vibrant și îndesat bloc de rânduri strânse pe care îl asculta cântând într-o singură voce pură și metalică și bătând în același pas curtea închisă situată la poalele turnului.

Împreună cu Kommandeur-ul traversă capela prin care se ajungea la terasă și se opriră în fața săbiilor de bronz care, cu lamele lor formidabile, tăiau în trei locuri orizontul calm și încrețit de păduri și de lacuri.

— Fiecare dintre aceste spade poartă numele unui strămoș de-al meu, explică el. Iată-l în centru pe Hermann von Kaltenborn căruia i-a apărut Sfânta Fecioară, în ajunul bătăliei în care urma să piară, ca să-l anunțe că locul lui era pregătit în paradisul cavalerilor. La răsărit se află Wiprecht von Kaltenborn, adevărat atlet al lui Hristos, care a botezat cu mâna lui zece mii de prusaci într-o singură zi. În sfârșit, la răsărit se află spada Veit von Kaltenborn, tatăl meu, care a comandat chiar în acest loc în august 1914 sub mareșalul von Hindenburg și care și-a eliberat propriile pământuri din mâinile cotropitorului slav.

Și mângâia cu mâna plin de respect afectuos metalul înverzit al lamelor supraomenești. Din curtea închisă urcau în valuri succesive vocile la unison ale Jungmannen-ilor:

Să tremure oasele putrede ale bătrânei lumi!
Lupta începe. Am înfrânt teama. Victoria ne așteaptă!
Vom merge, vom merge, vom merge, vom face totul țăndări sub picioare!
Astăzi Germania este a noastră, iar mâine, lumea întreagă!

> *S.S.* Eu, care eram atât de intolerant, care mă înfierbântam de indignare atât de repede când eram în Franța, mereu blestemând și amenințând, mă întreb deseori de unde atâta răbdare și docilitate de când am pășit pe pământul german. Explicația este că mă confrunt aici în mod constant cu o *realitate semnificantă* aproape întotdeauna limpede și distinctă, și care, când devine greu de citit, înseamnă că se aprofundează și câștigă în bogăție ceea ce pierde în evidență. Franța mă rănea fără încetare prin niște

manifestări blasfematorii elementare care apăreau într-un deșert inexpresiv. Nu vreau să spun că tot ce se întâmplă aici ar merge în sensul binelui și al dreptății, nici pe departe! Dar materia care îmi este oferită este atât de fină și de gravă, în același timp, că nu am nici forța, nici timpul să mă supăr când mă rănește ceva mai tare.

Acest Blättchen, de exemplu, face tot ce poate ca să mă calce pe nervi cu insistența cea mai odioasă. Una dintre ideile lui fixe este transformarea numelor geografice și a patronimelor de origine străină – aici, de origine poloneză sau lituaniană – în nume în care să răsune bine germanicitatea lor pură. Detectează cu un fler maniac sursa impură a celor mai benigne, în aparență, denumiri geografice și nu are liniște până când nu scrie Reichsführerului său ca să-i denunțe scandalul și ca să îi propună o listă de nume cu care acestea să fie înlocuite, nume mai eufonice – cel puțin după urechea lui. Și iată că, antrenat de această manie, se leagă acum, nici mai mult, nici mai puțin, de propriul meu nume! Dar după el, în cazul acesta nu se mai pune problema de a înlocui un nume polonez sau lituanian cu unul german. Este convins că Tiffauges nu e altceva decât o alterare a lui *Tiefauge* și că, în consecință, ascunde niște origini teutone îndepărtate, dar, din acest motiv, cu atât mai venerabile. Nu mă mai numește deci decât Herr Tiefauge sau, în momentele de euforie, mă înnobilează, așa că devin Herr *von* Tiefauge.

— Ceea ce dovedește, îmi spune el, puritatea sângelui dumitale, asta înseamnă că ești încă purtătorul la cel mai înalt nivel al acelui semn particular datorită căruia strămoșii dumitale au dobândit acest nume: *Tiefauge,* asta înseamnă ochiul profund, ochiul înfundat în orbită. Și când te văd, Herr von Tiefauge, înțeleg atât de bine acest nume încât mă întreb dacă nu cumva e vorba de vreo poreclă!

Deunăzi a mers însă și mai departe, și puțin a lipsit să nu explodez. Toate mergeau prost, tânărul pe care îl examinam nu avea decât caractere *ostisch* – mic și,

fără îndoială hărăzit să rămână tot așa judecând după musculatura lui puternică și bine închegată, hiperbrahicefal (88,8), cameoprosop, cu tenul mat, cu grupa sanguină AB –, iar Blättchen era indignat de lipsa de discernământ a celor care făceau selecția. Greșeam tot timpul la măsurători și până la urmă am spart un flacon de reactiv Rhesus. Atunci Blättchen m-a insultat. Oh, cu discreție! A adăugat pur și simplu o literă la numele meu.

— Fii ceva mai atent, Herr Triefauge! a spus.

Și cunosc destulă germană ca să știu că *Triefauge* înseamnă ochi bolnav, lăcrimos, mai exact urduros! Teribila mea miopie și ochelarii cu lentile groase fără de care nu mai văd nimic m-au făcut susceptibil la astfel de injurii. M-am apropiat de Professor Doktor atât de mult încât aproape îl atingeam, am înaintat cu capul spre fața lui și mi-am scos încet ochelarii. Și ochii mei de obicei îngustați și reduși la niște deschizături înguste în spatele groaselor lor hublouri au umplut orbitele de erau să dea pe dinafară și l-au fixat pe Professor Doktor cu o insistență năucă de iguană.

Nu știu cum de mi-a venit ideea acestei strâmbături. Era pentru prima oară că o încercam, dar rezultatul a fost atât de bun, încât o s-o repet. Blättchen a pălit, a dat înapoi, a bâiguit o scuză și n-a mai spus nimic până la sfârșitul examinării copilului.

*

Tiffauges crezuse întotdeauna că valoarea fatidică a fiecărei etape a drumului său nu ar fi fost pe deplin confirmată decât dacă, deși depășită și parcursă, ea s-ar regăsi în același timp în etapa următoare. Era deci nerăbdător ca achizițiile pe care le făcuse la Rominten să își găsească împlinirea la Kaltenborn. Dorința îi fu împlinită încă din luna octombrie, când greutățile de aprovizionare deveniră atât de mari, încât fu nevoie să se facă apel la soluții extreme. Alei-ul, care lipsise câteva zile, explică la întoarcere că discutase la Königsberg cu Gauleiter-ul. Erich Koch îi promisese arme și muniții pentru ca la Kaltenborn să se poată asigura antrenamentul militar al Jungmannen-ilor, o baterie de apărare antiaeriană pentru a face față atacurilor aeriene din ce în ce mai numeroase și, în sfârșit, îi dăduse

autorizația cu efect imediat de a captura vânat în tot Revier-ul Johannisburgului pentru a îmbunătăți mâncarea în Napolă. Responsabilitatea acestor goane îi revenea lui Abel Tiffauges, hotărî Alei-ul, în dubla sa calitate de însărcinat cu aprovizionarea și de fost argat de vânătoare al Reichsjägermeister-ului. Totuși, Gauleiter-ul precizase că nu acorda un drept de vânătoare propriu-zis și că folosirea armelor de foc era exclusă. Trebuia deci ca vânatul să fie forțat și prins cu arme albe sau, și mai simplu, prins în capcane. Asta însemna că tot ce dădea cu dreapta lua cu stânga. Tiffauges se adapta totuși acestei restricții cerând să i se pună la dispoziție o centurie cu care organiză începând din acel moment fructuoase vânători cu capcane cu lață pe imașuri și în vizuinile de iepuri din Sostroszner Bruch. Cât despre Frau Netta, aceasta însoțită și ea de o centurie – conducea culesul de ciuperci în pădurea din Drosselwald. Timpul uscat și rece dominat de vânturile dinspre răsărit din acea toamnă defavorizau, este adevărat, expedițiile lui Frau Netta, dar erau bine-venite pentru cele ale lui Tiffauges. Gerurile matinale fură precoce în acel an, iar primele zăpezi se instalară și nu mai dispărură încă din primele zile ale lui noiembrie.

S.S. Azi de dimineață, după o perioadă de soare, noaptea s-a lăsat brusc peste câmpie. La apus un nor mare de o întunecime insolită, metalică se rostogolea încet către noi. Trecere a acestei angoase cosmice, a acestui frison atavic care îmi este atât de familiar, dar care de data asta iese dinăuntrul meu și cuprinde oamenii, animalele, totul. Și deodată aerul este însuflețit de mii și mii de fulgi albi, care se răsucesc veseli în toate sensurile. Inversiune spectaculară a negrului în alb, în concordanță cu acest peisaj lipsit de nuanțe. Astfel norul de plumb nu era decât un sac cu pene! Ce cosmolog grec a vorbit despre „tainica întunecime a zăpezii”?

*

Noaptea de Crăciun a fost marcată de o furtună dinspre nord-vest care părea a vrea să șteargă amintirea unui an, în ansamblu, calm și însorit. La prânz, un acoperiș de nori colorați uniform în arămiu apăsa cerul de la un orizont la altul. La o altitudine imensă se vedeau cum trec, țipând de teamă, păsări

de mare purtate de un curent de panică. Câmpia adormită păru deodată să se anime și să lupte împotriva îmbrățișării unui coșmar. Zăpada care se adunase în liniște de-a lungul nopților calme și blânde se ridică și înaintă asupra ținutului ca un zid de tenebre albe. Pe suprafața lacurilor înghețate, vijeliile izgoneau crengi rupte, buturugi, trunchiuri și chiar bolovani. Pentru că încorona un promontoriu, citadela deveni *instrumentul* furtunii, o harpă eoliană gigantică ce cânta din toate vestibulele ei, din toate palierele, lanternele, campanilele și vârfurile ei. Giruetele gemeau cu voci omenești, ușile se izbeau de pereți cu toată puterea, haite de lupi invizibili galopau urlând pe culoare.

Cu toate acestea, ceremonia de *Julfest* îi adună pe toți *Jungmannen*-ii în sala de arme în jurul unui pom de Crăciun în care scânteiau mii de lumini. Nu era vorba de sărbătorirea nașterii lui Hristos, ci a nașterii Copilului Solar, înviat din propria-i cenușă în acel solstițiu de iarnă. Pentru că traiectoria soarelui atinsese nivelul cel mai scăzut, iar ziua durata ei cea mai scurtă, moartea astrului-zeu era jelită ca o fatalitate cosmică amenințătoare. Cântece funebre despre nefericirea de pe pământ și despre lipsa de ospitalitate a cerului celebrau virtuțile astrului defunct și îl implorau să revină printre oameni. Și această rugăminte era împlinită, fiindcă de-aici înainte fiecare zi avea să se mărească față de noapte cu un timp la început imperceptibil, dar curând de o triumfală evidență.

Alci-ul citi apoi cu voce tare urările trimise la Kaltenborn de către celelalte patruzeci de Napole răspândite pe tot teritoriul Reich-ului, Pion, Koslin, Ilfeld, Stuhm, Neuzelle, Putbus, Hegne, Rufach, Annaberg, Ploschkowitz… și la fiecare nume citat un copil se desprindea din semicercul format de camarazii săi și adăuga o lumânare în bradul cel mare. Pe urmă se lăsă o liniște străbătută de vuietele furtunii și deodată Alei-ul strigă, de parcă ar fi fost cuprins de o bruscă inspirație:

— Raiul se odihnește la umbra spadelor!

În sfârșit, cu o voce calmă, începu să explice cum fiecare tip de om se realizează printr-un instrument privilegiat care este în același timp și simbol. Există astfel oameni de litere pentru care scrisul este funcția naturală, țăranii se regăsesc în brăzdarul căruței lor, arhitecții au drept emblemă echerul, fierarii văd în nicovală imaginea vocației lor. Cât despre *Jungmannen*-ii din Kaltenborn, aceștia erau de două ori hărăziți

spadei, mai întâi ca tineri războinici ai Reich-ului și apoi datorită virtuții blazonului purtat de castel. Tot ceea ce nu ținea de spadă trebuia să le fie străin. Orice altă alternativă decât cea a spadei era lașă și trădătoare. Trebuiau să aibă fără încetare în minte episodul cu nodul gordian din viața marelui Alexandru. Pe acropola Gordiunr-ului din Frigia se înălța templul lui Jupiter unde era păstrat carul primului rege al ținutului. Potrivit unui venerabil oracol, Asia avea să aparțină celui care reușea să desfacă nodul prin care jugul era legat de oiște și ale cărei extremități păreau invizibile. Doritor să dobândească stăpânirea asupra Asiei și întărâtat de greutatea încercării, Alexandru despărțise dintr-o lovitură de spadă cele două părți ale carului. Astfel, fiecare problemă putea accepta două soluții: soluția lungă, lentă și lașă și soluția spadei, fulgerătoare și instantanee. *Jungmannen*-ii erau datori ca, după exemplul lui Alexandru, să scoată spada din teacă de fiecare dată când vreun nod se împotrivea planurilor lor.

În vreme ce vorbea, loviturile ca de berbec ale furtunii zguduiau neîncetat zidurile și făceau să tremure micile flăcări ale bradului. Acestea se stinseră toate deodată și o obscuritate în care răsunau tunetele învălui copiii, când deodată fereastra înaltă a sălii de arme se făcu țăndări sub presiunea unei vijelii ca de sfârșitul lumii. O singură stea străpungea, ca un ochi galben, desimea tenebrelor mugind dinspre răsărit.

S.S. Mi-a trebuit ceva vreme ca să sar din mers în acest mare carusel pavoazat, strident și pestriț care trage după el o mulțime de copii și o mână de adulți. Acum că sunt în el, înțeleg mai bine de ce resorturi ascultă. În mod vizibil, traiectoria timpului este aici – nu rectilinie –, ci *circulară.* Nu se trăiește în istorie, ci în calendar. Este vorba deci de domnia totală a eternei reîntoarceri – care face ca imaginea caruselului să fie pe deplin justificată. Hitlerismul este refractar la orice idee de progres, de creație, de descoperire și de invenție a unui viitor virgin. Virtutea lui nu stă în ruptură, ci în refacere: cult al rasei, al strămoșilor, al sângelui, al morților, al pământului…

În acest calendar în care sfinții și sărbătorile fac dovada unui martirologiu special, 24 ianuarie este

pentru eternitate ziua anului de dizgrație 1931, în care a murit tânărul Herbert Norkus, sfântul patron, datorită vârstei sale, al tuturor organizațiilor de tineret.

Se proiectează din nou pentru Jungmannen – care protestează puternic pentru că l-au văzut deja – filmul *Hitlerjunge Quex* după romanul lui Schenzinger, care s-a inspirat el însuși din destinul lui Norkus. Sunt surprins de interpretul ales. Copilul este mult mai tânăr decât adevăratul Norkus, fragil, puțin fată, puțin candid și hărăzit din capul locului spadei sacrificatorului. Dimpotrivă, tinerii socialiști care îi vor veni de hac apar ca niște mici brute precoce, îmbrăcate în oameni și ale căror atribute sunt tutunul, alcoolul și femeile. Cu acest miel de Paște fraged și pur, iată-ne foarte departe de băiatul „încăpățânat ca un măgar, costeliv ca un ogar și tare ca oțelul Krupp" celebrat de Hitler. Mi se pare remarcabil faptul că regizorul filmului a ajuns cu zece ani înaintea mea la această viziune – atât de opusă versiunii oficiale – a unei copilării germane deloc strălucind de vigoare și de poftă de a cuceri, ci hărăzită dintotdeauna unui masacru al inocenților.

Filmul este urmat de veghea funebră. Tobele ritmează fără încetare chemarea lugubră a *Corpului negru:* două bătăi lungi ale majorilor din dreapta, trei bătăi scurte ale majorilor din stânga, cărora masa le răspunde prin cinci bătăi scurte, trei bătăi scurte, două bătăi scurte. Tam-tam funebru și obsedant care mimează dansul masiv al destinului în acțiune. Această litanie este brusc întreruptă de urletul trompetelor. Tăcere. O voce de adolescent cheamă în noapte. O altă voce îi răspunde. Apoi, o a treia voce se ridică.

— În această seară sărbătorim amintirea camaradului nostru Herbert Norkus!

— Nu veghem în jurul unui sarcofag rece. Ne strângem înjurai unui camarad sacrificat spunând:

— A existat cineva care a îndrăznit înaintea noastră ceea ce încercăm noi să facem astăzi. Gura lui este mută, dar exemplul lui e viu!

— Mulți cad înjurai nostru, dar mulți se nasc în același timp. Lumea e mare și ea îi ține și pe vii, și pe morți. Dar marile fapte ale celor mai în vârstă ca noi retrăiesc în lupta celor care îi imită.

— Avea cincisprezece ani. Socialiștii l-au înjunghiat pe 24 ianuarie 1931 la Berlin, în cartierul Beusselkietz. Herbert Norkus nu-și făcea decât datoria lui de Hitlerjunge, dar acest lucru i-a adus ura dușmanilor noștri. Cadavrul lui va rămâne veșnic ca o barieră între marxiști și noi!

Acum cântă *Un popor tânăr se ridică și ia cu asalt... Voci*le limpezi ca niște cristale de gheață urcă în aerul rece, în vreme ce flamura cu zvastică se încolăcește pe catargul ei, ca o caracatiță arsă de fasciculul îngust al unui proiector.

Stefan Raufeisen

M-am născut la Emden, în Ostfriesland, în 1904. Era un orășel înstărit, de tip olandez, pe jumătate negustoresc, pe jumătate portuar datorită a două canale care îl leagă, unul de Ems, celălalt de Dortmund. Tatăl meu ținea acolo o măcelărie într-un cartier popular și, cum săracii nu mâncau carne, eram și noi săraci. Avea un frate, pe unchiul Siegfried, măcelar și el, dar la Kiel, Schlesvig-Hollstein, și în cartierul amiralității. Siegfried murise în 1910, iar noi am imigrat imediat ca să preluăm succesiunea.

Eram prea tânăr ca să pot percepe cu claritate diferența de atmosferă dintre orășelul adormit și curățel de pe malurile Mării Nordului și aerul vibrând de revolte și de lupte din portul amiral de la Marea Baltică, dar cert este că am crescut într-un climat politic fierbinte. Pentru că hotărâse că viitorul Germaniei stătea în apă, Kaiser-ul făcuse din Kiel orașul său preferat. Venea acolo deseori, dar prezența lui căpăta o strălucire deosebită în timpul săptămânii noastre mari, *Kieler Woche,* la sfârșitul lunii iunie, când prezida în persoană regatele internaționale.

În 1914, tatăl meu fu mobilizat la bordul unui crucișător submarin. Dispăru cu tot cu acel *U-Bootän* 1917. Potrivit unei logici crude, rareori dezmințite de istorie, tocmai de la Kiel

avea să vină lovitura cea mai dură pentru tronul Kaiser-ului. Revolta echipajelor din marina de război din noiembrie 1918 sună clopotul celui de-al II-lea Reich. Până una-alta, răzbunarea lucrurilor era dreaptă: armistițiul și pacea care suprimau flota de război și alungau pavilionul german de pe toate mările globului condamnau în același timp la o moarte brutală Kiel-ul, cu șantierele și cu docurile lui. Măcelăria familiei dispărea și ea. Habar n-aveam de toate astea. Aveam cincisprezece ani. În lipsă de porci, îmi făceam cârnații din caii răposatei cavalerii imperiale, dar mintea îmi zbura în altă parte. Floarea albastră a *Păsărilor migratoare* (Wandervogel) îmi atinsese inima…

Mișcarea acelor *Wandervogel* era în primul rând actul prin care tânăra generație se desolidariza de cei mai în vârstă. Acest război pierdut, această mizerie, acest șomaj, această agitație politică nu ne trebuiau. Aruncam părinților noștri în față moștenirea sordidă pe care încercau să ne facă să ne-o asumăm. Refuzam la grămadă morala lor de ispășire, soțiile lor încorsetate, apartamentele lor înăbușitoare, capitonate cu tapiserii, cu draperii și cu pernițe cu ciucuri, uzinele lor fumegânde, banii lor. În grupuri mici, cântând înlănțuiți, zdrențăroși, cu pălării diforme, dar pline de flori, având drept bagaj o ghitară pe umăr, descoperiserăm marea și pura pădure germană cu izvoarele și cu nimfele ei. Costelivi, jegoși și lirici, ne culcam în șurele de fân și în staule și trăiam din dragoste și din apă de izvor. Ceea ce ne unea mai presus de toate era apartenența noastră la aceeași generație. Întrețineam un fel de francmasonerie a tinereții. Desigur, aveam niște maeștri. Ei se numeau Karl Fischer, Hermann Hoffmann, Hans Blither, Tusk. Ei scriau pentru noi povestiri și cântece în mici reviste. Dar ne înțelegeam prea bine din subînțelesuri ca să avem nevoie de o doctrină. Nu i-am văzut niciodată la Kiel.

Atunci se produse miracolul *calicilor.* Noi, școlarii rătăcitori, avurăm brusca revelație, cu acea *Ligă a calicilor* (Bund der Geusen) care ne semănau ca niște frați, dar țineau de ideologia nazistă, că idealurile și modul nostru de viață nu erau neapărat destinate să rămână în marginea unei societăți mândre de organizarea și de inerția ei. Calicii erau niște Wandervogel dotați cu o forță revoluționară care amenința de-a dreptul edificiul social.

Visurile se terminaseră. Începea lupta de stradă. Dintr-odată,

măcelăria mea căpăta un sens: am devenit responsabilul politic al corporației. Lipeam afișe, vopseam casele celor cu gândirea strâmbă, am împiedicat proiecția filmului antimilitarist *Nimic nou pe frontul de vest.* Municipalitatea reacționa lovind fără deosebire în naziști și în soziști8. Într-o bună zi se interzise portul uniformei Tineretului hitlerist. Atunci toți băieții măcelari din grupul meu defilară pe străzi în ținută de lucru, iar burghezii își arătau unii altora, înspăimântați, cuțitele enorme trecute pe sub centurile grosolanelor șorțuri albe pătate de sânge. Soziștii aveau o formație de fluiere care le ținea loc de semnal de adunare. Le avem și noi pe ale noastre și, după mai multe înfruntări, fluierul a devenit nazist.

Nimic nu întrecu însă ziua de 1 octombrie 1932. Baldur von Schirach hotărâse că în acea zi avea să se țină la Potsdam primul congres al tineretului nazist *(Reichsjugendtag der N.S.D.A.P.).* Partidul închiriase treizeci și opt de corturi gigantice care puteau adăposti în total o mie de participanți. Mai mult de o sută de mii de fete și de băieți veniră puhoi din toate provinciile Reich-ului. Soseau cu trenul, pe jos, cu bicicleta, în camioane în care pe ciorchinii de trupuri se înălțau steaguri fluturând în vânt. O dezordine extraordinară! Grandioasă învălmășeală de prietenie! Aprovizionarea era egală cu zero. Oboseala, supraomenească. Eram toți cu nervii încordați, beți de cântece, de strigăte, de marșuri și de contramarșuri. Da, marșuri! Marșul devenise mitul nostru, opiumul nostru! Marschieren, marschieren, marschieren! Simbol al progresului, al cuceririi, dar și al adunărilor, al congreselor, el făcea ca picioarele să devină tari, uscate și prăfuite ca niște roți, ca niște biele, organul politic principal al persoanelor noastre!

Șaizeci de mii de băieți erau cazați pe Schutzenwiese, cincizeci de mii de fete pe stadion. Timp de șapte ore am defilat prin fața tribunei oficiale. Dar noi, tinerii din Kiel, noi eram cei mai frumoși, cei mai sălbatici. Ne suflecaserăm mânecile și ne lăsaserăm în jos șosetele, căci eram mândri de mușchii noștri de bronz. Trecuserăm de tribună într-un tunet acidulat de fluiere, când un aghiotant al Führer-ului o luă la fugă în urma noastră ca să ne ajungă.

— M-a trimis Führer-ul ca să vă întreb cine sunteți!

— Spune-i că suntem Hitler-Jungen din Kiel, că îl slujim și că

suntem gata să murim pentru el! [9]

Patru luni mai târziu, Adolf Hitler devenea cancelarul Reichului.

*

S.S. Azi de dimineață Blättchen mi-a întins o circulară ce provenea de la Inspecția generală a Napolelor și privea alegerea *Jungmannen*-ilor dintre candidați. „Cu ocazia selecțiilor, se spunea în special, se va ține cont de întârzierea în evoluție pe care o prezintă în mod obișnuit copiii din rasele dalică *(fälisch)* sau nordică, atât din punct de vedere fizic, cât și psihologic. Persoanele care fac selecția nu trebuie să se lase induse în eroare de aspectul adormit și de inteligența prea puțin trează care ar putea părea să dezavantajeze acești subiecți în comparație cu tinerii est-baltici și alpini *(westisch)* de aceeași vârstă. În realitate, o inteligență vioaie și un simț al replicii care merge drept la țintă („uite unul care nu și-a uitat limba acasă!”) sunt deseori stigmatele unei precocități incompatibile cu puritatea rasei germane. Aproape întotdeauna un examen aprofundat va scoate în evidență caracteristici antropologice care merg în același sens.”[10]

— Vezi dumneata, Herr von Tiefauge, continuă el, nu există destule cuvinte de laudă pentru autorul acestei note care dovedește un asemenea simț de pătrundere și un asemenea curaj. Ați observat că fiecare popor se laudă, în primul rând, cu virtutea care de fapt îi lipsește cel mai mult? Curtoazia foarte franțuzească, de exemplu, oare nu acoperă ea în realitate o mitocănie inveterată care se manifestă de câte ori are ocazia, și mai cu seamă față de femei? Simțul onoarei pe care îl revendică cu atâta sălbăticie spaniolii este dezmințit de înclinația irezistibilă a raselor iberice către trădare și corupție. Cât despre onestitatea elvețiană – consulii helvetici își consacră cea mai mare parte a timpului încercărilor de a-și scoate din pușcărie compatrioții frauduloși –, flegma englezilor – ah! ura furioasă și oarbă a acestor oameni! –, curățenia olandeză – o, putoare a cantonamentelor olandeze! veselia italiană…

duceți-vă s-o vedeți la ea acasă, o să vă dați singur seama! Germania nu este scutită de această regulă. De când sunteți aici, probabil că vi s-au împuiat urechile cu naționalismul nostru, cu simțul nostru de organizare și cu eficacitatea noastră. Adevărul este, Herr von Tiefauge, că sufletul german este un haos tenebros! Nu din cauza lipsei de precocitate este copilul nordic stins și obtuz. Nicio maturitate nu îl va face vreodată să atingă luminozitatea mediteraneană. Rațiunea este invenția vechilor greci, popor de mii de ori corcit de alpini dinarici puternic balcanizați, cu aporturi levantine și egiptene, pe scurt, un amestec indescifrabil al drojdiilor eurafricane. *Puritatea este opacă,* Herr von Tiefauge, iată adevărul pe care trebuie să avem curajul de a-l privi în față! Copilul nordic are toate aparențele prostiei, dar asta pentru că se află în contact direct cu izbucnirea profundă a energiilor vitale. El moțăie ascultând rumoarea viscerală care urcă din *Urgrund*-ul ființei sale și îi dictează conduita pe care să o adopte. Nimeni nu stăpânește la fel ca germanul sensul surselor negre care elaborează în taină seva fundamentală a lucrurilor. Acest *Urinstinkt* face din el în cea mai mare parte a timpului o brută adormită, capabilă de cele mai rele aberații, dar uneori el emană și creații fără pereche!

*

S.S. În ciuda marilor progrese pe care le fac în germană, este limpede că am ajuns prea târziu și că nu voi vorbi niciodată această limbă așa cum vorbesc franceza. Nu regret prea mult. Distanța – chiar dacă a devenit infimă – dintre gândul și vorba mea, când gândesc, vorbesc sau visez în germană, prezintă avantaje indiscutabile. Mai întâi limba, fiind astfel ușor opacă, creează un fel de zid între interlocutorii mei și mine și îmi dă o siguranță neașteptată și foarte benefică. Există lucruri pe care nu voi reuși niciodată să le spun în franceză lucruri dure, mărturisiri, care îmi ies dintre buze fără nicio dificultate, travestite în aspra vorbire germană. Acest fapt adăugându-se simplificării pe care cunoștințele mele imperfecte de

germană o impun, vrând-nevrând, tuturor lucrurilor pe care le rostesc, fac din mine un om mult mai grosolan, mai direct și mai brutal decât este Tiffauges cel francofon. Metamorfoză foarte mult apreciată… de mine, cel puțin.

Germana nu cunoaște legăturile. Cuvintele și chiar și silabele se suprapun ca niște pietre, fără să își amestece limitele. În vreme ce o anume fluiditate îneacă fraza franceză într-o continuitate plăcută, dar care amenință să se transforme în lipsă de consistență. Pentru că germana se compune din piese solide, asemenea celor ale unui joc de construit, ea se pretează la construirea la infinit de cuvinte compuse care rămân perfect descifrabile, pe când în franceză aceleași creații s-ar topi într-un terci inform. Rezultatul este că, grăbită și imperioasă, fraza germană devine de îndată aspră și lătrătoare. Statuile sau roboții s-ar acomoda cu ea. Noi, ceilalți, creaturi călduțe cu secreții mucoase, preferăm vorbirea dulce din Ile-de-France.

De-a dreptul aberant este sexul pe care cuvintele germane îl atribuie lucrurilor, și până și oamenilor. Introducerea genului neutru ar fi fost o perfecționare interesantă, cu condiția ca el să fie folosit cu discernământ. Vedem însă cum se declanșează o voință malignă de travestire generală. Luna devine o ființă masculină, iar soarele o ființă feminină. Moartea devine masculină, viața devine neutră. Scaunul este și el masculinizat, ceea ce e o nebunie; în schimb, pisica este feminizată, ceea ce corespunde evidenței. Paradoxul atinge însă apogeul cu *neutralizarea* femeii înseși, acțiune căreia limba germană i se consacră cu înverșunare (Weib, Mädel, Mädehen, Fräulein, Frauenzimmer).

*

Jungmannen-ii cei mai în vârstă aveau șaptesprezece și optsprezece ani. Prezența alături de copii autentici a acelor adolescenți și a acelor bărbați tineri îl șoca pe Tiffauges în exigența sa categorică de prospețime. Ea răspândea în sala de mese, în dormitoare și în toată instituția un iz de virilitate și de

soldățime care îl dezgusta și ridica o barieră deplorabilă între Kaltenborn și el. Un obstacol ce se opunea într-un mod atât de precis vocației sale era condamnat să dispară într-un răstimp mai lung sau mai scurt. Armele promise de Gauleiter ar fi permis instruirea pe loc a claselor chemate sub drapel. Asta spera Alei-ul, care visa chiar să dispună la Kaltenborn de un corp de tineri soldați armați și antrenați. Dar livrarea lor întârzia, în ciuda demersurilor sale repetate. Pe 1 martie, inevitabilul se produse. Cele două centuri superioare – de șaisprezece și de șaptesprezece ani – erau suprimate printr-un ordin de încorporare imediată. Cei mai mari intrau în Wehrmacht, cei mai tineri într-un campus de pregătire intensivă *(Wehrertuchtigungslager).* Părăseau, de asemenea, Napola și zece subofițeri S.S. Desemnați ca să-i încadreze.

S.S. Cei mari care vor fi trimiși săptămâna viitoare la tăiere se antrenează pe povârniș. Poartă cizme, pantaloni, dar sunt cu torsul gol în aerul înțepător al dimineții. Ștefan, care vrea să îmbine exercițiul de forță cu mișcarea de ansamblu, a imaginat un exercițiu prin care să jongleze cu bârne. Fiecare bârnă, lungă de vreo zece metri, este purtată pe vârful brațului de o secțiune de doisprezece bărbați. Fiecare secțiune își ridică și își coboară bârna, o trece de pe un umăr pe celălalt, o aruncă în aer, mai întâi pe verticală, apoi spre dreapta, iar secțiunea vecină din partea dreaptă trebuie să o prindă. În cazul unei manevre greșite, ici și colo s-ar vedea fără îndoială câte un craniu spart, câte o ureche smulsă sau câte un umăr fracturat, dar acest risc nu displace deloc direcțiunii noastre.

Toți acești băieți zdraveni au între cincisprezece și optsprezece ani, iar pe cea mai mare parte a bărbiilor și obrajilor lor se vede urma lamei de ras. Trebuie însă să fim sinceri și să recunoaștem că aceste torsuri sunt toate de o emoționantă tandrețe care subliniază grosolănia centurii, a pantalonilor și a cizmelor. Niciun fir de păr pe aceste piepturi albe, și aproape toate subsuorile sunt la fel de spâne. Câteva lanțuri de care atârnă medalii adaugă o notă copilărească în jurul acestor gâturi lăptoase, care cheamă mai degrabă

sărutări de mamă decât lovituri de sabie de cazac.

Un braț de douăzeci de ani poate fi echivalentul carnal al unui picior de doisprezece ani, dar nu trebuie să ne lăsăm păcăliți. Sub centură, s-a terminat cu puritatea copilărească, nu mai e nimic altceva în afară de negriciune și virilitate cinică…

*

La puțină vreme după această sângerare care restituia Kaltenborn-ului „puritatea sa copilărească”, dar îi diminua la jumătate efectivele și îi dezorganiza cadrele, Ștefan convocă un consiliu de război la care Tiffauges asistă, ascuns în spatele lui Blättchen, al S.S.-iștilor și profesorilor civili care mai rămăseseră. Plecarea subofițerilor avea să fie remediată de o mai mare participare a elevilor la viața materială a instituției, explică el. La bucătărie, la spălătorie, la grajduri aveau să lucreze echipe în schimburi și urma să se stabilească lucrul prin rotație pentru corvezile de adus lemne și de aprovizionare. Mai gravă era problema recrutării de noi elevi. Kaltenborn-ul trebuia să își păstreze locul de Napolă de categoria întâi prin numărul de copii aflați în pensiune și nu trebuia să se lase deturnat de la îndeplinirea misiunii sale de către dificultățile datorate războiului. Desigur, principiul era acela ca în fiecare Napolă să existe copii provenind din toate provinciile Reich-ului și trebuia să se evite o recrutare mult prea locală. Situația dicta însă soluții de urgență. Alei-ul ceru deci tuturor responsabililor prezenți să prospecteze ei înșiși regiunea pentru a găsi băieți tineri, demni de a umple golurile lăsate de trimiterea sub drapel a două centurii. El împreună cu Professor Doktor Blättchen aveau să se ocupe de examinarea candidaților astfel recrutați.

Lui Tiffauges prea puțin îi păsa de categoria și de misiunea Napolei. Dar dacă salutase eliminarea elementelor celor mai în vârstă, celor mai puțin fragede și deci cel mai puțin susceptibile de a-i incita tandrețea, era în schimb sensibil la o indiscutabilă *destindere* a atmosferei din Kaltenborn care își pierduse frumoasa bogăție răsunătoare și densă. Dorea deci cu ardoare ca instituția să își refacă plinul de efective, fără ca, în același timp, să se aștepte la ceva bun de la apelul Alei-ului. Într-adevăr, înțelesese că acest apel i se adresa lui pe deasupra capetelor acestor oameni profani și inconștienți – poate că

Blättchen era singurul cât de cât inițiat, dar într-un mod cât de vicios și de pervers! – și că avea cu siguranță să vină vremea când destinul, după ce va fi înlăturat canaliile, îi va pune în mână cheile regatului pentru care se născuse.

*

S.S. Era de așteptat: plecarea celor zece subofițeri și participarea copiilor la funcționarea materială a Napolei a tulburat iremediabil mecanica frumoasă căreia îi eram cu toții prizonieri, în afara câtorva puncte de reper care subzistă – apelurile, salutul drapelului și alte ceremonii – programul atât de bine coordonat al napolei este dislocat, iar disciplina nimicită. Pentru mine această eliberare este inseparabilă de primăvara pe care sălbăticiunile o salută gălăgios și care face să clipocească invizibile râulețe sub zăpada care a făcut crustă. Anul nu începe pe 1 ianuarie, ci pe 21 martie. Prin ce aberație a fost oare posibil să a astfel calendarul uman de marele orologiu cosmic care reglează hora anotimpurilor?

Bineînțeles că nu știu unde mă va duce anul care începe. Dar acest Blättchen – care adulmecă crima cu toate simțurile lui mă face să întrevăd eventualitatea unei imense și sfâșietoare revelații: cine știe dacă totul, absolut tot ce răspunde aici – sau pare a răspunde – foamei și aspirațiilor mele nu este în realitate decât *inversiunea lor malignă?*

Azi de dimineață a scris pe tablă:

viu = ereditate + mediu

După care a pus această a doua ecuație sub prima:

ființă = timp + spațiu

În sfârșit, a înconjurat *timp* și *spațiu* cu un cerc pe care l-a intitulat *bolșevism. Ereditate* și *mediu,* izolate și ele, au fost așezate sub rubrica *hitlerism.*

— Iată, a comentat el, termenii marii dezbateri a secolului XX. Comuniștii neagă patrimoniul ereditar al ființei vii. Totul, după părerea lor, trebuie pus pe seama educației. Dacă un porc nu e ogar, acest fapt e o nedreptate socială, e greșeala crescătorului. Ah, ah, ah! Și când invocă cuvintele sfântului Pavlov! Evreul Freud, după care totul în viața noastră este determinat

de șansele și de nefericirile primilor noștri ani, merge tot în același sens cu încă și mai multă subtilitate. Este o filosofie de bastarzi, de nomazi, fără tradiție și fără rasă, de citadini cosmopoliți fără rădăcini. Hitlerismul adânc înrădăcinat în bătrânul pământ german, doctrină a agricultorilor și a sedentarilor, inversează termenii acestei teze. Pentru noi, totul se află în bagajul ereditar, transmis din generație în generație după legi cunoscute și inflexibile. Sângele rău nu poate fi nici îmbunătățit, nici educat, singurul tratament care i se poate aplica este pur și simplu distrugerea.

De observat că filosofia aristocratică a Vechiului Regim prefigura ideile noastre. Pentru aristocrat, ești „născut" sau nu ești „născut" și niciun merit nu va putea face ca vulgaritatea omului de rând să fie dată uitării. Și cu cât descendența e mai veche, cu atât ea are mai multă valoare. Recunosc de bunăvoie în oameni ca generalul conte von Kaltenborn precursori ai rasismului nostru. Dar aceștia nu au știut să evolueze. Biologia trebuie să preia ștafeta almanahului din Gotha. Titlurile nobiliare trebuie să cedeze locul cromozomilor. *Spectrul sangvin,* Tiefauge, spectrul sanguin, ăsta e zeul care ne bântuie! Vechile blazoane ale bătrânei nobilimi le-am înlocuit cu viscere pline de sânge, cărnoase și palpitânde care sunt ceea ce avem noi mai intim și mai vital! Și de aceea nu trebuie să ne temem de vărsarea de sânge. Înțelegeți: *Blut und Boden.* Ambele sunt legate între ele. Sângele vine din pământ, și tot acolo se întoarce. Pământul trebuie să fie stropit cu sânge, îl cheamă, îl vrea. Sângele îl binecuvântează și îl fecundează!

Dar eu, auzind acest discurs dement, îmi aminteam că aparțineam rasei lui Abel, nomadul, cel-fără-rădăcini, și că Iehova îi spusese lui Cain: „Sângele fratelui tău strigă din pământ și strigătul lui ajunge până la mine. Acum o să fii blestemat de pământul care și-a deschis gura ca să primească din mâna ta sângele fratelui tău.

*

Încă de la căderea nopții, toți *Jungmannen*-ii se adună pe

povârniș în formație strânsă, lăsând loc pentru un careu deschis spre fortăreață. Acolo, un podium scund flancat de candelabre și de flamuri servește drept altar pentru ritualul invocatoriu care urmează să fie celebrat. De o parte tinerii toboșari, cu toba mare de pedestraș cu pete prelungi și ondulate în negru și alb sprijinită pe piciorul stâng, de cealaltă parte tinerii trompetiști, cu corola de alamă a instrumentului lor sprijinită pe coapsă, așteaptă în liniște.

Brusc și strident strigăt de trompete. Tunet de tobe urcând în noapte în valuri succesive, amenințătoare și furtunoase, care apoi dispar de parcă s-ar pierde în depărtări.

O poveste de trădare și de moarte este evocată în versete acuzatoare de voci solitare și vehemente.

— Și iată că fanfarele tac, și oamenii în coloane infinite se reculeg cu pioșenie, și drapelele coboară încet pentru a saluta umbrele celor care au murit pentru patrie.

— La această oră evocăm amintirea primului soldat al Reich-ului, Albert Leo Schlageter.

— Schlageter provenea dintr-o familie de viță veche de țărani din Schönau, în sudul Pădurii Negre. Acolo îi odihnesc măruntaiele. Angajat voluntar și de mai multe ori rănit în timpul războiului, face parte din corpurile france ale Balticii și din cele de pază a frontierelor din Silezia Superioară după Dictatul de la Versailles.

— Dar la apus izbucnește furtuna și acest luptător exemplar este lovit de trăsnet. Violând dreptul și pacea, trupele franceze invadează bazinul Ruhr. Rezistența izbucnește din toate părțile. Schlageter luptă în linia întâi. Împreună cu tovarășii săi paralizează prin acțiuni îndrăznețe liniile de comunicație și de întărire ale inamicului.

— Este trădat și cade în mâinile francezilor!

— Noi, tinerii care iubim Germania, noi am înscris un cuvânt pe drapelul nostru, *Luptă!* Și tot ceea ce e laș și fără vlagă va trebui să ardă! Din sânge și din pământ emană dreptul nostru. Flacăra limpede îi va arde pe cei călâi. Să sfărâmăm tot ceea ce este putred și ros de cari! Să eliberăm patria din sclavie! Să creăm națiunea germană! Noi, tinerii care iubim Germania, noi am înscris un cuvânt pe drapelul nostru, *Luptă!*

— Schlageter nu a ezitat nicio clipă când a răsunat chemarea poporului său aflat la ananghie. Locotenent pe front, șef de

baterie al provinciilor baltice, campion al cauzei național-socialiste, șef al rezistenței în Ruhr – mereu gata pentru sacrificiul suprem.

Vezi zorii înroșindu-se la răsărit?
Este soarele libertății care se ridică.
Suntem uniți pe viață și pe moarte.
De ce să ne mai îndoim? Să încetăm cu cearta,
Doar sânge german ne curge în vine.
Popor, la arme, popor, la arme! [11]

— Schlageter fu adus în fața unui tribunal militar sub învinuirea de a fi încercat să distrugă podul de pe Haarbach, la Kalkum, între Düsseldorf și Duisburg. După ocuparea bazinului Ruhr, pe 11 ianuarie, invadatorii rechiziționaseră toate trenurile, în primul rând pentru a asigura transportul cărbunelui furat. Schlageter se hotărî să împiedice acest jaf atacând căile ferate. Pe 26 februarie, generalul armatei franceze din bazinul Ruhr decretase pedeapsa cu moartea pentru sabotori. Schlageter a fost condamnat la moartea prin împușcare.

— O escortă puternică îl duce în zorii zilei de 26 mai 1923 într-o carieră din landul de la Golzheim unde se înalță astăzi crucea care îi poartă numele. Mâinile îi sunt legate la spate. Îl lovesc ca să îl forțeze să îngenuncheze. Dar când rămâne singur în fața țevilor de pușcă, acel *Niciodată* al unui anume Andréas Hofer îi răsună în minte. Vrea să moară în picioare, așa cum luptase. Se ridică. Salva morții izbucnește în liniștea zorilor. Pentru ultima oară, corpul lui se revoltă cu violență, după care cade cu fața la pământ.

— Aici zace pe pietre cel care a fost asemenea nouă. Soarele s-a stins, iar durerea ne sfâșie în fața rămășițelor tuturor speranțelor noastre. Doamne, căile Tale sunt întunecate! El era un viteaz. Drapelele noastre se îmbracă în crep, dar el, acoperit de înaltele lui fapte de vitejie, s-a dus lângă strămoși. Noi suntem solidari cu acest mort. Voința lui e și a noastră, și-al nostru e destinul lui. Chiar dacă l-am pierdut, el rămâne nemuritor pentru patrie, și din străfundul mormântului vocea lui spune: sunt!

*

Racolarea de copii de către cadrele Kaltenborn-ului nu duce decât la rezultate mizerabile. Acestor bărbați istoviți, decimați de chemările sub drapel din cauza cărora trăiau în stare de provizorat, lipsiți de orice vocație forică, puțin le păsa dacă găseau sau nu noi recruți pentru o instituție pe care aveau să o părăsească mai devreme sau mai târziu și despre a cărei dizolvare vorbeau între ei. Raufeisen, susținut de o credință fanatică, blestema această carență, în vreme ce Blättchen se plângea de mediocritatea antropologică a rarilor subiecți care i se aduceau.

În acea zi, Tiffauges se întorcea de la Nikolaiken unde se dusese să îl potcovească pe Barbă-Albastră. Primăvara destul de târzie în acel an izbucnea cu o vioiciune atât de dulce, încât nu avea nicio îndoială că i se pregătea un eveniment fericit. Juganul, mândru de copitele lui scânteietoare, și le izbea de silexul de pe drum, iar Tiffauges se gândea, cu acea nostalgie care învăluia într-un nimb de farmec morbid episoadele cele mai triste și cele mai crude ale vieții lui din trecut, la amenințătorii bocanci cu placheuri ai lui Pelsenaire. Prin asociere, se gândea și la frumoasa bicicletă Alcyon a lui Nestor de care în continuare nu își putea aminti fără un acces de orgoliu când, ajuns pe malul lacului Lucknain, aflat la o oră de Kaltenborn, zări chiar șase biciclete sprijinite de copacii de pe mal. Erau biciclete de acel tip nemțesc de mașinării greoaie, cu ghidoane ridicate ca niște coarne de vacă, cu frâna pe pedală și cu o antică pompă cu mânerul de lemn fixată pe cadru. Printre ramurile copacilor ajungeau la el scânteieri de oglinzi și chemări, râsete, clipoceli.

Se dădu jos, îi dădu drumul lui Barbă-Albastră într-o mică pajiște înfloritâ și, două minute mai târziu, se cufunda dintr-un salt în apele limpezi și răcoroase pline de sclipiri și de vârtejuri vii. Își calculase elanul astfel încât să iasă la suprafață în mijlocul copiilor. Aceștia îl salutară cu țipete și râsete. Veneau de la Marienburg, aflat la o distanță de trei sute de kilometri de-acolo, și profitau de vacanța de Rusalii ca să străbată pe bicicletă pădurile și lacurile mazurice. Tiffauges le vorbi despre Kaltenborn, despre citadela cu săli de gimnastică, cu standuri de tir, cu cai, cu vapoare, cu arme, despre viața exaltantă a Jungmannen-ilor și îi invită să cineze acolo și să petreacă noaptea cu sute de camarazi de vârsta lor.

Când Raufeisen auzi numele de Marienburg, tresări de bucurie și de mândrie. Era capitala istorică și spirituală a cavalerilor teutoni, iar castelul său admirabil de bine conservat era cu siguranță cea mai semeață capodoperă a Prusiei Orientale. În fiecare an pe 19 aprilie, acolo, în marea sală a cavalerilor, Baldur von Schirach rostea la microfon pentru toți tinerii germani în vârstă de zece ani formula care îi lega pentru totdeauna de Führer. Blättchen nu își putea înfrâna exclamațiile de entuziasm examinându-i pe nou-veniți. Niciodată nu îi fusese dat să vadă de-atât de aproape eșantioane atât de pure din varietatea Borreby-est-baltică dintre care Hindenburg rămânea specimenul cel mai ilustru. Urmă un schimb de convorbiri telefonice și de scrisori cu familiile tinerilor și cu autoritățile orașului lor. Nu aveau să revadă niciodată Marienburgul.

În urma acestei lovituri magistrale, Alei-ul îl convocă la el pe Tiffauges. Recunoscu că până atunci îi subestimase meritele. Tiffauges dovedise că era capabil să aducă la Kaltenborn lucruri încă și mai bune decât brânza și sacii de bob. Bineînțeles, Alei-ul nu îi putea da nicio putere oficială, dar îl însărcina să bată în lung și în lat toată regiunea în căutare de tineri recruți demni de Napolă. Avea să înștiințeze de acest lucru printr-o circulară Kreisleitungen-ele din Johannisburg, Lyck, Lötzen, Sensburg și Ortelsburg, și pe altele și mai de departe dacă era cazul. Tiffauges nu avea să dea socoteală decât Alei-ului. Care avea să îl judece după rezultate.

Blättchen nu avu timp să își felicite asistentul pentru această promovare. De câtăva vreme se vorbea despre o vastă acțiune cunoscută sub numele codificat de *Operațiunea cositul12* și care se datora inițiativei Reichsführer-ului S.S. Însuși. Era vorba de selecționarea și de deportarea în Germania, în sate special amenajate în acest scop, a patruzeci-cincizeci de mii de copii albi-rutenieni având între zece și paisprezece ani și provenind din regiunile ocupate de Grupul Armatelor din Centru. Alfred Rosenberg, ministru al teritoriilor ocupate din Est, opunea din nou cea mai obtuză lipsă de înțelegere față de promotorii acestei operațiuni pur S.S.-istă, obiectând că niște copii atât de tineri erau pentru Reich mai curând o povară decât un aport pozitiv de mână de lucru și sugerând să se rămână la băieți între cincisprezece și șaptesprezece ani.

Emisarii lui Himmler degeaba îi explicaseră cu răbdare că nu era vorba de un grosolan transfer de lucrători manuali, ci de o transfuzie realizată în profunzimile biologice ale celor două comunități și destinată a slăbi în mod decisiv forțele vii ale vecinului slav. Fusese nevoie să se ia hotărârea de a acționa în afara Ostministerium-ului.

Își amintiseră atunci de Otto Blättchen și de strălucitoarele sale note de serviciu în povestea celor o sută cincizeci de capete iudeo-bolșevice. Nu era nicio îndoială că în acea împrejurare cunoștințele lui despre hotarele ruso-poloneze aveau să facă minuni.

Pe 16 iunie, Blättchen își luă adio de la Kommandeur și de la Alei și, după ce își adună peștii roșii – *Cyprinopsu auratus* – în bidoane sigilate, dispăru înjurând din cauza cantității mici de bagaje pe care își putea permite să le ia cu el în Opelul care i se trimisese. Două zile mai târziu, Tiffauges se instala cu asentimentul Alei-ului în cele trei încăperi ale Centrului rasiologic.

Când se trezi stăpân al locurilor, singur în „laborator” în mijlocul talmeș-balmeșului antropometric abandonat de profesorul doctor Sturmbannführer, îl apucă un râs nervos în care se amestecau un sentiment de triumf și o ușoară angoasă în fața acestei noi întorsături a destinului.

*

S.S. În seara asta coloanele s-au împrăștiat în liniște în întunecimea călduță și înmiresmată ca să aprindă focurile de solstițiu pe Seehöhe, pe malurile lacului Spirding, de cealaltă parte a lacului Tirklo, toate locuri de unde se puteau vedea focurile celorlalte coloane și care puteau fi văzute de ele.

Tainică tristețe a acestei sărbători a soarelui. Tânăra vară, de-abia i se sărbătorește înscăunarea că și începe să descrească, desigur nu într-un mod vizibil și evident, ci printr-o micșorare zilnică de unu-două minute. La fel și cu copilul, atunci când se află în culmea sănătății este deja purtător al tuturor germenilor decrepitudinii. Și invers, Crăciunul, la celălalt antipod al anului, sărbătorește veselul mister al renașterii lui Adonis în momentul cel mai negru și mai umed al iernii.

Jungmannen-ii înconjură rugul în formă de careu

deschis înspre partea prin care vântul va alunga fumul și scânteile. Cel mai mic se desprinde și se îndreaptă spre rug. Are în mână o luminiță pâlpâitoare și ușoară ca un fluture de zi, atât de plăpândă încât ne temem cu toții că se va stinge înainte ca artificierul să își ducă la capăt misiunea. Ea dispare într-adevăr când copilul îngenunchează la piciorul edificiului de trunchiuri rășinoase din care dau pe dinafară mănunchiuri de crengi verzi. Face un salt înapoi când flacăra se înalță cu trosnete furioase. Vocile limpezi urcă în tenebrele agitate de reflexe subite:

Poporul trage la popor, precum flacăra la flacără trage!
Urcă până la cer, pârjol sacru,
Sari din copac în copac vuind!

Rândurile se rup și copiii se apropie de foc ca să își aprindă torțele. Apoi careul se formează din nou, compus de-acum din flăcări care dansează.

Se văd aprinzându-se în tenebrele îndepărtate focurile altor coloane pe care le salută un firav recitator:

Uitați-vă cum strălucește pragul care ne va elibera de noapte. Dincolo de el se ivesc deja zorii unor vremuri radioase. Ușile viitorului sunt deschise pentru cei a căror inimă arde de dragoste pentru patrie. Priviți aceste puncte luminoase care dau viață pământului încă întunecat. Antica și tragica Mazurie răspunde chemării noastre și arde cu mii de focuri frățești. Ele anticipează și dau naștere celei mai luminoase zile din an.

Trei Jungmannen-i, purtând fiecare câte o coroană de stejar, înaintează spre foc:

— Sacrific această coroană în memoria morților de război.

— Depun această coroană pe frontul revoluției

național-socialiste.

— Dedic această coroană sacrificiilor viitoare pe care tineretul german le va face cu entuziasm pentru patrie.

Corul la unison al celorlalți le răspunde:

— Suntem focul și rugul. Suntem flacăra și scânteia. Suntem lumina și căldura în fața cărora întunericul, frigul și umezeala dau înapoi.

În vreme ce edificiul de trunchiuri încinse se prăbușește într-un torent de scântei, careul prinde viață. *Jungmannen*-ii defilează în cerc și, pe rând, fiecare își ia avânt și sare peste flăcări.

De data asta nu e nevoie de nicio interpretare și nici de vreo grilă de descifrare. Această ceremonie care amestecă cu atâta încăpățânare viitorul cu moartea și care îi împinge pe acești copii unul câte unul în jăratic este evocarea limpede și invocarea diabolică a masacrului inocenților către care ne îndreptăm cântând.

M-ar surprinde ca Napola de la Kaltenborn să mai aibă timp să sărbătorească încă un solstițiu de vară.

*

Începând din acel moment, Tiffauges putea fi văzut pe marele lui cal negru străbătând Mazuria de pe înălțimile Konigshoheului dinspre apus până la mlaștinile din Lyck de la răsărit, dând pinteni calului spre sud până la granița poloneză. Înarmat cu scrisori de recomandare purtând armele Kaltenbom-ului, se prezenta la primării, prospecta școlile comunale, stătea de vorbă cu învățătorii, examina copiii, iar turneul lui se încheia printr-o vizită la părinți pe care un amestec de promisiuni strălucitoare și de amenințări învăluite rareori se întâmpla să nu izbutească a-i converti la ideea încorporării fiului lor în Napolă. După care se întorcea în galop la Kaltenborn și îi dădea raportul lui Raufeisen care îi aproba hotărârile și le făcea executorii. I se întâmpla însă să se lovească și de rezistențe mai mult sau mai puțin fățișe, întotdeauna greu de învins în acest ținut întunecat de înfrângere și, bineînțeles, copiii care, dintr-un motiv sau altul, erau pentru el cei mai prețioși, se dovedeau adesea a fi vânatul cel mai sălbatic.

Astfel, la capătul lacului Beldahn care înaintează ca o limbă lungă, îngustă șerpuitoare și verde în interiorul nisipurilor de la Johannisburg, reperase un cuplu de gemeni ai căror părinți trăiau mizerabil într-o colibă de pescari. Dintotdeauna fusese fascinat de gemelitate, care îi părea să ascundă o forță vitală la o profunzime la care carnea își dictează propria-i lege sufletului și îl supune capriciilor ei. Capriciu al naturii care încredința cu forța sau de bunăvoie unei ființe toate secretele intimității unei alte ființe, făcând din aceasta din urmă un *alter ego* al său. La acest fapt se adăuga acela că Haio și Haro erau roșcați ca niște vulpițe, albi ca laptele și pistruiați de parcă ar fi fost dați prin tărâțe. Văzându-i într-o zi culegând stuf pe malul lacului, gândul îl dusese îndată la tulburătoarea teorie despre care îi vorbise Blättchen – pentru a o respinge cu un dispreț furios – potrivit căreia nu există decât două rase omenești, cea roșcată care se observă în profunzime până la nivelul celulei, și ansamblul blond-brunet care nu este decât o dozare infinit de nuanțată a aceluiași pigment.

Contrar tuturor așteptărilor, achiziționarea gemenilor se lovise de o rezistență pasivă aproape de netrecut din partea părinților. După ce se prefăcuseră multă vreme că nu înțelegeau germana – vorbeau între ei un dialect slav –, opuseseră explicațiilor lui Tiffauges o lipsă de înțelegere de debili mintali, repetând fără încetare că la doisprezece ani copiii erau mult prea tineri ca să fie soldați. Degeaba făcuse Tiffauges înconjurul satelor din împrejurimi. Toate primăriile, deloc dornice să se amestece în această poveste prea puțin clară, negaseră că această regiune a lacului ar fi ținut de comuna respectivă. Fu nevoie ca Raufeisen, împins de la spate de francez, să ceară intervenția Kreisleitung-ului din Johannisburg și până la urmă însuși primarul fu cel care îi aduse pe cei doi copii la Kaltenborn.

*

S.S. Am fost prevenit prin telefon că gemenii erau definitiv achiziționați. O mașină a Kommandantur-ului din Johannisburg îi aduce la Kaltenborn. Vor ajunge aici într-o jumătate de oră.

Am fost cuprins de îndată de o febrilitate care mi-e bine cunoscută. Este vorba de o contracție tetanică ce face să-mi răsune tot corpul și al cărui motor principal

este maxilarul. Lupt din toate puterile împotriva acestui trismus care îmi face dinții să clănțăne și să-mi țâșnească jeturi de salivă în gură. Lupt instinctiv, dar curând mă las în voia a ceea ce nu este altceva decât o prea mare fericire anticipată. Mă întreb chiar dacă această așteptare a unei prăzi încă absente, dar făgăduită fără putință de dezamăgire, nu este oare cel mai bun lucru pe care viața mi-l va da vreodată.

Iată-i. Greoiul Mercedes al Kreisleiter-ului se învârte în curte și se oprește în fața ușii. Gemenii ies unul după altul, atât de asemănători, încât ai spune că același copil se apleacă și sare pe caldarâm de două ori. Dar amândoi se află acolo, unul lângă altul, la fel îndesați în pantalonul de catifea neagră și cămașa maro traversată de un centiron al uniformei H.J. Care le subliniază apăsat albeața și roșeața.

De mai multe săptămâni mă întreb de unde se trage atracția pe care o exercită cu atâta forță asupra mea nu atât acești doi copii în special, cât fenomenul gemelității în general. Fără îndoială că nu este decât o aplicație privilegiată a regulii potrivit căreia cei patru sute de omuleți din Kaltenborn formează împreună o masă colegială de o densitate incomparabil superioară celei care rezultă din simpla însumare a personalităților lor. Este vorba tocmai de faptul că aceste personalități multiple și contradictorii se anulează în mare parte și nu mai rămâne din ele decât mulțimea goală și masivă. Personalitatea care este spirit pătrunde carnea, o face poroasă, ușoară, o face să respire, așa cum drojdia spiritualizează aluatul. Îndată ce dispare, lingoul carnal își regăsește puritatea nativă și greutatea brută.

Gemenii merg și mai departe în acest proces de despiritualizare a cărnii. Nu mai este vorba de un tumult contradictoriu în care sufletele se neutralizează. În realitate, aceste două trupuri nu au decât un singur concept pentru a se îmbrăca în mod inteligent, pentru a se pătrunde de spirit. Ele înfloresc deci cu o indecență liniștită, etalându-și carnația grasă, puful trandafiriu, revărsarea musculară sau adipoasă într-o

goliciune animală *de neîntrecut.* Căci nuditatea nu este o stare, ci o cantitate, și prin aceasta infinită de drept, limitată în fapt.

Examinarea gemenilor începută imediat în laborator a confirmat aceste păreri. Haio și Haro sunt de tipul limfatic, respiratoriu, lent, destul de gras. Cranii brahicefalice (90,5), fețe late cu pomeții ascuțiți, urechi clăpăuge, nasuri turtite, dinți rari, ochi verzi puțin alungiți. În mare fețe cam *necioplite,* adormite și în același timp viclene, exprimând o inteligență modestă, dominată de o viață instinctuală intensă. Trupuri bine clădite al căror echilibru pare imperturbabil. Umeri rotunjiți, pectorali prea slab conturați, în mod vizibil mai curând adipoși decât musculoși. Scobitura toracică larg deschisă formează un arc plin căruia îi răspunde ogiva vintrelor și a scobiturii subpubiene, pecetluită la vârful inferior cu o floare de crin răsturnată, sexul. Între aceste două arcuri simetrice cele trei planuri abdominale sunt uimitor de bine desenate pentru un corp altminteri atât de rotunjor. Sub ceafa lată, un spate cărnos, bine garnisit, alb și oval ca o pâine rotundă, este împărțit în două de valea vertebrală care se pierde în strâmtoarea lombilor. Șalele foarte adâncite pregătesc proeminența exorbitantă a feselor. Mâini cu degete scurte, pătrate, cu palmele musculoase. Picioarele grele, cu gleznele groase, ale căror genunchi cu rotule mari și plate se așază de bunăvoie în hiperextensie, atitudine care pune în evidență masa cărnoasă a pulpei, dezechilibrată, așezată pieziș deasupra piciorului.

Pe pielea foarte albă, pistruii formează semănături, dâre, cărări, și până și la nivelul brațelor și al cefei formează niște plăci zdrențuite ca niște hărți geografice. O rețea de vinișoare violacee, regulată ca ochiurile unei plase, îmbracă partea internă a coapselor.

S.S. Examinarea în grabă a gemenilor efectuată în momentul sosirii lor cu nerăbdarea luării în posesie nu îmi dezvăluise partea cea mai bună, minunea minunilor

care mi-a sărit în ochi în dimineața asta într-o orbire de fericire.

Zăboveam asupra unui joc destul de zadarnic care consta în a căuta cu înverșunare diferența – fie ea chiar infimă – care să îmi permită să nu-i mai confund. Drept să spun, această diferență există, și după câteva zile de viață în comun am început să îi deosebesc de la prima privire pe Haro de Haio. Această recunoaștere se bazează însă nu atât pe vreun semn distinctiv precis, cât pe alura generală a copilului, pe gesturile, pe felul său de a fi. Există la Haro o sprinteneală, un elan, o limpezime a mișcărilor care nu se regăsește în tempoul mai lent și parcă mai meditativ al lui Haio. Ghicim că în cadrul cuplului Haro este cel care ia inițiativele și, la nevoie, conducerea, dar Haio știe întotdeauna să se opună acestui frate prea asemănător și prea vioi apărând visul și răgazul.

Cât despre semnul distinctiv precis, antropometric posibil de definit în puține cuvinte, l-am găsit, dar la un nivel incomparabil mai fin, mai abstract, mai spiritual decât cel la care mă poticneam. Observasem de multă vreme că, dacă împărțim un copil în două jumătăți după un plan vertical ce trece în primul rând prin muchea nasului, jumătatea stângă și jumătatea dreaptă, oricât de asemănătoare ar fi în mare, ele prezintă totuși nenumărate mici divergențe. S-ar putea spune că un copil este format din două jumătăți concepute după același model, dar răspunzând unor inspirații diferite – cea stângă întoarsă către trecut, gândirea, emoția: cea dreaptă spre viitor, acțiunea, agresiunea – și îmbrățișându-se în ultimul stadiu al creației. La polul opus al corpului, *raphe*-ul, această mică ieșitură a pielii, chihlimbarie și brăzdată, care merge pe creasta perineului și pe mijlocul testiculelor de la marginea interioară a anusului până la capătul prepuțului, sugerează și el, în felul lui grosolan și brutal, că băiatul este format din două valve sudate cu întârziere, ca o scoică sau ca o păpușă din celuloid cu care se joacă, în cada de baie, copiii.

Or, iată minunea care va însemna această zi cu o

piatră albă: este indiscutabil faptul că jumătatea stângă a lui Haro corespunde jumătății drepte a lui Haïo, așa cum jumătatea lui dreaptă reproduce cu exactitate jumătatea stângă a fratelui său. Sunt niște *gemeni-oglindă* superpozabili față în față, și nu față în spate ca toți ceilalți. Am fost dintotdeauna foarte interesat de operațiile de inversiune, de permutare, de suprapunere, despre care mai ales fotografia mi-a oferit o ilustrare privilegiată, dar în domeniul imaginarului. Iată că acum regăsesc înscrisă în plin în carne de copil această temă care nu a încetat să mă obsedeze!

Îi pusesem să se așeze unul lângă altul și îi observam cu sentimentul unui secret ce trebuie pătruns, sentiment pe care, e adevărat, mi-l dă întotdeauna prezența unui chip sau a unui corp, dar de această dată fără certitudinea dezamăgitoare că masca nu ar răspunde insistențelor mele decât printr-o înăsprire, ci dimpotrivă, cu bănuiala că aveam să aflu. Și atunci am remarcat că o buclă din păr care se înfășură în sensul acelor unui ceas pe fruntea lui Haio se învârtea în sens invers pe fruntea lui Haro. Această primă și slabă lucire m-a făcut să văd aproape imediat că o cicatrice – care era de fapt un fel de aluniță – se regăsea în mod identic și pe obrazul drept al lui Haro, și pe obrazul stâng al lui Haio. Dar printre descoperirile care au năvălit de-atunci în lanț, cel mai revelator era în mod evident desenul pistruilor lor.

Am telefonat la institutul de antropologie de la Königsberg la care recursesem deja de pe vremea lui Blättchen. Le-am povestit despre găselnița mea. Mi s-a confirmat îndată existența gemenilor-oglindă, fenomen destul de rar, datorat, se credea, unei separări care ar fi avut loc nu *ab initio,* ci la un stadiu destul de tardiv, atunci când embrionul a început să se diferențieze. Aveau să vină să-mi vadă gemenii cu ocazia unui turneu prin regiunea noastră.

*

În cursul lunii iulie, *Jungmannen*-ii primiră drept cadou jucăria minunată care le era promisă de multe luni: o baterie de

apărare antiaeriană conținând patru mitraliere grele îngemănate, patru arme ușoare de 2 centimetri cu tir rapid între două sute și trei sute de focuri pe minut, un tun de 3,7 și mai ales trei tunuri de 10,5 pentru tir cu bătaie lungă. Printre altele li se livră un detector pentru ascultare (Horchgerät), dar mai trebuia să se aștepte încă pentru a primi bateria de proiectoare care avea să completeze această panoplie antiaeriană. Flak-ul fu camuflat într-o pădure de pini, pe un vârf ce domina satul Drosselwalde, la 2 kilometri de citadelă, și de unde la nevoie putea să prindă în tir drumul dinspre Aiys pe care ar fi putut veni un eventual invadator din est. La el lucrau pe rând, sub conducerea a doi ofițeri instructori, patru coloane alese din centurii diferite.

De atunci, tirurile de antrenament începură să se succeadă, umplând cerul de fulgi albi, amintind fără încetare prin vacarmul lor triumfal de proximitatea războiului și deseori puteau fi auzite schije de obuze căzând pe acoperișurile castelului. Tiffauges ducea cu regularitate provizii coloanelor de serviciu. Găsea băieții răspândiți pe sub pini, rumenindu-se la soare în șorturi de sport sau, dimpotrivă, cu căștile pe cap, cu urechile acoperite de apărătoare din fetru, învârtindu-se în jurul armelor de artilerie ce urlau și bubuiau. Niciodată nu se amuzaseră atât de mult, dar se plângeau că niciun avion inamic nu apărea pe cer ca să joace rolul de țintă vie.

*

S.S. Oricât de scandaloasă ar putea părea la prima vedere, afinitatea profundă care unește războiul și copilul nu poate fi negată. Spectacolul Jungmannen-ilor slujind și hrănind într-o beție fericită monstruoșii idoli de oțel și de foc care își înalță boturile monumentale printre copaci este dovada de netăgăduit a acestei afinități. La urma urmelor, copilul cere cu imperiozitate drept jucării puști, săbii, tunuri și tancuri sau soldați de plumb și colecții de arme de ucigași. O să spuneți că nu face altceva decât să îi imite pe cei mari, dar mă întreb dacă nu cumva adevărat este tocmai inversul, căci la urma urmelor adultul merge la război mai rar decât la atelier sau la birou. Mă întreb dacă războiul nu izbucnește numai cu singurul scop de a permite adultului *să se joace de-a copilul,* să

regreseze cu ușurare până la vârsta panopliilor și a soldaților de plumb. Sătul de sarcinile de șef de birou, de soț și de tată de familie, adultul mobilizat își dă demisia din toate funcțiile și calitățile sale și, de-acum liber și lipsit de griji, se amuză împreună cu camarazii de aceeași vârstă să manevreze tunuri, tancuri și avioane care nu sunt altceva decât *copia mărită* a jucăriilor din copilărie.

Drama este aceea că regresul nu reușește. Adultul reia jucăriile de copil, dar nu mai are instinctul jocului și al afabulației care dădea jucăriilor sensul lor inițial. Aflate între niște mâini grosolane, ele iau proporțiile monstruoase ale unor tumori maligne, care devorează carnea și sângele. *Seriozitatea* ucigașă a adultului a luat locul *gravității* ludice a copilului față de care el e o maimuță, adică imaginea inversată.

Dacă acum îi dăm copilului aceste jucării hipertrofiate concepute de o imaginație morbidă și realizate printr-o activitate dereglată, ce se întâmplă? Se întâmplă acel lucru al cărui spectacol ni-l oferă înălțimile din Drosselwalde – și alături de ele napola din Kaltenborn și tot Reich-ul: foria care definește idealul relației dintre adult și copil se instaurează într-un mod monstruos între copil și adult. Jucăria nu mai este *purtată* de copil – trasă, împinsă, răsturnată, rostogolită, așa cum o cere vocația ei de obiect fictiv, lăsată pradă mânuțelor distrugătoare ale copilului. Copilul este cel purtat de jucărie – înghițit de tanc, închis în cabina avionului, prizonier al turelei pivotante a mitralierelor cuplate.

Ating aici pentru prima oară problema unui fenomen fără îndoială capital, acela al *tulburării foriei de către inversiunea malignă.* Era logic, la urma urmelor, ca aceste două figuri ale mecanicii mele simbolice să ajungă mai devreme sau mai târziu să interfereze. Noua figură care rezultă din această alipire este deci un fel de *parafine,* nu greșesc când spun *un fel* de paraforie, căci este limpede că trebuie să existe și alte varietăți ale acestui fenomen de deviere.

Sistemului meu tocmai i s-a adăugat o nouă piesă.

Nu îi văd încă toate aspectele. Trebuie să o văd în funcțiune și dezvăluindu-se în contexte diferite pentru ca să-i pot aprecia importanța.

*

A doua săptămână din iulie fu marcată de o furtună de o rară violență care se abătu asupra regiunii, iar Kaltenborn-ul fu cât pe-aci să sufere de pe urma ei niște consecințe tragice. Iată deci că, în acea zi, căldura apăsătoare a unei veri încărcate de electricitate îl făcuse pe Alei să organizeze un joc naval pe lacul Spirding. O sută de mici veliere, ocupate fiecare de către patru Jungmannen-i, navigau de la un mal la altul în căutarea unor mesaje împrăștiate în sticle numerotate care pluteau pe mai mulți kilometri pătrați. Trebuiau culese cât mai multe sticle cu putință, iar după aceea trebuia să se reconstituie textul cifrat al mesajului din fragmentele aflate în sticle. Era o minunăție să vezi bărcile albe, împinse cu viteză de rafalele fierbinți care suflau pe suprafața apei cu o violență crescândă, ocolindu-se cu îndemânare, în vreme ce câte un copil se apleca peste cocă pe jumătate și culegea din mers o sticlă purtătoare de mesaj. Totuși, pe la ora cinci, cerul se înnegri dintr-odată și o vijelie învolbură apele lacului. Alei-ul dădu de îndată semnalul de întoarcere la ponton. În afară de patru veliere care se scufundară fără daune, vaporașele se grăbiră să tragă la mal, în vreme ce o aversă diluviană alunga toată lumea în hangare. În acel moment se observă că un velier din a 3-a centurie lipsea de la apel. Vizibilitatea era aproape nulă în acel crepuscul plumburiu în care perdele de ploaie se întretăiau cu furie. Alei-ul ceru să se telefoneze în principalele sate riverane și începu să cerceteze metodic lacul cu vedeta. Totul fu în zadar, iar a doua zi soarele se ridică pe un lac redat calmului său obișnuit, dar pustiu.

Tiffauges avu atunci ideea de a răscoli malurile nelocuite însoțit de unsprezece dobermani. Moloșii, obișnuiți cu prezentași cu mirosul copiilor, se puseră pe căutat într-un concert de lătrături vesele și discordante, urmați cu mare greutate de Tiffauges călare pe Barbă-Albastră. Câinii fură aceia care îi găsiră până la urmă pe cei patru băieți, teferi, dar rebegiți de frig, în gura de vărsare stâncoasă a unui râuleț de care se izbise velierul lor.

Tiffauges profită de roadele acestei experiențe. Cum câinii

cunoșteau și îi puteau regăsi pe *Jungmannen*-i, poate că instinctul lor funcționa pentru orice băiat de aceeași vârstă și având calitățile necesare pentru a intra în napola. Se asigură de acest lucru luând cu el haita în turneele de recrutare. Când intrau într-un sat, câinii se împrăștiau printre case și grădinițe și, atunci când se opreau și începeau să latre în fața vreunei uși, a unui grilaj sau sub vreun copac, foarte rar se întâmpla să nu fie vorba de vreo persoană interesantă pe care o semnalau recrutatorului. De altfel, Tiffauges își lua cu el biciul lung de vânătoare și își umplea buzunarele cu bucăți de carne, ameliorând dresajul animalelor prin pedepsirea greșelilor și prin recompensarea descoperirilor interesante. Acest aport neprevăzut era cu atât mai prețios cu cât anotimpul frumos și chemarea sub drapel a învățătorilor goliseră școlile și împrăștiaseră copiii, iar un singur om nu putea să se uite și să adulmece peste tot în același timp. Primejdia consta în acel spectacol brutal și colorat pe care îl ofereau populației moloșii negri urlând și cavalerul cu fața tuciurie pe calul lui mare de culoarea nopții. Efectul de intimidare putea fi deseori benefic, dar exista și temerea unor reacții ucigașe, așa cum se dovedi a fi atentatul de la 20 iulie.

Săptămâna fusese excepțional de fructuoasă, iar Tiffauges se întorcea din satul Erlenau unde obținuse ca toți băieții din comună născuți înainte de 1931 să fie prezentați Alei-ului. Traversa cu pași mărunți o porțiune semănată cu semincer, când la două degete de urechea lui răsună un fluierat și în același timp trunchiul unui mesteacăn tânăr prin fața căruia trecea se răsturnă, tăiat brusc de o secure invizibilă. La o secundă după aceea auzi detunătura unei arme, iar Barbă-Albastră făcu un salt care era să îl azvârle pe călăreț la pământ. Tiffauges se gândi mai întâi să o pornească împreună cu câinii în direcția din care plecase focul de armă, dar asta însemna să se expună încă unui glonț, tras de data asta de mai aproape, și de altfel ce ar fi putut face față în față cu vinovatul? Dădu pinteni calului și se întoarse la Kaltenborn, promițându-și să nu sufle un cuvânt despre atentatul al cărui obiect fusese.

Tocmai punea piciorul în curte, când Alei-ul îi făcu semn de la fereastra biroului său. Îi întinse o foaie de hârtie de proastă calitate pe care se afla un text reprodus grosolan la mașina de policopiat.

Acest avertisment se adresează tuturor mamelor care locuiesc în regiunile Gelhenburg, Sensburg, Lötzen și Lyck!

PĂZIȚI-VĂ DE CĂPCĂUNUL DE LA KALTENBORN!

Râvnește la copiii voștri. Străbate regiunile noastre și fură copiii. Dacă aveți copii, gândiți-vă tot timpul la Căpcăun, căci el se gândește tot timpul la ei! Nu îi lăsați să se îndepărteze de casă singuri. Învățați-i să fugă și să se ascundă când văd un uriaș călare pe un cal albastru, însoțit de o haită neagră. Dacă vine la voi, rezistați la amenințările lui, rămâneți surzi la făgăduielile lui. O singură certitudine trebuie să vă călăuzească conduita voastră de mame: dacă vă ia Căpcăunul copilul, nu o să-l mai vedeți NICIODATĂ!

*

Cu puțină vreme înainte de a pleca, Blättchen îi spusese aproape în glumă lui Tiffauges: „Mi s-a vorbit despre băiatul unui cărbunar din pădurea de la Nikolaiken. Are părul alb ca zăpada, ochii violeți și un indice cefalic orizontal care trebuie să fie în jur de 70. Ar trebui să dai o raită pe-acolo. Îl cheamă Lothar Wüstenroth. Părinții lui nu mi-au răspuns niciodată la convocări”. Tiffauges se afla pentru prima oară în această regiune, cea mai amărâtă din canton și pe deasupra se mai ajungea și greu acolo. Fusese nevoit să traverseze brațul unui lac pe o plută improvizată pe care o manipula un gușat hilar și aparent surd. După ce refuzase de o mie de ori, Barbă-Albastră sfârșise prin a se arunca disperat pe ea dintr-un salt care fusese cât pe-aci să îi ducă dincolo de șubreda asamblare de trunchiuri. După care gușatul dăduse drumul unui motoraș zgomotos ale cărui salve se repercutau pe malurile lacului. Calul, dându-și peste cap ochii ieșiți din orbite, nu încetă în timpul scurtei traversări să lovească frenetic buștenii cu copitele din spate. Tiffauges își aminti de cuvintele lui Blättchen când dădu cu ochii de niște bărbați negri din cap până-n picioare ce se agitau în luminișuri în jurul grămezilor de cărbune de lemn care erau atât de numeroase, încât te duceau cu gândul la un fel de sat pitic. Intră în vorbă cu mai mulți dintre ei rostind numele de Wüstenroth. Toți mimară ignoranța

și neputința până când unul dintre ei îi indică un loc numit Bärenwinkel la cinci sau șase kilometri spre est.

Tiffauges își îndemnă calul pe mari întinderi de copaci tăiați presărate ici și colo cu seminceri, care se terminau în landuri violete și în nisipării în care Barbă-Albastră, înfundat până la chișițe, săpa cu mari eforturi. După care urmă din nou pădurea carboniferă cu grămezile ei, cu câmpuri defrișate și cu întinse luminișuri în care lumina rănea privirea obișnuită cu umbra verde a lăstărișului și a desișurilor. Se apropie de un grup de bărbați adunați pentru musajul unei grămezi. Primul care îi remarcă apariția era un copil, judecând cel puțin după înălțimea lui, căci era îmbrăcat în aceeași pânză de sac legată ca un veșmânt de război roman pe deasupra pantalonilor. Tiffauges tocmai voia să îl întrebe ceva, dar își reținu întrebarea care devenise deodată inutilă. Copilul își ridicase spre el fața mânjită de funingine: doi ochi de culoarea anemonelor îi spintecau cu lumină masca neagră.

— Lothar Wüstenroth, rosti Tiffauges pe un ton întrebător și consternat în același timp.

Copilul nu păru să fie surprins, poate doar anemonele înaintară încă și mai mult în masca neagră. Dar își smulse căciula de lână de pe cap, descoperind un acoperământ de păr lins, de o albeață platinată.

Tiffauges se aștepta la niște negocieri anevoioase și nesigure. Experiența îl învățase că recrutarea de Jungmannen era cu atât mai grea cu cât mediul social ales era mai modest. În vreme ce familiile din marea burghezie se înghesuiau la porțile napolelor ca să-și facă admise vlăstarele, prospectarea familiilor de muncitori și de țărani – cei mai bine cotați de Conducerea tineretului – se izbea de o neîncredere temătoare și ostilă. Or, spre marea sa surpriză, cuplul Wüstenroth se arătă imediat a fi de acord cu tot ce le propunea. Consimțământul lor era atât de grăbit, încât sfârși prin a se întreba dacă înțeleseseră bine despre ce era vorba. Pentru a evita orice neînțelegere, îi luă la primăria din Warnold – comuna cea mai apropiată – unde secretarul le traduse expunerea lui Tiffauges și consemnă ce era esențial negru pe alb.

Întorcându-se la Bärenwinkel, Tiffauges era purtat pe sus de legiuni întregi de îngerași care intonau un imn de recunoștință, căci conveniseră în ultima clipă că avea să-l ia cu el pe Lothar

la Kaltenborn în aceeași seară, și se vedea deja galopând în lumina triumfală a apusului, strângând sub mantaua lui mare copilul cu ochii violeți și cu părul alb. Fu însă nevoit să renunțe la acest tablou, căci Lothar părăsise satul de cărbunari în absența lui. Bărbații îl văzuseră îndepărtându-se înspre Warnold și crezuseră că se ducea să se întâlnească cu părinții lui și cu străinul după ce se curățase puțin. Fu de negăsit până la ora târzie la care Tiffauges se resemnă să o pornească înapoi pe drumul spre Kaltenborn, cu mâinile goale și cu inima sufocată de tristețe și de furie.

Conveniseră că primăria din Warnold avea să rămână în contact cu familia Wüstenroth și că aveau să prevină Kaltenborn-ul la întoarcerea lui Lothar. Tiffauges îi făcu deci un loc în Napolă, prevăzând centuria în care avea să fie încorporat, masa pe care avea să o ocupe în sala de mese, patul din dormitor, începu să îi adune trusoul, tacâmurile și până și daga care avea să-i fie înmânată solemn. Dar zilele trecură și la apelurile telefonice lansate la Warnold nu i se răspundea decât cu promisiuni vagi, cu tăceri evazive. În loc să se descurajeze sau să uite, Tiffauges se întări într-o așteptare plină de încredere. Orice alt eveniment din viața lui putea fi o simplă întâmplare, dar nu dispariția lui Lothar. Dezamăgirea fusese atât de puternică și de fatidică de parcă, sub ochii lui, o mână uriașă ar fi despicat tavanul de nori și l-ar fi cules de sub nasul lui pe copilul cu ochii violeți. Dacă Lothar îi scăpase în acea zi, asta însemna că intrarea lui la Kaltenborn avea o importanță mult prea mare pentru ca destinul să nu o învăluie în împrejurări fabuloase.

Fu nevoie să aștepte până la sfârșitul lunii august pentru ca aceste împrejurări să se ivească. În acea zi o centurie traversase lacul pentru un fel de vânătoare cu gonaci în pădurea de la Johannisburg, vânătoare care urma să se încheie printr-o întoarcere triumfală a micilor veliere îngreunate de cerbi și de căpriori cu grumazurile îndoite peste bord și cu coamele atingând suprafața apei. Flancați la est de Tiffauges, de Barbă-Albastră și de câini, copiii băteau în lung și-n lat desișurile și mărăcinișurile ca să împingă spre malul lacului orice vânat cu pene sau cu blană care ar fi apărut. Nu aveau arme de foc, ci numai pumnalele și niște bâte, plus un întreg arsenal de lasouri și de plase. Numărul și agilitatea

participanților suplineau metoda și experiența, iar abundența extraordinară de animale care nu mai erau vânate de ani de zile explica faptul că acele goane improvizate cu veselie nu erau aproape niciodată nefructuoase. Totuși, în acea dimineață, desișurile erau calme și tăcute, iar absența vânatului mic părea să trădeze apropierea unui animal mare ascuns în hățișuri sau în lăstăriș. Goana continuă vreme de o oră fără să o înviioreze nimic, apoi se animă în sfârșit prin zborul zgomotos și sacadat al unui mare cocoș-de-munte cocoțat pe un fag. Doborât cu o lovitură de băț care îl atinsese din plin, țopăi cât putu de repede spre un rug în care voia să se furișeze când unul din dobermani îl dădu gata dintr-o mușcătură. Era un animal superb, mare cât un curcan, pe care îl agățară de o prăjină dusă de doi copii.

Se apropiau de malul lacului, unde goana trebuia în mod normal să se termine, când toată lumea fu imobilizată de tropăitul grăbit al unor copite mici pe pietrele unei poteci. Tiffauges făcu semn câinilor să tacă și atenția îi fu atrasă o clipă de atitudinea lui Barbă-Albastră care părea încremenit într-o oprire pasionată, cu urechile ciulite, cu respirația scurtă, cu mușchii fremătând. După care un cerb de șapte ani urmat de două căprioare țâșniră ca un fulger sălbatic. Lasourile șuierară și câțiva copii o porniră în zadar în urmărirea celor trei animale. Foarte repede Tiffauges le-o luă înainte, iar chemările lor se pierdură în depărtări. Aplecat peste grumazul lui Barbă-Albastră, se repezea înainte, călăuzit de hărmălaia câinilor pe care îi pierduse deja din ochi.

Primele ore avuseră frumusețea gratuită a unui joc. Ceata fugea drept înainte, trecând cu ușurință peste taluzuri și peste poteci, urmată îndeaproape de câini care erau grupați ca degetele de la mână și lătrau cât puteau de tare din toate cele unsprezece gâtlejuri fierbinți. Tiffauges îl slobozi din frâu pe Barbă-Albastră care cu toată masa lui intra în mărăcinișuri, reteza răchitișurile, strivea tufele de ferigă și de iarbă-neagră, bătea cu furie din copite când apărea vreo groapă, vreun trunchi uscat sau vreun gard viu. Călărețul își apleca deseori capul închizând ochii ca să nu fie izbit de acele vreunui brad sau lovit de creanga joasă a vreunui stejar. Din marele trup arzător și spumegând al cărui ritm îl împărtășea radia o viață atât de arzătoare și atât de apropiată, încât îi smulgea fără

putere de împotrivire adeziunea încrezătoare și oarbă.

Ajunse din urmă haita pe malul brațului unui lac pe care cerbul îl traversa înot, ținându-și coarnele sus, ca pe un candelabru plutitor. Cele două căprioare dispăruseră, iar Tiffauges admiră haita de câini care nu se lăsase păcălită de căile divergente pe care o apucaseră animalele secundare. Cerbul se cocoța șiroind de apă pe celălalt mal, când câinii se repeziră la rândul lor dintr-un singur elan în apa mică, urmați de Barbă-Albastră care reuși să traverseze prin vad. Și urmărirea începu din nou, semnalată de urletul deschizătorilor de drum negri care alergau unul lângă altul prin codrul din ce în ce mai rar. Tiffauges îi pierdu din ochi din nou când se afundară într-un desiș de aluni după ce străbătuseră mai multe arături una după alta. Urmară din nou pădurici și terenuri acoperite cu grozamă pe care câinii le străbătură cu lătrături și mai puternice, landuri violete, regiuni nisipoase găurite de vizuini de iepuri, și deodată Tiffauges înțelese că goana încetase și că animalul ținea piept, căci, chiar dacă auzea în continuare vocile haitei, ele păreau să fi schimbat registrul și timbrul, erau mai sonore, fără îndoială, dar în același timp mai grave și mai discordante. Nu mai era fanfara la unison ce însoțea efortul urmăririi, era cântecul de moarte care este preludiul prazniculuI.

Îl grăbi pe Barbă-Albastră care o luase la trap, ca și cum înțelesese că haita de câini se oprise. După o cotitură a pădurii, descoperi o mare întindere de ogoare lăsate în paragină la limita cărora se înălța la orizont silueta contorsionată a unui stejar purpuriu. Ajunse la galop mic haita care înconjura poalele copacului și lătra în mod inexplicabil în direcția crengilor lui groase. Un copil cu ochii violeți era ghemuit în furca arborelui și se ținea cu amândouă mâinile de ramuri.

— Mi-e frică de câini, strigă el spre Tiffauges cât putu de tare ca să se facă auzit. Chemați-i!

Tiffauges, și să fi vrut, și tot nu i-ar fi putut îndepărta pe cei unsprezece moloși care făceau o hărmălaie îngrozitoare la picioarele lui. Îl împinse pe Barbă-Albastră lângă trunchiul copacului și începu să se înalțe în picioare pe crupa lui. Juganul, măsurând parcă valoarea ritualului foric ce avea să se săvârșească, înțepeni într-o nemișcare de statuie, în ciuda hăituielilor câinilor care țâșneau în jurul lui ca niște valuri

negre. Lothar, mai departe ghemuit în copac, se străduia să respingă cu lovituri de picior apropierea lui Tiffauges. În sfârșit, vânătorul reuși să-l prindă de un picior și îl trase spre el. În momentul în care copilul i se răsturnă în brațe, bucuria îi era atât de puternică, încât nu simți dinții tinerei sale prăzi înfundându-se în mâna lui până la sânge.

*

S.S. Calul nu este numai animalul-totem al Defecației și animalul foric prin excelență. Îngerul Anal poate deveni pe deasupra instrument de pradă, de răpire și – călărețul purtându-și foric prada pe brațe – se poate ridica la nivelul unei *superforii.* Mai mult încă: răpirea poate interveni chiar atunci când superforia este de mult dobândită, de exemplu, atunci când o ființă omenească smulge călărețului copilul pe care îl poartă, ca în poemul *Regele Arinilor*. Această baladă a lui Goethe, în care vedem un tată fugind călare prin land, strângându-și sub haină copilul pe care Regele Arinilor se străduiește să îl seducă, și până la urmă îl ia cu forța, este carta însăși a foriei pe care o ridică la a treia putere. Este mitul latin al lui Cristofor Albuquerque dus la un paroxism de incandescență de magia hiperboreană. Vânătorii cu gonaci – prin care îngerul Anal hăituiește și încolțește îngerul Falofor – geniul meu particular îi adaugă metamorfozarea cerbului în copil și ritul superforic care îi urmează. Acest avânt deschide o nouă pagină pentru jocurile esențelor și își va găsi desăvârșirea la Kaltenborn.

*

Raufeisen se întrebă multă vreme ce voia Kommandeur-ul de la Tiffauges când îl convoca de urgență și îl reținea la castel, câteodată ore întregi. Demnitatea îi interzicea să îl chestioneze pe francez, simțul ierarhiei nu îi permitea să ceară explicații generalului. Adevărul este că, de când cu întâlnirea lor la marginea drumului și de la întoarcerea în brișcă, bătrânul aristocrat descoperise în universul supraîncărcat de semne și de figuri simbolice al lui Tiffauges un câmp de investigație destul de apropiat de propriile sale preocupări și în același timp îndeajuns de nou ca să-l intereseze. Izolat cu severitate în apartamentele sale, ținut la distanță de zilele, de muncile și de

serbările napolei, îi aprecia prezența deferentă și atentă și rezonanța anumitor cuvinte pe care le rostea care făceau să se uite că era francez, fără grad și om de rând. Căci Tiffauges, pentru prima dată în viața lui, renunțase la secretul absolut în care își păstra dintotdeauna spaimele, bucuriile și descoperirile. Fără îndoială că măsura confidențele pe care le făcea Kommandeur-ului – nu-i dezvăluise nimic despre rasa lui căpcăunească, nici despre complicitatea care îl unea cu destinul, ci, în speranța de a afla mai multe despre acest subiect, îi vorbise despre inversiune – malignă și benignă –, despre saturație, despre forie și despre eroii care o încarnau.

În cursul acestor discuții, Kommandeur-ul evoca amintiri, copilăria și tinerețea lui la pritaneul militar din Plön, unde fusese crescut în același timp cu fiul Kaiser-ului, viața de garnizoană de la Königsberg, sufocantă chiar și pentru un Junker crescut în serai, într-atât încât se grăbise să prindă ocazia de a evada pe care i-o dăduse războiul Boxerilor. Locotenent proaspăt absolvent de la Potsdam făcuse parte din corpul de expediție internațional comandat de Feldmarschall-ul von Waldersee, care răzbunase asasinatul ministrului Ketteler al Germaniei și eliberase legațiile străine prizoniere la Pekin. Se aruncase în războiul din 1914 cu o înflăcărare pe care vârsta lui nu o mai putea explica, dar primele succese ale ofensivei germane păreră să o justifice. Când se ajunse însă la demontarea regimentelor de cavalerie și la amestecarea cuirasierilor cu infanteriștii în noroiul din tranșee, înțelese că ceva esențial fusese distrus în ordinea lucrurilor, resortul ei cel mai suplu, cel mai subtil, cel mai strălucitor. Decepțiile și apoi înfrângerea fuseseră urmările fatale ale acestei greșeli inițiale.

Mai târziu, asistase la abdicarea Kaiser-ului și la agitația socialistă cu detașarea unui om îmbătrânit înainte de vreme de dispariția unei lumi cu care se simțea solidar. De atunci, știința heraldică se interpunea ca un ecran translucid între realitate și el.

— Totul se află în simboluri, afirma el, și am înțeles că îngropam pentru totdeauna grandoarea țării mele în 1919, când adunarea națională, reunită în teatrul municipal de la Weimar! Într-un teatru! Mascaradă integrală! a dat la o parte gloriosul stindard imperial negru-alb-roșu ce se trăgea direct din Ordinul cavalerilor teutoni, ca să facă din drapelul negru-

roșu și auriu cu benzi orizontale, pe care l-am văzut deschizându-se ca o floare veninoasă pe baricadele din 1848, noua emblemă a națiunii. Asta însemna deschiderea oficială a unei ere de rușine și decadență. Cel ce păcătuiește prin simboluri, prin ele va fi pedepsit! Tiffauges, ești un cititor de semne, am văzut eu, și de altfel mi-ai dovedit-o. Ai crezut că descoperi în Germania țara esențelor pure în care tot ceea ce trece este simbol, tot ceea ce se petrece este parabolă. Și ai avut dreptate. De altfel, un om marcat de destin este menit în mod fatal să sfârșească în Germania, așa cum fluturele care se rotește în noapte sfârșește întotdeauna prin a găsi sursa de lumină care îl amețește și îl ucide. Dar mai ai multe de învățat. Până acum ai descoperit semne pe lucruri, ca literele și cifrele pe care le citim pe o bornă. Asta nu e decât forma slabă a existenței simbolice. Dar să nu crezi că semnele sunt întotdeauna abstracțiuni inofensive și slabe. Semnele sunt puternice, Tiffauges, ele te-au adus aici. Semnele sunt iritabile. *Simbolul* biciuit devine *diabol.* Centru de lumină și de armonie, el devine întunecime și durere. Vocația dumitale te-a ajutat să descoperi foria, inversiunea malignă și saturația. Îți rămâne să cunoști culmea acestei mecanici a simbolurilor, *unirea acestor trei figuri într-una singură, care este sinonimă cu apocalipsa.* Căci există un moment îngrozitor când semnul nu mai acceptă să mai fie purtat de o creatură, așa cum stindardul este purtat de soldat. El își dobândește autonomia, scapă lucrului simbolizat și, ceea ce este cumplit, *se ocupă el însuși de lucru.* Și-atunci vai și-amar de lucru! Amintește-ți de Patimile lui Iisus. Ore întregi Iisus și-a purtat crucea. După care crucea L-a purtat pe El. Atunci vălul templului s-a destrămat și soarele s-a stins. Când simbolul devoră lucrul simbolizat, când răstignitorul devine răstignit, când o inversiune malignă dă peste cap foria, atunci sfârșitul timpurilor se apropie. Pentru că atunci simbolul, nemaipurtând niciun lest, devine stăpân al cerului. Proliferează, năpădește totul, se sfărâmă în mii de semnificații care nu mai semnifică nimic. Ai citit *Apocalipsa* Sfântului Ioan? Se văd acolo scene teribile și grandioase în care cerul este pârjolit, animale fantastice, stele, spade, coroane, constelații, o formidabilă dezordine de arhangheli, de sceptre, de tronuri și de sori. Și toate astea sunt simboluri, sunt cifre, fără discuție. Dar nu încerca să înțelegi, adică să găsești pentru

fiecare semn lucrul la care trimite el. Căci aceste simboluri sunt diaboluri: ele nu mai simbolizează nimic. Și din saturația lor se naște sfârșitul lumii.

Tăcu și făcu câțiva pași înspre fereastra prin care se zărea coada unui steag pe care vântul nocturn îl mângâia cu un freamăt mătăsos.

— Mă vezi aici în propriul meu castel plin de drapele și de flamuri cu zvastica, reluă el. În 1933 am avut, mărturisesc, un moment de speranță când noul cancelar a aruncat la gunoi cele trei culori ale Weimar-ului pentru a le readuce pe cele ale imperiului bismarkian. Dar când am văzut ce făcea din el din acest drapel roșu în centrul căruia se află un disc mare alb pe care e înscrisă cu negru zvastica, am început să mă tem de ce era mai rău. Căci acest păianjen care se dezechilibrează, învârtindu-se în jurul lui însuși și amenințând cu labele lui încovoiate tot ceea ce se pune în calea mișcării lui, era exact antiteza flagrantă a crucii de Malta radiind de seninătate și de ușurare! Culmea a fost atinsă când al 111-lea Reich, continuând restaurarea însemnelor tradiționale, a vrut să redea gloria vulturului armelor prusace. Știi, desigur, că în termeni de blazon dreapta se numește stânga și stânga dreapta?

Tiffauges încuviință. Auzea pentru prima oară această regulă heraldică, dar ea era atât de conformă cu inversiunea dreapta-stânga pe care o regăsea cu regularitate atunci când simbolurile conduceau jocul, încât i se păru numaidecât familiară.

— Această răsturnare are o explicație practică, inventată fără îndoială după apariția ei. Se spune că un blazon trebuie citit nu din punctul de vedere al spectatorului care se află în fața lui, ci din punctul de vedere al cavalerului care îl poartă pe brațul său stâng. Ce e însă clar este faptul că vulturul prusac are capul întors la *dextra,* așa cum se cuvine după sfânta tradiție heraldică. Ei bine, uită-te la vulturul celui de-al III-lea Reich care ține în gheare o coroană din frunze de stejar în care se înscrie zvastica: are capul întors la *sinistra.* Este un vultur din profil care se uită în stânga, o adevărată aberație, rezervată ramurilor bastarde sau decăzute ale familiilor nobile. Bineînțeles, niciunul din demnitarii din partid nu poate justifica această monstruozitate. Se face aluzie în mod discret la o simplă greșeală a desenatorului din Ministerul Propagandei.

Astăzi, Goebbels a găsit în sfârșit o explicație: vulturul celui de-al III-lea Reich privește către răsărit, înspre U.R.S.S. Pe care o amenință și o atacă. Adevărul este altul, domnule Tiffauges! Și veni foarte aproape de francez ca să îi spună cu voce joasă și șuierătoare secretul înspăimântător pe care avea să îl împartă de-aici înainte cu el: Adevărul este că încă de la originea lui, cel de-al III-lea Reich este produsul simbolurilor însele care conduc jocul în chip suveran. Nimeni nu a înțeles avertismentul, cu toate acestea elocvent, al inflației din 1923, acea mulțime de bancnote demonetizate, de simboluri monetare ce nu mai simbolizează nimic care s-au abătut asupra întregii țări cu furia distrugătoare a unui nor de lăcuste. Or, trebuie remarcat faptul că, în chiar același an în care dolarul valora 4,2 bilioane de mărci, Hitler și Ludendorff, escortați de o mână de partizani, mărșăluiesc în piața Odeonului din München ca să răstoarne guvernul Bavariei. Cunoști urmarea: împușcăturile care seceră șaisprezece membri ai escortei hitleriste, Göring grav rănit, însuși Hider, antrenat în cădere de Scheubner-Richter care era rănit mortal, își dislocă umărul. Și apoi cele treisprezece luni de captivitate ale Führer-ului în fortăreața din Landsberg unde scrie *Mein Kampf.* Dar toate astea sunt lucruri accesorii. În tot ceea ce are legătură de-aici înainte cu Germania, omul este accesoriu. Singurul lucru care contează în această zi de 9 noiembrie 1923 la München este un drapel, drapelul cu zvastică al complotiștilor, căzut între cele șaisprezece cadavre într-o baltă de sânge care îl mânjește și îl consfințește. De-aici înainte, acest drapel de sânge – *die Blutfahne* va deveni relicva cea mai sfântă a partidului nazist. Începând cu 1933, el este afișat de câte două ori. Prima oară pe 9 noiembrie, când este reconstituit marșul din Feldherrnhalle din München, la fel ca jocul Patimilor din evul mediu, dar mai ales în septembrie, cu ocazia Reichsparteitag-ului din Nürenberg, care marchează apogeul ritualului nazist. Atunci *Blutfahne,* asemenea unui animal de reproducere care fecundează o suită indefinită de femele, este pus în contact cu noile stindarde care aspiră la această însămânțare. Am văzut această scenă, domnule Tiffauges, pot să afirm că gestul Führer-ului îndeplinind ritualul nupțial al emblemelor este exact cel al reproducătorului care ghidează cu mâna lui sexul taurului pe căile vaginale ale vacii. Și vedem cum defilează armate întregi în care fiecare om este

un purtător de drapel și care nu sunt altceva decât *armate de drapele,* o mare întinsă, cu hulă și răscolită de vânt, o mare de stindarde, de însemne, de steaguri, de embleme și de flamuri. Noaptea, candelabrele desăvârșesc această apoteoză, căci lumina lor pârjolește cozile, staminele și figurile de bronz care le încoronează și înecă în tenebrele pământului masa umană, hărăzită unui sfârșit obscur. În fine, când Führer-ul înaintează pe altarul monumental pentru a oficia, o sută cincizeci de proiectoare de apărare antiaeriană se luminează dintr-odată și construiesc deasupra peluzei Zeppelinwiese o catedrală de lumină ai cărei stâlpi de opt mii de metri înălțime atestă bătaia siderală a misterului celebrat.

Îți place Prusia, domnule Tiffauges, pentru că sub lumina hiperboreană, spui dumneata, semnele au o strălucire fără pereche. Dar încă nu vezi unde duce această proliferare de temut a simbolurilor. În cerul saturat de figuri se pregătește o furtună care va avea violența unei apocalipse și care ne va înghiți pe toți!

*

S.S. Azi-noapte pe la ora trei, alertă generală. Asist pentru prima oară la ceea ce copiii numesc o „mascaradă” și care este una dintre farsele cele mai revoltătoare născocite de un creier de subofițer prusac. În realitate, Raufeisen își dă seama că disciplina se face praf la Kaltenborn și că pierde controlul asupra napolei. Și reacționează cu furie prin lovituri violente pe care le aplică din când în când.

Copiii au ordin să se adune în formație în curte, în ținută de campanie, într-un răstimp de trei minute. Pedepsele plouă asupra întârziaților. Apoi, după inspecție, ele plouă din nou asupra celor a căror ținută lasă de dorit. Stau de un sfert de oră în poziție de drepți, când o nouă comandă răsună. În două minute toată lumea trebuie să se întoarcă în același loc, de data asta în uniformă de Jungvolk. Alergături pe scări. Năvală în dormitoare. Înghesuială în jurul dulapurilor. Ploaie de pedepse asupra celor care deschid gura, apoi asupra celor care întârzie, apoi asupra celor pe care un detaliu neregulamentar îi semnalează atenției Alei-ului. Din nou un sfert de oră de nemișcare. Rupeți rândurile.

În două minute toată lumea înapoi, în ținută de oraș. Pe urmă, în costum de gimnastică. Pe urmă, în uniformă de paradă. Strângând din dinți, se înverșunează cu toții să nu fie decât niște mici roboți, dar îi văd pe câte unii plângând de exasperare.

Aș fi putut să rămân în pat. Dar adevărul este că nu puteam lipsi de la această paradă vestimentară. Privesc ca patimă la spectacolul oferit de personalitatea lor adaptându-se acestei succesiuni de veșminte diferite, spectacol pe care mi-l oferă fără voia lor. Personalitatea lor nu transpare prin haine, asemenea unei voci care străbate un perete mai mult sau mai puțin distinct, în funcție de grosimea lui. Nu, de fiecare dată este propusă o altă versiune a personalității lor, cu totul nouă și cu un efect imprevizibil, dar la fel de imperfectă ca și cea dinainte, și ca și goliciunea. E la fel ca un poem care, tradus într-o limbă, apoi într-alta, nu și-ar pierde nimic din magie, dar s-ar împodobi de fiecare dată cu farmece noi și surprinzătoare.

Veșmintele sunt tot atâtea chei ale corpului omenesc, la nivelul cel mai trivial. La acest nivel de imprecizie, cheia și grila se confundă mai mult sau mai puțin. Chei pentru că sunt *purtate* de corp, veșmintele se înrudesc în realitate cu grila, fiindcă deseori acoperă corpul în întregime, ca o traducere *in extenso* sau ca un comentariu mai amplu decât textul comentat. Dar este vorba tocmai de un comentariu prozaic, vorbăreț și frivol, fără bătaie emblematică.

Veșmântul, și mai mult încă decât cheia sau grila, este instrument de *încadrare* a corpului. Fața este *încadrată* – și deci comentată, interpretată – de acoperământul capului în partea de sus, de guler în partea de jos. Brațele sunt diferite în funcție de cum este mâneca, mai lungă sau mai scurtă, mai strânsă sau mai largă, sau total absentă. Când este strânsă, mâneca scurtă urmează conturul brațului, scoate în evidență forma bicepsului, proeminența pulpoasă a tricepsului, subliniază rotunjimea cărnoasă a umărului, dar fără complezență, fără a invita la contact. Când

este largă, ea șterge rotunjimea brațului, îl face să pară mai ușor, dar prin amploarea ei primitoare cheamă strângerea care îl va lua în posesie și va urca la nevoie până la umăr. Pantalonul scurt și șoseta încadrează genunchiul și îl interpretează, după cum primul coboară mai mult și a doua urcă mai sus. Un genunchi strâns încadrat de un pantalon ceva mai lung și de o șosetă mai înaltă este redus la aspra și seaca lui funcție de cap de bielă. El exprimă rigoarea, eficacitatea și indiferența cărnii. În absența șosetei înalte sau dacă aceasta cade încrețindu-se pe pantof, gingășia gleznei apare în toată splendoarea ei și contrariază pretenția de austeritate a genunchiului. Imaginea evocă limpede eșecul disciplinei impuse din afară unei ființe lipsite de griji și fermecătoare care se apără de ea, fără măcar să-și dea seama, prin utilizarea pe care corpul său o atribuie în mod spontan hainelor care i se dau. Și mai armonioasă încă este compoziția formată de o șosetă foarte înaltă care se oprește la rasul genunchiului sau chiar îl acoperă în parte, și a unui pantalon foarte scurt, care descoperă ușor coapsa. Atunci coapsa este cea încadrată și scoasă în evidență, iar genunchiul nu mai apare decât ca un punct de sprijin al ei, șters. Aceasta este formula regală, cea care unește rigurozitatea veșmintelor cu celebrarea lirică a cărnii, ordinea respectată și elogiul celei mai pline, celei mai dulci, celei mai apetisante porțiuni a piciorului. Aceasta este formula care, cu un instinct foarte sigur, a fost aplicată cel mai adesea în diversele ținute ale micilor bărbați, și mai ales în uniforma de Jungvolk și în ținuta de sport. Dar adesea șoseta înaltă nu își respectă funcția. Ori e prea scurtă, ori prost trasă sau îndoită, ori descoperă prea mult piciorul și îl lipsește de orice interpretare. Atunci nu mai sunt speranțe decât în pantof, care trebuie să fie îndeajuns de *îndărătnic* încât să recupereze *în extremis* întreg edificiul dat peste cap, îndeajuns de încăpățânat și de mucalit încât să îi furnizeze soclul puternic care îi lipsește.

*

S.S. Lothar Wüstenroth. Născut pe 19 decembrie 1932 în locul numit Bärenwinkel. Înălțime: 148 cm. Greutate: 35 kg. Perimetru toracic: 77 cm. Indice cefalic orizontal: 72.

Zvelt și vibrând ca un arc, subțirimea lui dă o valoare extraordinară modelului său muscular a cărui plenitudine este surprinzătoare. Scobitura toracică în formă de ogivă larg deschisă. Iată un caracter la care Blättchen nu se gândise, și totuși întreaga arhitectură a torsului depinde de ea. La subiecții mai puțin favorizați s-ar putea spune că toracele este închis datorită apropierii coastelor care se întâlnesc în față. În cazurile banale, scobitura este triunghiulară și formează un V răsturnat. Ramurile V-ului se pot curba, însă profilul este cu atât mai armonios cu cât ne apropiem mai tare de arcul plin. Gradul de *inspirație* al oricărei ființe depinde de această deschidere a toracelui, cu mult mai mult decât de înălțimea frunții sau de forma gurii. Aici nu mă joc cu cuvintele. Este logic ca, la acest nivel, sensul propriu și sensul figurat să se confunde și, tot așa, nu trebuie să pierdem din vedere niciodată faptul că *spirit* vine din *Spiritus,* al cărui sens primar este de *suflu, vânt.*

Față mică, stilizată parcă, mască osoasă găurită de o gură subțire, de un nas de-abia schițat și de petele violete ale ochilor, și care este micșorată de greoaia cască de păr de platină, rotunjită de acea *Topfschnitt* (tunsoare pe oală) care se poartă pe aici. Nu e deloc nevoie de întreg arsenalul antropometric al lui Blättchen pentru a desprinde, grație acestui cap exemplar, regula de aur a frumuseții omenești. Această frumusețe constă în *importanța craniului în raport cu fața.* Întreaga superioritate estetică a copilului față de adult se află aici. Craniul a atins la copil mărimea lui definitivă; el nu va mai crește aproape deloc. Dimpotrivă, fața se va dubla, în suprafață cel puțin, și astfel frumusețea va dispărea. Căci prin această importanță crescândă a feței în raport cu craniul, capul se apropie de tipul animal, într-adevăr, proporția craniu-față este inversată la animal: un cap de câine

sau de cal este tot numai față vreau să spun numai frunte, orbite, nas, gură-craniul reducându-se la aproape nimic. Mai observ, de asemenea, că bărbații și femeile a căror frumusețe este în general admirată au păstrat ceva din această proporție – sau disproporție – copilărească dintre craniu și față. Pe linia care merge de la animal la om, copilul se situează astfel dincolo de adult și trebuie considerat ca dincolo de omenesc, supraomenesc. Și, de altfel, nu aceeași concluzie se impune și în ceea ce privește inteligența? Dacă definim inteligența drept facultatea de a învăța lucruri *noi,* de a găsi soluții la probleme care apar pentru prima dată, cine este deci mai inteligent decât copilul? Fără să fi făcut așa ceva în copilărie, ce adult ar fi în stare să învețe să scrie, și mai mult încă, să învețe să vorbească *ex nihilo,* fără a porni de la o limbă deja dobândită?

În vreme ce termin aceste observații, el așteaptă docil, cu șoldul scos înainte, sprijinit pe piciorul stâng, vie și fragilă coloană, și cu coapsa dreaptă opunându-se, moale și inertă. Sex piriform: partea anterioară a penisului și testiculele sunt strânse în trei mase aproape egale într-o rețea de pliuri care converg spre îngustul peduncul sudat de pubis.

Ridic capul, iar el îmi zâmbește.

*

Copiii sunt adunați în castel în sala cavalerilor, transformată în această seară într-un mare și întunecat amfiteatru, fremătând de murmure și de râsete înfundate. Un podium scund este luminat de patru candelabre care fac să se miște boitele, ale căror nervuri cad în fascicule pe stâlpi. Ca de obicei când totul a fost aranjat dinainte, secretul a fost bine păstrat și, într-o liniște plină de uimire, îl văd pe Kommandeur apărând brusc pe podium în uniforma de gală de general. Viața lui retrasă în umbra Napolei, hainele lui civile lipsite de ostentație, misterul care îl învăluie pe acest bărbat despre care toată lumea știe chiar și copiii cei mai tineri – că are un prestigiu și o glorie care eclipsează gloria macabră a S.S.-iștilor, toate aceste lucruri se adună pentru a da intervenției sale din această seară un aer extraordinar. Vorbește, iar liniștea se instalează și mai puternic, pentru că vocea lui e surdă, de-abia perceptibilă. S-ar

zice că mulțimea de copii, înecați în penumbră, se apleacă spre el ca să-l audă. Dar puțin câte puțin tonul urcă, timbrul devine mai ferm, înaltele figuri pe care le invocă invadează sala.

— Jungmannen, spune el, vom purcede în această noapte la o ceremonie care este punctul culminant al tinerei voastre cariere. La trei dintre voi li se va conferi *Seitengewehr.* Haïo, Haro și Lothar, de-aici înainte veți purta în partea stângă spada a cărei dublă invocație, *Sânge și Onoare,* vă va călăuzi viața și moartea. Această ceremonie nu va găsi nicăieri în altă parte un ecou la fel de grav ca sub aceste boite clădite de strămoșul meu Hermann, conte de Kaltenborn, cavaler al lui Hristos și al celor Două Spade în Livonia, stareț al ordinului Purtătorilor-de-Paloș, elector al Pomeraniei și arhiatru de Riga. El este patronul și stăpânul vostru, cei care sunteți sau veți deveni în această seară mici Purtători-de-Paloș. Trebuie, de asemenea, să știți cine era și cum trăia el, pentru ca în orice împrejurare să puteți răspunde la întrebarea: *Ce-ar face marele Hermann în locul meu?*

Ca toți cavalerii de pe vremea sa, Hermann von Kaltenborn și-a călit mai întâi inima sub cumplitul soare al Orientului. A cunoscut toate suferințele, dar și toate bucuriile marilor cruciade. Dar nu se mulțumea – ca majoritatea tovarășilor săi – să îi spintece pe necredincioși. Călugăr tămăduitor, el știa să îngrijească bolnavii și răniții și a adus în ținuturile noastre leacuri și doctorii secrete pe care i le împărtășiseră magii Răsăritului și care l-au făcut celebru la curtea episcopală din Riga. La începutul secolului al XIII-lea, el ia parte la toate bătăliile care asigură Purtătorilor-de-Paloș stăpânirea asupra ținuturilor hiperboreene, de la țărmurile Balticii până la malul Narvei și a lacului Peipus. Purtătorii-de-Paloș nu erau decât o mână de oameni, câteva sute, nici mai mulți, nici mai puțini decât voi, Jungmannen-ii adunați în această sală. Dar erau niște uriași! Nu aveau nimic, nici bogății, nici femei, nici măcar propria voință, căci rostiseră legământul de sărăcie, de castitate și de supunere. Dormeau înarmați, cu spada lângă ei, ea le era, la urma urmelor, unica soție, căci regula era atât de strictă, încât nu-și puteau săruta nici mama, nici sora. Două zile pe săptămână se hrăneau cu lapte și cu ouă, iar vinerea posteau. Nu puteau să tăinuiască nimic comandanților lor, nici să primească vreun mesaj care să nu le fie împărtășit acestora.

Când plecau la război pe cai mari cât niște elefanți, platoșele și armele lor erau atât de extraordinare, încât fiecare din ei semăna cu o fortăreață ambulantă. Dar sub tunica din zale umerii și spatele le sângerau pe ascuns, pentru că înainte de a lupta se biciuiau unul pe altul…

În fruntea lor mergea cel mai mare dintre ei, Hermann von Kaltenborn, iar strălucirea sfinției sale era atât de puternică, încât stejarii milenari ai pădurii păgâne îngenuncheau în fața lui. Hermann prefera iarna oricărui alt anotimp mai blând, pentru că asprimea frigului o simbolizează pe cea a moralei, pentru că dezgolirea pădurilor amintește de aceea a unei vieți sfinte, pentru că puritatea cerului curățat de crivăț amintește de cea a sufletului descărnat de credință. Și o mai iubea și pentru pământurile întărite, pentru mlaștinile solidificate și pentru lacurile înghețate care favorizau înaintarea convoaielor și a artileriei sale.

Dintre toți copacii prefera bradul, pentru că este stufos și drept, verde și lăcuit, etajat cu regularitate ca un edificiu al dreptății, pentru că este, într-un cuvânt, cel mai german dintre copaci.

Kommandeur-ul vorbește astfel multă vreme, răscolind trecutul, prezentul și viitorul, comparând paloșul de copil pe care *Jungmannen-ii* îl poartă la șoldul stâng cu spadele titanice, amenințând cerul, purtate de gărzile de pe terasa cea mare, războiul titanic dus de Panzerdivisionen împotriva U.R.S.S. Cu luptele cavalerilor germani împotriva slavilor, cele două bătălii de la Tannenberg, cea din 1410 care a marcat sfârșitul teutonilor și al Purtătorilor-de-Paloș care și-au dat viața în fața marelui număr de polonezi și de lituanieni, și glorioasa revanșă din 1914, care a consacrat nimicirea rușilor lui Samsonov de către germanii lui Hindenburg. În sfârșit, evocă, punându-le față în față, atitudinea Franței și cea a Germaniei față de cavalerii-călugări ai fiecăreia la întoarcerea de la Pământul sfânt: în același moment în care teutonii edificau Marienburgul, simbol al drepturilor lor asupra provinciei pe care împăratul lor și al lor papă le-o dăduse, templierii francezi, copleșiți de calomnii, urcau pe rugurile lui Filip cel Frumos. Astfel, în vreme ce spiritul cavalerilor germani continua să trăiască pe acest pământ și între aceste ziduri, Franța nu terminase încă de ispășit crima regelui escroc. Dar Kommandeur-ul, remarcă

Tiffauges, nu făcu nici măcar o dată aluzie la Atlantul îngropat sub vegetație care poartă fortăreața pe umeri.

După această alocuțiune, toți Jungmannen-ii se ridică și cântă poemul lui K. Hoffmann:

Desfășurați stindardele pline de sânge
Faceți să țâșnească flacăra până la cer[13]

și bătrânele bolți vibrează sub asaltul vocilor metalice. După care, centuria căreia îi aparțin cei trei novici se adună pe povârniș pentru veghea solemnă.

Nu este treabă ușoară, căci este vorba de a rămâne treji până la răsăritul soarelui, strânși într-un semicerc deschis către răsărit în momentul în care globul de foc avea să răsară din spatele înălțimilor muntelui Nickelsberg, Jungmannen-ii urmau să intoneze un imn heliofanic. Apoi centurionul avea să reamintească celor trei catehumeni fidelitatea absolută la care se angajau față de Führer, devenindu-i Purtători-de-Paloș și să îi implore să iasă din rând și să plece dacă nu simt încă forța de a muri, fără a pune întrebări, pentru cel de-al 111-lea Reich. În sfârșit, avea să le înmâneze în mod solemn arma sub gloria primelor raze de soare.

*

Poate că această ceremonie care îi adunase laolaltă jucase un rol în faptul că Haio și Haro devenirii nedespărțiți de Lothar. Oriunde s-ar fi dus, orice ar fi făcut, Lothar cel nervos, cel demonstrativ, cel neobosit era încadrat de cei doi gemeni, calmi, taciturni și cu dragă inimă pierde-vară. La început, *Jungmannen-W* reacționaseră împotriva acestui triunghi care era împotriva regulilor de conduită implicite ale oricărei comunități. Cei trei nou-veniți răspunseseră însă aluziilor și batjocurilor cu o indiferență atât de imperturbabilă, încât atacurile fuseseră descurajate, iar trioul devenise un fapt de nediscutat.

Tiffauges care îi observa cu predilecție constatase că gemenii *slujeau* copilul cu părul alb cu un devotament tacit și instinctiv. Fără grabă, dar fără șovăială, cu un fel de a ghici lucrurile dinainte, ei formau întotdeauna și peste tot, numai ei doi, cadrul ideal în care Lothar se înscria și se simțea bine. La adunările pentru salutul drapelului sau la apel, în timpul

exercițiilor de voltije pe cal, de atletism la aparate sau de tir cu Mauser-HJ redus la șase milimetri, Haio și Haro ajungeau acolo tot timpul primii, iar Lothar, ușor, arzător și grăbit își făcea loc între ei.

Într-o dimineață cenușie și cețoasă, Alei-ul îi pusese pe copii să lucreze pe cadrilaterul de luptă. Treningurile roșii se detașau puternic pe nisipul alb în lumina palidă. Tiffauges se opri în fața trioului care făcea piramida, Lothar ridicat în mâini, susținut în dreapta de Haio, în stânga de Haro. Toți *Jungmannen*-ii formau astfel grupe de câte trei, dar ele păreau imperfecte și heteroclite în comparație cu figura compusă de copilul cu părul alb flancat de gemenii-oglindă, atât de bine echilibrată, atât de bine așezată, atât de riguros simetrică.

— Ah, pe ăștia trei îi reperasem deja! Orice-ar face, tot timpul sunt uniți, ca spadele Kaltenborn-ului.

Tiffauges nu îl auzise pe Kommandeur apropiindu-se, sprijinit în bastonul lui cu garnitură din fier. Se întoarse ca să-l salute.

— Da, continuă Kommandeur-ul, se potrivesc atât de bine, de parc-ar fi scăpat de pe cine știe ce blazon antic și bun!

La semnalul Alei-ului, băiatul din centrul fiecărui grup sări în picioare și înțepeni împreună cu ceilalți în poziție de drepți.

— Fondul ăsta alb, siluetele roșii, nu-ți amintesc de nimic, Tiffauges? reluă bătrânul urmându-și ideea. Ce-ai zice dacă te-aș face cavaler pe lângă curtea mea, cu un blazon care să amintească de al meu, după obicei, de exemplu *trei paji roșii pe fond argintiu?* Ah, ah, ah! De altfel, mi se pare că dumneata i-ai recrutat pe băieții ăștia?

Gluma mergea atât de departe chiar în sensul preocupărilor francezului, încât acesta se apropie încet de Kommandeur cu un aer interogativ, fără a se gândi că atitudinea lui putea fi interpretată ca o amenințare.

— Trebuie să remarci, continuă bătrânul imperturbabil, că, dacă heraldica face apel la plante și mai ales la animale, ea folosește rareori figura omenească. De ce? Mi-am pus întrebarea asta. Desigur, armoariile Prusiei conțin un ecuson susținut de doi sălbatici, cu bâta sprijinită pe pământ. Întâlnim deseori și câte un cap de maur sau ființe fantastice, jumătate oameni, jumătate animale, centauri, sfincși, sirene sau harpii. Dar nici urmă de bărbat, de femeie sau de copil, după câte știu eu, sau foarte rar.

Se întorsese și mergea încet spre castel, alegând locurile unde punea piciorul. Se opri brusc.

— Uite, mi-a venit o idee. Nu crezi că înscrierea unei ființe vii pe un blazon ar putea fi implicit asociată cu ideea de *sacrificiu?* La urma urmelor, dacă ne întoarcem la origini, animalul-totem este un animal posedat, ucis, mâncat, și de altfel în acest mod își comunică el virtuțile purtătorului emblemei. De fapt, emblema omenească cea mai cunoscută, cea mai sacră, care este, mă rog? Hristos pe cruce! Simbol prin excelență al holocaustului suprem! Și-atunci, evocarea în blazon a sacrificării ritualice a unui vultur sau a unui leu, sau uciderea unui monstru cum ar fi dragonul sau minotaurul, sau, și mai mult, stăpânirea unui sclav negru sau a unui sălbatic intră în ordinea firească a lucrurilor. Dar un războinic, o femeie sau mai ales un copil! Ce zici, Tiffauges, cu *cei trei paji* ai mei era să-ți dau un blazon de căpcăun! Ah, ah, ah!

*

S.S. Întorcându-mă de la Ebenrode cu Barbă-Albastră, ajung din drum un copil pe bicicletă. Îl domolesc pe Barbă-Albastră și mergem la trap ca să nu îl depășim. Ce se întâmplă? Bicicleta este un obiect care are înălțime și lungime, dar nu are grosime. Corpul care se înscrie pe ea este redus dintr-odată la un profil având toate liniile foarte scoase în evidență. Este clarificat, epurat, adus la nivelul unei schițe. Este un basorelief, o medalie. Nu există decât un picior, a cărui față internă o vedem grație unei oglinzi. Piciorul nu atinge pământul. El este antrenat într-o mișcare circulară perfectă la care participă încheietura, genunchiul, pulpa prelungă, mișcare ce se stinge în oscilațiile emoționante ale micuței crupe de pe șa. Mușchii joacă în mod vizibil, și urmând un ciclu monoton, așa cum ar face dacă s-ar afla pe o planșă animată de anatomie. Bustul de o imobilitate totală evocă prin umerii înălțați până la urechi o atitudine de dispreț sau de teamă.

Ajuns la intrarea în satul Ohidorf, micul meu biciclist se oprește, își cocoață mașinăria pe piedică și se îndepărtează. Farmecul se rupe. A treia dimensiune a pus din nou stăpânire pe el. Mișcările neregulate ale mersului îi tulbură liniile. Acest copil care îmi păruse într-atât de admirabil, încât îmi făceam deja planuri în privința lui,

coborând de pe bicicletă a decăzut la nivel de obișnuit. Nu de disprețuit, desigur, dar fără să mai merite vreo atenție deosebită.

Ce se întâmplase? Bicicleta, care nu are nicio virtute atunci când este asociată cu persoane adulte, acționează asupra corpului unui copil ca o grilă de descifrare: îi izolează esența și începe să o elucideze. Acest fapt ilustrează dublu anumite cuvinte destul de neclare ale Kommandeur-ului. În primul rând pentru că experiența cu bicicleta scoate în evidență *vocația heraldică* a copilului, vocație redutabilă dacă implică împlinirea prin sacrificiu. Apoi, pentru că acum înțeleg mai bine diferența dintre *cheia* care ne oferă un anume înțeles al esenței și *grila* care o ia în posesie în întregime și o oferă astfel luminată intuiției noastre. Diferență de ordin foric, deoarece cheia este purtată de esența sa – așa cum gaura cheii își poartă cheia –, în vreme ce grila este cea care își poartă esența, așa precum barele de fier incandescent poartă trupul martirului. Rămâne de înțeles acum trecerea de la cheie la grilă pe care Kommandeur-ul a definit-o drept inversiunea malignă ce realizează trecerea de la răstignitor la răstignit.

Bătrânul știe cu siguranță mai multe decât mi-a spus. Nu ține decât de mine să profit de familiaritatea pe care îmi permite să o am față de el și să-l fac să-și golească sacul cu prima ocazie.

*

Tiffauges nu avu răgazul de a-i pune întrebări Kommandeur-ului. De când cu atentatul de la 20 iulie, un val de arestări și de execuții fără precedent se abătea asupra Germaniei și în special asupra Prusiei Orientale, unde avusese loc. Teroarea semănată de polițiști lovea cu o furie oarbă nu numai în conspiratori, ci și în familiile acestora, în prietenii și chiar și în cunoștințele mai îndepărtate. În raporturile Gestapoului reveneau fără încetare cele mai mari nume ale aristocrației prusace, Yorck, Moltke, Wiltzleben, Schulenburg, Schwerin, Stulpnagel, Dohna, Lehndorff…

Într-o dimineață, în fața porții castelului se opri o mașină cu pavilionul mascat. Din ea coborâră doi bărbați în civil. Avură o întrevedere în secret cu generalul conte von Kaltenborn. După

care plecară din nou, dar doar ieșiră din citadelă și așteptară pe povârniș. O ora mai târziu, să fi fost cam unsprezece, copiii care se aflau pe-acolo avuseră surpriza de a-l vedea pe Kommandeur ieșind în uniforma de paradă. Mergea cu un pas grăbit, mecanic, privind fix înaintea lui. Străbătu toată aleea centrală fără a răspunde la saluturi și se afundă în mașina cu perdele trase care îl aștepta și care dispăru în direcția Schlangenfliess.

Tiffauges fu profund mâhnit de plecarea singurului om căruia îi acordase încredere. Speculațiile Kommandeur-ului, atmosfera de grandoare veștedă pe care o răspândea în jurul lui, efortul de luciditate și de reflecție la care îl invita pe francez contribuiseră la a-l ridica deasupra poftelor lui. Bătrânul odată dispărut, Tiffauges se lăsă în voia instinctului său de putere cu, deseori, rafinamente extravagante, cărora le stau mărturie *Scrierile sinistre.* Până una-alta, degradarea situației îi asigura o libertate din ce în ce mai mare. Pe 26 septembrie, proclamarea de către Hitler a ridicării în masă *(Volksstumn)* prin care erau mobilizate femeile, copiii și bătrânii în încercarea de a îndepărta înfrângerea, marcă o nouă etapă a ascensiunii lui. Raufeisen, care se resemnase după plecarea Kommandeur-ului, asistase la retragerea ofițerilor, a subofițerilor, a personalului și a colaboratorilor săi civili, unii după alții. Îl făcea să spumege de furie faptul că nu mai avea în subordine decât ceea ce numea el „o grădiniță de copii”. Ar fi vrut măcar ca Jungmannen-ii să fie antrenați și înarmați pentru ultima încercare. Făcea călătorii frecvente la Königsberg și vorbea despre un demers la Possessern, sediul statului major al lui Himmler, lăsând astfel mână liberă francezului ca să asigure de bine, de rău, viața de zi cu zi a Napolei.

*

S.S. De trei zile încoace, într-o sală de la subsol, frizerul din Ebenrode și ucenicul lui devastează coamele omuleților cu ajutorul unor mașini electrice gigantice despre care aș fi crezut că le sunt rezervate numai cailor. Trebuie să recunosc că nu-i mai văzusem pe-aici de cinci luni încoace, iar copiii trebuiau să dea la o parte cu mâna perdeaua de păr ca să poată vedea și chiar ca să mănânce. Desigur, aveam un amestec în această neglijență, căci nu mă puteam gândi la

brutalitatea acestui tuns general fără o strângere de inimă. Apoi m-am resemnat în fața inevitabilului și iată-mă descoperind toate foloasele pe care le pot trage din acest eveniment.

Observ mai întâi că părul poate fi, desigur, frumos în sine, dar că în relația lui cu chipul are întotdeauna un rol *negativ:* el slăbește forța de expresie, atenuează trăsăturile, șterge toată fața. Ceea ce face ca el să fie benefic pentru chipurile urâte, care devin cu siguranță mai puțin urâte învelite într-un păr abundent decât lăsate goale în voia privirilor. Și cum urâțenia este regula generală, părul este în general de preferat calviției. Dar o față frumoasă nu are decât de câștigat în a nu suferi înăbușirea generată de păr. Copiii care urcă de la subsol și care se amuză lovindu-se peste cefele rase m-au stupefiat prin evidența aproape violentă a frumuseții chipurilor lor. Frumusețe goală, dezgolită, fără imprecizii, sculpturală, în care există ceva din spadă și din masca de marmură. Iar când râsul le încălzește și le înviorează, cât de bine vorbesc, cât de comunicative sunt!

Văzându-i astfel, am coborât ca să asist la eveniment. Am observat îndelung mașina de tuns care deschidea tranșee palide în masa de păr de la ceafă până la frunte. Pielea acoperită de păr își dezvăluie astfel secretele, neregularitățile, cicatricile, și mai ales ordinea în care părul este implantat. Acesta, rostogolindu-se în mănunchiuri mătăsoase pe umerii copilului, acoperea solul cu grămezi parfumate pe care frizerul, odată operația terminată, le împingea fără milă cu mătura până în fundul încăperii. Am dat imediat ordin ca tot acest aur arămiu să fie păstrat. O să umplem cu el câți saci va fi nevoie, încă nu știu ce-o să fac cu el.

*

S.S. Observând tunsoarea copiilor, am remarcat că, în cele mai multe cazuri, părul pare dispus în spirală pornind de la un centru situat exact în vârful occiputului. Plecând din acest punct, el descrie un vârtej centrifug care se întinde pe tot craniul.

„Vârtejul” este format de părul din centrul spiralei, singurul care nu este antrenat în revoluție.

Mi-am adus atunci aminte de părul cerbului adus săptămâna trecută de Jungmannen și expus pe o masă din refectoriu. Se vedeau clar în lumina care cădea pe el diverse zone de păr orientate în sensuri diferite. Se petrecea același fenomen de vârtejuri, fie centrifuge, fie centripete, în funcție de orientarea părului, care se îndepărta de centru sau era convergent față de el. Pe alocuri se observau suprafețe mari care se delimitau fie întâlnindu-se de-a lungul unei creste pe care firele de păr se înfruntau, fie fugind una de alta, despărțite atunci printr-o cărare dezgolită. Mi-am adus aminte și de niște cuvinte ale doctorului Blättchen, potrivit căruia omul are tot atâta păr ca și ursul sau câinele, dar – cu excepția anumitor regiuni ale corpului – firele sunt atât de scurte, de incolore încât nu le vedem decât cu lupa. Din acel moment a început să mă intereseze studierea hărții piloase a copiilor și compararea mai multor formule între ele.

Am ales deci trei subiecți care mi s-au părut cei mai pufoși, cei mai plini de paiete de aur și de argint sub o rază de soare ce cădea pieziș. I-am convocat pe rând în laborator și i-am examinat cu lupa, centimetru cu centimetru, așezându-i între fereastră și mine.

Rezultate interesante, dar care nu diferă de la un individ la altul. Încă o dată, Jungmannen-ul s-a dovedit a fi o specie mult mai omogenă și mai puțin diferențiată decât s-ar putea crede.

Părul de pe întreg corpul este dispus în suprafețe spiralate care se repartizează în două categorii în funcție de orientarea lor: vârtejuri divergente în unghiul intern al ochiului, în scobitura subsuorii, în pliul vintrei, în unghiul intern al fesei, pe dosul piciorului și al mâinii; dimpotrivă, vârtejuri convergente sub unghiul maxilarului, sub olecran, la ombilic, la rădăcina sexului. Pe părțile laterale se află o cărare care întâlnește vârtejul subsuorii și pe cel al vintrei și de-a lungul căreia părul este divergent. Invers stau lucrurile în partea din față și din spate a

torsului, de-a lungul coloanei vertebrale și a sternului, firele de păr sunt convergente și se întâlnesc formând un vârtej median alungit.

În majoritatea cazurilor, această geografie nu poate fi detectată decât lent și cu lupa, sub o iluminare adecvată. Dar există o posibilitate de cunoaștere imediată – și cât de înduioșătoare! – plimbând rapid limba peste piele. Suprafața pufoasă își dezvăluie orientarea răspunzând atingerii cu o mângâiere mai aspră sau mai mătăsoasă.

*

S.S. Mi-am plâns destul mâinile enorme și stângace ca să îmi pot permite să le dau și dreptate atunci când merită. Greșeam, fără îndoială, visând la degete subțiri și furișe precum cele ale unui prestidigitator, îndemânatice în a se strecura în scobitura unei cămășuțe sau a unui pantalon scurt. Mâinile mele mari, chiar dacă sunt absolut nepotrivite cu acest gen de atingere, au totuși și ele îndemânarea lor. Deja au învățat cât ai zice pește să se poarte cu porumbeii de pe Rhin, cu o agilitate desăvârșită. Vocația lor păsărească era atât de evidentă încât porumbelul chiar și necunoscut – nu avea reflexul de fugă atunci când mâinile se întindeau spre el.

Cât despre copii, e de-a dreptul fermecător felul în care știu să îi iau! Oricine m-ar privi pipăind un omuleț n-ar vedea în gesturile mele decât brutalitate și dezinvoltură. Dar copilul nu se înșală. Încă de la primul contact, el înțelege că sub această asprime aparentă se ascunde o enormă și blândă pricepere. Față de ei, gesturile mele cele mai posace sunt în taină capitonate de blândețe. Destinul meu supranatural m-a înzestrat cu o cunoaștere înnăscută a greutății copilului, a echilibrului corpului său a centrilor lui de gravitate, a tuturor articulațiilor și flexiunilor, a freamătului mușchilor și durității mobile a osului. Pisica poartă fără probleme pisoiul, prinzându-l de pielea gâtului. Ca pe un pachet. Pisoiul însă toarce de plăcere, căci aceste aparente mușcături ascund o înțelegere intimă și maternă.

Primul meu gest față de un copil necunoscut este acela de a-i pune mâna pe ceafa, puțin mai jos de ceafă. Plăpândă sau musculoasă, ondulată sau rasă, cambrată sau aplecată, această rădăcină esențială este cheia capului și în același timp a trupului. Ea îmi spune fără să se ascundă la ce rezistențe sau la ce abandonuri pot să mă aștept. Gestul nu angajează la nimic și poate fi retractat fără niciun fel de consecințe. Dar acest gest poate și să înflorească în mod natural, să ia în stăpânire spatele, umerii, să coboare până la lombi, punct de echilibru pentru ridicarea de la pământ, pentru răpire, pentru purtat.

Mâinile mele sunt făcute tocmai ca să poarte, să ridice, să ia cu ele. Dintre cele două poziții clasice – supinația și pronația numai supinația le convine. Este exact poziția lor obișnuită, cu palmele deschise spre cer, cu degetele apropiate și întinse la orizontală. Pronația îmi dă o stare de indispoziție care se precizează printr-o crampă musculară. Mâini forice, ce mai! Și nu numai mâinile, ci întreg corpul, începând cu înălțimea mea exagerată, cu spatele meu de hamal, cu forța mea herculeană, toate lucruri cărora le răspunde trupul ușor și mic al copiilor. Mărimea mea și micimea lor sunt două piese ajustate perfect de natură. Totul prevăzut, voit, îmbinat dintotdeauna, și deci venerabil, adorabil.

*

Trebuia ca un ritual să scoată în evidență recenzarea totală pe nume, epuizarea genului, ritual pentru care citadela trebuie să fie locul suprem. Este singurul scop al apelurilor pe care le prezidez când Alei-ul este absent și care au loc seara în curtea închisă. Le-am ordonat potrivit dublei mele exigențe de rigoare și de neprevăzut.

Copiii se joacă liberi în curtea care domină terasa cu cele trei spade. Eu aștept, recules, în capela în ale cărei vitralii sclipesc ultimele raze de soare ale apusului. Mă las legănat de această simfonie de strigăte, de chemări și de exclamații care urcă spre mine ca o tămâiere sonoră și care, dincolo de

experiențele mele de la Neuilly, mă transportă la colegiul Saint-Cristophe. Este adevărat că vocile est-prusace au un timbru spart, tăios, pe care cele franceze nu îl aveau, dar tocmai în acest timbru regăsesc acea puritate a esenței care este ceea ce mi-a rezervat Germania și rațiunea prezenței mele aici.

La momentul potrivit, înaintez pe terasă, antrenat în angrenajul ceremoniei. Când silueta mea apare între cea a lui Hermann și cea a lui Wiprecht, tumultul încetează brusc, iar când îmi așez mâna pe vârful blazonului lui Hermann se formează rândurile. Cei patru sute de copii se așază în patruzeci de rânduri de câte zece, formând o masă dreptunghiulară care se încadrează exact între limitele curții și care este foarte compactă. Fără lunile de „drill” nemilos la care au fost supuși n-ar fi putut să se așeze astfel într-o clipită, într-o ordine atât de impecabilă încât aș vrea cu dragă inimă să bănuiesc că își iau drept reper dalele din curte dacă nu le-aș vedea cele patru sute de fețe întoarse spre mine fără să clipească și reflectând de patru sute de ori privirea cu care îi îmbrățișez pe toți. Și-atunci, cu un gest, sparg liniștea edificată magistral de disciplina micilor mei soldați și fac să izbucnească imnul Prusiei Orientale:

Cu un pumn încleștat pe lance, cu frâul armăsarului în celălalt, călărim spre răsărit, noi copii de la Apus, ca să desăvârșim opera teutonică.

Furtuna urlă, ploaia ne biciuie, caii șiroind de apă se poticnesc. Călărim mai departe, ca pe vremuri cavalerii și țăranii, spre pământul credinței noastre.

Galopăm în praf, trecem ca fulgerul, cu privirea ațintită spre răsărit, spre turnurile de la Kaltenborn care veghează neîncetat asupra orizontului.

Spada și brăzdarul mâncate de rugină le-am ascuțit și sunt ca noi. Cu spada în mână și cu brăzdarul în pământ, mâine soarele va răsări pentru noi[14].

Vocile impubere țâșnesc spre mine, metalice și tăioase. Mă străpung cu o bucurie dureroasă, iar inima

mea se strânge, căci acest elan de neînfrânt are în el sânge și moarte. Apoi urmează frumoasa și lunga litanie a apelului. În acest ritual din care nu se reține decât prenumele și locul de naștere, am vrut să introduc un element reînnoit de fiecare dată, lăsând la voia întâmplării împreunarea apelului cu răspunsul. Căci în formațiunea dreptunghiulară locurile nu sunt fixate dinainte și fiecare dintre ele este ocupat în fiecare seară de un alt Jungmann. Or, apelul este reglat astfel: primul din stânga ultimului șir strigă prenumele și locul de naștere al vecinului său din dreapta. Acesta răspunde: *Prezent* și rostește prenumele și locul de naștere al vecinului său din dreapta și așa mai departe până la ultimul din partea dreaptă a primului șir – al cărui răspuns marchează sfârșitul operației…

Se înțelege de la sine că un apel astfel reglat nu îndeplinește funcția obișnuită pentru acest gen de exercițiu, care este aceea de a scoate în evidență absențiile. Dar eu aștept tocmai inversul, demonstrația deplină, întreagă, circulară a patru sute de individualități închise între niște ziduri înguste, personalități în întregime disponibile. Nu există muzică mai dulce pentru mine decât aceste prenume evocatoare, strigate de voci mereu noi și pe care se va așeza, la rândul lui, prenumele care îi revine. Ottmar aus Johannisburg, Ulrich aus Dirntal, Armin aus Königsberg, Iring aus Marienburg, Wolfram aus Preussisch Eylau, Jürgen aus Tilsit, Gero aus Labiau, Lothar aus Bärenwinkel, Gerhard aus Hohensalzburg, Adalbert aus Heimfelden, Holger aus Nordenburg, Ortwin aus Hohenstein… Trebuie să mă forțez să întrerup acest recensământ al avuțiilor mele, care asociază greutatea unui trup cu mirosul unui colț de pământ prusac.

Apelul este urmat de un minut de tăcere. Apoi, dintr-o singură mișcare, cei patru sute de copii se întorc ca să se uite, ca și mine, spre răsărit, și nu mai văd din ei decât un câmp de spice și de miriști aurii, tot acest păr care începând chiar de astăzi se află în posesia mea și pentru care trebuie neapărat să inventez un mod de

celebrare potrivit. Și din nou vocile la unison își edifică piramida sonoră, aspră și strălucitoare. Cântă marea câmpie orientală care le atrage sufletele:

Înălțați stindardele în vântul de la răsărit,
Căci vântul de la răsărit le umflă și le poartă.
Și să se sune plecarea, iar sângele nostru s-audă semnalul,
Pământul cu față germană ne va răspunde.
Pentru că mulți l-au fecundat cu sângele lor, el nu poate rămâne mut.
Înălțați stindardele în vântul de la răsărit și ele să zvâcnească pentru o nouă plecare!
Să fim puternici, cel ce clădește la răsărit de nicio încercare nu este scutit,
Înălțați stindardele în vântul de la răsărit, căci vântul dinspre răsărit le face mai întinse…[15]

*

S.S. Azi de dimineață m-am oprit la Birkenmühle unde mi se semnalase existența unei anume Frau Dorn, dărăcitoare de meserie, dar care se pare că avea un război de țesut cu care putea să confecționeze bucăți de stofa dacă i se aducea lâna. Războiul dă înapoi viața economică la un nivel atât de primitiv, încât de-aici înainte numai cel care crește oi va putea pretinde să poarte haine! În lipsă de oi, îi am pe omuleții mei. Mi-a venit ideea să-mi fac o pelerină sau un fel de bluzon din părul lor. Ar fi la urma urmelor lâna mea de aur, o hlamidă de dragoste și de gală, în același timp, care mi-ar satisface pasiunea dinăuntru și mi-ar manifesta puterea în afară. Râd de milă gândindu-mă la amorezii rebegiți care poartă pe inimă, într-un medalion, o șuviță din părul iubitei!

Frau Dorn, o femeie cât un cal de mare, toată numai picioare, brațe și nas, a manifestat cea mai mare neîncredere văzând cum se oprea în fața casei ei un călăreț purtând o uniformă imposibil de definit. S-a închis într-o tăcere ostilă, în vreme ce eu îi vorbeam despre activitatea ei de țesătoare. Fără îndoială că trebuie să fie într-adevăr o activitate ce poate fi

criticată de vreme ce aici, de un timp încoace, tot ceea ce nu e obligatoriu e interzis! Ca să-i dau a înțelege pe ce plan voiam să plasez întrevederea, am scos de sub manta un pachet învelit în pânză. M-am dus în bucătărie și am scos din el o pulpă de căprior. A părut că se liniștește cât de cât. După care, am pus-o să deschidă punga pe care-o târâm după mine de când venisem și i-am arătat părul de copii. I-am explicat că dispuneam de păr în cantitate mare și că voiam să mi-l țeasă. Reacția ei a fost violentă și de neînțeles. Brusc a apucat-o un tremur și a început să se dea-ndărăt, repetând: „Nu, nu, nu”, făcând cu mâinile gestul de a respinge și pulpa, și punga cu păr și pe mine însumi. Până la urmă a dispărut pe o ușiță din spatele casei și am auzit zgomotul crescând al fugii ei prin grădinile de legume.

Mă întreb de ce a fost într-atât de înspăimântată la vederea pungii cu păr. Am ieșit de-acolo cu coada între picioare, cu tot cu pulpa mea și cu lâna de aur neatinsă, și tare mi-e teamă că în starea asta o să rămână multă vreme!

*

S.S. Am cerut să mi se umple o saltea, o plapumă și o pernă cu tot părul de la marea tunsoare. Și toanta asta de Frau Netta care zicea să-l dau înainte la spălat!

Noapte extraordinară petrecută în adâncitura acestei lâni mai moi, dar nu mai puțin parfumată cu mosc ca aceea a lânii brute de miel de la prima tunsoare! Bineînțeles, n-am dormit nicio secundă. Mirosul de lână nespălată a copiilor mi s-a urcat repede la cap și m-a aruncat într-o beție de fericire. Bucurie, plânșete, plânșete de bucurie! Pe la ora două noaptea n-am mai putut suporta aceste absurde învelișuri de stofă. Am spintecat salteaua, plapuma și perna și le-am golit în bazinul de pești al lui Blättchen, rămas gol de a plecarea lui, care dintr-odată și-a găsit rațiunea de a exista. După care m-am cufundat în inima acestui cuib de un gen nou, așa cum făceam pe vremuri în columbarul meu plin de puf. Erau acolo cu toții, toți copiii pe care-i adulam, și îi recunoșteam unul

după altul, afundându-mi fața în pumni de păr. L-am recunoscut pe Hinnerk după mirosul lui de fân cosit, pe Armin, după reflexele albăstrii ale șuvițelor, pe Ortwil, după blondul cenușiu pe care nu-l are decât el, pe Iring, pentru că buclele lui sunt de o finețe impalpabilă – bucle de îngeraș, da, – pe Haro, după mirosul feruginos al coamei lui aurii și aspre ca arama, și pe Baldur, și pe Lothar, și pe toți ceilalți. După care i-am amestecat, i-am răscolit, i-am frământat și i-am strâns puternic în brațe. Și-atunci am fost scuturat de hohote convulsive și m-am întrebat – și mă mai întreb încă – dacă rațiunea nu a început să mi se clatine în acel exces de emoție.

Sunt asemenea unui alcoolic profund, înveterat, atavic, care nu a cunoscut niciodată altă băutură decât cidrul slab și îndoit cu apă și căruia i se dă dintr-odată să bea, cât cuprinde, un trăscău de 70°.

După această noapte albă m-am sculat azi de dimineață cu răgete.

*

S.S. Umpleau curtea închisă cu alergăturile lor sprintene în toate sensurile și cu strigătele lor. Încăierare scurtă și brutală: un micuț este proiectat asupra mea și îl culeg din zbor cu un reflex foric. Amândouă mâinile mele mari strâng capul rotund și îndesat în care doar doi ochi căprui se agită, aruncând în dreapta și în stânga priviri ce caută scăparea. Mă aplec asupra acestei oglinzi de suflet limpede și adânc ca un lac. Sunt un animal răpitor care planează imens de sus, dar care simte, prins de amețeală, cum se răstoarnă pe o oglindă de apă. Gura se întredeschide, fragedă ca o scoică.

Și în acea clipă remarc pe buzele tivite niște tăieturi lineare pe fond roșu-aprins care separă insulițe rotunjite de piele uscată.

— Te dor buzele?

— Da, domnule.

— Și pe camarazii tăi la fel?

— Nu știu.

— Du-te și întreabă-i!

Liber, dar zăpăcit de ordinul meu ciudat, dispare în mulțime, ca un pește căruia i se dă drumul într-un helești. Se întoarce însă peste o clipă, târând după el un Jungmann atât de asemănător lui încât probabil că îi era frate. Gura lui e toată o rană plesnită, crăpată, iar unele dintre crăpături secretă chiar și un lichid apos.

Chiar în aceeași seară am făcut rost de la spițerul din Arys de un borcănaș cu ulei de migdale dulci amestecat cu unt de cacao. După cină, marea sală de mese devine teatrul unei stranii și emoționante liturghii. Copiii fac o procesiune prin fața mea, iar eu îi ung… Fiecare pe rând se oprește și îmi întinde gura. Mâna mea stângă se ridică, cu indexul și cu degetul mare unite, într-un gest regal de binecuvântare. Curând, de altfel, ea nu se mai mișcă deloc, Sinistra mea, Geniala mea, Episcopala mea, Consemnatoarea mea de adevăruri apocaliptice: ei sunt cei care se înclină spre ea, culegând în treacăt un pic din sfântul untdelemn sfințit, drept împărtășanie nocturnă de moarte, asemenea unor credincioși care sărută statuia miraculoasă a unui sfânt patron. Și nu lipsesc oh, sunt rari! exact cât trebuie! – câțiva eretici care își trag capul înapoi sau îl întorc în semn de refuz.

Admirabilă ambiguitate a foriei care vrea să posedăm și să stăpânim în măsura în care slujim și ne dărui m.

*

S.S. Mi-am dat seama că sala de dușuri putea fi o ocazie privilegiată pentru a crea acea *densitate a atmosferei* care mi s-a părut tot timpul a fi polul opus și complementar al foriei. Este o încăpere mare de aproximativ doisprezece metri pe douăzeci, precedată de un vestiar. Pe solul acoperit cu dale sunt săpate rigole de evacuare, pe tavan înfloresc șaizeci de pâlnii de duș al căror debit este comandat de la vestiar și pe care le alimentează un rezervor de cinci mii de litri cu cazan de încălzit încorporat. Un amestecător permite alternarea apei reci cu cea caldă sau dozarea lor în același flux.

Copiii erau trimiși la duș pe centurii. Pentru a economisi apa caldă, de-acum vor merge toți, în bloc. Dintr-un spirit de camaraderie virilă, un ofițer sau un subofițer participa la abluțiunile lor. Numai eu îi voi însoți de-acum înainte.

Cum lemnul înlocuise cărbunele, focul trebuia alimentat toată noaptea pentru ca apa să ajungă la 40°. Am coborât de cinci ori ca să încarc cazanul, obsedat de amintirea lui Nestor a cărui moarte prin asfixiere în centrala termică de la Saint-Cristophe bântuia această veghe înflăcărată. Conveniserăm ca la ora opt, înainte de Frühstück, copiii să fie trimiși la duș. Eram întins gol sub un jet fierbinte, sufocat și orbit deja, când muzica vocilor lor limpezi amestecată cu zgomotul picioarelor lor goale pe piatră a umplut scara. Talmeș-balmeș fericit, corpuri care se îmbrâncesc, râsete sub burnița furioasă scuipată de dușuri, vârtejuri de abur fierbinte care înecă totul în tenebre lăptoase. Corpurile se topesc în el și apoi reapar brusc, ca un vis fugar, ca să dispară apoi din nou. Toți acești copii fierb într-un ceaun uriaș înainte de a fi mâncați, dar, din dragoste pentru ei, m-am aruncat și eu în același ceaun și fierbem împreună. De-atâtea și-atâtea ori călcat în picioare și frământat de greutatea corpurilor ude prăvălindu-se peste mine, am regăsit o veche cunoștință a cărei amintire o pierdusem de ani de zile, mai exact de la declararea războiului, *angelica.* Dar o angelică fiartă înăbușit și din această cauză afectată de o *schimbare de semn:* nu mai este apăsarea care mă împingea într-o prăpastie de teamă, este o înălțare glorioasă pe vârtejuri de nori imaculați care ar fi de o inspirație fadă, pe undeva sulpiciană, în lipsa șocurilor surde și vehemente ale inimii mele dilatate, lovindu-se de coaste, în lipsa acestui tam-tam dramatic care ritmează fasturile apoteozei mele. Mă gândesc la învierea cărnii pe care ne-o promite religia, dar a unei cărni transfigurate, la cel mai înalt grad al prospețimii și al tinereții ei. Și îmi desfășor toată pielea mea brună și pângărită de adult, îmi întind fața tuciurie și trudită către aceste jeturi de abur clocotitor, îmi afund chipul

negru și brăzdat de riduri în această făină albă, îl ofer acestor bulgări de carne vie ca să-l vindece de sluțenia lui!

*

S.S. Cum nopțile au început să se răcească, iar lipsa de cărbune nu mai permite funcționarea încălzirii centrale, a trebuit să renunțăm la micile dormitoare de câte opt paturi și să instalăm un dormitor general.

Încălzit cu sobe din fontă, în marea sală a cavalerilor. Copiii au primit cu entuziasm această schimbare de la care așteaptă posibilitatea unor mari încăierări. Cât despre mine, eu văd în ea ocazia de a-mi confrunta singurătatea atentă și angoasată cu această mare comuniune nocturnă, plină de suspine, de vise, de terori și de uitare de sine.

Copiii s-au apucat să strângă paturile unul lângă altul, formând astfel un fel de planșeu înalt, o șosea albă și matlasată pe care am străbătut-o cu picioarele goale în toate sensurile, cu mare plăcere. La urma urmelor, e mai curând un *hipnodrom* decât un dormitor în sensul tradițional al termenului.

Hipnodromul a făcut minuni. Grandioasa încăierare nădăjduită de copii și-a desfășurat fastul. Era minunat! O goană dementă de colo până colo pe marea câmpie elastică, pavată cu mici paturi albe. Plăpumi și perne se învârteau secerând ciorchini de luptători care se prăbușeau urlând de bucurie, urmăriri sălbatice care se terminau sub somiere, asalturi furioase purtate împotriva unei fortărețe moi de saltele îngrămădite unele peste altele, și totul într-o înăbușeală ca de seră, saturată de căldură animală, în spatele perdelelor groase care acopereau toate ferestrele.

Eu urmăream toate aceste operații, înghesuit într-un colț unde reușisem să mă fac uitat. Știam că toată ziua copiii săpaseră șanțuri antitanc și că își ardeau ultimele puteri. Deja unii dintre ei adormiseră chiar pe locul în care se cuibăriseră în învălmășeală. Tonusul începea să scadă când am pus capăt sabatului stingând dintr-odată cele șaptezeci și cinci de proiectoare care

luminau sala. Îndată șaptezeci și cinci de veioze au creat acea atmosferă albăstrie și tremurătoare a dormitoarelor, mai anesteziantă decât noaptea. Tumultul s-a stins foarte repede, în ciuda câtorva furioși care continuau lupte de ariergardă. Și-atunci am simțit cum mi se îngreunează pleoapele. Bineînțeles că nu prevăzusem, eu, nocturnul, insomniacul, noctambulul, că aveam să adorm printre primii, ghemuit pe marginea unui pat, cu spatele sprijinit de un colț de perete, și poate că asta a fost cea mai bună și cea mai instructivă surpriză a serii. Poate că de obicei dorm atât de prost din cauză că sunt făcut ca să mă culc întotdeauna cu patru sute de copii.

Probabil că în mine se afla însă cineva care gândea că nu mă aflam acolo numai ca să dorm, căci m-am trezit brusc în miez de noapte și, trebuie să precizez lucrul ăsta, foarte odihnit. Toate aceste trupuri presărate în toate pozițiile pe marele platou lunar erau de o stranietate tulburătoare. Erau grupuri strânse, de parcă le-ar fi fost teamă, în îmbrățișări frățești, șiruri întregi care parcă ar fi fost culcate de aceeași descărcare de mitralieră, dar cei mai patetici erau cei izolați, cei care se târâseră într-un colț ca să moară singuri, ca niște animale sau, dimpotrivă, cei a căror ultimă suflare fusese consumată într-un inutil efort de a se alătura tovarășilor.

După veselul tumult de seara, acest spectacol de masacru mi-a amintit cu cruzime o anume festă pe care mi-o jucase destinul meu, mereu amenințător, și care se numește: inversiunea malignă. Avertismentele pe care mi le dăduse Kommandeur-ul erau mereu indirecte și emblematice. Lecția din această seară este de o evidență înspăimântătoare. Toate esențele pe care le-am dezvăluit și dus la incandescență pot mâine sau chiar în seara asta *să își schimbe semnul* și să ardă cu un foc cu atât mai infernal cu cât le voi fi exaltat într-un chip mai minunat.

Tristețea pe care mi-o dădeau aceste presentimente era însă atât de înaltă și atât de maiestuoasă, încât se împerechea fără greutate cu bucuria gravă pe care o

resimțeam aplecându-mă asupra copiilor mei dormind. Mă duceam de la unul la altul, înaripat de tandrețe și de-abia atingând hipnodromul; observam atitudinea diferită a fiecăruia, deseori întorceam pe câte unul ca să îi văd fața, așa cum întorci o piatră de pe plajă ca să îi descoperi fața umedă și ascunsă. Mai încolo i-am ridicat fără să-i despart pe cei doi gemeni înlănțuiți ale căror capete se rostogoliră blând, gemând, pe umerii mei. Păpușile mele mari, umede și moi, nu voi uita calitatea specială a *greutății lor moarte!* Mâinile mele, brațele mele, șalele mele, fiecare din mușchii mei au învățat pentru totdeauna gravitatea lor specifică de neasemuit cu vreo alta…

*

S.S. Mai târziu, gândindu-mă la învățămintele trase de pe urma acestei nopți memorabile, am constatat că nenumăratele poziții ale copiilor în somn puteau fi reduse la trei tipuri.

Există mai întâi poziția *dorsală,* care face din copil un mic gisant, întins cu pioșenie, cu fața întoarsă spre cer, cu picioarele adunate, poziție care, trebuie să recunoaștem, aduce mai curând cu moartea decât cu odihna. Acestei poziții dorsale i se opune poziția *laterală,* cu genunchii ridicați spre burtă, cu tot corpul adunat în formă de ou. Este postura de fetus, cea mai frecventă dintre toate trei și care, prin natura ei, amintește de timpurile anterioare nașterii.

La polul opus acestor posturi care imită, una, lumea de dincolo, cealaltă, lumea de dincoace de viață, poziția *ventrală* este singura pe de-a-ntregul consacrată prezentului terestru. Ea este singura care conferă importanță – dar o importanță primordială *fondului* pe care se odihnește copilul dormind. Pe acest fond – care la modul ideal este solul nostru teluric – copilul ce doarme se strivește pentru a-l poseda și în același timp pentru a-i cere protecție. Este postura amantului teluric care fecundează pământul cu sămânța lui de carne, și tinerii recruți sunt învățați să adopte această postură pentru a evita gloanțele și schijele de obuz. În somnul ventral capul este așezat

lateral, pe unul din obraji, sau mai curând pe una din urechi, ca pentru a asculta solul. Trebuie în sfârșit remarcat, și asta pentru Blättchen, că această poziție este, se pare, cea mai potrivită craniilor alungite și ne putem chiar pune întrebarea dacă obiceiul de a culca bebelușii pe burtă așezându-le capul pe tâmplă nu contribuie – ținând cont de maleabilitatea oaselor lor craniene – la fabricarea dolicocefalilor.

*

S.S. Ieri mă uitam la Barbă-Albastră care, fără hamuri și fără șa, era legat doar printr-o funie de un inel din perete. Fără niciun fel de harnașament, animalul este, cu capul lăsat, cu urechile clăpăuge, cu spinarea curbată, relaxat, delăsat, costeliv, sfârșit. Dar e de-ajuns să i se pună un căpăstru și botnița, să i se arunce pe spinare o șa că dintr-odată se adună, fremătând și înviorat, înalță capul, cu privirea fixă și cu urechea ciulită… Iar eu, trist și stângaci, încurcat de înălțimea și de forța mea, cu picioarele moi și cu brațele atârnânde, nu sunt eu însumi, umflat și fanfaron, decât înhămat la corpul unui copil, încins cu picioarele lui, înșeuat de torsul lui, având ca zgardă mâinile lui, încoronat de râsul lui.

*

S.S. La polul opus feselor de adult, bucăți de carne moartă, rezerve adipoase, triste, asemenea cocoașelor unei cămile, fesele copiilor, vii, fremătătoare, mereu treze, deseori jigărite și scobite, în clipa următoare zâmbitoare și cu naivitate optimiste, expresive ca niște chipuri.

*

S.S. Este ora șase și deja primele raze de soare învăpăiază țiglele lăcuite ale turnurilor dinspre răsărit. Sub mângâierea lui, cele patru sute de penisuri de pe hipnodrom se emoționează, își ridică micuțul cap orb, visând la o posibilă înflorire, la o ieșire la lumină, la culoare, la parfum, la *tufa capitală* a îngerului falofor. Dar această emoție matinală trece, și cad din nou în toropeala lor, hărăzite umbrei, abnegației, condamnate să fie aruncate în uitarea genitală, și să nu se mai

însufleţească decât în slujba obscură a perpetuării speciei. Doar dacă… poate foria? Poate că, cine ştie, acesta o fi sensul marii recompense a sfântului Cristofor: pentru că L-a purtat pe umeri pe copilul-Dumnezeu, prăjina lui a înflorit deodată şi s-a umplut de fructe?

*

S.S. Mierea pe care o secretă fundul urechilor lor, la fel de aurie ca aceea a albinelor, are un gust de o amărăciune rafinată care l-ar face să dea înapoi pe oricare altul, în afară de mine.

„Iar la miezul nopții a lovit Domnul
pe toți întâi născuții în pământul Egiptului.”
IEȘIREA, XII, 29

ȘASE
Astroforul

Ultimele lupte ale anului 1944 au avut drept miză în Prusia Orientală orașul Goldap, aflat cam la o sută de kilometri în nord-estul Kaltenborn-ului. Cucerită casă cu casă, pe 22 octombrie, de trupele celui de-al 3-lea front al Rusiei albe comandate de generalul Cerniakovski, ea avea să fie recuperată pe 3 noiembrie prin contraofensiva celui de-al 29-lea Panzerkorps al generalului Decker. Până la noua ofensivă sovietică ce avea să fie declanșată pe 13 ianuarie 1945, o perioadă de acalmie permise populației să măsoare primejdia care o amenința și să aprecieze valoarea asigurărilor trâmbițate în dreapta și-n stânga de către guvernul nazist. Luarea în considerație a eventualității unei invazii în Prusia Orientală a Armatei Roșii însemna a se face vinovat de un act criminal de defetism și de trădare. Lungul cortegiu de refugiați din Est, pe care sovieticii îi împingeau înaintea lor – mai întâi țărani ruși albi, apoi lituanieni, populația de pe teritoriul Memel și, în sfârșit, primii germani din Prusia Orientală – nu trebuia în niciun caz considerat de către civilii germani drept un avertisment. În piețele din sate și în grădinile publice din orașe puteau fi văzuți legănându-se la capătul unei funii cetățeni convinși că făcuseră pregătiri de plecare. Armata roșie surprinse în plină buimăceală și populația civilă din regiunile abandonate de Wehrmacht. Unii soldați sovietici raportară că, pătrunzând în ferme, găsiseră toate animalele în grajduri sau în staule, focul arzând în cămin, o supă fierbând înăbușit pe mașina de gătit. Pe drumurile înguste și rare din regiune, în frigul polar din miezul iernii, refugiați de toate naționalitățile se amestecau într-o gloată sălbatică ce fugea de convoaiele Wehrmacht-ului care urca spre front sau se îndrepta spre spatele acestuia.

Cu toate că în mare parte rămăsese străin de evenimentele exterioare, Tiffauges avu de două ori ocazia să fie martor al acestui jalnic exod. Prima oară, cu puțin înainte de Crăciunul

din 1944, pe drumul dintre Arys și Lyck. În vreme ce o coloană militară își continua agale drumul spre Lyck, convoiul de refugiați mergând în sens invers părea paralizat de frig. Probabil că înspre Arys înaintarea fusese gâtuită, iar convoaiele păreau să se dezmembreze sub efectul imobilizării, căci bărbații profitau de oprire ca să verifice hamurile cailor și dacă baloturile erau bine fixate, în vreme ce copiii se împrăștiau pe povârnișurile și în păduricile de pe marginea drumului. Tiffauges merse de-a lungul șirurilor la galop mic înspre Arys și după cincisprezece metri descoperi cauza barajului, pe care i-o semnală de destul de departe un grup de civili și de militari ce se agitau în jurul a două căruțe încurcate una într-alta. Un atelaj militar care derapase pe o mică pantă înghețată intrase, din nefericire, atât de tare în căruța unui țăran, încât oiștea căruței se înfundase ca un țăruș în pieptarul unuia dintre caii militari. Calul care-și dădea sufletul căzuse în genunchi, susținut în dreapta de calul vecin, în stânga de calul de la căruță – și amândoi azvârleau din picioare și se zbăteau ca să iasă din încurcătură.

Tiffauges fusese profund impresionat de spectacolul exodului. Se gândea la cel al francezilor din 1940 care, în comparație cu acesta, părea o îmbarcare spre Citera – și repeta în gând rugăciunea din Sfânta Scriptură: *Rugați-vă ca fuga voastră să nu aibă loc iarna.* Imaginea calului înțepat prin pieptar i se întipări pentru totdeauna în minte, căci nu pierdu ocazia de a suspecta în ea un simbol – din păcate indescifrabil – sau, și mai mult încă, o figură heraldică necunoscută, dar nu lipsită de afinitate cu armele Kaltenborn-ului. În schimb, ceea ce văzu când coloana de refugiați reuși să se pună din nou în mișcare era lipsit de orice aură simbolică și ținea de oroarea cea mai completă: un cadavru omenesc făcut una cu șoseaua înghețată, de mii și mii de ori strivit, lățit, măcinat de șenilele tancurilor, de cauciucurile camioanelor, de roțile căruțelor sau pur și simplu bătătorit de cizme, într-atât încât nu mai avea decât grosimea unui covor, un covor decupat în mod grosolan în formă de siluetă omenească și în care se distingea vag un profil, un ochi și șuvițe de păr.

Câteva zile mai târziu, pe drumul dintre Lötzen și Rhein, urma să aibă o întâlnire care îl tulbură încă și mai profund. Îi văzuse de departe pe prizonieri venind, cu capetele înfășurate

în fulare peste care purtau caschete militare, cu picioarele înfofolite în stofă de lână sau în hârtie de ziar legată cu sfoară în formă de pantofi, trăgând după ei la capătul unei funii valize din tablă sau din carton presat, transformate în sănii prin adăugarea unor mici patine din lemn. Erau sute, poate o mie, deloc îngânduraţi şi muţi ca toţi ceilalţi refugiaţi ci, dimpotrivă, sporovăiau şi glumeau, legănându-şi la şold tolbele umflate de provizii. De cum îi văzuse, Tiffauges ştiuse la ce să se aştepte, însă primele cuvinte în franceză pe care le auzi îl răniră ca un ghimpe. Deschise gura ca să îi salute, ca să le pună întrebări, dar o apăsare care semăna cu ruşinea îi înnoda limba. Îşi aminti deodată, cu o nostalgie care îl uimea, de şoferul Ernest, de Mimile din Maubeuge, de Phiphi din Pantin, de Socrate, şi mai ales de Victor nebunul. La urma urmelor, nimic nu îl împiedica să se alăture acestor oameni care mergeau veseli spre Franţa şi se pregăteau să străbată aproape două mii de kilometri de pământ arat de război, în plină iarnă, cu cizme din stofă şi din hârtie… îşi plecă privirea asupra propriilor lui cizme, frumoasele lui cizme negre şi moi de senior din Kaltenborn, pe care chiar în acea dimineaţă le cernise şi le lustruise el cu mâna lui. Prizonierii defilau acum înaintea lui şi îşi coborau vocile, luându-l drept un neamţ, în afară de unul mic şi negricios care semăna cu Phiphi şi care, trecând pe lângă el, îi strigă:

— Fritz kaput! Sovietski peste tot, liberali!

Zeflemeaua asta pariziană care apărea deja în acest contact fugitiv cu ai săi îi aminti deodată lui Tiffauges distanţa de netrecut care îl despărţise dintotdeauna – pe el, care era greoi, taciturn şi melancolic – de adunarea cumsecade pe care o formau camarazii lui. Dădu pinteni lui Barbă-Albastră, care îşi manifesta nerăbdarea prin fornăituri zgomotoase, să se întoarcă şi o porni înapoi spre Kaltenborn. Ar fi uitat curând această întâlnire, căci de-acum aparţinea Prusiei, dacă tot drumul până la castel n-ar fi fost bântuit de imaginea Regelui Arinilor, răsărit din mlaştini, apărat, printr-o grea pânză de mâl, de orice lovitură a oamenilor sau a timpului.

*

S.S. Azi de dimineaţă la Gumbinnen. În faţa dughenei cizmarului, o coadă de femei şi de bătrâni, fiecare ţinând în mână o bucată de cauciuc vechi. În

atelier fiecare se descalță și așteaptă ca cizmarul să termine de bătut în cuie cauciucul uzat în chip de talpă nouă pentru niște pantofi în agonie…

Pe măsură ce puterea mea crește, asist cu teamă și cu încântare la nimicirea concomitentă a nației germane. Cei mici au fost evacuați spre spatele frontului. Cei mari sunt chemați să devină auxiliari ai apărării antiaeriene *(Flakhelfer),* ca urmare, școlile se închid una după alta. Numai poșta din capitalele de canton *(Kreisorte)* mai funcționează, iar ca să trimiți o scrisoare sau un pachet ești obligat să străbați kilometri întregi. În primării un bătrân ține loc de primar, de adjunct și de secretar, și nu mai efectuează decât operațiile cele mai indispensabile printre care – alături de distribuirea cartelelor de alimente și de anunțarea familiilor de moartea vreunei rude apropiate pe câmpul de onoare – Gauleiter-ul a cerut să fie incluse căsătoriile. Marele Reich în prăbușire vrea totuși să își asigure descendența în deplină legalitate. Nu mai există niciun medic pe o rază de o sută de kilometri.

Uneori, oamenii pot fi auziți plângându-se că viața se complică. Adevărul este că se simplifică, dar, devenind mai simplă, devine cu atât mai grea, mai aspră. Circuitele – administrative, comerciale și celelalte – ale vieții moderne erau tot atâtea mici resorturi care amortizau frecările între oameni și lucruri. Populația se confruntă din ce în ce mai mult cu realitatea brută.

Pentru că se prăbușește, această țară mă înduioșează din ce în ce mai tare. O văd cum cade goală la picioarele mele, slabă, istovită, redusă la sărăcia cea mai lucie. S-ar spune că, răsturnându-se, își exhibă temeliile, până acum mereu ascunse, dar deodată dezgolite, expuse vederii. Parc-ar fi o insectă care se dă peste cap bătând din cele șase picioare în jurul burții albe și moi, întoarsă către cer și deposedată brusc de proximitatea obscură și protectoare a solului. Mi se pare că simt mirosul de pământ umed și de putreziciune vie care impregnează burta lividă a națiunii răvășite. Aici zace marele trup lipsit de

apărare al Prusiei, în continuare viu și cald, dar etalându-și părțile moi și vulnerabile sub cizmele mele. Exact ce trebuia pentru a supune această țară și acești copii exigențelor imperioasei mele tandreți.

*

Raufeisen dispăru vreme de opt zile. Se întoarse într-o seară în fruntea unui convoi de camioane ale Wehrmacht-ului care descărcară în curtea castelului trei mii de Panzerfaust și o mie două sute de mine antitanc. Panzerfaust-urile, mici aruncătoare de rachete individuale extraordinar de eficace, deși ușoare și simple, își făcuseră apariția la țanc, ca armă ideală a franctirorilor izolați împotriva blindatelor cotropitorului. Proiectilul cu încărcătură reactivă, când exploda pe un blindaj, proiecta un jet de gaz fierbinte și un miez de metal topit cu o viteză de câteva mii de metri pe secundă și la o temperatură de câteva mii de grade. Prin gaura din blindajul străpuns, metalul lichid țâșnea în interiorul tancului rănind sau omorând echipajul și aprinzând vaporii de grăsime și de benzină aflați în suspensie în habitaclu. Panzerfaust-ul avea însă o bătaie limitată la optzeci de metri, iar instructorii insistau asupra necesității de a lăsa ținta să se apropie cât de mult permitea curajul trăgătorului. Cincisprezece metri, aceasta era distanța ideală, repetau ei, dar și distanța eroică, vitează până la nebunie, care cerea în fața tancului greu un sânge rece vecin cu inconștiența.

Așadar, în timpul ședințelor teoretice care se țineau într-o sală a castelului în care fusese instalată o tablă, Raufeisen se străduia să îmblânzească monstrul blindat în mintea copiilor.

— Tancul este surd și pe jumătate orb, afirma el apăsând pe fiecare cuvânt. Voi îl auziți, dar el nu aude nimic. Zgomotul motorului împiedică până și echipajul să deosebească natura și originea loviturilor: arme automate, artilerie, aviație.

Are vederea proastă. Organele de ochire sunt limitate de unghiuri moarte considerabile, care includ în special apropierea imediată. Zdruncinăturile din timpul înaintării fac ca observarea să fie și mai precară. Pe vreme de noapte, este forțat să meargă cu turela și cu obloanele deschise.

Tancul nu poate să tragă peste tot în același timp, și nici în imediata apropiere. Unghiurile moarte care se adaugă celor cel puțin treizeci de secunde de care are nevoie turela ca să

efectueze un tur complet trebuie să permită unui infanterist hotărât să acționeze fără riscuri. Unghiul mort al tunului variază între șapte și douăzeci de metri, iar cel al armelor automate între cinci și nouă metri, în funcție de tipul de tanc. În sfârșit, unui tanc îi este imposibil să efectueze tiruri precise în plină mișcare. Pentru a putea trage cu precizie, tunul trebuie să se oprească, dând astfel alarma voltijorului.

După care enumera cele șase puncte vulnerabile ale tancului asupra cărora trăgătorul trebuie să își concentreze focurile, și care sunt trenul de rulare, podeaua, sistemul de aerisire, motorul, gâtul turelei și organele de ochire.

Pe măsură ce vorbea, copiii vedeau cum prinde viață un animal fabulos, cu o forță de temut, dar lent, zgomotos, stângaci, miop și surd, și îl comparau cu vânatul roșu și negru pe care îl vânau de obicei. Era, cu siguranță, un vânat mai primejdios decât cerbul, dar te puteai apropia de el și îl puteai doborî cu mai multă ușurință, era la urma urmelor un mistreț superior, și nimic mai mult. Și râdeau de plăcere imaginându-și bunele partide de vânătoare care se pregăteau.

Tirurile adevărate cu Panzerfaust-ul care se desfășurau în landul Elichendorf, având drept ținte niște mici ziduri din cărămidă ce reprezentau în mod grosolan forma tancurilor, îi puseră în fața unei realități mai aspre. Explozia de la început, jetul de flăcări care izbucnea în ceafa trăgătorului, șuieratul rachetei ricoșând în zăpadă atunci când nu exploda pentru că percutase solul la un unghi prea închis, lovitura de sosire, acea suliță de foc care împrăștia cărămizile ziduleților ca pe niște confetti – copiii înțeleseră repede că li se dăduse o jucărie infernală și că o nouă eră începea pentru ei. Primul accident avu loc, de altfel, două zile mai târziu, și îl costă viața pe unul dintre *Jungmannen*-i, Hellmut von Bibersee.

După principiul tunului fără recul, încărcătura de plecare se împarte în două presiuni egale, una în față, care lansează proiectilul, cealaltă în spate, care trebuie să se piardă în atmosferă. Pericolul principal pentru trăgător și pentru servanți constă în acea limbă de foc vărsată de tub dintr-o parte din care se crede că nu vine nicio primejdie. Dacă întâlnește vreun obstacol prea apropiat, ea țâșnește cu împroșcături ucigătoare asupra trăgătorului. Dar celor mai mari riscuri se expune servantul aflat în spatele trăgătorului,

căci flacăra este mortală până la o distanță de trei metri.

Când Tiffauges află că Hellmut fusese decapitat cu totul de flacăra din spate a unui Panzerfaust și că rămășițele lui odihneau pe o targă în capela castelului, se duse imediat la căpătâiul lui, unde rămase singur o parte din noapte.

*

S.S. Nu m-am putut desprinde înainte de primele luciri ale zilei din cercetarea acestui trup slab și parcă desenat cu tuș pe cearșaful alb pe care era așezat, structură osoasă purtând ici și colo mase musculare ce ieșeau în afară ca niște cocoașe rotunde, ca niște ghemotoace de vâsc pe crengile dezgolite ale unui copac. Această imagine stranie face oare să se simtă îndeajuns de puternic faptul că în acest corp neînsuflețit decapitat nu mai există nimic omenesc? Nimic omenesc, adică nimic care să îl mai lege de agitația adulților. Hellmut von Bibersee nu mai era Hellmut, și nu venea de nicăieri. Era esența ființei căzute din cer ca un aerolit și chemată să se împreuneze cu pământul. Moartea dădea cărnii lui o plenitudine pe care nu o cunoscuse niciodată cât timp fusese viu. Tendoanele, nervii, măruntaiele, vinele, toată această mașinărie ascunsă care îl încălzește și îl irigă se topise într-o masă omogenă și tare care nu mai era decât formă și greutate. Chiar și cutia toracică ridicată parcă de o inspirație profundă și dulcea vălurire a membranei abdominale sunau a plin și excludeau cu totul ideea de respirație. Meditația mea se învârtea, bineînțeles, în jurul noțiunii de greutate – de greutate moartă –, iar actul foric avea să fie încoronarea ei.

Dintotdeauna am bănuit capul a nu fi decât un mic balon umflat cu spirit *(spiritus,* vânt) care ridică trupul, îl ține în poziție verticală și, în același timp, îi ia cea mai mare parte a greutății. Prin cap, corpul este spiritualizat, descărnat, eludat. Dimpotrivă, decapitat, el cade pe pământ, redat deodată unei formidabile încarnări, înzestrat cu o greutate extraordinară. Gemelitatea, care este însoțită de o împărțire a spiritului și de o îngreunare proporțională a cărnii, îmi

oferise o versiune *relativă* a acestui fenomen pe care moartea îl restituie în *absolutul* său. De aici se trag aceste volume ce par să fi câștigat un surplus de plinătate, în ciuda inerției corpului flacid lipsit de toate resorturile lui.

L-am ridicat pe micuțul gisant în brațe uitându-mă fix la rana oribilă care acoperă locul unde se afla gâtul. În ciuda forței mele și cu toate că mă așteptam la așa ceva, am început îndată să mă clatin sub greutate. Afirm în mod solemn că acest corp fără cap cântărea de trei sau de patru ori mai mult decât greutatea lui vie.

Cât despre extazul foric, acesta m-a purtat într-un cer negru zguduit la fiecare secundă de zvâcnirea tunurilor Apocalipsei.

*

S.S. La miezul nopții. Sunt cu toții acolo, adunați pe hipnodrom, reduși la supunerea cea mai totală. Ce-i de făcut? Fluture mare de noapte, păros și stângaci, zbor greoi de la unul la altul, fără a ști cum să îmi descătușez dorința, setea asta tânguitoare care are de-a face și cu inima. Fluturele de noapte zboară, înaripat de dragoste, spre lampa electrică. Și, ajuns pe ea, în culmea proximității lucrului irezistibil de atrăgător, nu știe ce să facă. Nu știe ce să facă cu el. Într-adevăr, ce-ar putea să facă un fluture cu un bec electric?

Adevărul este că resping fără încetare o bănuială care mă obsedează cu atâta insistență, încât o s-o las să se înscrie pe această foaie în taina acestei nopți. Să fie oare posibil ca veghea la căpătâiul rămășițelor pământești ale lui Hellmut să îmi fi trezit pentru totdeauna gustul pentru o carne mai gravă, mai marmoreeană decât cea care sforăie încetișor și se scutură pufnind delicat pe hipnodrom?

*

S.S. Una dintre cele mai grele fatalități care mă apasă – dar oare nu ar trebui să spun mai curând: una dintre cele mai luminoase binecuvântări care planează asupra capului meu? – este aceea că nu pot formula o întrebare sau o dorință fără ca, mai devreme sau mai

târziu, destinul să nu se însărcineze să-i dea un răspuns. Și acest răspuns mă surprinde aproape întotdeauna prin forța lui, cu toate că de multă vreme sunt obișnuit cu astfel de lovituri.

Ce să fac cu toți copiii ăștia închiși de mine în sihăstria de la Kaltenbom? Știu acum de ce puterea absolută a tiranului sfârșește întotdeauna prin a-l face absolut nebun. Pentru că nu știe ce să facă cu ea. Nu există nimic mai crud ca acest dezechilibru dintre o putere infinită și o știință limitată. Doar dacă nu cumva destinul distruge limitele unei imaginații sărace și violează o voință șovăitoare.

De ieri cunosc modul de întrebuințare atroce și minunat al copiilor mei.

Raufeisen nu-și slăbește deloc eforturile pentru ca Napola de la Kaltenborn să poată răspunde instrucțiunilor de rezistență până la ultima suflare repetate de Führer. Moartea lui Hellmut nu a domolit exercițiile de tir cu Panzerfaust-ul. O centurie din două lucrează, de asemenea, prin rotație la instalarea barajelor de mine antitanc. Este vorba de *Tellermine* cu platou, relativ puțin primejdioase la manipulat, căci nu explodează decât sub o greutate de patruzeci de kilograme minimum. În schimb, ele cântăresc fiecare cincisprezece kilograme și pun la grea încercare forța și rezistența *Jungmannen*-ilor care le transportă din camioane la locurile de amplasare alese, „locurile de trecere obligatorii” în cazul unei eventuale pătrunderi a tancurilor inamice. Minele sunt grupate în zigzag câte cinci pe o lungime între două sute și trei sute de metri, astfel încât trei mine să acopere o suprafață de doi metri lățime.

Condusesem fără să-mi fac probleme unul dintre camioanele militare, pe care Wehrmacht-ul ni-l împrumutase pentru încă vreo câteva zile, încărcat cu cinci sute de mine grele, cu care se putea arunca în aer un oraș întreg. Două încărcături fuseseră deja împrăștiate până atunci și numai vreo douăzeci de băieți mă mai așteptau. Regulamentul cere ca fiecare persoană să ducă o mină – și numai una – și să

înainteze singur până la o distanță de cel puțin patruzeci de metri față de cei mai apropiați care duc în brațe mine. Am prezidat împărțirea, după care, din lipsă de ocupație, din curiozitate și din prietenie, m-am luat după ultimul băiat care ducea o mină.

Era Arnim, de la Ulm, din Wurtemberg. Unul dintre acei țăranuși șvabi, scunzi și îndesați, cu capul rotund și cu craniul tare pe care îl compensează în mintea selectorilor S.S. Ochii verde-deschis și părul auriu. La urma urmelor, sunt niște auvergnați blonzi, cu atât mai mult cu cât în restul Germaniei șvabii au reputația de a fi avari, ranchiunoși, cu picioarele pe pământ și murdari. Dar îmi plăcea mult Arnim pentru forța lui, acumulată în primul rând în picioare, în mod vizibil prea robuste pentru greutatea lui și care – în pofida înfățișării greoaie – îi făceau mersul ușor, aproape săltăreț, ca și cum s-ar fi amuzat la fiecare pas că erau atât de puțin îngreunate.

Totuși, de această dată Armin Ulm nu mai avea mersul lui elastic, căci țâra la capătul brațului drept greul disc al morții, acea turtă de tablă blindată care îi dezechilibra silueta, deplasată spre stânga, în vreme ce brațul liber și-l întinsese în cumpănă la orizontală. Înainta cu pași mici și repezi și m-am apropiat de el cu gândul vag de a-i da o mână de ajutor, în ciuda instrucțiunilor. După ce străbătu vreo sută de metri se opri și schimbă mâna, punând mai întâi la loc tamponul de pânză înfășurat în jurul mânerului prea subțire și prea tăios. O porni din nou cu pași mici încă și mai repezi, întinzând de data asta brațul drept în gol. După care se opri iarăși și, zărindu-mă, zâmbi și își umflă obrajii în semn de oboseală. Adoptă, în sfârșit, o tehnică fără îndoială mai puțin obositoare, dar cu totul străină de regulamentul de minare și de deminare pe care îl învățaserăm. Ținând mina cu amândouă mâinile pe dedesubt, o ducea sprijinind-o de burtă, cu bustul ușor dat spre spate. Cele două opriri pe care le făcuse mă apropiaseră considerabil de el și mă aflam numai la vreo zece metri distanță când s-a produs explozia.

Nu am auzit nimic. Deodată în locul copilului am

văzut izbucnind o lucire albă și, imediat după aceea, o vijelie de un roșu aprins, o rafală de sânge gazos m-au învăluit și m-au trântit la pământ. Probabil că mi-am pierdut conștiința o vreme, căci îmi amintesc că se strânseseră în jurul meu și mă duseseră la infirmerie aproape în același timp, ceea ce e greu de conceput. La infirmerie au fost foarte surprinși să mă descopere intact: din sângele care mă acoperea uniform din cap până-n picioare nicio picătură nu era a mea. Doar Arnim, pulverizat într-o ceață de globule roșii, mă însângerase.

Survenind după veghea la căpătâiul lui Hellmut, acest botez sălbatic a făcut din mine un alt om.

Un soare mare și roșu s-a ridicat deodată în fața ochilor mei. Și acest soare era un copil.

Un uragan roșu m-a aruncat în praf, ca pe Saul pe drumul Damascului, fulgerat de lumină.

Un ciclon stacojiu mi-a îngropat fața în pământ, așa precum maiestatea grației hirotonisitoare îl înmărmurește pe tânărul levit. Și acest ciclon era un omuleț din Kaltenborn.

O mantie de purpură mi-a apăsat umerii cu o greutate de nesuportat, atestând demnitatea mea de Rege al Arinilor. Și această mantie era Arnim Șvabul.

*

S.S. Proaspăt și binedispus de o bună bucată de vreme încoace, am zăbovit între mâinile aducătoare de alinare ale lui Frâu Netta fără vreun motiv anume. Gândindu-mă mai bine, e surprinzător faptul că nu m-am aventurat mai de mult în această parte a subsolurilor, transformate în infirmerie, al căror miros dulceag și agresiv de eter îmi provoacă ciudate emoții. Carnea deschisă, rănită, e mai carne decât carnea intactă, și are veșmintele ei curate, pansamentele, care sunt grile de descifrare mai elocvente decât hainele obișnuite. Această atmosferă în care teama e amestecată cu extazul m-a readus dintr-odată la infirmeria de la Saint-Cristophe unde trebuie că stătusem ceva vreme după ce Pelsenaire mă pusese să îi spăl cu propria mea gură genunchiul rănit.

Astăzi, slavă Domnului, sunt destul de puternic și de lucid pentru a putea suporta ca asupra acestui eveniment nefericit, dar cu urmări atât de importante, să se facă lumină. Mi-au trebuit toți acești ani ca să pot smulge mărturisirea adevărului de la ceea ce există în mine mai reticent și mai pudic. Dar să fim drepți și să ne ferim de orice anacronism: când febra și convulsiile m-au țintuit la picioarele lui Pelsenaire, evident că nu mă gândeam să analizez ce mi se întâmpla. Trăiam evenimentele din viața mea într-un mod mult prea imediat ca să încerc să le glosez. Și la urma urmelor, chiar dacă aș fi făcut-o, poate că excesul nenorocirilor care mă copleșeau ar fi fost o explicație suficientă a căderii mele nervoase. La infirmerie urmă însă o perioadă destul de lungă de repaus – vreo două săptămâni, poate – care ar fi trebuit să îmi deschidă ochii, dacă teama ascunsă de a afla prea multe despre mine însumi nu i-ar fi ținut cu încăpățânare închiși.

Așadar, astăzi, doar astăzi sunt în măsură să scriu adevărul despre această criză, și o fac cu un minim de cuvinte: ce m-a distrus pe mine în momentul în care buzele mele au întâlnit buzele rănii lui Pelsenaire nu e nimic altceva decât un exces de bucurie, o bucurie de o violență de nesuportat, o arsură mai crudă și mai profundă decât toate cele pe care le suferisem înainte și pe care le-am îndurat de-atunci încoace, dar o arsură de plăcere. Era întru totul exclus ca organismul meu virgin și încă închis cu totul asupra propriei tandrețe să suporte o asemenea fulgerare.

Cât despre zilele de infirmerie care urmară, ele n-au fost, în fond, decât reluarea blândă, diluată, și parcă înduioșată a acestei încercări de nesuportat. Mirosul de eter dulceag și plin de echivoc, care năclăia totul și se impregna până și în alimente, mă făcea să trăiesc într-o beție ușoară, fericită și în același timp neliniștită. Aceste ore fierbinți au fost însă încălzite și iluminate mai ales de atracția pe care o exercitau asupra mea pansamentele și de curiozitatea lacomă cu care urmăream cum mi se luau rând pe rând bandajul, tamponul de vată și tifonul ca să surprind, în mijlocul

pielii albite și gofrate, chipul rănii. Un dreptunghi de tafta prins într-o cruce de leucoplast mă tulburau mai mult decât cele mai amețitoare volane. Cât despre rana însăși, conturul ei, profunzimea, până și etapele cicatrizării ei furnizau dorinței mele un aliment cu mult mai bogat și mai neașteptat decât simpla goliciune a unui trup, oricât de apetisant ar fi fost el! Aceste etape erau jalonate de crustele când smulse și deschizând iarăși o nouă rană din care izvora sânge, când căzând singure și descoperind un petic de epidermă nou-născută, trandafirie și translucidă. Până și substanțele dezinfectante adăugau rănii un aer de sofisticare provocatoare. Pe urmele lăptoase ale apei oxigenate tinctura de iod desena, cu *henné* parcă, un machiaj fantastic. Dar nimic nu egala roșul aprins și țipător al unui produs nou – suspectat de ineficacitate din cauză că nu provoca durere – mercurocromul. Fără îndoială, anumite răni aveau rectitudinea sobră și riguroasă a gurilor grăitoare de adevăr cu buze subțiri, dar ele nu erau decât excepții. Majoritatea erau rânjite, schimonosite și fardate ca niște guri de curve.

*

S.S. Azi-dimineață, cei patru sute de copii se adunaseră în formație strânsă pe povârniș. Tocmai își făcuseră încălzirea și, în ciuda frigului, nu erau îmbrăcați decât cu șortul negru de sport, cu torsul gol, cu picioarele goale. Raufeisen, pentru că trebuia să fie la ora unsprezece la Kommandantur-ul de la Johannisburg, își pusese cascheta, centura, cizmele, monoclul și mergea nervos, îndoindu-și bastonul flexibil sub braț. Ah, am ghicit eu bine, doar văzându-l țanțoș ca un cocoș în fața tuturor acestor inocenți dezarmați, ce sentiment josnic i-a năpădit sufletul! A dat un ordin scurt, și rândurile s-au prăvălit în față, ca niște piese de domino, iar din ele nu a mai rămas decât un imens morman de trupuri rânduite la fel de regulat ca și brazdele de grâu sau de iarbă după trecerea cosașului. Și-atunci a înaintat în mijlocul trupurilor, nu *printre* ele, ci *pe* ele. Cizmele lui au îndrăznit să calce pe acest covor uman, strivind la întâmplare câte-o

mână, câte-o fesă, câte-o ceafă. Ba s-a și oprit în mijlocul acestui câmp de copii secerați și și-a aprins o țigară de foi, cu picioarele depărtate, cu bastonul strâns sub braț...

Cu un instinct diabolic, ai găsit cu foarte mare precizie formula actului *antiforic* prin excelență, și pentru asta, Ștefan din Kiel, te anunț că te așteaptă o moarte crudă și iminentă!

*

Veneau de la Reval și de la Pernau din Estonia, de la Libau din Letonia, de la Memel și de la Kowno din Lituania și atrăgeau mai puțin atenția decât ceilalți refugiați, căci călăreau mai ales noaptea, cu o escortă S.S. Care făcea gol în jurul lui. O țărancă bătrână care îi văzuse trecând sub clar de lună într-o liniște fantomatică povesti că morții din cimitirele din Est se sculaseră din morminte și fugeau din calea dușmanului violator de morminte. Alți martori confirmară că într-adevăr, craniile lor care adăposteau fețe de cap de mort, dar adăugau că pluteau ca niște manechine din bețe articulate în pijamale dungate și că uneori erau legați cu lanțuri unii de alții. Când vreunul cădea sfârșit, escorta cea mai apropiată îl dădea gata cu un glonț de revolver în ceafă, și astfel acest tainic exod lăsa în urma lui vestigii.

Tiffauges nu întâlni niciodată vreo astfel de coloană provenind din uzinele morții, din mine și din cariere, din ghetouri sau din lagărele de concentrare din Est care trebuiau evacuate în mare grabă în fața Armatei roșii. Totuși, într-o zi când se duse cu treburi în nord până la Angerburg, îl opri pe Barbă-Albastră ca să dezvelească un corp ascuns în șanțul de pe marginea drumului într-o manta veche de cioban. Era cadavrul unei ființe fără sex și fără vârstă, imposibil de identificat altfel decât după numărul tatuat pe încheietura de la mâna stângă și după un j galben detașându-se pe o stea a lui David roșiatică, cusută în partea stângă. Se urcă din nou pe cal, dar după doi kilometri se opri din nou, de data asta în fața unui pachet de pânză de sac sprijinit de o bornă. Acum era vorba de un copil, purtând o căciulă formată din trei bucăți de fetru cusute împreună. Respira, mai trăia încă. Tiffauges îl scutură cu blândețe, voind să scoată de la el un răspuns. Degeaba. Era cufundat într-o toropeală vecină cu moartea. Ridicându-l în

brațe, lui Tiffauges i se strânse inima văzând cât de incredibil de ușor era, de parcă în balotul de țesături grosolane din care-i ieșea capul nu s-ar fi aflat nimic. O porni la pas pe drumul spre Kaltenborn. Citadela se afla încă la vreo douăzeci de kilometri bunicei; avea să ajungă acolo, după cum își dorea, înainte de răsăritul soarelui.

Într-adevăr, o oră mai târziu senina noapte hiperboreană îl înconjura cu scânteierile și cu tainele ei. Barbă-Albastră înainta la pas calm și regulat, iar gheața de pe drum împrăștia stele sub bocănitul liniștit al potcoavelor lui. Nu mai era goana furioasă care îl ducea pe Tiffauges înapoi la Kaltenborn după o vânătoare rodnică, strângând în mâini o pradă blondă și fragedă. Nu era purtat de beția forică obișnuită care îi smulgea răgete și râsete buimace. Deasupra capului său marele bestiar sideral se învârtea încet în circul cerului în jurul Stelei Polare. Ursa mare și Carul ei, Girafa și Linxul, Berbecul și Delfinul, Vulturul și Taurul se amestecau cu creaturi sacre și fantasmatice, Unicornul și Fecioara, Pegasul și Gemenii. Tilfauges înainta cu o încetineală aproape solemnă, simțind în mod confuz că inaugura o eră cu totul nouă în îndeplinirea primei sale astroforii. Sub mantaua lui mare, copilul Purtător-de-Stea își mișca uneori buzele, rostind cuvinte într-o limbă necunoscută.

Cea mai mare parte a mansardelor castelului nu aveau deasupra lor decât un acoperiș din țigle cu goluri între ele care lăsau trecerea liberă pentru o întreagă populație de păsări de noapte. Totuși, într-un ungher din pod exista o odăiță închisă, punct de întâlnire al țevilor de încălzire și de scurgere, unde era posibil, cu ajutorul unui primus cu petrol de rezervă, să se mențină o căldură ca de seră. Tiffauges își instală protejatul acolo, pe un pat de campanie pe care îl luă la nimereală dintre lucrurile adunate în debara. După aceea coborî la bucătărie și se întoarse de acolo cu un castron cu griș cu lapte, pe care se străduí în zadar să-l facă să-l înghită.

De-atunci înainte viața lui se împărți între ocupațiile obișnuite în interiorul și în exteriorul citadelei și acea celulă matlasată, supraîncălzită, în care se chinuia cu înverșunare să-i redea viața trupului șubrezit al lui Efraim. Imposibil de spus câți ani avea acel copil, care putea avea orice vârstă între opt și cincisprezece ani, și a cărui debilitate fizică contrasta puternic

cu precocitatea lui mintală. Tiffauges găsise la infirmerie un săpun de piretru cu care spăla cu grijă craniul lui Efraim, acoperit de o calotă grețoasă formată din păr lipit de lindini și de coji. Dar cel mai mult îl îngrijora dizenteria cu colici ucigătoare care chirceau trupul scheletic, împroșcând scaune albicioase striate cu sânge în farfuria pe care Tiffauges o strecura sub el. Apoi cerea de băut, mult, neîncetat, iar când Tiffauges era absent, se țâra singur spre robinetul mare de alamă din pod înconjurat de țevi, de topoare, de robinete cu furtun și de găleți din panoplia contra incendiilor. După aceea cădea într-un somn întrerupt de coșmaruri și de lupte împotriva unor adversari invizibili. Tiffauges instalase în locuința lui o bucătărioară care îi permitea să pregătească, fără a atrage atenția, zemurile de carne și supele de legume cu care își hrănea bolnavul.

Fu nevoit să aștepte două zile până ce băiatul să înceapă să vorbească. Se exprima într-un idiș amestecat cu cuvinte ebraice, lituaniene și poloneze din care Tiffauges nu înțelegea decât elementele de origine germană. Dar pentru a ajunge să se înțeleagă dispunea de un timp nelimitat și de o răbdare inepuizabilă, iar când copilul își întorcea spre el fața lui mică pătată de pecingine și devorată de niște ochi mari și negri, Tiffauges îl asculta cu urechile pâlnie, cu toată ființa lui, căci vedea cum se construiește un univers care îl reflecta pe al său cu o fidelitate înspăimântătoare și care inversa toate semnele acestuia din urmă.

Descoperea că sub această Germanie, în întregime exaltată și polarizată de război, rețeaua de lagăre de concentrare forma o lume subterană fără legături în afară de legăturile accidentale – cu lumea superficială a celor vii. În toată Europa ocupată de Wehrmacht – dar în special în Germania, în Austria și în Polonia – aproape o mie de sate, de cătune și de așezări formau o hartă geografică infernală care cuprindea toată regiunea și își avea propriile sale înalte instituții, capitale, dar și subprefecturi, noduri de comunicație, centre de triaj. Schirmeck, Natzviller, Dachau, Neuengamme, Bergen-Belsen, Buchenwald, Oranienburg, Theresienstadt, Mauthausen, Stutthof, Lodz, Ravensbrück… Aceste nume, rostite de Efraim, aveau valoarea unor puncte de reper familiare pe acest pământ de umbre care era singurul pe care îl cunoscuse. Dar niciunul nu avea o

strălucire mai întunecată ca Oswiecim, la treizeci de kilometri la sud-est de Katowice, în Polonia, pe care nemții îl numeau Auschwitz. Era Anus *Mundi, mare*a capitală a abjecției, a suferinței și a morții spre care se îndreptau din toate punctele Europei convoaie de victime. Efraim ajunsese acolo atât de tânăr, încât avea impresia că acolo se născuse, și părea să fie aproape mândru de a fi crescut în această prăpastie care se făcea cu un prestigiu funebru în ochii poporului concentraționar. Arestați de Serv*iciile speciale în* iulie 1941, la puțină vreme după invadarea Estoniei de către Wehrmacht, părinții săi, împreună cu el, fuseseră trimiși direct la Auschwitz. În legătură cu sosirea lor în vagoane pentru vite nu își mai amintea cu precizie decât de baloanele captive de observație care formau un șir de cârnați pe cerul întunecat. Înaintarea imensei cirezi era reglată de S.S.-iști prin lovituri de ciomege. După care urmase dușul, tunsul, dezinfectarea, iar pentru îmbrăcat li se ordonase să se servească dintr-o grămadă de zdrențe desperecheate, spre marea bucurie a copiilor.

— Ne jucam îmbrăcându-ne cu rochii de femeie, câte unii alergau șchiopătând pentru că aveau doi pantofi pentru dreptul sau doi pantofi pentru stângul. Parc-ar fi fost Purimul! 16

Iar Efraim nu se putu stăpâni să râdă mânzește, evocând această sosire burlescă. Fusese apoi despărțit de părinții săi, pe care nu avea să-i mai revadă vreodată, și afectat în blocurile unde erau cazați copiii sub șaisprezece ani și unde se aflau chiar și câțiva copii în fașă. Un profesor bătrân le ținea cursuri, și n-avea să uite niciodată subiectul unei teme pe care le-o dăduse odată: Ce vi s-ar întâmpla dacă atracția universală ar înceta? Răspuns: Am zbura cu toții în lună. Efraim nu se putea abține să nu râdă pe înfundate la această idee! Deseori, S.S.-iștii erau cumsecade cu ei. Copiii își puteau păstra părul. Li se dăduse o masă de ping-pong și chiar și un balot de haine ce veneau din Canada.

Când Efraim rosti pentru prima oară cuvântul Canada, Tiffauges înțelese că răsunase promulgarea marii inversiuni maligne. Canada era un ținut al propriului său vis, era refugiul copilăriei lui nestoriene și al primelor sale luni de captivitate prusacă. Ceru lămuriri.

— Canada? răspunse Efraim, surprins de atâta ignoranță. Era comoara Auschwitz-ului. Înțelegi, deținuții purtau pe ei ce le

rămăsese mai de preț, pietre prețioase, bucăți de aur, ceasuri. Când fuseseră gazați, hainele lor fuseseră aranjate împreună cu tot ce li se găsise prin buzunare și în căptușeli într-o baracă, și baraca asta era numită Canada.

Tiffauges nu se putea resemna fără să crâcnească la a accepta această oribilă metamorfoză a posesiunii sale cele mai tainice și mai fericite.

— Dar de ce numeați barăcile acelea Canada?

— Ah, pentru că pentru noi, Canada înseamnă bogăție, fericire, libertate! înțelegi, mie mi s-a spus întotdeauna: „Dacă vrei să fii fericit, emigrează în Canada. Jehuda, fratele bunicului tău, are o fabrică de haine la Toronto. E bogat, are o mulțime de copii”. Și *eu* visam să mă duc în Canada. Și am găsit-o la Oswiecim.

— Și ce mai era în Canada?

— Încăperi pline de haine, altele unde nu erau decât ochelari, lornioane și chiar și monocluri. Ah, și pe urmă mai era o baracă plină de păr. Păr de femeie care trebuie că avea vreo douăzeci de centimetri lungime cel puțin, pentru ca să poată fi folosit. În ciuda părului lor lung, pentru ca femeile care evadau să poată fi recunoscute, li se tundea o cărare subțire pe mijlocul capului. Se aduceau vagoane întregi de păr. Se pare că făceau din el fetru pentru apărătoarele de cizme ale soldaților germani din Rusia.

Tiffauges asculta povestirea și nu se putea împiedica să se revadă târând cu o mână un sac cu păr, oferind cu cealaltă o pulpă de căprior lui Frâu Dom, și își amintea de spaima femeii trupeșe care o luase la fugă de-a-ndăratelea făcând semn din cap, din mâini, din tot corpul că nu, nu, nu. Probabil că auzise de părul de la Auschwitz și credea că voiam să o pun să muncească pentru acea imensă și funebră întreprindere.

Efraim povesti apoi despre supliciul apelurilor, care puteau dura până la ora șase, și în timpul cărora deținuții trebuiau să stea în picioare, nemișcați, oricare ar fi fost temperatura. Și Tiffauges recunoscu de îndată inversiunea diabolică a ritualului său de epuizare totală care se înfăptuia prin recenzarea amoroasă a tuturor copiilor săi. Din acel moment, rolul dobermanilor concentraționari, dresați să-i urmărească și să-i hărțuiască pe deținuți până ce mureau, nu i se mai păru decât o nuanță aproape lejeră, menită să desăvârșească monstruoasa

analogie, acea *contra asemănare* care era infernul lui personal. În schimb, revelația camerelor de gazare mascate în săli de duș îl duse la disperare.

— Spre sfârșit, continua Efraim, formaserăm împreună cu alți douăzeci de copii un *Rollkomando* grație unei căruțe cu cal. Calul eram noi! împingeam și trăgeam căruța prin tot lagărul, mergând de-a dreptul la galop pe aleile mari. Eu eram mereu în față și dirijam căruța, împingând oiștea la dreapta sau la stânga. Transportam lenjerie, pături, lemn. Și așa circulam prin tot lagărul, puteam să vedem tot. Am asistat la selecții. O dată i-am dat niște ruj unei femei ca să-și dea pe obraji și să pară mai puțin bolnavă, într-o zi, iarna, un supraveghetor ne-a dat voie să intrăm în camerele de gazare ca să ne încălzim. Erau false săli de duș. Condamnații erau puși să se dezbrace și li se recomanda să țină minte unde își puneau hainele ca să le poată găsi după aceea. Li se împărțeau chiar și prosoape. Pe urmă înghesuiau cât mai mulți bărbați și femei în încăpere. La sfârșit, supraveghetorii îi împingeau cu umărul ca să poată închide ușile, iar pe copii îi aruncau pe deasupra capetelor celorlalți. Pâlniile dușurilor erau false. Am văzut că erau înțepate, dar nu de-a dreptul găurite. Când se deschideau ușile după gazare, se vedea că cei mai puternici îi călcaseră în picioare pe ceilalți ca să fugă de aburii ucigători care urcau din sol. Era o grămadă care ajungea până la tavan, jos se aflau copiii și femeile, deasupra bărbații cei mai în putere.

În ciuda facilităților pe care i le ofereau vârsta și Rollkommando-ul, Efraim cu siguranță că nu văzuse el, cu ochii lui, tot ce se petrecea în imensa metropolă a morții. Dar avea urechi ca să audă, iar zvonurile se propagau cu rapiditate în lagăr. Efraim știa de existența cartierului B, unde Doctorul Mengele se deda experiențelor sale medicale asupra deținuților. Mengele, îi spuse el lui Tiffauges, era pasionat de gemelitate și supraveghea debarcarea noilor convoaie pentru a-și alege din ele cuplurile de frați sau de surori pe care îi găsea. Asta pentru că autopsia comparată a doi gemeni morți simultan este un fapt de o importanță majoră, și se înțelege de la sine că hazardul nu oferă practic niciodată, el de unul singur, o astfel de ocazie. Mâna doctorului Mengele suplinea acest hazard. În fine, la Auschwitz se mai vorbea și despre experiențe de moarte sub vid, practicate pe deținuți, pentru a se învăța cum să se

remedieze urmările fiziologice ale depresurizării accidentale ale avioanelor care zboară la mare altitudine. Cobaiul uman era închis într-o cușcă ermetică în interiorul căreia se putea face vid instantaneu. Prin hubloul cu geam al aparatului se vedea cum sângele țâșnea din nasul și din urechile victimei, în timp ce unghiile i se înfigeau în pielea de pe frunte și, cu o mișcare lentă și imposibil de oprit, despuiau fața de toată masca ei de carne.

Alimentat cu orori, Tiffauges vedea construindu-se fără milă, de-a lungul confesiunilor lui Efraim, o Cetate infernală care corespundea piatră cu piatră Cetății forice la care visase el la Kaltenborn. Canada, țesutul părului, apelurile, câinii doberman, cercetările asupra gemelității și asupra densității atmosferice și, mai ales, falsele săli de duș, toate invențiile lui, toate descoperirile lui se reflectau în îngrozitoarea oglindă, inversate și duse la o incandescență ca de iad. Mai avea de aflat că cele două popoare asupra cărora se înverșunau S.S.-iștii, urmărind dispariția lor, erau evreii și țiganii. Astfel, regăsea aici dusă la paroxism ura milenară a raselor sedentare împotriva raselor nomade. Evreii și țiganii, popoare rătăcitoare, fii ai lui Abel, acești frați față de care se simțea solidar cu inima și cu sufletul cădeau în masă la Auschwitz sub loviturile unui Cain cu cizme, cu caschetă și organizat în mod științific. Deducția tiffaugeeană a lagărelor morții era desăvârșită.

Dacă Auschwitz era punctul terminus, moartea, pentru cei mai mulți dintre deținuții care au pășit dincolo de portalul împodobit cu deviza de o grea ironie *Manca înseamnă libertate* (Arbeit macht frei), pentru unii el era și o placă turnantă de pe care erau expediați spre alte lagăre sau spre șantiere și uzine, după placul unei administrații care voia în mod contradictoriu să îi nimicească și, în același timp, să obțină de la ei cât mai multă muncă. În primăvara lui 1944, Efraim pleca într-un mic convoi în direcția Lituaniei sale natale, unde avea să ajungă în lagărul de la Kaunas. Pentru puțină vreme, de fapt, căci, încă din luna august apropierea trupelor sovietice provocă evacuarea lagărului și un nou exod spre sud-vest, de data asta pe jos. Jalnica turmă avea să rătăcească din lagăr provizoriu în lagăr provizoriu până când ajunse să traverseze provincia Angerburg, unde Tiffauges îl culesese pe Efraim.

*

Autoritățile naziste se străduiră să întârzie cât mai mult cu putință o măsură care avea să capete în Prusia Orientală o valoare simbolică funestă: transferul în Germania Occidentală a cenușii mareșalului Hindenburg care se afla în mausoleul de la Tannenberg în mijlocul steagurilor regimentelor prusace pe care le comandase. Faptul se petrecu în ianuarie 1945, chiar în momentul în care, după o perioadă de acalmie de două luni și jumătate, sovieticii porneau o mare ofensivă împotriva liniilor germane. Pe 13 ianuarie, un val de frig făcând lacurile și mlaștinile accesibile blindatelor, două brigăzi de tancuri grele întărite de trei sute cincizeci de baterii de artilerie au străpuns liniile de apărare germane între Gumbinnen și Ebenrode, urmate de treisprezece divizii de infanterie. Pădurea de la Rominten a fost ocupată și pavilioanele de vânătoare incendiate. Când pe câmpurile înzăpezite și pe lacurile înghețate fuseră văzuți galopând în libertate cai cu privirea rătăcită și cu coamele zbârlite, purtând pe pulpa dreaptă o potcoavă în formă de corn de elan stilizat, toată lumea din regiune înțelese că hergheliile imperiale de la Trakehnen încetaseră să mai existe. Pe 27, sovieticii aflându-se la porțile Königsbergului, unități de geniu germane distruseră buncărele și instalațiile din „vizuina de lup” a lui Hitler de la Rastenburg. Se zvonea că la Varzin bătrâna baroană von Bismarck, nora cancelarului de fier, refuzase cu încăpățânare să părăsească pământurile și castelul cu care regele îl înzestrase în 1866 pe învingătorul de la Sadowa. Rămăsese acolo doar cu un servitor bătrân, după ce ceruse de la oamenii ei un singur lucru, să îi sape un mormânt înainte de a fugi, și aștepta, firavă și curajoasă, cu șuvițele ei de păr alb și cu lornionul ei, mareea roșie căreia știa că nu avea să îi supraviețuiască.

Cu toate acestea, înaintarea sovietică se desfășura mai mult prin străpungeri exploatate la maximum și întinse deseori pe sute de kilometri decât pe o linie continuă care să cuprindă întreaga țară. Nenumărate insulițe de rezistență rămâneau în urma învingătorilor și aveau să reziste cu atât mai multă vreme cu cât Hider persista în consemnele lui de rezistență până la ultima limită și de refuz al capitulării. Astfel se face că grupul armatei de nord, staționat în Letonia și rupt de Prusia Orientală de la începutul lui octombrie 1944, aprovizionat pe mare datorită portului de la Libau, avea să reziste până la armistițiu.

Însăși fortăreața de la Königsberg nu se predă decât pe 10 aprilie și, în momentul capitulării generale a Wehrmacht-ului de pe 8 mai, existau mai multe cuiburi importante de rezistență mai ales în capul Hela și pe coasta orientală a Dantzigului.

Rolul care revenea napolelor în acele zile de apocalipsă fusese stabilit de către șeful lor, S.S.-Obergruppenführer-ul Heissmeyer, care scrisese într-o circulară de pe 2 octombrie 1944 că, în cazul în care inamicul avea să ajungă până la ele, napolele, aproape întotdeauna izolate în câmpie, nu trebuiau să conteze pe protecție din partea armatei și că, în consecință, trebuiau luate toate măsurile necesare pentru a face din ele cuiburi de rezistență autonome17. Nimic nu părea mai natural în momentul în care comandantul de la Königsberg scotea la luptă o unitate de copii stânjeniți de mărimea caschetelor care le cădeau pe ochi la fiecare foc pe care îl trăgeau și pentru care alcoolul și țigările distribuite înainte de asalturi fuseseră înlocuite cu bomboane și cu ciocolată18.

În noaptea de 22 spre 23 ianuarie, o lumină mare învăpăie orizontul vizibil de pe terasa dinspre răsărit a Kaltenborn-ului. Ardea orașul Lyck. Apoi trupele în dezordine defilară vreme de două zile și două nopți pe sub zidurile Kaltenborn-ului. Tancuri M-2, vechi de la începutul războiului, remorcau patru-cinci camioane supraîncărcate cu răniți care se ajutau de motoarele lor aflate la capătul puterilor și derapau, hurducăind în șanțurile înghețate. Rând pe rând, potrivit unei progresii inexorabile a degradării, se perindară motociclete B.M.W. Cu atașe care făcuseră drumurile de țară din Franța, autocare despuiate de caroserie, căruțe cu coviltir ai căror cai păroși ca niște urși clătinau din cap la fiecare pas suflând un dublu jet de abur, în sfârșit infanteriști izolați care își înghesuiau rănițele în cărucioare de copii. Raufeisen crezu de cuviință să îi țină pe Jungmannen în citadelă ca să îi scutească de spectacolul naufragiului Wehrmacht-ului.

După care, urmă vidul și tăcerea. În sfârșit, sosirea unor informații permise pe 1 februarie să se traseze pe hartă noua traiectorie a frontului, urmând o linie ce mergea de la Kulm la Dantzig, trecând prin Graudenz, Marienwerder și Marienburg, aflate la două sute de kilometri la vest de Kaltenborn. Din acel moment fu limpede că citadela era izolată de spatele frontului într-un cuib de rezistență în care luptele încetaseră provizoriu.

*

Acestor peripeții Tiffauges nu le acorda decât o atenție distrată. Cea mai mare parte a timpului și-o petrecea alături de Efraim care se mai întremase puțin, recăpătase o mică flacără de viață curios de zglobie, uneori chiar veselă. Într-o zi îl cocoțase pe umeri și îl plimbase prin podul castelului, decor imens, haotic, ciudat iluminat prin niște lucarne, în fața cărora îl oprise pe copil ca să îi arate vastele întinderi de păduri, de lacuri și de mlaștini care înconjurau Kaltenbornul. Lui Efraim începuse să-i placă și de-atunci, de câte ori îl vedea pe Tiffauges, își cerea plimbarea pe spinarea bărbatului.

— Cal al lui Israel, ia-mă cu tine, îi spunea el, arată-mi copacii, trebuie să văd când vine înghețul care o să anunțe noaptea de 15 de Nissan.

Jocul nu era lipsit de primejdii, iar Tiffauges nu își ascundea riscurile la care se expunea copilul purtător-de-stea în această cloacă de animale blonde de pradă. Iadul prin care trecuse Efraim făcea însă să pălească amenințările care continuau să planeze asupra lui.

Totuși, într-o seară când Calul lui Israel tocmai făcuse o cavalcadă până în aripa de nord a castelului, dădu nas în nas cu S.S.-mann Rinderknecht care urcase câteva saltele în debarale. Timp de o secundă șovăiră amândoi, apoi, fără să mai piardă timpul ca să-l lase jos pe Efraim, Tiffauges îl apucă pe S.S.-ist de reverul hainei lui din pânză de sac, îl ridică, îl propti de perete și îi strânse pieptul în menghina de cânepă care îi făcu coastele să-i trosnească. Zbaterile

5.5. —istului începeau să slăbească, iar fața lui convulsionată se albăstrea, când Efraim scoase un țipăt ascuțit și începu să dea cu pumnii în capul calului său și să-l lovească cu picioarele din toate puterile în umeri. Tiffauges, orbit de teamă și de furie, l-ar fi lăsat să continue, dar copilul se zbătu într-atât încât căzu pe spate și se rostogoli pe podea unde se ghemui cu scântece nervoase. De data asta Tiffauges dădu drumul prăzii, care rămase lipită de perete fornăind ca un cal, și îngenunche lângă copil.

— Behemoth, nu-l omorî! repeta el printre suspine. Soldații celui Veșnic o să vină să elibereze poporul lui Israel, dar tu să nu omori, nu, să nu omori! Îți jur că n-o să spună nimic!

Tiffauges îl duse în odăița lui fără să se mai sinchisească de

5.5. —ist: poate că Efraim avea dreptate, dar riscul nu era mai puțin considerabil. Era prima oară când copilul își impunea voința în fața francezului asupra unui punct important. Tiffauges nu se îndoia că începând din acel moment avea să cedeze din ce în ce mai mult în fața protejatului său. Dar se resemna, simțindu-l încă și mai bântuit decât era el însuși de forța destinului. Voi totuși să afle cine era Behemoth și de ce copilul îi dăduse acest nume. Îi puse întrebarea chiar a doua zi.

— Din cauza forței tale, Cal al lui Israel, îi răspunse el. Într-o zi, Cel Veșnic îi vorbi lui Iov din mijlocul furtunii, și-i spuse:

> Uită-te la Behemoth pe care l-am zămislit ca pe tine:
> paște iarbă ca boul.
> Vezi ce putere are în coapsele lui,
> Și ce tărie are în mușchii de pe pântece!
> Coada calului e dârză ca lemnul cedrului;
> Și vinele de pe pulpele lui stau ca niște noduri.
> Oasele lui sunt ca niște țevi de aramă,
> Și mădularele ca niște drugi de fier.
> El este fruntea făpturilor lui Dumnezeu;
> Făcătorul l-a înzestrat cu un paloș.
> Munții îi dau hrană,
> În jurul lui se joacă toate vietățile câmpurilor,
> el se culcă sub săbiile de lotus,
> În ocolul trestiilor și al mlaștinilor.
> Frunzele de lotus îi fac umbră,
> Și sălciile bălții îl împrejmuiesc…

Efraim psalmodiase aceste versete din Cartea lui Iov cu vocea îngânată a recitatorilor talmudici. Își încheie recitarea cu râsul lui de spiriduș.

Tiffauges – căruia imaginea Regelui Arinilor *culcat în ocolul trestiilor și al mlaștinilor* i se impusese numaidecât – îi admira încrederea în triumful final al zeului său, și se apropia de el, ca de o vatră încinsă, ca să profite de radiația credinței lui profetice. Într-o zi nu mai fu apă, vanele bazinelor de colectare din district fiind distruse de bombe. După o vreme începu să curgă câte un firicel din robinete, dar colorată în roșu, lăsând o urmă de rugină pe chiuvete. Acest lucru nu îl surprinse pe

Efraim: prima rană a Egiptului n-a fost aceea că toate apele din țară au fost preschimbate în sânge? Venise vremea, repeta el, iar eliberarea se apropia.

*

La sfârșitul lunii martie frigul cedă brusc. O furtună de vânt și de ploaie mătură tot ținutul, cărând claie peste grămadă stoluri de sturzi, de ploieri și de nagâți, ridicând în valuri furioase apele lacurilor dezghețate, înecând sub inundații străzile din satele situate în regiunile cele mai joase. Apoi vântul se liniști și la înaltă altitudine puteau fi văzute trecând stolurile în formă de V de gâște sălbatice. Copiii care deserveau bateria de apărare antiaeriană nu se putură abține să nu deschidă focul asupra țintelor vii care traversau câmpul lor de acțiune. Când un obuz exploda în mijlocul unui stol strâns, ansamblul de păsări se dezintegra într-un nor de pene pe care trăgătorii le salutau cu urlete.

Raufeisen era bucuros de acest dezgheț timpuriu care nu putea decât să întârzie un eventual atac sovietic. Chiar în aceeași seară, în calmul revenit după o noapte plină de îmbobociri și de miresme, se auzi pentru prima oară, în depărtare, zăngănitul precis, sec, înspăimântător al șenilelor rusești. Dacă ar fi existat vreo umbră de îndoială, ea ar fi fost risipită de sosirea unui tânăr țăran care venise pe un mic roib trakehnian neînșeuat, cu picioarele goale pe care, în mod bizar, purta pinteni. Venea de la Arys, mare burg situat la vreo cincisprezece kilometri, aproape în întregime evacuat, unde rămăsese împreună cu vreo câțiva bătrâni și cu animalele. Sovieticii se aflau acolo de trei ore și probabil că îl urmăreau îndeaproape. Raufeisen ceru de îndată să se ocupe toate posturile de luptă pe care le prevăzuse și la care Jungmannen-ii erau afectați pe grupe și pe coloane.

Așteptarea ar fi fost lungă dacă refrenele numeroase și insistente ale șirurilor de șenile ar fi lăsat vreun răgaz spiritului. În sfârșit, două tancuri apărură pe povârniș în penumbra amurgului și înaintară cu toate farurile stinse spre zid. Erau tancuri T-34, acele pahiderme fabricate de țăranii siberieni, incredibil de rustice, cu plăcile de blindaj prost ajustate, pline de bavuri mari cât degetul, cu șenilele late ca niște benzi rulante, cu siluetele joase și lătărețe, dar insensibile la frig și la noroi, și care veneau, greoaie, tocmai de la granițele

cu Asia, strivind sub ele Panzerdivisionen-ele lui Hitler.

Se opriră, farurile li se aprinseră și luminară zidul ce părea orb. Erau urmate de una dintre acele cuști-automobil amfibie, de origine americană, foarte apreciate în aceste regiuni de lacuri și de hârtoape. Din ea coborî un ofițer care se puse în fața tancurilor, astfel încât silueta lui se detașa cu violență în fasciculele de lumină ale farurilor. Ținea în mână un megafon. Era locotenentul Nicolai Dimitriev, veteran la Stalingrad, decorat pe frontul de la Minsk, legendar printre soldați și camarazi datorită vitejiei și norocului său. Își apropie pâlnia electrică de față și rosti câteva cuvinte în germană cu accentul cântat al ucrainenilor:

— Nu sunt înarmat! Știm că aici nu sunt decât copii. Predați-vă! Nu vi se va face niciun rău. Deschideți porțile…

Cuvintele îi fuseră întrerupte de o rafală de mitralieră venind de la unul dintre turnurile de pază. Megafonul se rostogoli în zăpadă, iar locotenentul Dimitriev își duse mâinile la piept. Dar farurile tancurile se stinseră și nu l-am văzut căzând. Întunericul fu din nou spintecat de fulgerele de plecare ale unui foc de rachete care se îndreptau toate înspre tancuri. Motoarele Diesel începură să urle și cei doi monștri începură o mișcare de retragere precipitată. Dar unul din ele care deja nu se mai putea folosi de șenile, făcu un salt într-o parte și se lovi de celălalt tanc cu un zgomot de nicovală. Erau imobilizate, ca doi tauri în luptă, sub o ploaie de proiectile care îi deposedau de toate piesele în relief. Un torent de fum negru ieșea din ele de pe părțile laterale. Urmă o jumătate de oră de acalmie, după care tunetul unui tun de calibru 155 trăgând direct asupra zidurilor zgudui atmosfera, urmat de clinchetul cristalin al tuturor geamurilor de la clădiri care se făceau țăndări. În clipa următoare se auzi bubuitul mai îndepărtat al bateriei de Flak care trebuia să radă tot ce trecea pe drumul spre Schlangenfliess, fără îndoială plin de coloane sovietice.

Raufeisen nu avea nicidecum intenția de a apăra zidurile până la ultima suflare. Prevăzuse să le evacueze după prima înfruntare și să concentreze tirurile asupra intrării sau asupra breșei în care aveau să se arunce blindatele sovietice. Din calculele lui lipsea însă un element esențial: evaluarea forței de tragere a atacantului. Fu surprins de importanța artileriei care luă în primire bătrânele ziduri. În loc să deschidă o breșă mică,

ușor de încadrat, se apucă să dezmebreze în toată regula citadela, dărâmând bucăți întregi de ziduri peste edificiile construite la baza lor. O oră mai târziu, două mitraliere grele cu patru tunuri, urcate pe camioane cu platformă, se așezau în poziție de tragere adăpostite în hangare și ocheau în toate deschizăturile fațadei castelului, în vreme ce secțiuni de obuzieri ținte mediocre pentru Panzerfaust-uri – se răspândeau în jurul clădirilor. Pozițiile de apărare aveau să devină imposibil de păstrat. Asediaților nu le mai rămânea decât să încerce să ajungă comandourile de voltijori împrăștiați în afara incintei cu misiunea de a hărțui blindatele și artileria portabilă a inamicului din puncte variabile și imprevizibile.

Tiffauges tocmai termina de înlocuit frumoasele lui haine de stăpân al Kaltenborn-ului cu vechile zdrențe de prizonier francez marcate cu cele două litere enorme K.G., când primele obuze de mortier începură să plouă pe acoperiș. Se grăbi să urce în pod, urmărit de imaginea pe care o văzuse în fugă, trecând prin fața unei încăperi dintr-un unghi al clădirii a cărei ușă era sfărâmată, a trupurilor a trei *Jungmannen*-i zăcând claie peste grămadă peste afetul unei puști-mitralieră îndreptate spre dreptunghiul negru al ferestrei. Într-unui dintre poduri, o grămadă de saltele degaja un fum greu și înăbușitor care zăbovea pe podea, în ciuda spărturilor mari spre cerul înstelat deschise în acoperiș. Tiffauges se năpusti în cotlonul lui Efraim.

Copilul evreu era așezat la măsuța instabilă din cameră, acoperită de un dreptunghi de pânză albă. Așezase pe ea felii de pâine, un os de oaie, un pahar cu apă înroșită cu vin.

— Efraim, trebuie să plecăm, îi strigă el intrând. Sovieticii distrug castelul!

— Prin ce este diferită această noapte de 15 de Nissan de toate celelalte nopți? îl întrebă Efraim cu gravitate.

— Vino, nu mai e niciun minut de pierdut!

— Behemoth, făptură a celui Veșnic, răspunde-mi: „În noaptea asta am ieșit din Egipt”. Prin ce este noaptea asta diferită de toate celelalte nopți?

— În noaptea asta am ieșit din Egipt, repetă Tiffauges subjugat.

Un cutremur scutură însă podeaua sub picioarele lui și o ploaie de moloz căzu din tavan.

— Vino cu mine, Efraim, trebuie să plecăm!

— Da, o să plecăm, spuse copilul dând masa la o parte. Soldații celui Veșnic îi lovesc de moarte pe egiptenii cei mai în vârstă, însă fuga noastră o vor apăra. Dar dacă nu vrei să te așezi alături de mine la masa lui Seder, atunci măcar lasă-mă să recit primele versete din Haggada.

Și se reculese, iar buzele lui începură să se miște. Se mai auziră câteva explozii de grenadă, după care urmă o liniște încă și mai înfricoșătoare decât focurile. Tiffauges deveni nerăbdător.

— Ai să-ți termini Haggada pe umerii mei. Hai, în șa pe calul lui Israel! ordonă el îngenunchind lângă copil.

Când părăsi culcușul aplecându-se ca să pășească pragul cu Efraim cocoțat pe umerii lui, pârâitul mitralierelor care răsuna din toate părțile și tăcerea persistentă a artileriei păreau să indice că se luase cu asalt castelul. Fu nevoit să se întoarcă, fiindcă aripa stângă se transformase într-o văpaie. Trebuia să coboare pe scara centrală și să se aventureze în corpul principal de clădiri de unde venea zgomotul de luptă. La fiecare pas Tilfauges întâlnea Jungmannen-i uciși, unii erau intacți și parcă adormiți, izolați sau în ciorchini – și i se sfâșia inima gândindu-se la hipnodrom –, alții erau mutilați, ciopârțiți, de nerecunoscut. Ordine strigate în rusește și focuri de revolver îl obligară să urce un etaj. O ușă era deschisă: biroul Kommandeur-ului. Se năpusti înăuntru. Marea fereastră ce domina terasa spadelor se căsca precum o gaură în fundul încăperii. Tilfauges se sprijini de o tapiserie ca să mai prindă forță. Și în acel moment se înălță strigătul. Tilfauges îl recunoscu de îndată și știu că îl auzea pentru prima oară în puritatea lui absolută. Această îndelungă tânguială guturală și modulată, plină de armonici, unele de o stranie vioiciune, altele degajând durerea cea mai de neîndurat, nu încetase să răsune din copilăria lui plină de suferință de pe culoarele înghețate de la Saint-Cristophe până în străfundul pădurii de la Rominten unde saluta moartea marilor cerbi. Dar aceste ecouri mai mult sau mai puțin îndepărtate nu fuseseră decât o suită de apropieri pe bâjbâite de cântecul transcendent ce urcase cu o limpezime de nesuportat de pe terasa spadelor. Știa că auzea pentru prima oară în starea ei originară chemarea atârnată între viață și moarte care era sunetul fundamental al destinului

său. Și o dată în plus – ca în ziua întâlnirii lui cu prizonierii francezi ce se retrăgeau, dar cu o forță de convingere incomparabil mai mare – în minte îi apăru chipul liniștit și descărnat al Regelui Arinilor, îngropat sub giulgiul lui de turbă, ca un ultim recurs, ca un ultim refugiu.

— Ai auzit? spuse el. Cred că cineva își dă sufletul pe terasă. Vezi ceva?

Și pentru că, aplecându-se, putea să descopere parapetul terasei, Efraim spuse ce vedea în întunericul înstelat pe care exploziile îl făceau să zvâcnească neîncetat. Trei spade, da, dar care păreau să poarte forme sumbre și dense, de parcă s-ar fi transformat în cozile a trei stindarde de brocart plin, cu pliuri grele și negre.

O porni din nou pe scara cea mare. Tocmai era să ajungă pe palierul de la primul etaj, când niște detunături foarte apropiate îl obligară să se înghesuie într-un colț. Soldați sovietici primii pe care îi vedea împingeau înaintea lor un bărbat care se clătina, cădea, se ridica sub lovituri de cizmă. O îmbrâncitură îl aduse aproape și Tiffauges văzu, întinsă o clipă către el, o față tumefiată cu un ochi spart din care se scurgea pe obraz un lichid sângeriu și sticlos. Îl recunoscu pe Raufeisen. S.S.-istul căzu încă o dată și încercă să se ridice, agățându-se cu amândouă mâinile de balustrada scării. Era în genunchi, când un soldat îi propti țeava revolverului în ceafă. Se auzi o împușcătură surdă, iar capul lui Raufeisen, proiectat cu violență în față, căzu înapoi izbindu-se de balustrada scării. Pe urmă, corpul neînsuflețit alunecă pe trepte. Atunci Tiffauges prinse între mâini genunchii slabi ai lui Efraim și, trăgându-i în față, își înfundă și mai bine ceafa între pulpele lui, ca pentru a-l asigura și mai mult de protecția lor. În vremea asta o frază din copilăria lui îi răsuna în minte… „Gândind că, soarta fiindu-le astfel legată, puritatea tânărului avea să-i slujească drept chezășie și recomandare pentru ca bunăvoința cerească să-l păzească de cele rele.”

Scara era în acel moment de netrecut. Trebuia să urce din nou, să se ducă poate în capelă, să se ascundă pe terasa cea mare. Tiffauges nu se gândea prea mult. Acționa sub impulsul necesităților de moment. O parte din tavanul capelei se prăbușise, dar ușa marii terase rămăsese deschisă. Tiffauges se repezi într-acolo. Făcu câțiva pași și rămase țintuit pe loc de

ceea ce văzu.

Un covor de zăpadă imaculată, pe care dezghețul nu o atinsese, acoperea dalele terasei. Balustrada era și ea albă, doar la picioarele celor trei spade era pătată din plin cu sânge, de parcă sub fiecare dintre ele fusese aruncată o mantie de purpură. Se aflau acolo toți trei, Haio, Haro și Lothar, cei doi gemeni roșcați încadrându-l, ca doi tovarăși credincioși, pe copilei cu părul alb, spintecați din cap până-n picioare, cu ochii larg deschiși spre neant, iar vârful săbiilor făcea fiecăruia dintre ei o rană diferită. La Haio, el ieșea deasupra omoplatului stâng, astfel încât, așezat de-a curmezișul, părea să ridice un genunchi și să-și aplece capul înspre cealaltă parte, ca pentru a restabili un echilibru compromis. Un firicel de sânge închegat care tremura în adierile nocturne îi unea de balustradă unul dintre degetele de la picioare înțepenit într-o contracție tetanică. Haro își înclina capul spre stânga, parcă spre Lothar, dar asta din cauza lamei care ieșea în partea stângă a gâtului lui și urca până la ureche. Avea pumnii strânși, genunchii ușor îndoiți, poziția unui săritor în plin elan, urcând către cer. Lothar avea capul dat pe spate. Gura îi era deschisă și ținea dinții strânși pe vârful sabiei care îl spinteca. Era străpuns în poziție de drepți, cu picioarele strânse, cu brațele lipite de corp, la fel ca teaca perfectă a tăișului venerabil care îl traversa. Stelele se stinseseră, iar puerila golgotă se înălța pe cerul negru. „Trei paji roșii pe fond argintiu”, murmură Tiffauges.

O explozie care făcu terasa să se clatine pulveriza capela și o ploaie de pietre și de țigle îi mitralie pe Tiffauges și pe Efraim.

— Efraim, spuse Tiffauges, nu mai am ochelari. Nu mai văd aproape nimic. Călăuzește-mă!

— Nu-i nimic, Cal al lui Israel, o să te prind de urechi și o să te călăuzesc!

Un șir de gloanțe trasoare se risipi în lacrimi de foc pe deasupra copacilor.

— Efraim, văd un pumn închis pe cerul negru. Se strânge, și din el picură stropi de sânge.

— Hai să plecăm, Behemoth, mi se pare că ai luat-o razna!

— Efraim, în cărțile tale sfinte nu se spune că avea capul și părul alb ca zăpada, ochii ca niște flăcări de foc, picioarele ca dintr-un aliaj de bronz și cupru înroșit într-un cuptor, și că o

sabie cu două tăișuri îi ieșea din gură?

— Behemoth, dacă nu faci cale-ntoarsă, îți smulg urechile!

Tiffauges ascultă supus, și din acea clipă nu mai fu decât un copil între picioarele și între mâinile Purtătorului-de-Stea. Nici nu făcuseră zece metri, că fuseră atacați de un grup de soldați sovietici care își îndreptau spre ei mitralierele. Și atunci vocea în falset a lui Efraim strigând: *Voma prani! Franzuski prani!* îi făcu să dea înapoi și deschise calea Purtătorului-de-copil.

Luptele încetaseră în castelul din care numai aripa dreaptă cu turnul lui Atlant era în aparență intactă. Dar detașamentele sovietice aveau să se străduie să nimicească unul câte unul comandourile de Jungmannen-i răspândite prin păduri și prin landuri, iar în depărtări se auzeau izbucnind tiruri. Tiffauges merse pe lângă clădiri incendiate, se furișă pe lângă grilajul cuștii în care cei unsprezece dobermani masacrați cu focuri de mitralieră formau un ultim tablou de vânătoare al Kaltenborn-ului, și o porni pe drumul spre Schlangenfliess, vag orientat în direcția apusului salvator. Ca un naufragiat în plin ocean care înoată din instinct fără speranță de salvare, făcea toate gesturile care l-ar fi putut pune *la adăpost,* fără să creadă nicio clipă că avea să afle scăparea. Trecu prin Schlangenfliess, care era luminat *a giorno* de casele care ardeau ca niște torțe, aruncând în înaltul cerului coloane de fum iluminate de scântei. Apoi fu învăluit în întuneric. Înainta încă vreo câteva minute, de două ori orb, când Efraim îl trase brusc de urechi.

— Oprește-te, Behemoth! Ascultă!

Se opri. Ascultă. În liniștea nopții, zdrăngănitul multiplu și cristalin al șenilelor unei coloane de tancuri în mers ajungea până la ei cu o precizie amenințătoare. O rachetă roșie, aruncată doar la un kilometru în fața lor, își trasă curba șuierând în întuneric. Și aproape în același timp primele obuze șuierară și țâșniră pe drum. Bateria de Flak nu era deci nimicită, și răspundea semnalului voltijorilor.

— Trebuie să părăsim drumul, hotărî Efraim. Ia-o la stânga prin land, o să ocolim coloana de tancuri.

Fără să scoată o vorbă, Tiffauges o luă pieziș spre delușorul din stânga, se înfundă în troienele nămoloase care îl mărgineau și simți sub picioare pământul moale și înșelător al mărăcinișului. Un arbust îi zgârie fața și, din acel moment, merse înainte cu brațele întinse înainte, ca un orb. Și merse

astfel multă vreme, până când bombardamentul de pe drum nu mai ajunse la urechile lui decât ca o rumoare vagă și zbuciumată. Puțin câte puțin, devenea spongios sub picioarele lui, și la fiecare pas trebuia să facă un efort ca să le smulgă acestui supt. Apoi mâinile lui întâlniră crengile și trunchiurile unei pădurici, și recunoscu arinul negru al mlaștinilor. Vru să se oprească, să se întoarcă din drum, dar o forță de neînvins îi împingea umerii. Și pe măsură ce picioarele i se afundau mai tare în landul mustind de apă, simțea copilul atât de slăbuț, atât de diafan totuși – atârnând asupra lui ca o masă de plumb. Înainta, iar mâlul îi urca din ce în ce mai sus pe picioare, iar greutatea care îl strivea era mai mare cu fiecare pas. De-acum trebuia să facă un efort supraomenesc ca să învingă rezistența cleioasă care îi măcina pântecul, pieptul, dar persevera, știind că așa trebuia să fie. Când ridică pentru ultima oară capul spre Efraim, nu mai văzu decât o stea de aur cu șase colțuri care se învârtea încet pe cerul negru.

Note

1. Citat în *Pétain et de Gaulle* (Ed. Pion) de J.—R. Tournoux
2. CRAIUL IELELOR*

Ce tropot se-aude prin noapte și vânt?
E tatăl purtându-și copilul plăpând;
Își ține băiatul cu brațul cel drept,
Mai tare-l cuprinde și-l strânge la piept.

— Copile, obrazul de ce ți-l ferești?
— O tată, pe-al ielelor crai nu-l zărești?
Coroana și coada-i lucesc argintii?
— Copile, sunt cețuri de noapte, târzii.

„Hai, vino cu mine, tu îngerul meu!
Ce jocuri frumoase juca-vom mereu;
Covoare de flori în culori sunt pe mal,
Și maică-mea țese din aur un voal.”

— O tată, o tată, auzi tu ce-a zis
Al ielelor crai, ce minuni mi-a promis?
— Copile, fii calm, liniștește-te-acum:
E vântul ce scutură frunza pe drum.

„Hai, vino cu mine, băiatul meu drag!
Copilele mele te-așteaptă pe prag;
Copilele mele-n noptatic alai
Cănta-vor, sălta-vor, dansa-vor pe plai.”

— O tată, o tată, acolo nu vezi?
Copilele craiului ies din livezi!
— O, fiule, toate le văd împrejur;
Sunt sălcii bătrâne cu licărul sur.

„Îmi placi, mă atrage frumosul tău chip;
Cu sila te iau, dacă altfel nu-i chip.”
— O tată, o tată, privește-l: mă ia!
Al ielelor crai frânge inima mea!

Și tatăl se-nfioară, gonește de zor,

Își strânge copilul ce geme ușor.
Abia mai ajunge la pragul dorit:
În brațele sale copilu-a murit.

3. Citat în *Generation im Gleichschritt* (Ed. Stalling) de W. Klose.
4. Cf. *Elite für die Diktatur* (Ed. Droste) de Horst Ueberhorst, operă de bază despre *Napole.*
5. *Procesul de la Nürnberg,* voi. XX, p. 566 și următoarele.
6. Cf. Alfred Rosenberg, *Der Mythus des XX. Jahrhunderts.*
7. Hans Baumann, *Procesul de la Nürnberg,* voi. XXXIII, p. 71.
8. *Sozișli,* poreclă a socialiștilor pe care a fost calchiată cea a adversarilor lor, *naziștii*
9. Cf. Werner Klose, *op. cit.*
10. Citat în *Elite fur die Diktatur, op. cit.*
11. A. Pardun, *Procesul de la Nürenberg* voi. XXXIII, p. 70.
12. *Heuaktion: Procesul de la Nürenberg* voi. XXV, p. 88.
13. K. Hofmann, *Procesul de la Nürenberg* voi. XXXIII, p. 71.
14. Eberhard Marschall. Citat în *Der braune Kult* (Ed. Rutten & Leoning) de H.J. Gamm.
15. *Id.*
16. *Purim:* sărbătoare evreiască în timpul căreia copiii se deghizează. Detalii preluate din documentul CCCLXI-32, Centrul de documentație contemporană asupra evreilor, Paris.
17. Scrisoare a lui Heissmeyer citată în *Elite fir die Diktatur (op. cit.).*
18. Cf. *Der Kampf um Ostpreussen* (Ed. Gräfe & Unzer) de Diekert Grossmann.